

(pauza)

SUDIJA MEJ: Molim da svedok sada pročita svečanu izjavu.

SVEDOK JOVIĆ: Svečano izjavljujem da ću govoriti istinu, celu istinu i ništa osim istine.

SUDIJA MEJ: Izvolite sedite.

GLAVNO ISPITIVANJE: TUŽILAC NAJS

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Hoćete li da nam kažete svoje ime i prezime, molim vas?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Borisav Jović.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Gospodine Joviću, ja ću sada da prepričam kakvi su bili vaši kontakti sa Tužilaštvom da biste identifikovali materijal na kojem smo radili. Prvo, u smislu konteksta, vi ste se rodili oktobra 1928. godine i bili ste na raznim funkcijama u vladi tokom vaše karijere. Uglavnom ste se bavili socijalnim i ekonomskim razvojem, bili ste ambasador u Italiji (Italy) krajem sedamdesetih godina. Da li ste 1989. godine bili izabrani kao srpski predstavnik u Predsedništvo SFRJ, da li ste bili potpredsednik tog Predsedništva od 5. maja 1989. godine do 15. maja 1990. godine. Da li ste bili predsednik od 15. maja 1990. do 15. maja 1991. godine? Da li ste posle toga bili predsednik Socijalističke partije Srbije od 24. maja 1991. godine do oktobra 1992. godine kada ste preuzeli funkciju od optuženog koji je tada sišao sa te funkcije i kad se on vratio kao vođa partije da li ste vi onda postali potpredsednik stranke i ostali na toj funkciji do novembra 1995. godine?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Da, tačno je to.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dakle, imajući to na umu, da li je tačno da ste vi napisali dve knjige od kojih se jedna zove "Poslednji dani SFRJ", to je dnevnik, a druga se zove "Knjiga o Miloševiću"? Da li ste takođe imali razgovor kao osumnjičeni sa Tužilaštvom u septembru 2002. godine i zatim u aprilu i septembru 2003. godine? Da li ste onda posle toga došli u Hag (The Hague) zato što ste dobili *subpoena* i da li ste imali pripremni rad sa Tužilaštvom za vaše svedočenje prošle nedelje od utorka ili srede, pa do kraja ovog vikenda?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Da, jeste.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: I na osnovu tih pripremnih radova tokom kojih su korišćene knjige i intervjui pre svega iz knjige, da li ste onda na osnovu toga juče popodne potpisali izjavu na 40 strana na engleskom i nešto malo veći broj strana na BHS-u? Da li ta izjava tačno odslikava događaje?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: I da li imate pred sobom verziju na BHS-u te izjave, ukoliko bude potrebno?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Da, imam.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Što se tiče vašeg dnevnika, vi shvatate da je vaša pomoć bila potrebna da bi se vaš dnevnik uveo u zapisnik? Što se tiče ovog vašeg dnevnika, da li je to dokument koji ste vi pripremili na osnovu beležaka koje ste svojevremeno vodili?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Da, to su beleške koje nisu ni redigovane, one su odštampane tako kako su beležene.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: I da li vaš dnevnik, to stoji u pasusu 5 vaše izjave, da li se u vašem dnevniku govori o nekih 100 ili više sastanaka koje ste imali sa optuženim od maja 1989. godine do jula 1992. godine kad su često na tim sastancima bili još pet drugih ljudi, maksimalno pet drugih ljudi? Da li je to zaista bila jedna grupa koje je uključivala Kadrijevića, Adžića, Kostića, Bulatovića i vas?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Pored ostalih razgovora zabeleženi su i ti razgovori, a tu grupu sam ja nazvao "šesticom" da bi mi lakše bilo da u dnevnik ne beležim sva imena, nego da bi se znalo o čemu se radi, ona nije nikada imala formalni naziv "šestorica".

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Sada da se vratimo na funkcije koje ste imali. Vi ste sišli sa funkcije predsednika i zamenio vas je Stipe Mesić 1991. Krnje Predsedništvo sa kojim smo mi upoznati, dakle da li ste vi ostali član tog krnjeg Predsedništva?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Jesam.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Do kada?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Do stvaranja nove Jugoslavije, negde do 15. maja 1992. godine, ali smo formalno još nešto iza toga radili dok nije izabran novi predsednik države.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Vaš dnevnik je objavljen kao knjiga 1995. godine i vi ste odmah bili smenjeni od strane optuženog. On je tražio da vi podnesete ostavku na funkciju poslanika u skupštini, i vi ste se odmah složili sa njegovim zahtevom. Možete li da nam objasnite zašto?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Što se smene tiče u partijskom rukovodstvu, nikad mi nije objašnjeno zbog čega je do toga došlo, posredno mi je rečeno da je u pitanju knjiga, a što se tiče funkcije u saveznoj skupštini, poslaničkog mandata, zahtevano je od mene da podnesem ostavku. Ja sam to prihvatio iz razloga što sam znao da će to biti sprovedeno i mimo moje volje i da ne bismo pravili neke bespotrebne komplikacije, bilo je jednostavnije da to ja sam uradim, a postupak je bio prilično jednostavan prema propisima ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U redu. Da ste odbili da ispoštujete taj zahtev optuženog, ko bi to onda sproveo?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Sprovela bi partija sama, koja bi mene isključila iz rukovodstva partije bi me moglo isključiti iz članstva. Time nastaje stanje po kome automatski nemam pravo da budem na listi Socijalističke partije i onda Socijalistička partija saopštava Narodnoj skupštini sledećega sa liste izborne, koji nije bio još postao poslanik, da će on biti umesto mene.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: I kao što vi kažete u pasusu 6 vaše izjave: "Ja sam se odmah složio da podnesem ostavku, jer sam znao da ako sam ne pristajem, on će srediti da se to sprovede", je li to tačno?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Ja sam u to bio ubeđen. I sigurno bi tako bilo.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Vaša druga knjiga, "Knjiga o Miloševiću" je objavljena nekih pet godina kasnije i ona se bavi optuženim kao ličnošću. U pasusu 7 vaše izjave vi kažete, možda bih prvo mogao da uvedem izjavu u dokazni materijal, to ću kasnije da uradim. Vi ovde kažete da je optuženi bio ključna figura i glavni akter, "glavni junak srpske tragedije koju sam detaljno opisao u svojoj knjizi". Da li i dalje to mislite?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Naravno. Više od jedne decenije Milošević je bio glavna politička ličnost u Srbiji, imao je apsolutni autoritet u narodu i u

partiji, imao je mogućnost da presudno utiče na sve odluke i samim tim je bio na neki način glavni akter svega toga šta se dogodilo u tom periodu.

TUŽILAC NAJS: Molim da se izjava svedoka koju uvodimo po Pravilu 89(F) uvede u dokazni materijal i molim da se sada ovi drugi dokumenti tako povežu tako da izjava bude dokument pod prvim tabulatorom.

SUDIJA MEJ: Mi ovde imamo tri registratora sa dokumentima koje želite da uvedete. Čekajte da se organizujemo. Dakle, imamo dokazne predmete, registrator koji se tako zove, na početku tog materijala imamo sadržaj, dokument koji se zove "Sadržaj".

TUŽILAC NAJS: Registratori broj 2 i 3 su, zapravo tabulatori 2 i 3 jer se tu nalaze knjige.

SUDIJA MEJ: Dobro, onda će izjava i dokazni predmeti koji su priloženu uz nju biti pod tabulatorom 1.

sekretar: To će biti dokazni predmet 596.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U redu, znači ovo na šta sam se pozivao do sad je dokazni predmet 596, tabulator 1. Gospodine Joviću, vi u pasusu 8 vaše izjave kažete "da ostajete pri onom šta ste pisali u vašim knjigama i smatrate da je to jedan dobar istorijski izvor za jedan Međunarodni sud i što se vas lično tiče, vi ste tu izrazili vaša lična gledišta".

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Što se tiče činjenica koje su iznete u knjigama, one su zabeležene tačno tako kako sam ih ja video, dakle ja smatram da su to istorijske činjenice. A što se tiče mojih procena, one uvek mogu da budu dovedene u pitanje, to je lična procena.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Pre nego što pređemo dalje na detaljnije svedočenje da bismo zaokružili onaj opis vaših kontakata sa Tužilaštvom, recite nam molim vas, prošle nedelje dok smo vas pripremali, da li ste vi pregledali nekoliko dokaznih predmeta koji se sada nalaze u registratorima koji su pred sudijama?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Neke predmeta sam pregledao.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: I čak ste i jutros videli jedan ili dva dokazna predmeta na koje ćemo da se osvrnemo, zar ne?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Video sam.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li su vas uopšteno obavestili o nekim dopunskim pitanjima koja će možda da vam se postave vezano za ove teme koje su obrađene u izjavama, da su te teme suviše kasno iskrsnule da bi normalno bile uključene u izjavu?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Bilo je i toga.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li razumete, gospodine Joviću, da iako će vaše svedočenje većim delom da se odnosi na ovu vašu izjavu koju ste dali, mi ćemo povremeno po zahtevu sudija da se bavimo nekim pitanjima koja nisu baš u hronološkom redu. Dakle, sada ćemo da se osvrnemo na stranu 27 engleske verzije i možda biste mogli to da pronađete, ja mislim da je to negde otprilike paragraf 97, tako da vi to možete da nađete u svojoj izjavi. Pre nego što dođem na te paragrafe koji me interesuju, ja bih rekao nešto o hronološkom kontekstu. Moram da kažem da je ovo dokument, časni Sude, koji možda ne morate sad odmah da gledate, ali nalazi se pod tabulatorom 19. od 7. oktobra 1991. godine. Da li je tada doneta odluka da se Mladić unapredi iz čina pukovnika u čin generala i da li ste upoznati sa tom odlukom? Tu odluku je donelo Predsedništvo SFRJ.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Meni je ovde pokazan tekst odluke sa sednice Predsedništva, ja sam ovde rekao u pripremnom postupku i sada kažem da se toga ne sećam, iako sam očigledno bio na sednici, iz jednostavnog razloga što smo mi na sednici imali niz drugih značajnih pitanja, a o tim poslednjim tačkama dnevnog reda obično su vršene pripreme na kadrovskoj komisiji ili na komisiji za unapređenja i odlikovanja i na sednici Predsedništva nismo se nikada mnogo u to upuštali. Tako da se ja ne sećam toga događaja, ali verujem da je tačno to šta piše u tom dokumentu.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: I dakle ponovo jedan dokument koji sada ne moramo da gledamo već samo da biste vi mogli da potvrdite njegovu autentičnost. Da li ste vi juče preslušali jedan presretnuti razgovor koji se nalazi pod tabulatorom 17, dakle to je jedan presretnuti razgovor između vas i Karadžića od 15. oktobra 1991. godine? Jeste li vi prepoznali te glasove i potvrdili da se radi o razgovoru između vas dvojice?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Jesam, i potvrdio sam.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dva dana kasnije, 17. oktobra je bila konferencija ovde u Hagu (International Conference on the Former Yugoslavia), da li ste vi bili prisutni?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Jesam.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Potrebno je da nam o tome kažete nešto detaljnije. Šta vam je Kostić rekao o stavu Crne Gore prema planu lorda Karingtona (Peter Carrington)?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Mi smo tog dana praktično dobili sa velikim zakašnjenjem i u velikom vremenskom tesnacu dokument koji bi trebalo za dan, dva razmatramo ovde u Hagu i bilo je naravno napora da se to izuči i da se zauzmu stavovi. Poznato je bilo da postoji razlika između predloga koji je stavio lord Karington i stavova koje smo mi zastupali. Suština tih razlika je bila što je plan lorda Karingtona predviđao rasturanje Jugoslavije, da svaka republika može postati samostalna na osnovu referendumu. Mi smo smatrali da je bolje da se napiše i da je ispravnije da se napiše da svaka republika može to da učini na osnovu referendumu naroda, dakle da ne bude, ne samo referendum svih građana nego referendum naroda, jer u nekim republikama kod nas postoji više naroda, i drugo, smatrali smo da treba da se napiše da oni koji smatraju da ne žele da izađu iz Jugoslavije mogu u njoj da ostanu. Očekivali smo da to i Crna Gora isto prihvati, da prihvati stav koji smo mi imali. Međutim Branko Kostić mi je u trenutku kada smo tek pogledali taj dokument rekao: "Crna Gora će prihvatiti predlog lorda Karingtona". Ja mu nisam verovao, mislio sam da je to neka šala i nanovo sam ga pitao i upozorio da bi to bilo katastrofalno za celu našu politiku, za Srbiju i srpski narod. Ne, on je rekao da su ga obavestili da će to učiniti. Ja sam onda o tome obavestio Miloševića, jer sam ionako pošao kod njega da ga obavestim da vidimo šta ćemo da radimo. On je, prvo nije verovao, onda je pokušao da dobije Bulatovića telefonom i da s njim razgovara. Nije uobičajeno bilo da se ne može dobiti, bilo je zauzeto. Nešto kasnije smo dobili telefaks iz Crne Gore u kome je pisalo upravo to šta mi je Kostić rekao i ovaj, eto tako, tako se ta stvar završila, da je Crna Gora u tom trenutku bila odlučila da prihvati Karingtonov plan (Carrington Plan).

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Na sledećem sastanku Predsedništva SFRJ vi ste uzeli reč i govorili ste o tome da je Crna Gora zauzela taj stav. Šta ste vi uradili, kakav je bio vaš stav, šta ste vi rekli?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Pa ja sam uzeo reč, a onda sam se okrenuo Kostiću i rekao: "E pa danas ćemo te ovde preglasati, pošto nas je više koji smo za stav koji zastupa Srbija", ali pokazalo se da je Kostić imao isti stav kao mi, dakle Kostić, iako je bio predstavnik Crne Gore u Predsedništvu Jugoslavije nije prihvatio stav Crne Gore nego stav Predsedništva Jugoslavije.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Zatim imamo nekoliko dokaznih predmeta koje bih želeo da pogledate zato što malo ne pratimo hronološki red, a želeo bih da se ovi dokazni predmeti obrade u ovom trenutku. Dakle, tabulator 15, molim vas da se taj dokument stavi na grafoskop. Svedok je video taj dokument. Da li se sećate da ste ga dobili? To je dokument sa datumom 25. oktobar 1991. godine, UNESCO (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization), šalje ga Federiko Majer (Federico Mayor) i tu se kaže da su oni zainteresovani za svetsku baštinu i za mesta koja su zaštićena kao deo svetske baštine, naročito u Dubrovniku i predlaže da dođe jedna delegacija u vašu zemlju u vezi onoga šta se tamo događa da bi se preduzele neke mere da bi se zaštitio Dubrovnik.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Ja se nisam setio, nisam zapamtio za taj dokument, ali sam se setio da je to istina i da sam im odgovorio da mogu da dođu i da ćemo učiniti sve da oni izvrše uvid. Dakle, mislim da je taj dokument tačan i mislim da smo im mi to odobrili.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dakle, da se sada vratimo na dokument pod tabulatorom 5 gde postoje dve verzije ovog dokumenta kojim ćemo se sada baviti. Da li je došlo do nekog sastanka Vrhovne komande 26. oktobra 1991. godine?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Molim da se engleska verzija tog dokumenta stavi na grafoskop, svedok je to već pogledao, dakle molim da se stavi prva strana gde se navodi ko je sve bio prisutan. Ovde možemo da vidimo da ste vi, Branko Kostić, Bajramović, Kostić, Kadrijević i drugi članovi Vrhovne komande su bili prisutni. Dakle, ako pogledamo sledeću stranu, pri dnu strane vidimo da gospodin Kostić zaključuje kako treba da se mobilise još oko 220.000 regruta. Da onda pređemo na sledeću stranu, vidimo da ste vi ovde nešto izjavili i da je to uneto u zapisnik, onda molim vas sledeću stranu, ne, oprostite, prethodnu stranu. Ne mogu sada da to nađem u dokumentu. Dakle, vi ste rekli sledeće: "Imamo iskustva iz dosadašnjih mobilizacija i ne-

shvatanja problema. Postavlja se pitanje da li naše aktivnosti možemo da zasnovamo na uspehu mobilizacije, jako se bojim da nas preveliki zalogaj ne dovede do bumeranga sa katastrofalnim posledicama. Ne možete da mislite da ovo zavisi od jednog čoveka, političara. Zato vojska ne može samo da postavlja brojke, koliko čega ima, već i šta treba da se učini. Ja se plašim masovnog otpora, jer situacija nije svuda ista. Možda je najbolja situacija u Bosni i Hercegovini. Na žalost, teško je vratiti izbeglice, a sledeće pitanje je kako će se stvari događati u Crnoj Gori. Ljudi ne znaju da li će nova država sa novom vojskom da bude stvorena. Doneti odluku je jedno veliko pitanje. Puno se toga desilo, od Slovenije do Hrvatske, iskrslili su razni problemi, došlo je do velikih ciljeva i aspiracija koje nismo mogli da ostvarimo, postoji dosta razmimoilaženja između planova za mobilizaciju i toga šta zapravo može da se uradi. Zato mobilizacija mora da se sprovede dva i po puta šire". I sada, ako pređemo na SSNO i Kadijevića: "Ja hoću da budemo sigurni da niko od nas ne želi da nametne političko rešenje, već da ih podržava i obezbedi vojno". Posle toga Adžić u drugom redu govori o opredeljenosti srpskog rukovodstva da svi Srbi žive u jednoj državi, i opredeljenosti bilo kog naroda da živi u Jugoslaviji ako želi. Zatim dalje Kostić kaže: "Ja mislim da crnogorski narod ne podržava trenutnu odluku crnogorske Skupštine. Ukoliko je narod, Srbi u Krajinama su opredeljeni za borbu za Jugoslaviju, onda je vrlo bitno da znamo za šta ćemo se boriti". Na sledećoj strani stoji da se gospodin Jović slaže sa gospodinom Veljkom Kadijevićem i kaže: "Što se tiče političkog rešenja, mi u situaciji sa Crnom Gorom moramo da znamo hoćemo li braniti i one koji neće sa nama. Mi ne možemo da menjamo koncepciju pravljenja države i armije ako to neće Crna Gora. To bi bila jedna nova međunarodna okolnost jer bi nam Srbija ostala sama. Verujem da crnogorsko rukovodstvo ne razume ovu situaciju, jer je to koncept ili šest država koje potpisuju ugovor o saradnji ili su to dve, tri države u jednoj. Za nas je sada problem realne mogućnosti stvaranja veće sile, šta treba da učinimo da se takva sila ostvari, ali onoliko koliko može. Zato je veoma bitno učvrstiti jedinstvo na političkom planu i onda isto operacionalizovati. Zato treba ovo raščistiti i potvrditi meru dokle treba ići. Dakle, da li ovo uglavnom odslikava ono šta je bilo na sastanku Vrhovne komande?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Ovo je jedna zabeleška koja nije zvanična, a nije ni stenogram, ovo je lična zabeleška nekoga ko je sedeo vodeći beleške za nekoga i ja mogu da razjasnim šta je suština toga razgovora bila. Ne mogu da kažem da je adekvatno bilo šta iz ovoga, ali ima nekih elemenata koju su u razgovoru bili. Jednostavno, mislim da čovek nije baš ni razumeo

o čemu se radi, ali ja sam... Vidite, u tom trenutku je bio nastao problem između Srbije i Crne Gore u odnosu na Karingtonov plan. Takođe je nastalo neko razmimoilaženje, nastalo između rukovodstva Srbije i Crne Gore u pogledu odnosa prema srpskom pitanju uopšte, prema Srbima van Srbije i van Crne Gore. I samim tim je nastao neki problem nejasnoće na koji će se način Crna Gora ponašati prema jugoslovenskoj vojsci i da li ona uopšte može da postoji dok se to pitanje ne razreši. To je znači jedan aspekt. Drugi je aspekt, vojska traži dodatnu mobilizaciju od 200.000 ili ne znam tačno, 220.000 ili 250.000 ljudi, jer sve te frontove koje ona drži tamo, navodno nije u stanju da uradi sa tolikim brojem ljudi koje ima, a naročito nije u stanju da povuče i oslobodi ljude iz blokiranih kasarni u Hrvatskoj, kojih je bilo jako mnogo kasarni sa jako malo ljudi, ali je to bio jedan vojni i politički problem. Što se tiče prvog pitanja, političkog odnosa između Srbije i Crne Gore, to na tom sastanku nije moglo da se reši. To je pominjano samo kao problem od koga zavisi dalja sudbina vojske i uopšte kako ćemo se prema tome ponašati i očekivao sam da će se to razrešiti između Srbije i Crne Gore kao što je kasnije bilo i u dnevniku zabeleženo. Što se tiče zahteva za mobilizaciju, približno je ovde zapisano, ali ne sasvim precizno da sam ja rekao da ne možemo očekivati kao što vojska misli da jedan političar, ja ili Milošević ili obojica, izađemo sa zahtevom da se ljudi odazovu mobilizaciji i da će mobilizacija od 200.000 ili ne znam koliko hiljada ljudi uspeti, to nije realno uopšte i ne može se to od nas tražiti uopšte. Tako da je taj zahtev preko 200.000 ljudi megalomanski i da, ako mi pokrenemo tako veliki zahtev, da ćemo doživeti bumerang efekat na saglasnost građana da se odazivaju na mobilizaciju i da zbog toga treba biti realan i sagledati to u svetlu realnosti. I zaključak je bio da ne možemo ništa tu zaključiti već da treba da procenimo oba pitanja sa republikama. Prvo pitanje, zbog toga da se vidi da li treba to Srbija i Crna Gora u jednome konceptu života u budućoj državi, pa i u vojsci, i drugo kako se u republikama misli u vezi sa predloženom mobilizacijom. To je suština tih razgovora i sastanka, a zapisnici su kao neki podsetnik za razgovor koji nije baš precizan i ja ne bih mogao da ga uzmem kao nešto što bi mogao da bude dokument. Može da bude dokumenat da je sastanak bio i da su ti ljudi svi bili prisutni i kao neka indikacija o čemu razgovaramo.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Gospodine Joviću, mi smo prilično ograničeni vremenom, ali hvala za ove detalje ovom prilikom. 30. oktobra načinjen je tekst amandmana za Crnu Goru i poslat je u Hag. Možete li da nam kažete ko je to napravio i šta se desilo sa tim?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Mi smo u međuvremenu imali razgovore sa crnogorskim rukovodstvom, oni su obećali da će još da razmisle, vratili su se kući i u suštini su pristali da promene svoj stav. Onda je nastao mali spor između toga da li da taj stav predloži Srbija, a oni da prihvate ili da oni predlože, a da mi prihvatimo. Gospodin Milošević je taj tekst sastavio kako treba da izgleda i insistirao je da to treba oni da predlože. Na kraju su oni to pristali i predložili su taj tekst, a Srbija ga je prihvatila.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Paragraf 103, odnos Miloševića i Kadijevića. Da li su se u vezi sa ovom temom složili? Da li je održan sastanak "Šestorice" na kome su Kadijević i Adžić izrazili mišljenja suprotna Miloševićevom i vašem stavu?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Mi sa Adžićem i sa Kadijevićem nismo o ovome razgovarali, koliko sa ja sećam. Razgovor je bio sa Crnogorcima oko pitanja Karingtonovog plana, a onda smo pozvali da se priključe, kada smo s njima završili razgovor da se priključe Kadijević i Adžić da razgovaramo o pitanjima vojske, o zajedničkoj vojsci, o mobilizaciji i o drugim pitanjima. Naravno da su oni bili u toku, ali nije sa njima razgovarano u tom trenutku ako se radi o dnevniku.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Mislim da vi u dnevniku kažete da je Milošević nešto pomenuo i rekao da im treba pomoći da smo ih pomagali, da li se sećate da je to pomenuto na sastanku?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: U kom delu dnevnika? A oko ove, slušajte, to je jedna epizoda. Ovo nije bilo tog dana i u tom vremenu, momenat samo. Bila je jedna epizoda kada su oni nama stavili primedbu, Miloševiću, da mi napuštamo brigu u srpskom narodu van Srbije. Milošević im je odgovorio da to nije tačno i da smo ih uvek pomagali i da ćemo ih uvek pomagati.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Sada dolazimo do perioda novembra, decembra 1991. godine. Želim da postavim nekoliko stvari u jedan hronološki redosled. Prvo tabulator 18, da li ste pogledali jedan drugi presretnuti razgovor, telefonski razgovor između vas i Karadžića do kojeg je došlo 18. novembra? to je tabulator 18.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Da, pokazali su mi taj razgovor i preslušao sam ga.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li su to vaši glasovi, vaš glas i glas Karadžića? Da li je do razgovora zaista i došlo?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Jeste.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Hvala. Časni Sude, u zavisnosti od vremena možda ću da se vratim na to kasnije. 23. novembra ima jedan dokument koji st vi imali mogućnost da pogledate, reč je o ženevskom sporazumu, on je već uveden kao dokazni predmet, to je predmet 396, tabulator 6. Mislim da je najbolje da ga stavimo na grafoskop i, kao što možete da pretpostavite, gospodine Joviću, moja pitanja su između ostalog usmerena na pitanja kontrole nad krnjim Predsedništvom i uticaja na vojsku. Ovo je Ženevski sporazum koji je uveden kao dokazni predmet putem drugog svedoka, ambasadora Okuna (Herbert Okun), datum je 23. novembar 1991. godine. Mislim da vam je poznat ovaj dokument, a na ovom grafoskopu vidimo, optuženi sa Kadijevićem i Vensom (Cyrus Vance) koji je tu možda bio svedok, dakle, "Hrvatska će možda prestati sa blokadom kasarni pod (A); pod (B) JNA će početi sa povlačenjem osoblja iz Hrvatske, naoružanja i vojne opreme iz kasarni i objekata i završiti taj proces u skladu sa rasporedom; i (C) da će da odmah uputiti instrukcije svim jedinicama pod njihovom komandom, kontrolom i političkim uticajem, da poštuju bezuslovni prekid vatre koji stupa na snagu sutra, dakle 24. novembra; i da će da omogući dolazak humanitarne pomoći pod (D)". U dokumentu koji je potpisan sa desne strane u kockicama piše: "Predsednik Slobodan Milošević je obavezao krnje Predsedništvo SFRJ da izda direktivu JNA da se povuče iz Hrvatske, general Veljko Kadijević se obavezao da će se JNA povući iz Hrvatske". Zatim u sledećoj kockici: "Predsednik Milošević se obavezao da će paravojne i neregularne snage da stavi pod njegovu formalnu i neformalnu kontrolu da bi poštovale prekid vatre. General Kadijević se obavezao da će JNA da učini isto kada su u pitanju paravojne snage koje se bore zajedno sa JNA". Poslednja tačka kaže da su se svi obavezali da će da osiguraju dostavljanje humanitarne pomoći. Koji su vaši komentari o ulozi krnjeg Predsedništva u vezi sa povlačenjem JNA?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Ja ne znam šta je ovo u kockicama, kvadrantima, pravougaonicima, da li je to sastavni deo dokumenta ili nečije tumačenje?

SUDIJA MEJ: Da, gospodine Miloševiću, izvolite. Mikrofon za gospodina Miloševića.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Kažem, imam primedbu, jer gospodin Najs namerno dovodi svedoka u zabludu. Pošto tekst ovoga šta je u Ženevi (Geneva) kao dokument napravljen, postoji čitak i jasan. A ono u kockicama su objašnjenja koja su oni ovde napravili i koja nisu podudarna sa ovim tekstom.

SUDIJA MEJ: Samo trenutak. Zaustaviću vas. Dajte da otkrijemo kakvo je značenje ovih kockica, odakle je to?

TUŽILAC NAJS: To je deo samog dokaznog predmeta, koliko ja to shvatam, ali ako nisam u pravu, ja ću to da ispravim. A da, reč je o Okunovim komentarima.

SUDIJA MEJ: Dakle, to su komentari ambasadora Okuna?

TUŽILAC NAJS: Da, jesu, i ako se Pretresno veće seća, on je na ovaj način dao čitav niz komentara na različite dokazne predmete.

SUDIJA MEJ: Ovaj svedok treba da ignoriše ove komentare i vi možete da tražite njegovo tumačenje onoga šta se nalazi u sporazumu.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Gospodine Joviću, ovo su dokazi koje smo mi dobili od ambasadora Okuna. Čuli njegovo svedočenje, mislim da vam je poznato ko je ambasador Okun. On nam je rekao da je optuženi obavezao "krnje Predsedništvo" da uputiti JNA da se povuče. Šta vi kažete na to?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Ja kažem da Okun može da priča šta god hoće. Jer Milošević ne može da obavezuje krnje Predsedništvo. "Krnje Predsedništvo" je uputilo generala Kadijevića da u ime organa federacije može da potpiše ovakav sporazum, jer je to bio deo naše politike da izvučemo vojsku iz kasarni u Hrvatskoj. Nije potreban bio nikakav Milošević čak ni da prisustvuje sastanku, ta odluka, ovo šta je Kadijević potpisao u ime federacije je bio stav Predsedništva.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: A šta je s tim što je ambasador Okun rekao o tome, kako je on shvatio da se paravojne trupe stavljaju pod direktnu kontrolu bilo optuženog ili Kadijevića?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Paravojne jedinice iz Srbije, ako se misli na dobrovoljačke jedinice iz Srbije, prema odluci Predsedništva uvek su morale biti pod kontrolom Jugoslovenske narodne armije. Bilo je problema da po-

neke pokušavaju da izvrđaju tu kontrolu, da se ne povinuju vojnoj disciplini, ali su one obavezne da budu pod kontrolom Jugoslovenske narodne armije. Ovo ovde može samo da znači upozorenje da se ne sme dozvoliti da budu van te kontrole.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Još jedan dokument iz otprilike istog tog perioda, to je tabulator 16, našeg dokaznog predmeta 596. To je još jedno pismo koje je vama UNESCO uputio i u tu vam se zahvaljuju. Molim da se dokument stavi na grafoskop. Zahvaljuju vam se na mogućnosti da vas sretnu i na vašim objašnjenjima o događajima u vašoj zemlji. Tu takođe objašnjavaju da je autor Danijel Žaniko (Daniel Janicot) predložio svom direktoru da pošalje, i njegov direktor je objavio da namerava da pošalje stalne posmatračice UNESCO u Dubrovnik. To je tabulator 16. Ja bih želio da čujem vaša zapažanja, ako je moguće o Dubrovniku. Pokazaću vam nekoliko video snimaka da podsetim Pretresno veće na dokaze koje smo već videli. Da li prihvatate, gospodine Joviću, činjenicu da je JNA granatirala Dubrovnik 1991. godine?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Ne. Ne, ne prihvatam. Prihvatam da je bilo upozorenja da je, svetske javnosti, naročito iz Hrvatske, naročito hrvatske javnosti da je bio granatiran Dubrovnik. Mi smo naravno bili žestoko protiv toga. Pozvali smo vojno rukovodstvo i tražili da se odmah ispituju sve okolnosti. Dobili smo detaljne informacije da vojska ima naređenje, strogo naređenje da ne sme stari deo Dubrovnika da, niti da ulazi tamo, niti da granatira. Da nije niko niti ušao u Dubrovnik, niti granatirao, izuzev dve granate koje su greškom odletele na stari deo Dubrovnika ali su preduzete mere protiv tih lica koji su izvršili to granatiranje. I da niti je granatirano od strane Jugoslovenske armije, niti je neko to naredio, niti je Generalštab bio apsolutno obavestavan o nečemu tome. Mi smo tu informaciju prihvatili kao tačnu i mi smo njima verovali.

TUŽILAC NAJS: Pokazaću vam nekoliko odlomaka dokaza koje je Veće videlo i daću vam mogućnost da komentarišete, a Pretresnom veću da ponovo vidi te odlomke. Prvi je dokazni predmet 395, to je izveštaj ITN (ITN) iz sredine novembra 1991. godine. Izveštavao je Pol Dejvis (Paul Davies).

(Video snimak)

(Krja video snimka)

TUŽILAC NAJS: Molim vas da pokažemo jedan manji odlomak iz jednog drugog dokaza 372 koji se odnosi na 8. decembar. To su dokazi koje smo mi već videli, gospodine Joviću. To je jedna televizijska ekipa koja je snimila oštećenja, a snimala je to za generala Kadijevića.

(Video snimak)

(Krja video snimka)

TUŽILAC NAJS: Ljudi koji su snimali scene na ovom video snimku su snimali za generala Kadijevića. Tako je rečeno tokom izvođenja dokaza. Vi ste bili član Vrhovne komande u to vreme, odnosno vrhovnog komandanta, kolektivnog tela. Možete li da nam pomognete oko sledećeg. Da li ste vi bili tada informisani o tim događajima, da li ste prihvatili da su se ti događaji desili?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Mi smo, mi smo prihvatili da su dve granate pogrešno odletele na Dubrovnik i to je vojska konstatovala. Ovde se vidi Stradun, glavna ulica u Dubrovniku, koja je potpuno, vidi se, neoštećena izuzev jedne jedine zgrade u Stradunu ispred koje se vidi jedna rupa gde je možda pala jedna mina. i vide se neki otpatci, moguće od tih posledica, u jednoj drugoj manjoj ulici. Da li je toga bilo više i da li se tu radi o više granata nego što je nas obavestio Kadijević, ja to ne mogu da kažem, niti na osnovu ovoga snimka mogu da tvrdim da je bilo više od tih dveju granata o kojima je nas Generalštab obavestio, niti da su bile samo dve, jer ovo su epizode koje se ovde vide. A na kraju krajeva, ovaj, nisam, ja ne mogu biti apsolutno siguran u nešto na osnovu jednog kratkog snimka od dva, od dva minuta. tako da nisam u stanju da promenim svoj stav u odnosu na ono šta je nama Generalštab rekao. Ako Sud ima čvrste dokaze da je bilo drugačije, on će tako suditi. Ja ono šta znam mogu da kažem. Ono šta su nas obavestili. A mi smo bili čvrsto protiv toga da se Dubrovnik sme dirati uopšte.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Sada idemo na paragraf 104. Možda ću kasnije da se vratim na Dubrovnik. Početkom decembra 1991. godine da li ste imali razgovor sa optuženim o situaciji u Bosni i Hercegovini? O tome koliko će biti laki ili teški problemi tamo?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Naravno, imali smo mnogo razgovora. Ovaj razgovor koji je zabeležen je dosta važan zato što smo na njemu razgovarali da vrlo verovatno Evropa i međunarodna zajednica uskoro priznati Bosnu i Hercegovinu kao samostalnu državu, da mi, obzirom da smo pod stalnim

kritikama međunarodne zajednice, bez obzira šta smo mi smatrali da su te kritike preterane, ne bismo smeli da dozvolimo sebi da se tamo nađe Jugoslovenska armija koja će biti tretirana kao okupatorska, jer mi to ne želimo i da treba da preduzmemo mere da se to izbegne. Mere koje su procenjene kao predupređivanje te situacije jeste da se građani iz Srbije i Crne Gore koji se nalaze u Jugoslovenskoj narodnoj armiji, a raspoređeni su u Bosni i Hercegovini prekomanduju u Srbiju i Crnu Goru i obrnuto. To je bio jedan način da u trenutku kada bude priznata Bosna i Hercegovina, naši građani ne budu u toj vojsci tamo.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Paragraf 105. Da li ste pozvali Kadijevića da se priključi vašem razgovoru?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Jeste. Pozvali smo ga, jer naravno bez vojske to nije bilo moguće sprovesti i gospodin Milošević mu je izložio tu potrebu da se izvrši razmeštaj vojske. Kadijević koji je bio tradicionalno orijentisan na jedinstvo Jugoslavije i izmešanost vojske sa svim narodima, u prvom trenutku je rekao da to jednostavno ne može u vojsci da se radi, da to neće da prihvati Generalštab, a onda je izgleda shvatio i obećao je i otišao je, ovaj, kao što se i vidi iz dnevnika, je relativno brzo i sproveo, sa malim izuzecima, 10 do 15 posto vojske iz Srbije i Crne Gore je još bilo ostalo tamo do priznavanja Bosne i Hercegovine.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Paragraf 107. Paravojne jedinice i vaš razgovor sa optuženim konkretno o Arkanu. U kom stepenu je krnje Predsedništvo bilo informisano o paravojnim aktivnostima?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Pa pazite, ovaj, mi to nismo tretirali kao paravojne nego kao dobrovoljačke jedinice. Po našim propisima, bilo je dozvoljeno da se dobrovoljci priključe armiji ili da se dobrovoljačke jedinice stave pod komandu armije na liniji fronta tamo u, tamo gde se vodi rat. Postojala je odluka Predsedništva da dobrovoljačke jedinice ne mogu da rade samovoljno, nego da se moraju podrediti komandi vojske. Dakle, mogu raditi u okviru naloga koje vojska daje. Vojska je nama povremeno, kada je podnosila izveštaje o događajima, isto podnosila delimične izveštaje u par rečenica o problemima koji nastaju sa paravojnim jedinicama. To nisu bili opširni tekstovi, ali su se svodili na nekoliko rečenica da, da paravojne jedinice ne povinuju se potpuno vojnoj komandi i da pokušavaju ponekad da se ne pridržavaju vojne discipline. O nekom, o nekoj konkretnoj jedinici nikada nije bilo reči, nego univerzalno o toj pojavi. A što se tiče mog razgovora sa

gospodinom Miloševićem, ja sam jednom s njim obavio razgovor u vezi sa vrlo čestim pojavama u javnosti da je Arkan sa jedne strane sumnjiva ličnost kao, ovaj, kriminalac, a s druge strane da je on u dosluhu sa organima Republike Srbije, pogotovu što je i on u to vreme počeo da formira neke dobrovoljačke jedinice. Pitao sam gospodina Miloševića ko je taj Arkan i da li on zaista je neka isturena ruka ili neki bliski saradnik policije Srbije ili drugih srpskih organa. Gospodin Milošević mi je direktno i bez uopšte razmišljanja rekao da je to, da su to kriminalci i da mi sa njima nemamo ništa. Onda sam mu ja uzvratilo da onda treba to da se definitivno raščisti i da se zna, a ne da gubimo ugled zbog toga. Kasnije se pokazalo da je Arkan imao svoje te jedinice, ali i da je i dalje zadržao neke kontakte i veze očigledno sa, naravno, i sa armijom na terenu, jer je bio obavezan da se, ovaj, pridržava po tom propisu o kome sam ja govorio. Koliko je on imao druge kontakte van ovih u okviru Srbije, ja to ne znam.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Joviću, nije mi sasvim jasno ono šta ste rekli o odnosu paravojnih jedinica i vojske. Jednom prilikom ste rekli da vas je vojska izvestila da paravojne trupe nisu njima podređene. Šta ste time mislili? Da paravojne trupe ne izvršavaju njihova naređenja, odnosno da odbijaju njihova naređenja ili da ne mogu da budu podvrgnute vojnoj disciplini?

SVEDOK JOVIĆ: Kada sam govorio o paravojnim jedinicama, uvek sam govorio o tim dobrovoljačkim jedinicama iz Srbije koje su otišle na front svojom voljom. Kada sam govorio o tome da nas je armija informisala da paravojne jedinice se ne pridržavaju vojničke discipline i da sa njima imaju problema, govorio sam u smislu da su one dužne da se pridržavaju vojničke discipline i da se podrede komandantu na terenu, a da one, te paravojne jedinice, ponekad pokušavaju da to izbegnu.

SUDIJA ROBINSON: A zašto su oni trebali da budu podređeni, na osnovu čega?

SVEDOK JOVIĆ: Na osnovu odluke Predsedništva SFRJ da se ne bi stvorio haos na terenu jer bi para... jer bi te pojedinačne vojne jedinice mogle da deluju mimo koncepcije zaštite terena i odbrane terena. Mogle bi doći u sukob sa onim šta želi Jugoslovenska armija da uradi.

SUDIJA ROBINSON: Izvolite, gospodine Najš.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Vaš razgovor sa optuženim kada je on rekao da će nešto da se uradi. Da li je nešto optuženi uradio da bi savladao Arkana, da bi ga zapravo stavio pod neku kontrolu?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Ja ne bih mogao da odgovorim na to pitanje, jer ne znam, ali je tačno da je Arkan formirao svoju dobrovoljačku jedinicu, kao što su i mnogi drugi formirali dobrovoljačke jedinice. Da li je to nastalo nezavisno od eventualnih prekida odnosa sa Arkanom, ako su postojali ili, ili ti odnosi nisu ni postojali ili su postojali, pa nanovo uspostavljeni, to bi bilo samo, ovaj, to bi bile pretpostavke i ja to zaista ne znam.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: A sad da se nadovežem na ono šta je rekao sudija Robinson (Robinson). Mi znamo da ste vi rekli da ste koristili termin "država u okviru države". Možete li da nam objasnite šta to znači?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Što se Arkana tiče, Arkan je usred Beograda imao svoju gardu koja je staržarila oko njegove kuće, i uniforme i naoružanje, dakle nešto šta nije dobrovoljačka jedinica na terenu, nego je nešto šta je usred Beograda. Mislim da to nije bilo normalno i nešto šta je iritiralo građane.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: A sada paragraf 108 ...

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Najs, pre nego što pređete dalje, da pitam nešto gospodina Jovića. Gospodine Joviću, vi ste takođe rekli da je gospodin Milošević rekao da je Arkan bio kriminalac i da je bilo nezamislivo da zvanični organi saraduju sa nekim kao što je Arkan. Kako ste vi to razumeli? Jer s jedne strane ste vi nama rekli da je vojska smatrala da joj te jedinice nisu bile podređene, a s druge strane je gospodin Milošević izrazio mišljenje da je bilo nezamislivo da zvanični organi saraduju sa nekim kao što je bio Arkan. A šta se zapravo događalo u stvarnosti?

SVEDOK JOVIĆ: Ja nisam rekao da dobrovoljačke jedinice nisu bile podređene vojsci nego da su pokušavale nekada da ne poštuju vojničku disciplinu koju je vojska nametala. A drugo, što se tiče Arkana, ja sam vam rekao tačno kako jeste. Pitao sam gospodina Miloševića, obzirom na velike kritike koje u javnosti postoje na Arkana i sumnju da je on neka isturena ruka, da je on neka isturena ruka policije i sumnja da je on kriminalac, da li je to istina da je Arkan na neki način povezan sa policijom i da radi u dosluhu sa njom. On mi je rekao da to nije istina, da je Arkan običan kriminalac i da treba sve,

da ne, da, da je običan kriminalac. Onda sam mu ja rekao da ako i postoje nekakve veze, onda to treba da se prekine, da se ne brukamo više. Ne znam šta više mogu da vam kažem, jer je samo to bio razgovor tada. Šta je dalje rađeno, ja to ne znam.

SUDIJA ROBINSON: Izvolite, gospodine Najs.

SUDIJA KVON: Gospodine Najs, 108 i 109 nisu uključeni u one pasuse koje smo vam mi naložili da ih obradite uživo.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Puno vam hvala, ja ću sada da pređem na pasus 119. Dakle i dalje ne idemo baš hronološkim redom. Ja ću možda kasnije da se vratim na neke stvari, ali sada smo došli do aprila 1992. godine. Zapravo pitam se možda bi bilo logičnije da sada uradimo nešto drugo. Mislim da ću da se vratim malo unazad i rezimirati jedan deo materijala koji je sadržan u vašoj izjavi. Dakle, počecu sa pasusom 116 kada je potpisan Vens-Ovenov plan (Vance-Owen Plan), gde vi kažete da je to bilo pozitivno zato što je trebalo da bude sprovedeno u vreme kada je cela teritorija koja je bila naseljena većinskim srpskim stanovništvom bila oslobođena. Možete li da nam pomognete u vezi sa tim terminom "oslobođena". Na šta se to odnosi? Na koji kontekst?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Pa to i nije baš najbolji termin, moram priznati, ali mislio sam na činjenicu da uglavnom u tom trenutku u svim krajevima Hrvatske gde živi, gde je većinsko srpsko stanovništvo, hrvatske paravojne jedinice nisu uspele da preuzmu vlast. To je suština. Dakle, još uvek, još uvek ili ponovno ako nije tako bilo, vlast tamo drže lokalni, regularni lokalni organi srpskog naroda i tamo se još uvek nalazi Jugoslovenska narodna armija. To je smisao. Taj izraz "oslobođeni" nisam, možda sam zbog umora i prespavao da ga primetim, ali ovo je pravo objašnjenje.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Zahvaljujem vam se na tome. Mislim da ste taj termin koristili i kasnije u vašem dnevniku i molim vas da nam kažete da li to odražava stav rukovodstva da se to naime odnosi na one delove u Hrvatskoj gde su Srbi imali većinu, pod uslovom da su ti delovi došli pod srpsku kontrolu. Možete li da nam onda kažete kakav bi bio status manjinskog stanovništva u tom delu. Dakle, šta bi se njima desilo kad se oslobode te teritorije od strane Srba?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Prvo, ja sam razjasnio da su te teritorije još uvek slobodne, ne oslobođene, nego slobodne. Ako je neka teritorija na kojoj je bilo većinsko srpsko stanovništvo bila zauzeta od hrvatskih paravojnih jedinica, pa je nanovo zauzeta od srpskih jedinica ili od Jugoslovenske narodne armije samo se u tom slučaju može smatrati da je ta teritorija ponovno oslobođena. Znači, to tumačenje je relativno, jer ne možeš osloboditi samog sebe, ukoliko te niko nije zauzeo. Ne bih se natezao oko toga. Prihvatam da sam pogrešno upotrebio izraz. Ovo šta sam sada rekao je suština stvari. A što se tiče pitanja šta sa drugima, nikada niko u Predsedništvu SFRJ, a koliko ja dobro znam i u politici Srbije, nije niti zastupao stav, niti se zalagao da na tim teritorijama ne žive i drugi narodi, nego samo Srbi, kao što je naša politika bila da i u Srbiji, koja je multinacionalna i ima 33 nacionalnosti, svi žive ravnopravno. Radilo se samo o tome da su te teritorije na kojima pretežno žive Srbi bile još uvek pod vlašću Srba, kao građana u lokalnim organima, koji se nisu slagali sa odlukom Sabora Hrvatske da Srbi prestanu da budu konstitutivni narod, a bili su, jer je promenjen, promenjen ustav mimo njihove volje i koji se nisu slagali da se Hrvatska otcepi od Jugoslavije bez njihove volje i bez rešavanja njihovog pitanja. To je taj problem. Inače svi građani naravno da je trebalo da ostanu da žive tamo.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Kao što je jasno stavljeno na znanje u pasusu 116, po vašem mišljenju, vi ste prihvatili razmeštanje UN (United Nations) snaga od samog početka zato što je to trebalo da garantuje obezbeđivanje onoga šta je vojno bilo dobijeno. Je li to tačno? Jeste li vi to zaista smatrali?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Pazite, uvek se može tumačiti nešto sa određenim ciljem. Tamo se vodio rat, građanski rat. Srpske teritorije su bile zaštićene silom od, od hrvatskih paravojnih jedinica. Besmisleno je bilo večito se, večito voditi rat i večito se braniti od tih hrvatskih paravojnih jedinica. Smisao je postojao, pravi smisao da se to zaustavi i da se traži političko rešenje. Bilo je povoljno da se traži političko rešenje u trenutku kada su Hrvati bili na hrvatskom tlu, a Srbi na srpskom tlu, pa neka se političko rešenje nađe kako god hoće ali da se prestane ratovanje. I mi smo predložili da dođu trupe Ujedinjenih nacija dok se ne nađe političko rešenje. To je smisao. Ne zato što su zauzete teritorije, nego zato što je, što su pretežno na tim srpskim teritorijama srpska vlast i što je to pogodno za srpski narod, jer će on to tada prihvatiti.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U redu. Hvala. Sada pasus 117 gde se kaže da vršilac dužnosti državnog sekretara Iglberger (Lawrence Eagleburger) kaže vama da će "američkom narodu trebati puno vremena da zaboravi Vukovar", o čemu vi kasnije govorite, kao i to da on nije mogao da shvati zašto je granatiran Dubrovnik. Zatim dalje, pri dnu tog pasusa vi pričate o sastanku, mogućem sastanku, o sastanku Miloševića i Tuđmana u Karađorđevu gde kažete da vi niste bili prisutni i odbili ste da o tome govorite sa Iglbergerom. U to vreme ste rekli da niste znali šta se tamo desilo, zar ne?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Zatim dalje u vašoj izjavi vi takođe iznosite komentar o tome da, ako i jeste bio sklopljen dogovor u Karađorđevu, gde su Milošević i Tuđman diskutovali o podeli Bosne i Hercegovine. Ukoliko jeste se to sve tamo desilo, kako to utiče na vaše gledište na optuženog?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodine Mej.

SUDIJA MEJ: Izvolite.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Ovde u tački 117 koju gospodin Najs citira, svedok vrlo decidno kaže: "Rekao sam mu da je Srbija odlučno protiv rasturanja Bosne i Hercegovine i da je čista laž da postoje pregovori između Srbije i Hrvatske o podeli Bosne i Hercegovine". Pa onda kaže: "Moguće je da su Milošević i Tuđman razgovarali na sastanku u Karađorđevu, ali pošto nisam bio tamo, nisam želeo o tome da razgovaram sa Iglbergerom". A Najs sad kaže: "Ako je sklopljen sporazum", kao da je svedok rekao "ako je sklopljen sporazum". On nikakav sporazum ne pominje, jer valjda da je postojalo nešto, on bi to morao znati, a izneo je stav da smo protiv rasturanja Bosne i Hercegovine. Ne možemo posle ...

SUDIJA MEJ: U redu. Vraćićemo se na to posle pauze. Gospodine Najs, možda biste to mogli da preformulišete na jedan neutralan način. Gospodine Joviću, sada ćemo da napravimo pauzu od 20 minuta. Ovo je prva pauza tokom vašeg svedočenja i moram da vas upozorim kao što upozoravam sve svedoke da ni sa kim ne razgovarate o vašem svedočenju sve dok ga ne završite, a to podrazumeva i predstavnike Tužilaštva.

TUŽILAC NAJS: Mislim da svedok hoće da vas pita nešto o kontaktima sa svojim advokatom.

SUDIJA MEJ: Vi naravno možete sa njim o tome da razgovarate. A sad pravimo pauzu od 20 minuta.

(pauza)

SUDIJA MEJ: Izvolite.

SUDIJA KVON: Pre nego što počnete, tokom pauze sam proverio tabulator 6, dokaznog predmeta Tužilaštva 396, to je bio prilog pisma Saveta bezbednosti (UN Security Council) i tamo nije bilo nikakvih dodatnih komentara koji bi bili uokvireni u nekom kvadratu ili pravougaoniku. Dakle, ja bih rekao što se tiče ovih komentara ambasadora Okuna, ja mislim da je ovo šta smo mi videli tumačenje onoga šta je rekao ambasador Okun. Prema tome, vi to ne možete da predočite ovom svedoku. Ako to uradite, onda to morate da uradite na ispravan način.

TUŽILAC NAJS: Oprostite, potkrala nam se greška. Ja sam dobio taj dokument i shvatio sam o čemu se radi i dobili smo odgovor od svedoka, ali naravno u ovom novom svetlu nam je jasno kakvu snagu to može da ima.

SUDIJA KVON: U redu.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: A sada pitanje koje smo postavili pre pauze. Koliko se sećam, to je bilo na, bilo je na strani 32, na engleskom pasus 117.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Da li mogu da zamolim da malo smanje ton. Previše mi je jak ton u ušima, ne mogu da pratim.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Je li sad dobro, da li sad bolje čujete?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Iako ja mogu ovo da izvučem iz izjave svedoka iz pasusa 71, nadam se da će svedok uživo moći o tome bolje da nam kaže. Dakle, pitanje je: gledajući ovaj pasus 71, gospodine Joviću, kažite sudijama, ukoliko bi se dokazalo da je optuženi zaista diskutovao sa Tuđmanom o po-

deli Bosne, da li bi to onda potvrdilo da je on tu informaciju od vas sakrio i ukoliko to jeste slučaj, kako bi to uticalo na vaše mišljenje o optuženom?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Pre svega, ja želim da kažem sve šta je napisano u tom paragrafu, jer to, prva stvar je, ja nisam od gospodina Miloševića nikada obavešten da je na takvom eventualnom sastanku eventualno razgovarano sa gospodinom Tuđmanom o podeli Bosne. To je prva tačka. Druga tačka je, ja sam uvek smatrao kad sam čuo od gospodina Mesića takvu informaciju koju je preneo javnosti, da to on govori radi toga da bi naneo štetu Tuđmanu, obzirom da je došao sa njim u politički sukob, jer su sve okolnosti govorele da je vrlo malo verovatno da bi gospodin Milošević mogao tako nešto da razgovara. Treća stvar koju sam ja rekao, jeste zašto sam ja verovao da Mesić ne govori istinu, zato što smo ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Oprostite, ja moram da vas prekinem, gospodine Joviću, jer nemamo previše vremena, a Pretresno veće je čulo dosta svedočenja o ovome, uključujući i ono šta je rekao gospodin Marković. Ukoliko sudije kasnije zaključe da jeste došlo do takvog sastanka i ukoliko dakle vi niste o tome obavešteni, mene samo interesuje kako bi se to odrazilo na vaše mišljenje. Dakle, jedno hipotetičko pitanje.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Stvar je vrlo prosta. To znači da Milošević, tom slučaju je značilo da Milošević o tome nije hteo mene da obavesti, ali je za mene to bilo vrlo malo verovatno, a sada bih smatrao da je, da bi to bila još jedna mrlja na naše odnose koji su bili sa prilično velikim poverenjem.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Sada da se vratimo na pasus 117. Dakle, pri kraju tog pasusa vidite da smo naveli nekoliko dokaznih predmeta koji se nalaze pod tabulatorima 6, 7, 8 i 9. Dakle, da li ste vi pogledali ovo od 21. februara, dakle, prvo je poziv na sednicu Predsedništva SFRJ koja je trebala da se održi 27. februara, zatim tabulator 7 je zapisnik sa sednice koja je održana 2. marta. Zatim pod tabulatorom 8 se nalazi zapisnik sa 189. sednice, koja je održana 2. marta, zatim pod tabulatorom 9 je stenogram sa sednice Predsedništva SFRJ sa predstavnicima BiH, održanog 2. marta 1992. godine. Da li ste vi pregledali sve te dokumente?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Jesam, pregledao sam.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: I oni se čine verodostojnim?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Časni Sude, pod tabulatorom 7 ja bih želeo da pogledamo samo jedan pasus. Molim da se to stavi na grafoskop. To će biti na engleskom jeziku i zamoliću svedoka da nam pročita to šta tu stoji u originalu. Ovde možemo da vidimo da je gospodin Zečević rekao nešto posle gospodina Kostića, a na prethodnoj strani se vidi da je pre njega govorio gospodin Jović. Prema tome, gospodine Joviću, ovde se vidi da je gospodin Zečević uzeo reč odmah posle vas. Molim vas da sada u originalu pronađete taj pasus gde je zabeleženo ono šta govori Zečević, on počinje rečima: "Ovo je jedno vrlo kompleksno, složeno pitanje". To je verovatno na sledećoj strani. Dakle, to je četvrti red na ovoj strani koju sada vidimo na engleskom jeziku, govori Zečević i ovde stoji: "Ovo je jedno vrlo komplikovano pitanje", molim vas, gospodine Joviću, da to pokušate da pronađete u originalu gde stoji: "Ovo je jedno vrlo kompleksno, složeno pitanje". Pronađite to u originalu, gde stoji: "Instiktivno sve hrvatsko je bilo uništeno i spaljeno da bi se oni sprečili da se vrate. Ali ovde postoji još jedna druga istina, a to je da mi ne možemo da živimo zajedno. Mi to ne želimo i nećemo". Dakle, vi ste bili na tom sastanku koji je održan u martu 1992. godine. Za optuženog ću da kažem da se to nalazi na strani 78 i 79 pod tabulatorom 7, u dokumentu koji je na BHS-u. Možete li da nam molim vas objasnite da li je to bilo rečeno dok ste vi bili prisutni na tom sastanku?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Pa ja ne mogu da nađem tu rečenicu o kojoj vi govorite, ali po sadržaju vidim da je to tu. Vidite, to je jedan vrlo veliki stenogram, možda ima stotinak stranica, nisam siguran i ovo se može razumeti samo ako se razumeju zakljuci koji su doneti, a naročito ako se razume, ako se pročita sve šta je tamo govoreno. Suština toga sastanka bila je priprema za dolazak mirovnih snaga Ujedinjenih nacija na teritoriju Republike Srpske Krajine i zadaci šta treba uraditi kada se to desi. Jedan od zadataka o kome je bilo reči jeste da se obezbedi da se svi građani koji su prognani i pobegli ili na bilo koji način napustili svoje kuće, vrate svojim kućama i da im se obezbedi ne samo da tamo žive, nego i da normalno rade, da zarađuju i da se život nastavi onako kako treba da bude. To je i u zaključcima Predsedništva napisano. Jedna od epizoda ovde jeste bila da je gospodin Zečević rekao: "Ali mi imamo jedno selo u kome su bili Hrvati i oni su instiktivno prognani". Instiktivno, to znači nije po našem nalogu, nije po nekom planu, nego su građani jedni druge proganjali koliko su mogli i ovi su instiktivno prognani i na žalost, on je više, on je više jadikovao šta da radi kad se to desilo, a ne što je to pozdravljao. Na žalost, i njihova je imovina spaljena. I rekao je da se boji ako i njih vrate, da će tu teško biti, jer Srbi i Hrvati tu teško mogu da se

slože. Takvi su međunacionalni odnosi bili jer se ratovalo. Mi smo zaključili da svi moraju da se vrate na svoja mesta, mora im se omogućiti i da svima mora da se omogući da normalno žive, da se sve vrati u prvobitni položaj, šta će reći, ono šta im je spaljeno, mora da se nanovo napravi i popravi. To je zaključak Predsedništva, a čovek je rekao to šta je rekao. Zaključak je potpuno u smeru koji je politički jedino bio moguć.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Samo da bih shvatio, pa ćemo onda da idemo dalje. To je vaše objašnjenje izraza “uništeni i spaljeni”, da bi se sprečili da se vrate, je li tako?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Instiktivno, molim vas. Insistiram na reči, čovek je rekao instiktivno, ne da je planirala vlast, ne da je neko naredio, nego instiktivno, a to znači revolt srpskoga naroda prema njima, jer su oni zavađeni među sobom. Revolt građana.

SUDIJA MEJ: Koja je to strana molim vas?

SVEDOK JOVIĆ: To je 79 strana.

TUŽILAC NAJS: U verziji na engleskom mislim da je to strana 84. Ne, gospođa Diklić me ispravlja da nisam u pravu.

SUDIJA KVON: To možemo da nađemo na stranici čiji ERN broj se završava sa 2829.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Hvala lepo. Sad ćemo da pređemo na četiri dokazna predmeta koji su kasnije uvedeni iako su oni razmatrani tek juče u skladu sa Pravilom 70, to su tabulatori 10, 11, 12 i 13. Ja mogu da rezimiram njihov sadržaj pošto ih je svedok pregledao.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodine Mej.

SUDIJA MEJ: Izvolite, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Većini ovih strana koje su meni dostavljene na engleskom jeziku, nikakvih oznaka nema, ni ERN-a, čak ni, čak ni broja strane samog ovog teksta. Verovatno da je to u nekoj brzini ispušteno, ali je nemoguće snaći se ako se ne čita ceo tekst. Evo ja mogu da vam pokažem bilo

gde da otvorite ovo ima Gligorijević, Kostić i tako dalje. Nigde nema ni jednog, ni jednog, evo uzmite i pogledajte ovaj moj primerak. U engleskoj verziji nigde nema nikakve ni strane, ni ERN, ni bilo šta drugo.

SUDIJA MEJ: Da, nisu označeni brojevi strana. Možda biste to mogli da pogledate tokom pauze, tako da bismo to mogli zaista da pratimo.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Kada je reč o tabulatorima od 10 do 13, dakle 10, 11, 12 i 13, da li je tačno da ste vi pregledali Mendilučijevo (Jose Maria Mendiluce) pismo iz UNHCR-a (United Nations High Commissioner for Refugees) od 19. marta 1992. godine? U pismu se skreće vaša pažnja na niz nedavnih incidenata. i da li ste na to odgovorili... Ne, zapravo, da li je tu još jedno pismo koje ste vi pogledali, od 28. aprila 1992. godine? To je pismo upućeno generalu Nambijaru (Satish Nambiar), vaše pismo koje se poziva na njegovo pismo od 24. aprila, gde on skreće vašu pažnju na slučajeve nasilnog proterivanja građana hrvatske nacionalnosti iz njihovih domova i pominje pismo gospodina Tornberija (Cedric Thornberry) i takođe sprečavanje tih prisilnih iseljavanja, odnosno izbacivanja iz kuća. Zatim je tu još jedno pismo koje ste dobili od gospodina Tornberija, od 25. juna 1992. godine, gde se govori o tome, skreće se vaša pažnja na 232 osobe hrvatske nacionalnosti, uključujući i 160 ranjenih koji su zarobljeni u toku događaja u Vukovaru i traže se vesti o tim ljudima. Zatim imamo pismo koje ste vi uputili gospodinu Tornberiju, Mile Pešut je potpisan na dnu tog pisma i ono se bavi stvarima za koje je gospodin Tornberi izrazio svoju zabrinutost.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Video sam ta pisma.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Kada se proučavaju pisma i vaši odgovori koji mogu u celini da se pogledaju, vidi se da ste vi bili obavešteni o tome da je međunarodna zajednica bila zabrinuta zbog prisilnih iseljavanja i posebno zbog ljudi nestalih u Vukovaru.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Odmah smo na svako pismo reagovali na taj način što smo kod nadležnih organa preduzeli mere da se pogleda o čemu se radi i da se odmah pripreme i odgovori organima Ujedinjenih nacija i mere da se spreči na terenu i o tome smo odmah obavestili i gospodina Tornberija i gospodina Nambijara. Ta pisma govore i mnogo šire od toga, jer su oni postavili pitanje za par stotina ljudi, naravno ne nabrajajući o kojim se ljudima radi, nego navodeći brojke iz Vukovara, a odgovoreno im je o celokupnom broju svih ljudi koji su dospeli u ruke naše ovaj, vojske, i gde se oni

nalaze, gde su transportovani, gde su lečeni, koliko ih je izlečeno, koliko ih je razmenjeno i koliko je još ostalo, dakle ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U redu ...

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Kompletan izveštaj su dobili.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Pomozite nam kod sledećeg, gospodine Joviću, pre nego što pođemo dalje. Vi znate za prirodu optužbi u vezi sa Vukovom, uopšteno govoreći. Da li vi sada prihvatate da je došlo do masakra i ako jeste, došlo je u vreme kada ste vi bili član kolektivnog tela koje je bilo vrhovni komandant vojske? Da li prihvatate da se to desilo?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Nikada nisam o tome bio obavešten dok sam bio na funkciji. Mnogo kasnije sam saznao o tome iz sredstava informisanja, odnosno iz delovanja ovog Suda.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li možete da nam ponudite bilo kakvo objašnjenje koje bi nam pomoglo u vezi sa tim kako, ako je JNA u tome učestvovala, vi kao član tela koje je bilo vrhovni komandant armije, niste ni na koji način za to saznali? Možete li da nam pomognete oko toga?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Vaše "ako je vojska učestvovala" je hipotetično, po našem, po našim saznanjima, odnosno po onome šta smo mi radili, vojska nije imala naređenje da tako nešto radi, naprotiv, imala je strogu zabranu da tako nešto radi. Nama nije poznato da je bilo ko iz vojske to naredio, niti da je bilo ko iz vojske to uradio. To je ono šta ja vama mogu da kažem. A na Sudu je da utvrdi pravu istinu.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li ste vi ili oni koji su vas nasledili, koliko je vama poznato, naredili da se obavi istraga u vezi sa okolnostima pod kojima je došlo do masakra u Vukovaru?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Nismo bili obavešteni o tome, o masakru, prema tome, nismo ni mogli ništa da naređujemo o okolnostima, a šta se iza toga dešavalo, ja ne znam.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Paragraf 119 za koji moramo da obavimo ispitivanje u celosti, kao i paragraf 120. 30. aprila 1992. godine da li je došlo do razgovora između Kostića, opruženog, Bulatovića i Živote Panića, koji je tada došao umesto Adžića, uključujući i Karadžića, Krajišnika i Koljevića?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Da, takav je razgovor održan. Razgovor je održan i to je u suštini stvari razgovor na kome je trebalo da se ostvari dogovor kako da se postupi sa Jugoslovenskom narodnom armijom u Bosni i Hercegovini u okolnostima kada je međunarodna zajednica priznala Bosnu i Hercegovinu, kao samostalnu državu. Već smo govorili da smo mi u Srbiji, gospodin Milošević i ja smatrali da ne možemo nikako dozvoliti da se to rešenje odugovlači, zato što bismo bili žestoko napadani, ionako smo bili sa razlogom ili bez razloga napadani, i pozvali smo ovaj sastav da se dogovorimo na koji ćemo način da povučemo iz Bosne i Hercegovine sve građane iz Srbije i Crne Gore. Da razjasnim, Vojska Jugoslavije sastavljena je od građana svih Republika i u raspadu Jugoslavije ona je i u pogledu objekata i u pogledu opreme, naoružanja i građana pripadala tim republikama. Srbija i Crna Gora nisu imale nikakvo drugo pravo, nego na svoje građane i na onu opremu i na ono naoružanje koje je bilo locirano u Srbiji. Naravno, u tim okolnostima, jedino, jedina naša obaveza je bila da sve građane, srpske i crnogorske, prebacimo iz Jugoslovenske narodne armije u Bosni i Hercegovini, da ih vratimo kući. Ta je odluka doneta. određen je rok od 15 dana, a Bosni je ostavljeno da, i ljudima u Bosni da o svojim građanima, o svom naoružanju, o svojoj vojsci odlučuju, obzirom da je tako odlučila međunarodna zajednica, da su samostalna država. Naravno, ako bismo ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U redu. Da li je pokrenuto pitanje plata i penzija vojnih lica i ako jeste, kakvo je bilo rešenje?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Jeste, sva, svi troškovi vojske do sada su finansirani, do tog trenutka su finansirani iz saveznog budžeta, dakle, vojska je imala vojni budžet, svi su oficiri i vojnici primali nadoknadu iz tog budžeta i sve drugo je plaćano iz budžeta Federacije, obzirom da je vojska bila zajednička. Naravno da su tada, ovaj, ljudi iz Bosne postavili pitanje kako će oni to sada da rade. Mi smo uvažili da taj problem postoji, ali ga nismo raspravljali, jer nismo se radi toga sastali, nego smo samo raspravljali o povratku Srba i Crnogoraca iz Bosne svojim kućama.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li je rezultat ovog sastanka bilo i unapređenje generala Mladića?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Jeste na taj način što je general Vuković, koji je komandant vojske na tom području, Srbin, i da mora da bude povučen. Onda su oni rekli, gospodin Karadžić i gospodin Krajišnik, da će oni onda

gospodina Mladića postaviti za komandanta, šta smo mi smatrali njihovom odlukom i nismo komentarisali.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Koliko često je optuženi imao kontakte sa Karadžićem?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Pa to bi se morao pitati on i Karadžić, jer ja nemam neku evidenciju takve vrste, ali mogu da pretpostavim da su njihovi kontakti morali postojati u vezi sa humanitarnom pomoći koju je Bosna stalno očekivala od Srbije, jer je bila zemlja blokirana i u ratu i u vezi sa vođenjem mirovnih akcija za koje se uvek od međunarodne zajednice tražilo da i Milošević učestvuje, ali je bilo i potrebno da učestvuje zbog toga što je Srbija bila u sankcijama sve dotle dok se rat u Bosni ne završi, dakle, to su ta dva glavna pitanja koja su verovatno nametala njihove česte kontakte. To je generalno. Ja zaista ne znam koliko su kontakata imali

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Paragraf 124 i sledeći paragraf o karakteru, prirodi optuženog i to možemo da vidimo u vašoj knjizi, vašoj drugoj knjizi, "Knjiga o Miloševiću". Pretresno veće to može da vidi na stranama te knjige. Ja ću da zamolim svedoka da se time pozabavi vrlo kratko. Možete li da nam iznesete vaše komentare u vezi s tim da li je optuženi bio demokrat ili autokrata?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: To su vrlo neprijatna pitanja za mene ovde na Sudu. Ja sam u knjizi dao jednu ravnotežu njegovih karakteristika, ako se o tome radi, koje su moje lično mišljenje i ni za koga ne treba da budu i ne mogu da budu osnov za, ovaj, neko osuđivanje, tako da sama knjiga, kao celina, može da posluži nekome kao moje mišljenje o Miloševiću, izuzev činjenica koje su tamo iznete iza kojih ja potpuno stojim. Što se tiče moje ocene o gospodinu Miloševiću, on je bio nesporni lider. On je bio priznat od građana i od naroda, više puta je biran u prvom krugu izbora sa vrlo velikom većinom. Bio je vrlo inteligentna ličnost i sposoban državnik, ali po mom mišljenju, je bio naklonjen donošenju i krupnih odluka bez mnogo konsultacija sa organima koji su za to nadležni, iza čega je na osnovu njegovog autoriteta mnogo odluka potvrđeno i doneto, a da su po neke bile i pogrešne. To je, to je ono šta je moja ocena. Naravno da je moja ocena moja, a stvar je i drugih da to prihvate ili ne prihvate

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Gospodine Joviću, mislim da vi sebe smatrate njegovim bliskim, ako ne i najbližim saradnikom tokom mnogo godina. Je li tako?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Apsolutno.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Još uvek smo na paragrafu 124. U kom stepenu je optuženi bio u stanju da odbacuje ljude pošto bi ih iskoristio u konkretne svrhe?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Pa to je bila, na žalost, česta praksa. Česta praksa u rukovodstvima naše partije, u našim vladama, skupštinama, prodefilovao je veliki broj ljudi kojima se više ni ne zna, ovaj, traga u politici, a od bliskih saradnika njegovih, takođe je prilično veliki broj odstranjen.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U kojoj meri je on bio pokretan održavanjem na vlasti, pre svega?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Nisam dovoljno razumeo pitanje, molim vas da malo razjasnite.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U kojoj meri je njegov cilj bio da ostane na vlasti?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Pa svakom političaru jeste cilj da dalje ostane na vlasti, ali mislim da ako se posmatra u kontekstu ostvarivanja programskih ciljeva i eventualnog žrtvovanja nekog od programskih ciljeva da bi se vlast sačuvala, mislim da je tu prednost bila očuvanje vlasti, a ne ostajanje na programskom cilju po cenu da se vlast izgubi. Mislim da je to, ta ocena tačna.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Paragraf 125, poslednja rečenica. U kom stepenu se on okružio ljudima koji ne samo da bi ga slušali, već bi ga i veličali?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: To je sada jedna prirodna posledica. Ako ličnost koja je dovoljno snažna da misli i da je, ubeđen sam u, najglavnije odluke da donese, da je sposoban da ih koncipira i da ih odbrani i da mnogo raspravljajući oko toga može da bude čak i dosadno, onda je prirodno da se orijentiše na ljude koji su izvršioci tih odluka i koji neće mnogo komplikovati život oko rasprave, jer ne mogu ništa da promene, nego se izbor vrši, izbor se vrši da se izaberu ljudi koji pristaju da te odluke sprovedu i da, i da budu, na kraju krajeva, ovaj, deo ekipe koja ostvari ciljeve. Zbog toga je selekcija, po mom mišljenju, išla ka tome da se uzimaju ljudi od, od poverenja.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U jednom trenutku razvio se kult ličnosti i ljudi su nosili vaše fotografije. Na koji način se razvio kult ličnosti optuženog?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Pa bilo je to negde 1988. i 1989. godine, kada su u Srbiji bile velike manifestacije i zahtevi da se zaustavi progon Srba sa Kosova i Metohije, što je tada možda bio i najveći egzodus u Evropi, koji na žalost Evropa nije želela da vidi i nikada nije ni komentarisala. Milošević je bio, i ekipa koju smo mi sačinjavali, ovaj, takoreći prvi koji je zagrizao u taj problem, pokušao da se to zaustavi i imao je masovnu podršku građana, koji su i nosili na tim mitinzima fotografije, velike fotografije Miloševića i još nekoliko istaknutih funkcionera. Ja sam jednom prilikom zamolio Miloševića da se tome stane na put, jer smo imali sasvim dovoljno kult ličnosti Staljina (Joseph Vissarionovich Dzhugashvili Stalin) i Tita i da ne treba da ponavljam tu koreografiju ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da ...

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Ali Milošević je olako prešao preko toga i video sam da se kasnije nešto uradilo, ali ne potpuno. Naime, sve su druge slike sklonjene, naravno, a njegova je ostala i još je taj kult ličnosti uvećavala.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Hvala. Paragraf 128. Komunist, socijalista, u kom stepenu mu je bilo stalo do principa socijalne pravde?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Mi smo imali program Socijalističke partije, čiji je gospodin Milošević bio predsednik, koji predviđa kao glavnu odrednicu politiku socijalne pravde. Na žalost, u periodu o kome govorimo, tih desetak godina, naročito u poslednjim godinama, poslednjih možda pet, šest godina, kod nas su se dogodile teške sankcije, da je čitav narod osiromašio, ali u okviru toga došlo je do velikog bogaćenja jednog užeg kruga ljudi. Tako da su razlike između ogromnog broja siromašnih i vrlo malog broja bogatih narasle, šta sam ja okarakterisao kao promašaj u odnosu na program koji je utvrđen, za koji mora biti ipak na neki način odgovoran, odgovorna partija koja je na vlasti i koja je takav program proklamirala.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Paragraf 129. U kom stepenu je on bio nacionalista? I onda na samom kraju ovog paragrafa za uvažene sudije možda možete da objasnite na koji način se on odnosio prema društvenoj privredi i zašto se tako odnosio?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Što se tiče nacionalizma, gospodin Milošević nije sigurno to, mogu da tvrdim. Ne radi se o oceni, nego sam duboko

ubeđen na osnovu prakse koju smo vodili da je uvek zastupao i u praksi provodio stanovište da niko ne sme i ne može biti hendikepiran zato što nije Srbin. Dakle, svi moraju biti ravnopravni. Nije bio šovinista uopšte, to budite sigurni. Bio je žestoko protiv separatizma, ne zato što je neko druge nacije, nego zato što hoće da se otcepljuje od Srbije, zato što hoće, ja govorim ovde o Srbiji. Druga je stvar otcepljenje Slovenije, Hrvatske i tako dalje, to je potpuno posebno pitanje. Dakle, nije bio nacionalista, nije bio šovinista, nikada se nije slagao da se bilo šta preduzima protiv, protiv nekoga zato što nije Srbin ili da bude neravnopravan, to je sigurno. Ovaj, što se tiče odnosa prema društvenoj svojini, mi, naše fabrike su bile u najvećem obimu, dakle, sve manje-više su bile u takozvanoj društvenoj svojini koja je na neki način državna svojina, samo u nešto drugačijem obliku, imala dominirajući uticaj u postavljanju direktora u nekih uslova privređivanja i tako dalje, ali samim tim što je država imala uticaj na kadrovska pitanja, mogla je imati uticaj i na upotrebu sredstava koja se tamo ostvaruju. Samim tim, to je bila podloga vlasti, materijalna podloga vlasti. Socijalistička partija Srbije nije imala svoja preduzeća, svoju imovinu, niti kapital iz koga bi se finansirala i prirodno je da članovi Socijalističke partije, koji su bili na vlasti u tim firmama, su bili jedna važna podloga za njeno materijalno poslovanje. Evo, znači mogli su da donose, naravno, legalne odluke, da daju pomoć, kao što svakome mogu da daju pomoć, međutim ta privreda je iz dana u dan slabila zbog raznih okolnosti, od sankcija i svega drugog, ali i zbog samog koncepta te privrede, koja nije imala snage da napreduje kao što je to privatna privreda. Naravno, ja mislim, ja to ne mogu da tvrdim, mislim da je gospodin Milošević to osećao. Na drugoj se strani pojavljivala, pojavljivala nova privatna preduzeća sa takozvanim novim bogatašima, za koje je, vrlo verovatno, to je opet moje mišljenje, je gospodin Milošević smatrao da bi bilo jako opasno za našu politiku ako ta nova privreda bude dobila svoga političkog zastupnika, svoje partije, koje će moći nas da suzbiju sa materijalnom snagom koju imaju, jer je uvek potrebno imati sredstva i vodio je politiku da se, da se i ti vlasnici približe njemu i da budu pod njegovom kontrolom.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Paus 132 u kojem se govori o kontroli nad medijima: televizija, radio, novine i tako dalje. Vi ste ranije u vašoj izjavi govorili nešto o tome kako su se pisali tekstovi o Markoviću i tako dalje. Molim vas recite nam sada koliku je kontrolu optuženi imao nad medijima?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Molim vas, da bude jasno, najznačajniji mediji u našoj zemlji, u Srbiji, opet govorim o Srbiji, koji imaju presudan uticaj

na građane, bili su Televizija Beograd, Radio Beograd, a donekle i list "Politika", koji je tako najznačajniji, najveći. Mi smo imali, to je tačno, na stotine drugih medija koji nisu bili pod kontrolom Vlade i pod uticajem Miloševića, koji su bili opozicionog karaktera, ali oni nisu imali toliki domet, kad se radi o televiziji i radiju, niti toliki broj, da kažem, brojeva, ovaj, koji se prodaju, niti su toliko praćeni i čitani iz mnogo razloga. Prvi i najvažniji razlog je da "Televizija Srbije" imala domet u svaku kuću, a lokalne stanice mogle su imati domet samo u okviru lokalnoga, lokalnoga prostora. Što se tiče uticaja gospodina Miloševića na ovu državnu televiziju i državni radio i list "Politiku", on je bio vrlo veliki i presudan, to je tačno, ovaj, i to je bilo dominirajuće za, ovaj, obaveštavanje naroda.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li je on koristio medije da bi svoje kolege, srpske rukovodioce, da bi poboljšao njihov položaj ili ih doveo u negativnu situaciju i da li možete da nam navedete neke vaše primere iz knjige o tome kako je to radio?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Pa u meri u kojoj je to bilo potrebno za vođenje politike, mediji su korišćeni, naravno. Bilo je vremena, bilo je situacija, kada je gospodin Milan Babić bio do te mere tvrdoglav da nije hteo da prihvati Vens-Ovenov, Vensov plan (Vance Plan) i naravno da su mediji morali biti upregnuti u ubeđivanje naroda da Babić mora biti promenjen jer je, jer je to protiv interesa srpskog naroda. Bilo je vreme kada je trebalo nekoga drugoga izabrati i tada je procenjeno, verovatno, da gospodin Martić to može da bude i onda je, naravno, su mediji možda Martića više propagirali i podigli nego što je on sam dotadašnjim njegovim političkim radom to zaslužio. On možda ne bi mogao bez medija da postane to šta je. Bilo je i tome slično. U knjizi je to navedeno, naravno da su mediju uvek korišćeni u interesu politike koja se vodila.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Kao što znate gospodine Joviću, mi smo sa vama već o ovome govorili tokom proteklih nekoliko dana. Dakle, ukoliko je Tužilaštvo u pravu, ovde se mi bavimo najstrašnijim zločinima koji su počinjeni nad ljudima tokom jednog kratkog perioda i radi se o tome da vidimo da li možemo da pronađemo dokaze o tome kako je funkcionisao taj mehanizam. Stoga nam recite da li je optuženi bio svestan koju moć imaju ti mediji nad ljudima kojima je on bio vođa?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Naravno da je bio svestan. On je, Milošević, gospodin Milošević je samim tim što je pokušavao i uspevaio da u vrlo velikoj

meri utiče na, ovaj, orijentaciju ovih medija o kojima sam govorio, televiziji, radiju i "Politici", samim tim je uticao i na shvatanja i raspoloženje naroda. Ne znam u kom smislu se ovde govori o teškim zločinima, ali ovo je politički, političko delovanje prema narodu, informativno-političko delovanje prema građanima. Ovo su mediji u Srbiji, ovo nije imalo dometa niti uticaja dalje od Srbije, izuzev marginalno.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Vi ste ovde rekli da "ono šta nije objavljeno, nije se ni dogodilo". Hoćete li, molim vas, da nam to prokomentarišete? Pasus 134.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Pa to je jedna, kako da kažem, parola. Jedna floskula koju je gospodin Milošević praktikovao, shvatajući da, da građani ako su o nečemu obavešteni, oni znaju da se to dogodilo, ako nisu obavešteni, onda se to, preko toga prelazi i nisu, jednostavno ne tretiraju to pitanje. Zbog toga je smatrao da je vrlo važno da državna televizija i radio obaveštavaju pre svega onako kako je to u interesu tekuće politike. Znači ako nešto nije u interesu tekuće politike, ne mora se ni objaviti.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Pasusi 135 i 136. U njima se kaže sledeće: u kojoj je meri optuženi stranku SPS smatrao svojom svojinom? U kojoj meri je aktivnost stranke prestala da bude jedna stvarna aktivnost ili stvarno demokratska aktivnost?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Pa to je vezano sa onim šta sam već ranije govorio, sa metodom koji je gospodin Milošević u osnovi primenjivao, u načinu donošenja odluka. Naravno da je prema Statutu Socijalističke partije Srbije bilo predviđeno da odluke donosi, glavne odluke donosi kongres, pa onda donosi Glavni odbor između dva kongresa, a postoji i Izvršni odbor koji je zadužen da te odluke sprovodi u život. Problem je u tome što je na neki način od III kongresa pa nadalje, naročito na III kongresu, po mom mišljenju, bio napušten demokratski način izbora ljudi u rukovodstva, što su liste kandidata za Glavni odbor bile strogo kontrolisane prema karakteristikama ljudi koji odgovaraju i sužene na meru da ne može drugi da bude izabran, i što je onda bilo posle toga veoma lako da na Glavnom odboru, koji je onda, u međuvremenu, između dva kongresa radi, svaka predložena odluka bude prihvatana ili odobrena bez ikakve rasprave ili bez rasprave u kojoj je bilo oponiranja, iz jednostavnog razloga što su, bar po mom mišljenju, na listu kandidata za Glavni odbor izabrani samo oni ljudi koji će tako postupati, koji neće praviti nikakve probleme u odnosu na ono šta se predlaže. Na žalost,

ne može jedan čovek da ne pogreši u takvim okolnostima, bez obzira koliko je snažan i koliko je inteligentan, kao što je slučaj sa gospodinom Miloševićem, a pokazalo se da je bilo dosta grešaka u politici. Zbog tih grešaka se gubi vlast i on je na kraju izgubio vlast. Naravno da to nema nikakve veze sa drugim stvarima, ali ima veze sa poverenjem i gubitkom vlasti.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U redu. Poslednja rečenica u pasusu 136 je vaša formulacija. Možete lida nam, molim vas kažete, pošto ponovo to pogledate, da li se slažete sa tim i dalje?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: To je to o čemu sam govorio. Slažem se. To je suština stvari.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: "Takva partijska aktivnost pretvorila se u farsu", radi se o toj rečenici. A sada mislim da ste vi već implicitno govorili o Predsedništvu SPS-a, jer vi ste bili na toj funkciji kada zbog ustavnih razloga optuženi nije mogao da bude na toj funkciji, a ostalo vreme je on vršio tu dužnost. Možete li, molim vas, sada da uporedite koju ste vi vlast i moć imali kad ste vi bili predsednik stranke, a koju je on imao? Možete li to, molim vas, da objasnite u jednoj rečenici?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Pazite, gospodin Milošević je bio apsolutni autoritet, bez obzira da li je bio predsednik partije ili nije bio predsednik partije. Ni jedna važna odluka u Srbiji nije donošena bez njega, niti se mogla donositi bez njega. Ni kada sam ja bio predsednik, ni kada nisam bio predsednik, prema tome, ovaj, mi nismo, mi smo njega uvek uvažavali kao prvu ličnost, bez obzira na to što nije bio predsednik partije, a on sam lično je bio vrlo zainteresovan i nije se ni slagao da se donose odluke bez njega. Naravno, takav problem nije ni postojao, mi tako nismo ni postavljali.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Pasus 139, ovde govorite o tome kako je on imao monopol na kadrovskoj politici u svim ustanovama. Možete li još nešto da dodate na to?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: To je način vladanja. Obzirom na to da je metod vladanja, u suštini stvari nije odabran način da se tamo izaberu ljudi koji će voditi rasprave sa raznih aspekata i doneti najpametnije odluke, nego ljudi koji će biti poslušni. Onda, onda je vrlo važno da tamo budu ljudi koji su, koji su, u koje on ima poverenja i koji će odluke koje se predlože i koje se donose, da prihvataju. Zbog toga je kadrovska politika za takav metod rada bila neminovna i gospodin Milošević je to vrlo dobro razumeo i vodio

strogo računa o tome i ko će da bude na listi za Glavni odbor partije i ko će da bude na listi za narodnog poslanika i ko će da bude na listi, ovaj, za Vladu Republike Srbije i ko će da bude na listi za saveznog poslanika i tako dalje. Dakle, o svim mestima gde se odlučuje vodio je računa, jer naravno, nije želeo da dolazi u konflikt u vezi sa politikom koju želi da vodi.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Hvala. Paus 143, gde se govori kakav je on uticaj imao nad rukovodiocima Crne Gore. Kažite nam nešto o tome?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Pa ja mislim da su rukovodioci iz Crne Gore bili relativno nezavisni u Crnoj Gori, da su bili samostalni, ali da su imali jednu korektnu, u dužem periodu korektnu saradnju sa Srbijom i sa gospodinom Miloševićem. To je bilo generalno gledano tačno, zato što su oni nastali, i došli na vlast na talasu promena koje su se dogodile u Srbiji krajem osamdesetih godina, na čelu kojih promena je bio gospodin Milošević i oni su na neki način bili u Crnoj Gori ono šta smo mi bili u Srbiji, iz čega je proizlazila priroda te saradnje. Naravno, oni su bili iz iste, srodne partije, dakle, Komunističke partije Srbije, Komunistička partija Crne Gore i to je bilo razumljivo. Nešto kasnije je dolazilo do nekih konflikata i ja sam ovde naveo da to nije bilo uvek apsolutno potpuna saglasnost. Naveo sam primer kad je pravljen Ustav Savezne Republike Jugoslavije, da su, ovaj, rukovodioci Crne Gore težili velikoj samostalnosti republika, naime da republike imaju najmanje onoliko vlasti i samostalnosti koje su imale u SFRJ. Mi smo težili, gospodin Milošević i ja sam tu potpuno se, mislim, da smo zajedno radili, da nešto ojačamo Federaciju, jer je dotadašnja federacija SFRJ imala neke ozbiljne slabosti u nadležnosti, pa nije mogla dobro da funkcioniše. Naravno, nađen je neki kompromis, ali samo govorim da tu nije bilo potpuno isto gledanje. Slična je situacija nastala, ona o kojoj sam govorio, u vezi sa planom, to je ovaj Karingtonov .

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Paus 144 gde govorite o republičkim i saveznim organima i o tome da je postojala mogućnost, odnosno da je on imao mogućnost da otpusti službenike, kako iz saveznih, tako i iz republičkih organa. Oprostite, morao bih ovo da preformulišem ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodine Mej.

SUDIJA MEJ: Da?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Ja ne verujem da je svedok mogao da kaže da sam ja imao ovlašćenja da otpuštam funkcionere saveznih organa.

SUDIJA MEJ: Neka svedok kaže nešto o tome. Postavite ponovo pitanje, molim vas.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Hteo bih da čujem od svedoka, dakle pod kojim okolnostima su mogli da budu otpušteni savezni službenici ukoliko nisu postupali u skladu sa odlukama svojih republika?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Verovatno se ne radi o saveznim službenicima, nego o funkcionerima iz republika u federaciji. Ako se o tome radi, ja ću objasniti. Članove Predsedništva SFRJ bira Skupština Srbije, dakle, ona ga, ona ga bira i ona ga razrešava. Savezna skupština samo konstatuje taj izbor i oni postaju članovi Predsedništva SFRJ. To je jedna tačka. Druga tačka je, članovi Predsedništva SFRJ dužni su da usklađuju odnose u federaciji time što će stanovišta svoje republike zastupati u federaciji i nastojati da se nađe kompromisno rešenje u interesu svih. Na taj način članovi Predsedništva SFRJ jedino mogu uspešno da funkcionišu ako ono šta oni tamo zastupaju, zastupa i njihova republika, u protivnom bi nastala, nastalo jedno nemoguće stanje da se Predsedništvo SFRJ o nečemu dogovorilo, a republika koju zastupa jedan član Predsedništva kaže "pa to nije ono šta mi zastupamo". To znači da je faktički i pravno nemoguće. U tim okolnostima svaka republika ima pravo da zameni člana Predsedništva koga je poslala, ukoliko on odstupa od onoga šta je interes te republike. To se i dogodilo kada je Hrvatska zamenila Stipu Šuvara, koji je bio izabrani član Predsedništva Jugoslavije i bio je možda jedno godinu dana, ne sećam se tačno, a poslala je Stipu Mesića koji je bolje umeo, oni su smatrali da će on da, da će on bolje da zastupa njihove interese. Zastupanje interesa republike je obavezna ustavna stvar i usklađivanje i republika može da smeni svog člana Predsedništva. A ko će da predloži ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Hvala vam, hvala. I sada da se vratimo na gospodina Mesića. Vi u vašoj izjavi ste rekli, dakle, da tokom tih sastanaka, bilo je tu vraćanja u Beograd, ponovnih razgovora sa optuženim, vi ste u vašoj izjavi rekli da ste se sa tim složili.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Nisam razumeo pitanje. O čemu se radi?

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da. Tokom sastanaka, čuli smo o tome kako ste vi napuštali sastanke da biste telefonirali i onda biste se ponovo vratili. Vi se slažete sa tim da ste vi to radili zato što ste morali da se obratite optuženom da biste dobili savet ili uputstvo?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Ne, nikada ja to nisam rekao i to nije istina. Ja sam bio u stalnoj komunikaciji sa gospodinom Miloševićem u izgradnji politike i stavova. Nikada sa sednice Predsedništva nisam ustao da telefoniram gospodinu Miloševiću da ga pitam da li smem ovako ili onako. To je obična insinucija.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Paus 145 gde govorite o tome kako su se poslušnici promovisali od strane optuženog i ovde u vašoj knjizi koristite termin "politički poslušnici". Možete li da nam nešto kažete o tome?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Pa poznato je, u knjizi je razjašnjeno, bilo je više, više slučajeva da budu posmenjivani oni koji ili nisu više potrebni ili njihove izjave ili njihovo delovanje nije po volji ili su jednostavno obavili ono šta se od njih očekivalo i nisu više birani. Bilo je slučajeva i direktnog smenjivanja i bez obrazloženja, ali u suštini stvari, primenjivan je metod upotrebe ljudi dok su korisni i dok ne prave neke komplikacije, a odstranjivanje kada to više nije po volji.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: A u Saveznoj skupštini, o ovome govorimo u pasusu 146, kako se optuženi odnosio prema onima koji su imali drugačije mišljenje od njegove vlade?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Ne, ovde se ne radi o saveznoj, nego o republičkoj skupštini, jer gospodin Milošević nije imao nikakve mogućnosti da nešto slično radi i u saveznoj skupštini. Naravno, mogao je svoje poslanike da povuče, ali nije mogao da promeni celu skupštinu. Ovde se radi o njegovom pravu kao predsednika republike da raspusti Skupštinu, koje je on tada upotrebio. Naime, počela je jedna vrlo organizovana i žestoka rasprava u Skupštini Republike Srbije o radu vlade i jedna beskonačna kritika koja je, ovaj, trajala nekoliko dana, možda i nedelja, ne sećam se tačno. Gospodin Milošević je doneo odluku da se skupština raspusti i da se bira nova. Na taj način je presečeno to stanje. To je jedna činjenica.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: A sada da pokušamo relativno kratko da obradimo neka pitanja. Dakle, postavljanje Milana Panića i njegove uklanjanje sa funkcije. On je bio neko ko je bio u Americi i ko je bio relativno nepoznat

u Jugoslaviji. Dakle, ono šta je uradio optuženi u vezi sa njim, da li je to u skladu sa onim o čemu smo govorili o tome kako je on imao uticaj nad pojedincima? O ovome govorite u pasusu 147 do 149.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Pa to je jedan i drastičan primer ako hoćete. Gospodin Milošević je imao veliki autoritet u partiji i na osnovu toga autoriteta donošene su, kao što sam rekao, odluke koje nisu ni proveravane ponekada. Jedna od njih je predlog da izaberemo Milana Panića za predsednika savezne Vlade. Postupak je bio takav da prvo naš Izvršni odbor u partiji to odobri, a onda da naši poslanici, naša poslanička gupa, koja je imala većinu u saveznom parlamentu, čini mi se zajedno još sa jednom partijom, prihvati to. Bilo je dosta teškoća na Izvršnom odboru da se to objasni, jer niko nije znao toga čoveka koji je, čak sam ja morao da objašnjavam nešto šta nisam ni znao. Ono šta je meni Milošević rekao ja sam njima to objašnjavao. Na Izvršnom odboru je i nekako prošlo, na poslaničkom klubu veoma teško i na neki način smo izglasali to, ali sa velikim negodovanjem. Cela ta stvar je prošla koristeći, dakle, poštujući autoritet gospodina Miloševića, bez ikakvih argumenata i obrazloženja.

TUŽILAC NAJS: U redu. Ja ne znam do kada ćemo danas da radimo.

SUDIJA MEJ: Molim vas da završite što pre, pošto imamo jednu drugu raspravu.

TUŽILAC NAJS: Onda ću možda morati da završim sutra.

SUDIJA MEJ: U redu je.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Zato što ja ne mogu da zahtevam od svedoka da veoma brzo obradi ova pitanja ukoliko je potrebno detaljnije obrađivanje. Ali sad vas molim da nam kažete nešto o onome šta stoji u pasusu 150, gde vi govorite o tome kako ste vi bili uklonjeni, otpušteni, niste mogli da dođete na neku proslavu, a onda se nešto govori o traci i kako je vaša slika skonjena sa trake. Možete li da nam objasnite o čemu se tu radi?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: To o proslavama je sporedna stvar, a suštinska stvar je da sam ja smenjen kao i mnogi drugi bez obrazloženja i bez glasanja i bez prava na žalbu i bez pisane odluke, dakle na jedan nedemokratski način u partiji i da sam prisiljen da podnesem ostavku na položaj narodnog poslanika. Naravno, represalije su išle i dalje, jer sam bio izolovan na svaki

mogući način iz društva i to su detalji da nisam nikada, recimo pozvan na državne praznike, iako sam bio predsednik i Skupštine Srbije i predsednik Jugoslavije i na nizu drugih funkcija i ako hoćete, čak dotle da sam, da je kao državni praznik proglašen datum kada smo izvršili promene Ustava gde sam ja bio predsednik skupštine i predsednik Ustavne komisije i proglasio promenu Ustava i na taj državni praznik ja nisam pozivan, a da ne govorimo drugo nešto.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Takođe je vaš lik izbrisan sa nekih snimaka. Možete li to da objasnite?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Radi se, radi se o snimku kada je proglašen ustav, dakle, o datumu kada je državni praznik proglašen. Pa pošto se svake godine povodom tog državnog praznika snimak sa te sednice pokazuje, onda se on tako pokazuje da mene nema, iako sam ja održao govor, iako sam ja bio za glavnom, na, na govornici. Pokazuje se, pokazuju se oni koji aplaudiraju, ali se ne pokazuje onaj koji govori.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: I konačno da kažem nešto o tome, iako ste vi glasno protestovali što ste isključeni iz tih proslava, molim vas da kažete sudijama da li je bio neki slučaj vezan za lokalnu školu koja se otvarala i gde je vaše prisustvo bilo ograničeno?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Prvo da se razjasnimo, nikada nisam protestovao što me ne pozivaju, no ja sam to jednostavno tolerisao, molim?

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ne, ja sam hteo da kažem da ste se vi s tim slagali, da ste se vi sa tim slagali.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Ja sam to prihvatio kao činjenicu na koju ne mogu da utičem, nije mi bilo prijatno, ali nisam apsolutno protestovao ništa. A što se tiče lokalne škole, pa ja sam to u razgovoru naveo kao jedan od primera. U to vreme je vršeno puštanje u pogon, odnosno proslava završetka rekonstrukcije škole u mom mestu, gde sam ja učio osnovnu školu. Ja sam u to vreme bio tamo, došli su ljudi iz lokalnih organa koji su bili zaduženi da to organizuju, a tu su dolazile i okolne opštine i vlast iz Republike na tu proslavu. Došli su da mi kažu da se ne ljutim, jer nisu u stanju da me pozovu na proslavu, jer im je rečeno: "Ako Bora Jović, ako Boru Jovića pozovete na proslavu, proslave neće biti". Dakle, to je bio metod, to je bila jedna represalija. Ja to ne smatram nikakvim zločinom. Ja to smatram metodom rada koji nije prihvatljiv.

TUŽILAC NAJS: Time smo dobili potpunu sliku, ne znam da li Pretresno veće prati vreme.

SUDIJA MEJ: Da. Moramo da završimo.

TUŽILAC NAJS: Ja mislim da ću sutra relativno brzo da završim ovaj deo, ovaj pasus i razmotriću u kom je stepenu potrebno da se pozabavim sa još par tema ili par dokaznih predmeta kojima se nisam pozabavio.

SUDIJA MEJ: U redu. Prekidamo sa radom za danas. Nastavljamo sutra. Gospodine Joviću, molim vas da se vratite sutra u 9.00 da nastavite sa svojim svedočenjem.

Sreda, 19. novembar 2003.

Svedok Borisav Jović

Otvorena sednica

Optuženi je pristupio Sudu

Početak u 9.04 h

Molim ustanite. Međunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju zaseda. Izvolite, sedite.

SUDIJA MEJ: Izvolite, gospodine Najs (Nice).

GLAVNO ISPITIVANJE: TUŽILAC NAJS

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Časni Sude, pre nego što pređem na saslušavanje svedoka moram da vam skrenem pažnju na grešku koju sam primetio, vezano za dokazni predmet 396. Gospodine Joviću, ja ovo, naravno, se obraćam sudijama, vi možete da slušate, ali ja se sada obraćam sudijama. Dakle, ovaj dokument koji je bio ovde iznet, je već bio uveden u dokazni materijal i hteli smo da ga koristimo kasnije i nalazio se u našem sistemu i imao je ERN broj. Pre nego što smo ga ovde predstavili, mi smo ga zamenili originalom, kao što se optuženi verovatno seća, ali mi nismo uneli adekvatnu ispravku u naš materijal i ja se izvinjavam zbog te greške. Gospodine Joviću, u izjavi na engleskom jeziku, pasus 151, mislim da ste vi rekli da ste poštovali optuženog kao vođu. Ukratko nam recite da li ste mogli da se privatno i javno ne složite s njim?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Naravno, ja sam uvažavao gospodina Miloševića kao lidera i nisam nikada imao apsolutno nikakvu ambiciju da to osporim, imao sam vrlo dobru saradnju s njim u dugom periodu vremena, bio mi je uvek dostupan, bilo telefonom, bilo lično. Mogao sam uvek da iznesem svoje gledišta i da se ne složim sa njim. Naravno, nisam mogao da promenim njegova gledišta ukoliko ta, ti moji argumenti nisu bili prihvaćeni. Definitivno je uvek ostajalo onako kako on kaže, a što se tiče ostalog dela pitanja, koje nisam možda sasvim dobro, ovaj, čuo. Mogao sam, mogao sam usmeno da se ne slažem, to je takva naša praksa bila, nismo želili da javno jedan drugog osporavamo, zato što bi to štetilo interesima i politici naše partije, mada je i jednom došlo do javnoga neslaganja, kada je go-

Fond za humanitarno pravo
dokumentovanje i pamćenje

spodin Milošević na jednom govoru u Leskovcu žestoko kritikovao partiju kojoj pripada, a kojoj sam ja tada bio predsednik, pa onda sam mu ja javno i odgovorio. To je bio jedan, takoreći, incident, koji je kasnije prevaziđen i nastavljeno je kao i ranije.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: A sada pasus 153. Krajem 1991. godine da li je doneta odluka o odlasku u penziju nekih generala i admirala?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Jeste. To je bilo vreme, praktično, postupnog smanjivanja Jugoslavije, realnog i postupnog smanjivanja broja vojnika u Jugoslaviji. Bilo je potrebno i da se smanji broj generala, ali i da se smanje rashodi vojske. Pored toga, jedan broj generala je ovaj, bio i za penziju, nezavisno od toga, tako da je u tom ciklusu, po jednom postupku koji u vojsci obično važi, razmotrena ta situacija, predloženo Predsedništvu i razrešen je dužnosti jedan broj generala, do deset, tako nešto.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U aprilu 1992. godine, da li je došlo do drugog talasa penzionisanja i da li opisujete to u pasusu 154 kada se Kostić nije posavetovao sa, kada nije konsultovao optuženog?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Pa ja moram reći da ni u prvom ciklusu, koliko ja znam, nije bio konsultovan, isto tako nije bio konsultovan gospodin Milošević, jer to nije bilo potrebno a što se drugog ciklusa tiče, gospodin Kostić je pravio neki spisak za dalja penzionisanja, po mom mišljenju, pod velikim uticajem gospodina Boškovića, koga je on reaktivirao jer je bio penzionisan, postavio ga za načelnika obaveštajne službe i onda je pod njegovim uticajem pravljen spisak za dalja penzionisanja na način koji nije bio uobičajen u vojsci. U vojsci se obično u Generalštabu to pitanje razmatra, pa onda predlaže. Gospodin Kostić je ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Moram da vas prekinem. Kad je doneta odluka, u donošenju u kojem nije učestvovao optuženi, kako je on onda posle toga reagovao?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Gospodin Milošević je trebalo da učestvuje u donošenju odluke na osnovu činjenice što sam ja bio odsutan, bio sam u inostranstvu a on me je u tom trenutku zamenjivao. Po Ustavu je to tako. Gospodin Kostić nije konsultovao gospodina Miloševića i doneo je tu odluku, ali na žalost u toj odluci je bilo smenjivanje i, smenjivanje i demobilisanje ministra odbrane Srbije, koji je takođe bio general, gospodina Negovanovića. Gospodin Milošević je mene pozvao i, i ovaj, ljutio se zašto, ko je smeo

i kako je mogao da bude smenjem njegov ministar odbrane, da bude demobilisan. Naravno da to nije bio u redu, trebalo je konsultovati gospodina Miloševića, ali je nađeno praktično rešenje da gospodin Negošanović, sada kao penzionisani da ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U redu.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Nastavi da radi svoj posao.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U redu ...

SUDIJA KVON: Samo sekund, molim vas. Gospodine Joviću, da li biste mogli ponovo da nam detaljnije kažete, dakle kad ste vi bili odsutni, kako je to gospodin Milošević mogao na saveznom nivou da učestvuje u postupku? Kažite nam nešto malo detaljnije o tome, uključujući i Ustav, opišite nam šta se dešavalo.

SVEDOK JOVIĆ: Prema, prema Poslovniku Predsedništva SFRJ, a koji je rađen na osnovu ustavnih odredaba, ako član Predsedništva jedne republike nije u stanju da dođe zbog bolesti ili službenog odsustvovanja ili bilo koga drugoga razloga, zamenjuje ga predsednik republike, predsednik te republike i dolazi na sednice Predsedništva sa svim pravima člana Predsedništva te republike. Pošto sam tada ja bio u inostranstvu, duže vremena, nekih možda nedelju dana, a to se dešavalo u to vreme. Ja sam upravo i rekao gospodinu Kostiću da se mora uvažavati da će gospodin Milošević mene zamenjivati i da njega konsultuje ako to bude želeo da radi.

SUDIJA KVON: Hvala vam, molim Tužilaštvo da nam kasnije ukaže na koje se delove Ustava i zakona ovo odnosi.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Svakako. Pokušaćemo to da uradimo pre nego što završi svedočenje ovaj svedok. A sada pasusi 157 i 158. Vi ovde kažete da mislite da je optuženi počeo da greši na Kosovu i Metohiji i onda kažete nešto o nivou zastupljenosti albanske zajednice u državnim strukturama u poslednjoj deceniji dok je optuženi bio na vlasti. Molim vas samo ukratko.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Ne, precizno ovde piše "mnogi kažu", ne da ja kažem da je njegov početak grešaka i kraj grešaka na Kosovu i Metohiji. Ne, to ja nisam kazao, ja sam samo rekao "da mnogi tako kažu", ali da je ta izjava problematična. Ali je činjenica da je bila jedna krupna, može biti

greška, ali jedan krupan problem, što u čitavoj poslednjoj deceniji, politika Srbije nije uspela da u državne strukture na Kosovu uvuče značajniji ili skoro nikakav broj Albanaca u rukovodstvo.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: I na toj istoj strani, pasus 159 i poslednja rečenica u tom pasusu gde, citirajući iz vaše knjige, se izražava jedno vaše mišljenje. Molim vas da pročitate tu poslednju rečenicu i da nam onda objasnite šta ste pod tim mislili?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: “Malo se govori o ulozi odluka koje je kreirao sam Milošević, da je i to ubrzalo raspad Jugoslavije i unazadilo srpsku privredu.” Pa ja sam i u ovome potpisanom tekstu za Sud rekao, a i sada želim da ponovim da ovi izvodi ovde mogu dobro da se razumeju samo ako se pročita integralni tekst iz knjige, odnosno ako se pročita cela knjiga. A suština stvari je u sledećem, raspad Jugoslavije naneo je ogromne ekonomske štete Srbiji i kao i drugim republikama, obzirom da su prekinute ekonomske veze. Ja sam tamo opisao koji su glavni uzroci raspada Jugoslavije. Oni su uglavnom van Srbije i van gospodina Miloševića, ali sam isto tako rekao da se veoma mnogo govori i misli da je sam gospodin Milošević najodgovorniji i najviše kriv za raspad Jugoslavije. Pa sam onda rekao: “Gospodin Milošević, bez obzira koliko je bio snažna ličnost i bez obzira koliko je njegova politika bila rogozobna, nije mogao presudno da utiče na to, nego je delimično uticao” i naveo sam primere gde je delimično uticao. Moglo se govoriti, na primer iako se čvrsto zalagao za Jugoslaviju i njeno jedinstvo, da XIV, da vanredni XIV Kongres Saveza Komunističke Jugoslavije, čije je sazivanje on inicirao, nije delovao u pravcu jedinstva Jugoslavije nego u pravcu njenog rasturanja. Moglo se govoriti da ekonomske, da prekid ekonomskih veza sa Slovenijom koji je bio uzrokovan ponašanjem Slovenije prema Jugoslaviji, jer nije htela više uopšte da plaća obaveze prema Jugoslaviji, nije htela da se ponaša kao republika Jugoslavije, da je taj prekid isto tako doneo velike nesreće srpskoj privredi. Dakle, to su primeri koji govore da nije, da i, da i gospodin Milošević, odnosno Srbija nisu tome doprineli, ali to nije bilo presudno. Presudno je bilo sasvim drugo o čemu sam ja govorio a to su, to su, ovaj, težnje za otcepljenjem i nasilno otcepljenje nekih republika od Jugoslavije.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Na to ćemo se vratiti za koji trenutak, a još uvek imamo tri dokazna predmeta od ukupno četiri koje treba da uvedemo pod tabulatorom 4 o kome govorite u pasusu 84 vaše izjave. Gospodine Joviću, vama su pokazali izvode iz dnevnika nekog ko se zove Petar Janković. Vi ste

to pregledali? I u dnevniku autor kaže, otprilike šest redova od početka, „kako ide da vas vidi i da vam kaže i da vas je iznenadio kada vam je rekao da je bilo 18.00 Muslimana u Bijeljini“ i kaže: „On je takođe iznenađen što nas vojska nije naoružala. Zašto nisu poslata naređenja kroz vojsku? Radmilo je to izbegavao“. Jović kaže - Srpski narod je kupovao oružje i moraju to da dobiju i moraju da koriste za svoju odbranu“. I ja sam rekao da sam imao dobre odnose sa komandantom“. Da li se sećate ovog događaja i da li ste bili upoznati sa tim ili da li ste vi sami učestvovali u naoružavanju srpskog naroda?
SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Nisam razumeo ovu poslednju rečenicu: „Ja sam rekao da sam imao dobre odnose sa komandantom“, ko je to rekao, on ili ja?

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ja mislim da je on to rekao.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Pa da se razumemo, ovaj, ti su ljudi bili kod mene. Ja sam tada bio predsednik Socijalističke partije Srbije. Čini mi se da je to u mojoj kancelariji bilo. Gospodin Radmilo Bogdanović koji je bio ili ministar unutrašnjih poslova ili neki funkcioner u tom nivou, zaista ne znam tačno, ovaj, da li je još uvek bio ministar unutrašnjih poslova, je insistirao da dođu i ja sam mislio da su to ljudi koji žele saradnju sa Socijalističkom partijom, jer i tamo postoji, u Bosni, Socijalistička partija Srbije. Kad su došli i ispričali taj svoj problem, ja sam se, naravno to što su oni rekli koliko ima Muslimana, ja sam se malo iznenadio, jer ne poznajem dovoljno taj kraj. Koliko znam, Bijeljina je srpski grad, ali nisam znao da ima toliko Muslimana. Jednostavno, to mi je bila informacija, ovako, nova. Ali to nije toliko bitno. Bitno pitanje o kome su oni govorili da oni, da tamo oni nemaju dovoljno oružja. Naravno, ja sam uvek podrazumevao i sada podrazumevam, da Teritorijalna odbrana Srbije nema dovoljno oružja iako je trebalo da ima Teritorijalna odbrana svuda, svuda normalno naoružavanje, obzirom da se to dugo, ovaj čitav period, čitave decenije neguje, prati, kontroliše i tako dalje i rek'o sam im da ta pitanja moraju sa vojskom da vide, jer vojska vodi računa o tome da svaka Teritorijalna odbrana ima srazmerno naoružanje, to je suština bila, ništa više.

TUŽILAC NAJS: A sad dokument pod tabulatorom 14. To je transkript intervjua sa Životom Panićem iz filma „Smrt Jugoslavije“ (The Death of Yugoslavia) u kojem je učestvovao ovaj svedok i mnogi drugi i ovo je jedan kratak isečak. Molim vas sada da se to pusti. Pretresno veće može da vidi transkript pod tabulatorom 14.

(Video snimak)

Života Panić: *I onda me je Kadijević pozvao da mu kažem zašto je to urađeno i tako dalje i kad sam došao kod Adžića, pre nego što sam došao kod ministra odbrane, ti kao ... bićeš smenjen, jer ja sam, mi smo napravili planove i te smo planove trebali da ostvarimo čim padne Vukovar, da se uzme Osijek, da se uzme Vukovar, Županja i da se sa dve kolone krene prema Zagrebu. Jedna podravskom magistralom... I mi bi za dva dana bili u Zagrebu... A ne ovako kako oni to kažu... nije bila ni priznata, a taj posao smo mogli da završimo, međutim zašto nismo uradili? Pa bez obzira što je taj moj plan bio prihvaćen... Složio se sa tim... Nije prihvatio iz razloga što političko rukovodstvo Srbije je tražilo samo da se zaštiti srpski narod i da ne treba ići dalje i nije izvršeno. Ni jedno hrvatsko mesto u Slavoniji, Baranji i Zapadnom Sremu... Sva su mesta uzeta gde je bilo većinsko srpsko stanovništvo.*

novinar: *Da li se neko slaže sa Borom Jovićem ... da se ne ide... Ili sa Miloševićem ili Milutinovićem politički?*

Života Panić: *Ja sam razgovarao i sa Jovićem koji je bio član Ppredsedništva, a razgovarao sam i sa predsednikom Miloševićem, ovo je odluka predsednika Miloševića, naravno Predsedništvo, ovo krnje Predsedništvo ...*

novinar: *Kako je on vama objasnio, koji argument?*

Života Panić: *Pa jednostavno je rekao, nemamo šta da tražimo na prostorima gde su Hrvati. Mi moramo da štitimo naše srpsko stanovništvo i srpski narod od tog genocida kao što je bio za vreme Drugog svetskog rata i tu treba... Ja sam rekao ako idemo da štitimo bivšu Jugoslaviju i tako dalje da treba da se krene i da je sad otvoren put, jer su Hrvati svi pobjegli, iz Vinkovaca, iz Županje, iz Osijeka, sve je to pobjeglo, kad je Vukovar pao, pala je Hrvatska, mi smo komotno mogli da idemo, nama su vrata bila otvorena, ali je predsednik Milošević, između ostalog rekao da moramo ...*

(Kraj video snimka)

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Hvala vam. Gospodine Joviću, general Panić je rekao da je plan koji je usledio posle pada Hrvatske, padom Vukovara, bio diskutovan i da je bio odobren od strane krnjeg Predsedništva. Molim vas da to prokomentarišete.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Nikada nije na Predsedništvu diskutovan neki takav plan, ali je postojao politički stav, koji je više puta potvrđen i koji je

vojska znala, politički stav Predsedništva, mi ne želimo da koristimo vojsku da obara tamo hrvatsku vlast, niti da osvajamo Hrvatsku koja je odlučila da se otcepi od Jugoslavije. Jednostavno želimo da se zašтите, da se stane između hrvatskih paravojnih jedinica i srpskih teritorija, da se srpske teritorije zaštite dok se ne nađe političko rešenje za to pitanje. To je naš stav bio, prema tome, ovo šta je gospodin Panić govorio, da su oni imali plan i da su mogli da odu do Zagreba, verovatno da su to bili neki njihovi planovi da odu do Zagreba, ali je politika Predsedništva bila da se to ne radi. Nikakv konkretan sastanak oko toga nije postojao, postojao je politički stav koji je mesecima bio poznat vojsci.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Vi ste bili član tog kolektivnog tela koje je bilo vrhovni komandant. Da li ste vi bili upoznati sa Panićevim planom? Da li ste vi pokušali da uradite nešto da mu se suprotstavite ili da ga stavite pod neku kontrolu? Kakav je bio vaš stav?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Ne, ne. Taj plan nama nije bio poznat, niti je, on je pomenuo ovde mene, ali on sa mnom o tome nije razgovarao. Doduše, on je ovde relativizirao sa mnom, rekao je predsednik, da je Kostić u to vreme vršio funkciju predsednika, i da je s njim razgovarao, moguće je ali mogu samo da tvrdim, molim? Mogu samo da tvrdim da je u to vreme bilo definitivno jasno i čisto u Predsedništvu i da bi svi članovi Predsedništva isto rekli, da ne prihvatamo nikakvo osvajanje, nikakvo napredovanje prema Zagrebu, niti obaranje hrvatske vlasti, niti zauzimanje teritorija na kojima žive Hrvati, nego želimo da se stvore uslovi da se nađe političko rešenje za srpsko pitanje u Hrvatskoj i da tu treba da stanu.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Još imamo dva dokazna predmeta, jedan je uveden noćas i dat je spisak o izmeni dokaznog materijala, dakle, prvi ćemo da obradimo brzo, kratko. To je dokument koji se nalazi pod tabulatorom 20 i tu je pasus koji je isečak iz svedočenja ambasadora Okuna (Herbert Okun), gde je on govorio kako je zauzet Vukovar i on je rekao sledeće: "Garnizon u Vukovaru je bio mali. Jedva da je bio taknut i gospodin Jović, bivši predsednik zemlje je u svojoj knjizi govorio o raspadu Jugoslavije i rekao je da je taj garnizon oslobođen 20. septembra 1991. godine". To ste vi zapravo i napisali u vašoj knjizi, gospodine Joviću. Je li to tačno da je on bio oslobođen 20. septembra 1991. godine?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Pa trebalo bi da mi ukažete gde je to napisano, ja se toga ne sećam. Moguće je, zaista se ne sećam.

TUŽILAC NAJS: Vrat ćemo se na to za par trenutaka, a sada molim da pogledate poslednji dokazni predmet tabulator 21. Ponovo to se odnosi na Vukovar. To je jedan odlomak sa televizije u vreme kada ste vi bili u Predsedništvu, izvinjavam se, da, da, bili ste tada u Predsedništvu. Molim da se to pusti na naše ekrane. To je sa Radio-Televizije Beograd i ja bih molio vaš komentar o tome. Vi ćete se, gospodine Joviću, verovatno setiti da ste o tome razgovarali sa predstavnicima Tužilaštva, jer Tužilaštvo vas je upozorilo na to unapred, a to je pokriveno i u jednom novinskom članku.

(Video snimak)

Novinar: General armije Veljko Kadijević primio je povodom završetka borbenih dejstava na području Vukovara, više svojih komandanata koji su učestvovali u vojnim operacijama na ovom području.

Novinar: Komandant armije Veljko Kadijević sa saradnicima primio je povodom završetka borbenih dejstava na području Vukovara komandanta Prve vojne oblasti, general-potpukovnika Životu Panića, komandanta operativne grupe Sever, general-majora Andriju Biorčevića, komandanta operativne odbrane Jug, pukovnika Mila Mrkšića i komandanta avijacijske jedinice Prvog vazduhoplovnog korpusa Ratnog vazduhoplovstva i protivvazdušne odbrane, pukovnika Branislava Petrovića i čestitao im na izvojevanoj pobedi. Prijemu je, kako je saopšteno u Saveznom sekretarijatu za narodnu odbranu, prisustvovalo i nekoliko starešina, vojnika i dobrovoljaca, koji su se posebno istakli u teškim borbama na ulicama i katakombama godinama utvrđenog grada. U dužem razgovoru koji je tom prilikom vođen, general Kadijević je odao priznanje svim učesnicima skoro dvomesečnih okršaja u kojima su do nogu potučene i zarobljene elitne ustaške formacije i brojni plaćenici iz zemlje i inostranstva. Ističući da će borbeni uspesi, neustrašivost i požrtvovanje starešina, vojnika i dobrovoljaca, koji su ispoljili u vukovarskoj operaciji, biti veliki podsticaj i nadahnuće svim borcima i starešinama Jugoslovenske narodne armije i Teritorijalne odbrane u bitci protiv povampirenog fašizma i obnavljanju genocida nad srpskim narodom, general armije Veljko Kadijević je naglasio da se u vreme ostvarene pobeđe sa dužnim poštovanjem sećamo. Sa proslave povodom pada Vukovara, 21. novembar 1991. godine

(Kraj video snimka)

SUDIJA MEJ: Koliko dugo će trajati ovaj odlomak?

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Gotovo je, završeno. Pretpostavljam da je Pretresno veće imalo mogućnost da prati transkript. Svedok je ovo čuo. Gospodine Jović, možete li da nam pomognete? Ovo je bila proslava uspeha u Vukovaru. Da li ste vi za to znali u to vreme?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Za ovu proslavu, ne. Prvi put sam ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Hvala. I pročitali ste članak u novinama u kojem piše o istoj toj temi. To ste pročitali pre par dana. Sećate se da sam vas juče pitao o padu Vukovara i o počinjenim zločinima, ako ih je bilo dok ste vi bili u mandatu. Pitao sam kakoj to moglo da se desi. Do ove ceremonije je došlo 21. novembra 1991. godine. Možete li da nam objasnite kako je neko ko je bio član kolektivnog Predsedništva, kolektivnog tela koje je bilo vrhovni komandant vojske mogao da ne zna za ovakvu ceremoniju, možete li da nam objasnite tako da nam to bude jasno?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Pa mislim da je potpuno jasno da vojska nije toliko bila zavisna od Predsedništva da ne može da održi neki sastanak interni svoj na kome će nekome da čestita ili da ga pohvali ili da ga kazni. To su stvari koje su potpuno normalne u, u, kako da kažem, u nadležnostima Predsedništva SFRJ nije takva kontrola nad vojskom da oni ne mogu da se sakupe i jedan drugom nešto da čestitaju. Uloga ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U redu. U redu. Imam još tri ili možda četiri opšta pitanja. Pre nego što odgovorite na prvo pitanje zamoliću vas da zajedno sa mnom uz pomoć Pretresnog veća pogledate pasuse u svojoj izjavi. Reći ću vam odmah koje je to pitanje, zato ću vas zamoliti da pogledate pasuse i ponoviću svoje pitanje, a pitanje je sledeće: u kojoj meri je rukovodstvo prihvatilo upotrebu sile kao jedino rešenje problema od samog početka? Možemo da počnete tako što ćete da pogledate paragraf 89, to je u engleskoj verziji na strani 24 i onda ćemo da radimo odatle. Pretresno veće će videti u tom paragrafu da se govori o opsadi garnizona u Vukovaru koja je ukinuta. To je zabeleženo u vašem dnevniku 20. septembra. Zatim ako pogledamo paragraf 88 i tu se pominje da rat mora da bude ofanzivan, prema Kadijeviću i velikog intenziteta, jer bi sve ostalo vodilo porazu. A zatim, molim vas pogledajte paragraf 81, gde na sastanku vas trojice, u Kadijevićevoj kući optuženi: "Vojska mora da brani buduće granice Jugoslavije" i te su granice identifikovane. Da li biste bili ljubazni, gospodine Joviću, da se sada vratite na paragraf

48, za Pretresno veće u verziji na engleskoj to je na strani 14, a reč je o belešci od 18. januara 1991. godine. Gospodine Joviću, na dnu paragrafa 48 ste pitali optuženog direktno da li želi da se oružje uzme silom, nego da nam ga predaju dobrovoljno. "Pitam ga", početak citata: "Pitam ga direktno da li želi krvoproliće za stvar koju možda možemo da rešimo mirnim putem. Po njegovom mišljenju, to nije rešenje", kraj citata, a onda istog tog dana u paragrafu 49 pominje se sporazum, citat: "Sporazum mene i Mesića je propao tri dana kasnije", kraj citata. "Hrvati su slagali, nisu predali oružje, Milošević misli da je to odlično, smatra da treba da usvojimo otcepljenje Hrvatske, s tim da se Krajina vojno drži", kraj citata. Zatim paragraf 52, nekoliko redova na sredini paragrafa, optuženi "je razočaran rezultatima sednice Predsedništva, ne uklapa mu se u zamisao o kojoj mi ne možemo govoriti telefonom, jer kaže on - Kad vojska jednom pokrije srpske teritorije u Hrvatskoj, mi se više ne bojimo raspleta jugoslovenske krize", kraj citata. Da li biste bili ljubazni da se sada vratite na paragraf 47, u verziji na engleskom je to strana 13. Pri kraju paragrafa 47 nije jasno, ali se čini da je to rekao Kadijević, početak citata: "Krv ćemo prolivati ako drugačije ne bude moglo samo za teritorije gde žive oni narodi koji žele da ostanu u Jugoslaviji", kraj citata. Pretresno veće će se sada vratiti na stranu 12, pogledajte na vrh strane, a to je kraj vašeg paragrafa 42 gospodine Jović, gde vi kažete da "simboli četništva i ustaštva i drugih poraženih snaga kolaboracije iz Drugog svetskog rata neskriveni su od javnosti. Talas mržnje i nacionalnih predrasuda preti da nas vrati u krvavu prošlost", kraj citata. Ovo neće da potraje previše dugo. Molim da se sada vratite na stranu 7, to je vaš paragraf 24, gospodine Joviću ...

SUDIJA MEJ: Gospodine Najs, ja mislim da ovo nije fer prema svedoku. Ovo su argumenti koje vi pokušavate da iznesete pred svedoka, i osim toga i to da ih stavite u usta svedoku i mislim da to uzima previše vremena.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U redu, časni Sude. Mogu li da postavim pitanje bez obzira na ove reference, na pozivanje na pasuse koji mogu da pomognu Pretresnom veću. Zato bih molio da sada idemo direktno na pasus 10, strana 3. Vidimo da mnogo pre nego što je izbilo nasilje 1989. godine, a to se pominje u paragrafu 10, vi ste zabeležili sledeće, negde na sredini paragrafa: "Tako sam mislio zato što Srbi žive u skoro svim krajevima Jugoslavije i šta sam smatrao da bi u slučaju raspada Jugoslavije, veliki deo srpskog življa morao da ostane van granica Srbije, sem ako se silom ne bi izborilo za druga-

čije rešenje“, kraj citata. Sledeće pitanje oko koga bih želeo da pomognete Pretresnom veću je: da li je i u kom stepenu je priznato ...

SUDIJA MEJ: Dozvolite da zastupnik Tužilaštva završi svoje pitanje, a onda vi možete da uložite prigovor.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U kom stepenu je prihvaćena upotreba sile, vojne sile, kao jedino rešenje za političke probleme?

SUDIJA MEJ: Izvolite, gospodine Miloševiću. Šta je vaš prigovor?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Mislim da gospodin Najs citira ovo tačku 10 izjave svedoka nekorektno prema svedoku, jer stavlja kraj citata posle reči “sem ako se silom ne bi izborilo za drugačije rešenje“, a sledeća rečenica glasi: “Bojao sam se genocida nad Srbima u slučaju da postanu nacionalne manjine, naročito u Hrvatskoj. Srpsko pitanje nije bilo lako rešiti. Postojao je objektivni rizik od građanskog rata za ponovnu podelu Jugoslavije“ i tako dalje. Poenta je ...

SUDIJA MEJ: Da. Sačekajte trenutak. Svedok je sada čuo ostatak citata. On je to mogao i sam da pročita. Sada možete da odgovorite na pitanje.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Ako se radi o ovom pitanju u odnosu na paragraf 10, ja ću odgovoriti, ali moram da kažem, da upozorim, da sam ja u ovoj svojoj izjavi naglasio da su i ovi citati kakvi su u celini dati izvod iz knjige i da nisu potpuno reprezentativni. E sada, uzimamo rečenicu iz ovog citata, a ne uzimamo u obzir ceo citat, onda to izaziva veliku raspravu i objašnjavanje. Zato ja molim Sud da bez obzira o kom, o kojoj rečenici Tužilaštvo mene pita i ako ja ne uspem da pročitam ceo ovaj tekst zbog kratkoće vremena i razjasnim sve, da ipak mora da se uzme u obzir ceo citat, a i knjigu šire u kontekstu u kome je ovaj citat uziman. A sada ću da se vratim na ovo pitanje pod tačkom 10. Pa vrlo sam jasno rekao da ako, da je naš suštinski interes u Srbiji bio da opstane Jugoslavija, zato što srpski narod živi u skoro svim republikama. I ako dođe do raspada Jugoslavije, postoji velika opasnost da veliki deo srpskog naroda ostane van svoje matice. A imajući istoriju našu, naročito iz vremena Drugog svetskog rata, srpski narod je tamo bio desetkovan. Ne desetkovan, nego je od oko tri miliona, jedan milion uništen, i da postoji velika opasnost egzodusa prema Srbiji, koji mi ne možemo da izdržimo. Naravno, postoji velika, prva je opasnost da im se sva prava tamo oduzmu, ona

koja su već stekli koja imaju po Ustavu Hrvatske i Bosne i pošto to verovatno bi dovelo do nesloge, do nesaglasnosti srpskog naroda u tim krajevima, izazvalo bi sukobe za njihova prava. Eto to je to šta, o čemu sam ja govorio. Na žalost, rekao sam da postoje objektivni rizik da njihova prava budu ugrožena i da oni budu opet otuda proganjeni ili uništavani i rekao sam na kraju, na žalost, moja strahovanja su se u mnogome obistinila. Kao što znate, izbio je građanski rat i preko 250.000 ljudi iz Hrvatske je prognano u Srbiju. A to da sam procenio da će rat biti verovatno neminovan, na žalost je procena bila tačna. Ne što smo mi želeli, nego što je to procena bila.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Drugo opšte pitanje koje ću da postavim bez referenci i pozivanja na pasuse i strane, da bismo uštedeli na vremenu, ali to mogu da učinim ako Pretresno veće bude želelo. Možete li da pomognete Pretresnom veću u vezi sa različitim filozofskim osnovama za negiranje prava kosovskim Albancima da se otcepe na području gde su oni bili većina, a pripremanje da se za Srbe u Hrvatskoj, a kasnije i u Bosni, ali u Hrvatskoj u periodu kada ste vi bili, kad je bio vaš mandat, dakle tamo gde su Srbi bili lokalna većina, pripreme da preuzmu vlast u tim područjima, kao što je bila Istočna Slavonija, područje zapadno od Drine, Dubrovnik, čak i dakle područja gde Srbi nisu bili u većini. Možete li da nam objasnite koje je bilo glavno filozofsko uporište za opravdavanje ova tri različita pristupa?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Pa tu nema filozofskog uporišta, tu ima ustavnog uporišta. Jednostavno Albanci na Kosovu i Metohiji i Albanci u Srbiji uopšte, su nacionalna manjina, jer imaju svoju matičnu državu, Albaniju (Albania). Ni jednom narodu na svetu, koliko ja znam, nije dato da ima dve države. Za to nema razloga. Ako živi delimično u drugim državama, onda ima tretman nacionalne manjine, a ima, ovaj, ima svoju matičnu državu. Albanci su u Srbiji imali posebnu autonomiju, odnosno Kosovo i Metohija su bili posebna autonomija, gde su pretežno živeli Albanci sa ogromnim pravima koja su se približavala pravima republike. Što se tiče Hrvatske i Bosne i Hercegovine, to su dve republike u Jugoslaviji, koje su jedine imale više nacija, kao ustavotvornih nacija. Slovenija, Srbija i Makedonija i Crna Gora su republike gde je jedna nacija i više nacionalnih manjina. Hrvatska i Bosna i Hercegovina su republike gde dve nacije, odnosno tri nacije po Ustavu čine republiku. A u Ustavu Hrvatske je pisalo: "Hrvatska je država hrvatskog i srpskog naroda". U Ustavu Bosne i Hercegovine je pisalo: "Bosna i Hercegovina je država srpskog, hrvatskog i muslimanskog naroda". Oni su se sada prekrstili u Bošnjake. I tako su bila i njihova prava definisana ne samo u Ustavu,

nego skroz do poslednjega detalja u, u, u vlasti. Tako da su Srbi na teritorijama gde su oni imali svoju većinu u opštinama, kasnije su Ujedinjene nacije (United Nations) proglasile nekih 24, čini mi se, opštine koje, gde Srbi imaju većinu i imali su većinu u tim opštinama, imali su vlast u tim opštinama. Naravno, učestvovali su tu i Hrvati koji su, koji su živeli na tom području, ali u srazmernom broju. Imali su svoje zastupnike u hrvatskom parlamentu, srazmerno broju, ovaj, poslanika i tako dalje. Dakle, samim tim što su Srbi i Hrvati, a u Bosni i Muslimani, bili konstitutivni elementi te države, oni su imali ista prava. I sada se vraćam na odredbe Ustava koji kaže da pravo na samoopredeljenje je neprikosnoveno i pripada republikama i narodima. Podrazumeva se narodima u republikama. Nikada nije rečeno da srpski narod u celoj Jugoslaviji sada može da raspiše neki referendum pa da se on odvoji, kao ceo narod. Ne, u republici može biti raspisan referendum, tamo gde je jedan narod i više nacionalnosti, jedan je referendum. Tamo gde su dva naroda, dva su referenduma, tamo gde su tri naroda, tri su referenduma, a onda ako postoji razlika, oni se moraju usaglašavati da bi živeli zajedno. Moraju naći zajedničko rešenje. To je osnova, ustavna osnova i ta ustavna osnova nije došla slučajno. To je rezultat istorijskog razvoja naše zemlje, koji su, taj su rezultat prihvatili svi jugoslovenski narodi. Na drugi način je veliko pitanje ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U redu, gospodine Joviću. To verovatno može da se identifikuje, ali ono šta ostaje kao deo moga pitanja je nametanje srpske vlasti u područjima gde Srbi nisu bili većina, već manjina. Možda možete da nam date neki primer i da date koje je filozofsko ili političko uporište za, recimo, vaše mišljenje kada je reč o Dubrovniku?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Ne postoji nikakav dokaz da je ikada Srbija pokušala ili nametnula srpsku vlast u Dubrovniku. To je apsolutno netačno. Ja bih vas molio da mi kažete kada je to bilo.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Neću više da postavljam pitanja u vezi sa tim. Moje poslednje pitanje, pošto shvatam da nam vreme ističe, ali mislim da je važno da se postavi ovo pitanje. Gospodine Joviću, vi znate da je gospodin Marković čovek protiv kojeg ste vi, kao što je to jasno iz vaše izjave, pisali anonimne članke u novinama. Dolazio je ovde i svedočio. Vi ste ga kritikovali u ovom dokumentu koji je pred nama. Da li je on bio čovek za mir i možete li da nam u jednoj rečenici kažete zašto ste ga kritikovali? Dakle, zašto je vaše rukovodstvo kritikovalo gospodina Markovića?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Pa gospodin Marković je bio predsednik Saveznog izvršnog veća u čijoj je nadležnosti bila ekonomska politika, pre svega, finansijska, dakle, sve ono šta se tiče ekonomije. Po našem mišljenju, on je vodio ekonomsku politiku u nekim delovima koja je direktno u sukobu sa interesom Srbije, a imala je i politički cilj da sruši srpsko rukovodstvo. Ja ću vam navesti par primera, obzirom da je to veoma složena materija. On je izvršio, načinio jedan program stabilizacije po kome su cene proizvoda koji se proizvode u Srbiji, a prodaju po celoj Jugoslaviji, pre svega energetika, dakle, električna energija i poljoprivredni proizvodi, oni su, te su cene ograničene od strane države na toliko niskom nivou da ne mogu da ostvare nikakvu akumulaciju, čak imaju gubitke, ali snabdevaju celu Jugoslaviju. Sa druge strane, pustio je slobodno formiranje cena svih onih proizvoda koje proizvode druge republike i koji se i u Srbiji naravno prodaju. Na taj način je, naravno, oštećena Srbija i ona to vrlo teško, nije to mogla lako da prihvati. Druga stvar, Srbija je bila vrlo veliki izvoznik u Sovjetski, bivši Sovjetski Savez (USSR, Union of Soviet Socialist Republics). Bile su i druge republike, ali je Srbija bila najveći izvoznik. Mehanizam tog izvoza bio je takav da je država podržavala da kada se neka roba izveze u Sovjetski Savez, postojao je jedan fond, državni, iz koga se odmah vrši isplata toga novca, isplata tih potraživanja, a naplaćuje se, vraća se novac u taj fond kada se ruska roba koja dođe u Jugoslaviju, a otuda je država uzimala gas, naftu i druge stvari proda, pa se onda taj novac vraća u taj državni fond ...

TUŽILAC NAJS: Moram da vas prekinem. On nam je o tome govorio. Govorio nam je šta je radio u vezi s tim. Časni Sude, vidim koliko je sati. Ja bih mogao da nastavim da pokrećem interesantna pitanja sa svedokom, međutim ovde ću da se zaustavim.

SUDIJA MEJ: U redu. Izvolite, gospodine Miloševiću.

SVEDOK JOVIĆ: Hvala vam lepo, ali ste me zaustavili upravo kada sam hteo samo još jednu rečenicu da kažem. Ako dozvoli Sud, mi smo morali da zaustavimo izvoz u Rusiju (Russia), zato što je on zaustavio taj mehanizam, pa je rekao: "Samo kad se naplati možete onda primiti novac", i tako redom. Bilo je niz stvari i zbog toga smo mi smatrali da on radi protiv naše privrede i protiv srpskog rukovodstva. Hvala vam lepo.

SUDIJA MEJ: Da, hvala vam. Izvolite, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Pre nego što počnem unakrsno ispitivanje, gospodine Mej (May), gospodine Kvon (Kwon), gospodine Robinson (Robinson), ja sam dobio vašu odluku u nedelju gde ste gospodinu Najsu ograničili do dva sata, meni do šest sati i amikusima do jedan sat. Kako se može videti, gospodin Najs je juče potrošio ne dva sata, nego dve sednice, a danas 55 minuta. Pretpostavljam da to ima proporcionalno i adekvatno proširenje i mog vremena, pa bih vas najljubaznije zamolio da to imate u vidu.

SUDIJA MEJ: Imaćemo to u vidu, ali ste takođe čuli da smo rekli da ćemo dozvoliti Tužilaštvu više vremena zbog našeg zahteva da se Tužilaštvo bavi uživo delom svedočenja, a drugo, zbog novog materijala koji je uveden putem ovog svedoka. Mi ćemo da imamo na umu vaš zahtev, ali ja mislim da je šest sati više nego dovoljno da se pozabavite ovim unakrsnim ispitivanjem i takođe ćemo imati na umu to, da želimo da završimo sa ovim svedočenjem ove nedelje. Imamo na raspolaganju dva dana ili tačnije dan i po. Takođe ćemo da razmotrimo mogućnost da danas radimo nešto duže poslepodne, kako bismo mogli da uklopimo u to više vremena. Izvolite.

UNAKRSNO ISPITIVANJE: OPTUŽENI MILOŠEVIĆ

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pošto je vreme ograničeno, a ima veoma mnogo stvari koje su ovde pokretane, a o kojima, pretpostavljam da ti možeš objektivno da svedočiš Boro, iz vremena u kome si bio na najvišim političkim funkcijama i u Srbiji i u Jugoslaviji. Ja ću nastojati da postavljam zaista što kraće mogu pitanja, a molim te da na to odgovaraš u meri u kojoj smatraš da je neophodno da se da objašnjenje. Ovde je glavna, kako bih rekao, od ovog, od ove lažne tužbe, tvrdnja kako smo mi, odnosno, u ovom slučaju ja, jer ja ovde sedim, ali svakao i drugi članovi rukovodstva, vrh države, imao nekakav koncept Velike Srbije, pa molim sasvim decidan odgovor na to pitanje. Da li je tačno da je to jedna najobičnija izmišljotina da je političko rukovodstvo Srbije i Jugoslavije imalo nekakav koncept Velike Srbije, odnosno da li je tačno da nikada ni političko, političko rukovodstvo Srbije, ni političko rukovodstvo Jugoslavije nije imalo koncept Velike Srbije?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: To je tačno. Da smo mi imali tri koncepta u toku čitavog perioda koji su adaptirani prema situaciji. Prvi je koncept bio sačuvati Jugoslaviju, što nismo uspeali ustavnim promenama. Drugi koncept je bio, ako se mora raspasti Jugoslavija, primeniti pravo naroda na samoopredelenje, dakle, referendumima svuda i kako se narod izjasni. Kada i to nije

prihvaćeno, treći je koncept bio obezbediti ravnopravnost srpskoga naroda, kao i svih drugih naroda, tamo u tim republikama, koje ostaju van Jugoslavije. To je sve. Nikakav koncept drugi nije postojao.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li je tačno da je upravo isticanje te parole, inače ja sam ovde objašnjavao kako je to nastalo, još kao Austrougarska (Austro-Hungary) tvorevina posle aneksije Bosne i Hercegovine, kada je sve šta je srpsko nazivano velikosrpsko, da je isticanje parole da je srpski narod težio stvaranju nekakve Velike Srbije služilo kao paravan da se što lakše sprovedu, u suštini separatističke tendencije i planovi o razbijanju Jugoslavije?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: To istoričari treba da kažu. Oni su to i rekli u suštini. Oni su rekli kako je nastala ta teorija o Velikoj Srbiji, to je verovatno tačno i to je njihova stvar, a što se tiče rasturanja Jugoslavije, poznato je, bar onoliko koliko je meni poznato, poznata je istorijska težnja hrvatskog i slovenačkog naroda da stvore nezavisne države, još od perioda raspada Austrougarske, šta tada nije uspeo, jer su njih ugurali u tu zajedničku državu, ali oni su i u toku čitavog perioda Jugoslavije, nove te Jugoslavije, stvorene posle Drugog, stvorene posle Prvog svetskog rata, stalno težili da povećavaju svoju samostalnost i to su uspevali stalnim ustavnim promenama, dok 1974. godine u Ustavu iste godine nije, nisu uspeali da napišu takve odredbe, koje su im praktično omogućile da nekažnjeno izađu iz Jugoslavije.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ali kada su ulazili u Jugoslaviju posle Prvog svetskog rata, zajedno su ušli Slovenci, Hrvati i Srbi iz područja poražene Austrougarske monarhije. I to je bila ona ideja američkog predsednika Vilsona (Woodrow Wilson) da im se dozvoli pravo na samoopredeljenje, i oni su to svoje pravo na samoopredeljenje saopštili, dakle, Hrvati, Slovenci i Srbi iz bivše Austrougarske su se ujedinili sa Srbijom i stvorena je Jugoslavija, je li tako?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Da, to je tačno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, oni su ravnopravno pristupili u Jugoslaviju, a kad su izlazili iz Jugoslavije, onda je jednostavno obrisano pravo srpskog naroda, koji je zajedno s njima pristupio Jugoslaviji, a koji je onda živeo pre Prvog svetskog rata i do kraja Prvog svetskog rata na prostorima bivše Austrougarske, je li to tačno?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Pa tačno je. To je bio prostor bivše Slovenije, Hrvatske, Bosne i Hercegovine i Vojvodine. Na svim tim prostorima živeli su i Srbi i Hrvati i Slovenci, naravno Slovenci uglavnom u sadašnjoj Sloveniji. Granica među njima nije bila povučena kada su pripojeni u Jugoslaviju i oni su ušli kao jedna država Hrvata, Srba i Slovenaca i priključili se Kraljevini Srbiji.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, da sumiramo ovo pitanje Velike Srbije. Da li je tačno da ni jedan od političara, niti bilo koji politički organ Srbije ili Jugoslavije nikada nije istupio sa idejom, niti planom o stvaranju Velike Srbije?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Tačno je. Nije nikada istupio. To nije bio interes, nije bio interes srpskog naroda.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Je li tačno da je naš principijelan stav u čitavoj jugoslovenskoj krizi, bez obzira da li se odnosi na ove tvoje varijante koje si na početku navodio, samoopredeljenje ili ravnopravnost, jer se to svodi na isto, naš principijelan stav uvek bio da srpski narod bude ravnopravan i slobodan tamo gde živi i da ništa ni više ni manje od toga niko u Srbiji niti u Jugoslaviji nije zahtevao?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Da, to je tačno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, ja ću nastojati da idem što brže mogu, ali da počnemo od Kosova. Ti si juče pomenuo da si jedno vreme pre izbora za člana Predsedništva SFRJ iz Srbije, bio predsednik Narodne skupštine Srbije, je l' tako?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Upravo u to vreme kada si bio predsednik Narodne skupštine Srbije, došlo je i do donošenja, donošenja ustavnih amandmana kojima je došlo do promena u Srbiji i do promena koje su se ticale Kosova i Vojvodine, je l' tako?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Da, tako je.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ti si bio i predsednik komisije koja je radila na tim ustavnim promenama, je l' tako?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Jeste.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Prema tome pretpostavljam da ne možemo reći da postoji bilo ko ko bi bio kompetentniji da daje političko-pravne sudove o tim događajima, političke pre svega, a svakako i pravne, s obzirom da se radilo o ustavnoj materiji i radu komisije na čijem si čelu ti bio i skupštine koja je o tome odlučivala, na čijem si čelu ti bio, je l' tako, Boro?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Pa ima i kompetentnijih verovatno, ali ja ću reći sve šta znam.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Je li tačno da su Vojvodina i, evo ja ću samo, može, može odgovor svaki da bude, samo da ili ne? Ako odgovara, naravno, ja ne insistiram na tome da bude bez objašnjenja. Da li je tačno da su Vojvodina i Kosovo i Metohija imale autonomiju još od Ustava iz 1946. godine, s tim što je po tom Ustavu Vojvodina imala karakter autonomne pokrajine sa nešto većim stepenom, a Kosovo i Metohija niži status, odnosno bio je autonomna oblast?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Tačno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li je li tačno da je Ustavom iz 1963. godine status Vojvodine i Kosova i Metohije izjednačen?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Jeste.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li je tačno da su već po ustavu iz 1963. godine Vojvodina i Kosovo stekle najveću moguću autonomiju, kakva nigde u svetu nije imala premca?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Pa to ne mogu da kažem, jer ne poznajem šta se sve u svetu dešavalo, ali imali su veliku autonomiju.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, da li je tačno da je kroz dalji proces ustavnih promena s početka sedamdesetih godina, okončan donošenjem ustava koji 1974. godine taj položaj pokrajina dignut do do tada, ni u teoriji, ni u praksi poznatog nivoa, prema kome su one konstitutivni, znači socijalističke autonomne pokrajine, konstitutivni elementi Federacije i prema kome se Republika Srbija, čiji su oni deo, nalazi zapravo pod njihovim tutorstvom?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Da, to je tačno. Već 1971. godine su doneti ustavni amandmani, koji su autonomijama dali sve nadležnosti koje i republike imaju, izuzev nekih ovako kao što su grb, zastava i tako dalje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, ali upravo, upravo ja želim da sad bude jasno svima onima koji ovo prate, da je to šta je napravljeno, bilo u suprotnosti i sa samim Ustavom Jugoslavije, a i sa samim Ustavom Srbije. Evo, postaviću to kroz nekoliko pitanja. Da li je tačno da je Ustav SFRJ iz 1974. godine, znači upravo taj ustav koji daje taj najviši stepen autonomije, u članovima 1 i 2 predviđao da je SFRJ sastavljena od šest socijalističkih republika, pominju se i dve socijalističke autonomne pokrajine, pri čemu se naglašava da su te dve pokrajine sastavni deo Socijalističke Republike Srbije, je l' tako?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li je tačno da je član 3 Ustava SFRJ glasio: "Socijalistička Republika", tu se ne pominju Pokrajine naravno, nego definicija Socijalističke Republike, "Socijalistička Republika je država zasnovana na suverenosti naroda i na vlatsi i samoupravljanu radničke klase i svih radnih ljudi i socijalistička samoupravna demokratska zajednica radnih ljudi i građana, ravnopravnih naroda i narodnosti". Da li ti je to poznato?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li je poznato da je i Ustav Srbije na sličan način definisao republiku?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Kao državu zasnovanu na suverenosti naroda i vlasti i tako dalje. Da li svaka država podrazumeva postojanje vlasti koja se preko odgovarajućih organa vrši na čitavom njenom prostoru?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Trebalo bi tako da bude. U našem slučaju nije bilo tako.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, vi ste nešto ranije tražili od svedoka da on potvrdi da je ono šta je bilo urađeno bilo suprotno Ustavu Jugoslavije i Srbije. Da li biste molim vas da pojasnite ili da tražite od svedoka šta je to bilo suprotno?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Ja kažem, a potvrđujem kroz ova pitanja i odgovore koje daje svedok da je taj stepen autonomije, koji je dat pokrajinama, bio u kontradikciji sa samim slovom ustava, odnosno taj ustav je bio u kontradikciji sa samim sobom. Jer ako u članu 3 koji sam sad citirao, a gospodin

Jović potvrdio, kaže da je socijalistička republika, znači republika je država. A istovremeno se drugim aktima rešava takav stepen autonomije da poništava činjenicu da je to država, da je to u kontradikciji samo sa sobom. Zato sam i postavio pitanje da li svaka država podrazumeva postojanje vlasti koja se preko odgovarajućih organa vrši na čitavom njenom prostoru. Gospodin Jović je odgovorio da, samo što u ovom slučaju to nije tako. A vi kao pravnik, gospodine Robinson, dobro znate da valjda država podrazumeva postojanje vlasti koje sprovodi na svom prostoru. Mogu li da nastavim s pitanjima?

SUDIJA ROBINSON: Da, izvolite.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Hvala, gospodine Robinson. Da li je tačno da organi Srbije nisu praktično imali nikakva ovlašćenja na prostoru pokrajina, jer hijerarhija je organa završavala na nivou pokrajina?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Pa nisu imali pravo organi republike na nivou pokrajina, ali ni građani pokrajine nisu imali pravo bilo kako, bilo kakvu mogućnost da svoje pravo ostvaruju u republici, na primer nisu mogli da se žale republičkim sudovima ukoliko budu osuđeni na Kosovu za nešto što oni smatraju da ne, da, da nisu, da nije u redu ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle ...

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Prekid je bio stvarno vrlo veliki.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Dakle, tačno je to da je i hijerarhija pravosudnih organa završavana na nivou vrhovnih sudova pokrajina, a ne na nivou Vrhovnog suda Srbije, čija se jurisdikcija čak nije protezala na, na područje pokrajine, je li tako?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Što je najteže bilo, izvinjavam se, republika nije mogla ni da promeni, ni da donese svoj Ustav bez saglasnosti pokrajina, a pokrajine su mogle sve svoje pravne akte, uključujući i statutarne i ustavne odredbe da donose bez saglasnosti republike, šta je bio najveći *nonsense*.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, zar ovi navedeni primeri, dakle, ja sam ih uzeo samo nekoliko, jer je vreme ograničeno, ne potvrđuju jasno da su konkretna institucionalna rešenja iz Ustava Srbije iz 1974. godine bila u drastičnoj suprotnosti sa odredbama samog tog Ustava i sa odredbama SFRJ, koje su definisale status republike i Republike Srbije i status republike uopšte. Jer se kaže socijalistička republika je država, je li tako?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li je tačno da je Srbija po vlastitom ustavu bila obavezna da štiti prava svih svojih građana?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Jeste.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa da li je očigledno da ona tu svoju obavezu nije bila u mogućnosti da ispunjava na prostoru pokrajina, jer na tom prostoru nije imala nikakvih institucionalnih mehanizama. Ni upravnih, ni sudskih, ni bilo kojih drugih, je li tako?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Da to je tačno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, na prostoru pokrajina Srbija je bila potpuno obespravljena iako su po ustavu i Srbije i Jugoslavije obe pokrajine deo Srbije, je li tako?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Srbija je imala obavezu, ustavnu obavezu da se stara o svim svojim građanima. Njoj je u istom tome propisu ta obaveza praktično uskaraćena, je li tako?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A opet s druge strane, svi građani Srbije i svi građani Jugoslavije su po saveznom i republičkom ustavu bili ravnopravni, je li tako?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Je li potpuno jasno da je ovaj princip ravnopravnosti u svakom slučaju stariji od svake administrativne podele, bio potpuno ugrožen i narušen?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Pa zato smo i morali da menjamo Ustav, ali ne zbog toga što je tako pisalo, nego zbog toga što se u praksi pokazalo da to stvara nepremostive teškoće, jer u Vojvodini nismo imali takvih problema, ali na Kosovu je bilo mnogo problema, gde građani nisu mogli da dobiju svoju zaštitu unutar organa Kosova i tražili su zaštitu od republike, našta ona nije imala pravo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Doći ćemo i na to. Da li je tačno da je autonomni status i Vojvodini i Kosovu i Metohiji dat radi izvesnih specifičnosti, nacionalnih, istorijskih, kulturnih i tako dalje, jer je tu jedna mešavina je l' tako?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Jeste.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: E sada, da li je tačno da je samo uzak krug zakona prema Ustavu iz 1974. godine važio za celu republiku, dok je ogromna većina zakona donošena odvojeno za svaku pokrajinu i za ono šta se zvalo uža Srbija, šta nikad ustavno nije bilo definisano?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Da, bila su ta tri zakonodavstva praktično, koja nisu baš jedna sa drugim ni koordinirala uvek.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li je tačno da ta rasparčanost i usitnjenost na legislativnom planu, nije imala nikakve veze sa specifičnostima pokrajina zbog kojih su one dobile autonomni status?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Pa sada ja baš ne bi mogao da tvrdim da nije imalo nikakve veze, a moglo je imati veze ukoliko se radilo o, recimo, obrazovanju koje može biti specifično ili ako se radilo o nekim pitanjima koja bi se morala nešto drugačije regulisati zbog nacionalnog sastava, ali uglavnom u onim elementarnim stvarima nije, nije bilo razloga da budu različiti. Na primer, krivični zakon bi morao biti svuda isti. Oni su imali drukčije, posebne krivične zakone, pa ono što je po Krivičnom zakonu Srbije za kažnjavanje, po krivičnom zakonu pokrajine, nije. I možete napraviti tamo šta god hoćete, neće ih kazniti a po našem zakonu to je kažnjivo. To je nemoguće u jednoj državi tako držati.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, da li je više nego očigledno da je ovakva legislativna razdvojenost bila dovedena do potpunog apsurdna, koji je anulirao ustavnu definiciju Srbije kao države?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Pa ozbiljno je doveo u pitanje postojanje Srbije kao države, a isto tako je doveo u pitanje ravnopravnost Srbije sa drugim republikama, koje takve probleme nisu imale.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, da li sve ovo govori rečito o tome da su ustavne promene 1989. godine bile neophodne da bi se odredbe republičkog ustava dovele u sklad sa odredbama saveznog ustava i da bi se međusobno uskladili i odredbe samog republičkog uUstava? Jer te odredbe

su bile u međusobnoj koliziji, i jedini način da se ta kolizija otkloni, bile su te promene. Evo ja ću da uzmem, pre nego što mi odgovorite, ovo je tvoja knjiga "Datum za istoriju", pošto osim ove dve knjige, ja ću inače, gospodo, da tražim da se i ove knjige uvedu uz ove dve koje je uveo gospodin Najs, i ove dve knjige gospodina Jovića. Ovo je knjiga "Datum za istoriju" i na 144 strani, ja citiram, naime slažem se s tim citatom, ali je to argument koji želim da komentarišeš: "Stvari postaju daleko jasnije kada se imaju u vidu primedbe na predlog amandmana 33 koji ...

SUDIJA MEJ: Molim vas da usporite.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, preskočiću deo: "Naime, ovim amandmanom preciziraju se zakonodavna ovlašćenja republike na celoj teritoriji, posebno u oblasti narodne odbrane, unutrašnjih poslova, međunarodnih odnosa", ovde se međunarodni, da ne bi u prevodu bilo greške, podrazumeva spoljno-politički, a ne međunacionalni, znači "međunarodnih odnosa, krivično-pravne zaštite, svojinsko-pravnih odnosa, jedinstvene zaštite najvažnijih društvenih vrednosti i tako dalje, sa težnjom da se ta pitanja precizno iskažu u skladu sa ustavnim položajem i pravima i dužnostima Srbije, kao i u skladu sa položajem i pravima pokrajina, odnosno da se bez upotrebe dvosmislenih izraza jasno izrazi koja se suverena prava u pojedinim oblastima ostvaruju u Republici kao državi". To je citat sa strane 144 ove, ovde bi bilo, kad bi mi imali vremena, mnogo veoma korisnih citata, da svakome bude jasno šta se u stvari dešavalo. Ali je li jasno dakle, da su te ustavne promene bila nužnost koju je koju je život nametnuo, upravo pokazujući u kakvoj je i kolikog stepena bila ta kolizija u različitim ustavnim normama unutar samog ustava i u odnosu na odredbe saveznog i republičkog ustava, je li tako?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Dozvolite da kažem dve stvari. Prva je stvar da je takvo stanje omogućilo onim snagama na Kosovu koje su želele etnički čisto Kosovo, a uvek ih je bilo u poslednjih 100 godina. Nije to karakteristika samo perioda kad smo mi bili na vlasti da pošto je definitivno zakonsko pravo u njihovim rukama, da to i zloupotrebe, da stvore raspoloženje kod srpskog naroda da beži sa tog prostora, i egzodus je bio masovan. Desetine i desetine hiljada ljudi je bežalo prema Srbiji i to je izazvalo vrlo velike političke probleme i pritisak na Srbiju da se ta pitanja reše. Srbija je to pitanje postavila pred Jugoslavijom i u Jugoslaviji su vođene velike rasprave i izvršena je promena Ustava Jugoslavije u nekim delovima. U 1988. godini, na

osnovu velike rasprave na centralnom komitetu i na drugim mestima koje su omogućile Srbiji da prilagodi odredbe svoga Ustava, kako bi se te nelogičnosti uklonile. Dakle, prvo je promenjen Ustav Jugoslavije onoliko koliko je bilo nepohodno da bi Srbija mogla bez sukoba sa Ustavom Jugoslavije da izvrši promene, a onda su izvršene ustavne promene u Srbiji na način da su se sa njima saglasile i skupštine autonomnih pokrajina. To je jedna činjenica. I u tim okolnostima autonomnim pokrajinama su ostala sva prava iz oblasti kulture, obrazovanja, informisanja, ljudskih prava i niza drugih stvari koje imaju, koje su, koje trebaju i mogu da imaju, izuzev policije, vojske, sudstva, krivičnog zakona, tužilaštva, dakle, čisto državnih funkcija. Eto, te su promene izvršene, uz saglasnost organa Jugoslavije i uz saglasnost skupština autonomnih pokrajina. Tada je, doduše, doneta i ustavna odredba da se ukida pravo autonomnih pokrajina da odobravaju republički ustav, jer je to pravno nemoguće da niža teritorijalna jedinica odobrava odluke više teritorijalne jedinice, šta je bio naš slučaj.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da ne bi bilo nejasno, celokupna struktura sudstva je ostala u pokrajinama ali nije više bila nezavisna, već je išlo do Vrhovnog suda Srbije ...

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Da ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Žalbe i tako dalje.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Da, svaki je građanin sada mogao na odluke suda u Kosovu da se žali sudu Srbije, što ranije nije mogao.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li je tačno da ono što je Ustavom iz 1974. godine bilo dato, u ovim prvim promenama Vojvodini i Kosovu kao konstitutivnim elementima federacije, i, i ostalo dalje posle tih promena?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Da. Tu postoji često zabuna. Kosovo i Vojvodina tim ustavnim promenama u Srbiji 1989. godine apsolutno ni u čemu nisu dobile neke promene u odnosu na federaciju. Dakle, one su i dalje ostale konstitutivni elementi federacije, kojji se sastojao u sledećem: imaju svoju delegaciju pokrajine, kao što imaju i republike i svoje poslanike, koji imaju ista prava, čak mogu da stave veto na svaku odluku savezne skupštine. Dakle, delegacija pokrajine može da stavi veto na svaku odluku skupštine, čak može i da stavi veto na predlog Srbije tamo, ako i na predlog svake druge, ovaj, republike. Drugo, oni su imali isto pravo u Predsedništvu Jugoslavije da imaju svog člana Predsedništva, kao što imaju i sve republike, i tako redom.

Dakle, ništa nije promenjeno što se toga tiče u ovaj, odnosima pokrajina i federacije.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, da li je onda potpuno jasno da se uopšte ne može govoriti o tome da je ustavnim promenama, da su ustavnim promenama u Srbiji 1989. godine ukinute autonomne pokrajine?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Ne može se govoriti da su ukinute, može se govoriti da su im reducirana prava i to ona prava koja po prirodi su državna prava, nisu autonomna prava.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ali da tu budemo još precizniji, da li je reč isključivo o pravima koje imaju republike u Jugoslaviji?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Pa to jeste, samo što i ona prava koja su pokrajinama ostavljena, u drugim republikama pripadaju republikama, jer one nemaju pokrajine, ali da su kod nas mnoga prava preneti na pokrajine.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vrlo dobro. Sve je ostalo isto i u pogledu prava pokrajina da same uređuju svoje prihode i rashode, da imaju svoj budžet, da biraju svoje organe, dakle, sve što je u pogledu odnosa sa federacijom postojalo do promene Ustava Srbije 1989. godine ostalo je. I nastavljeno da se radi tako, je l' tako?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Da, pazite, pokrajine su imale svoju skupštinu, svoju vladu, svoje poreske prihode na koje republika nije uticala, svoj budžet i svoj odnos finansijski prema federaciji. Dakle, oni su u odnosu na Federaciju imale odnos kao što su sve republike imale. U tom pogledu, oni su ostali republika.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: S tim što, kada je u pitanju Kosovo, Kosovo je primalo veoma veliku materijalnu pomoć i iz fonda federacije i iz fonda Republike Srbije za razvoj nedovoljno razvijenih područja, sve vreme, je l' tako, Boro?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Najveću pomoć za razvoj u celoj Jugoslaviji dobijalo je, dobijalo je Kosovo i ta pomoć je, ta sredstva su formirana od svih republika iz cele Jugoslavije.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: I osim toga postojao je i fond Srbije za razvoj nedovoljno razvijenih područja unutar same Srbije, je l' tako?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Da, Srbija ima neke delove koji su isto tako nerazvijeni kao što je Kosovo i iz tog fonda su pomagani i ti delovi Srbije i samo Kosovo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ove promene su izvršene 1989. godine. Da ne idemo u mnogo dalju prošlost, je li ti poznato kakve su bile demonstracije i nasilje na Kosovu od strane albanskih separatista već 1980. i 1981. godine?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Naravno, Ustav od 1974. godine, kao što je sada rečeno, dao je autonomnim pokrajinama prava koja su se malo razlikovala od prava republika, samo što nisu bile republike i što nisu imale ono pravo na oцепljenje. Republike su jedino imale pravo, naravno i narodi i republike na oцепljenje. Godine 1980. i 1981. godine već su Albanci, oni koji su separatistički bili nastrojani, skoro pobune podigli, mi smo to nazivali demonstracijama, u suštini to je bila pobuna, sa parolom "Kosovo-Republika" (Kosova Republike). Dakle, već tada oni nisu bili zadovoljni sa tim odredbama Ustava iako su te odredbe bile, takoreći, jedinstvene u svetu za jednu ili za pokrajine. Te su demonstracije trajale skoro dve godine i jedva su suzbijene i to uz intervenciju države da budu zabranjene.

SUDIJA MEJ: Sad ćemo da napravimo pauzu, čini se da je ovo prikladan trenutak za pauzu od 20 minuta.

(pauza)

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Najs, daleko od toga da želim da vi dalje produžavate izvođenje dokaza dodatnim svedocima, ali samo unakrsno ispitivanje pokreće jedno pitanje. Reč je o ustavnom ekspertu i to je pitanje kojim smo se već ranije bavili. Recite nam da li ste vi ostvarili neki napredak u vezi sa pribavljanjem, dovođenjem takvog veštaka?

TUŽILAC NAJS: Pa do sada nam se javlja isti problem. Razmišljao sam o tome da vam dam spisak ljudi sa kojima smo u kontaktu i teškoća na koje nailazimo. Članovi mog tima se time bave poslednjih nekoliko nedelja i zaista nam nije lako.

SUDIJA ROBINSON: Teško je shvatiti da u zemlji kao što je Jugoslavija sa tako mnogo institucija i obrazovanih ljudi nije moguće naći takvu osobu.

TUŽILAC NAJS: Pa časni Sude, potrebno je naći nekoga ko će biti nezavisan i ko će takođe imati *meritum* vredan vaše pažnje. Mi ne možemo bilo koga da dovedemo, a na tom nivou mi još uvek nailazimo na oklevanje, koje sam ja ranije pominjao. Mi imamo jednog ili dva kandidata, ali kod svakog od njih postoji jedan problem koji nas dovodi u nezgodnu situaciju. Možda kasnije tokom dana ja ću da uložim jedan pisani podnesak tako da shvatite o kakvoj vrsti dokaza je reč, kakvi su nam potrebni.

SUDIJA ROBINSON: Ja to shvatam, ali vas podstičem da to uradite što pre jer nam je potreban taj kontekst, i potrebno nam je da to shvatimo.

SUDIJA MEJ: Izvolite, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Ako mogu da budem od pomoći u vezi sa ovim šta je gospodin Robinson sada pokrenuo. Mislim da bi vam dovoljno bilo, s obzirom da ste pravnici, da pročitate ustave i Srbije i Jugoslavije od 1974. godine i ove ustavne promene, pa ćete videti da je upravo ono šta tvrdim, a što svedok potvrđuje, sasvim tačno. A osim toga, ja sam tražio da se uvede ova knjiga gospodina Jovića ...

SUDIJA MEJ: Da. Samo trenutak da se pozabavimo knjigom. Kako se zove knjiga? Možete li da nas podsetite?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: To je knjiga koju je napisao gospodin Borislav Jović i zove se "Datum za istoriju" i odnosi se na aktivnost vezanu za donošenje ustavnih amandmana kojom se ova druga strana bavi na jedan iskrivljen način, a pisana je sasvim autentično iz onog vremena ...

SUDIJA MEJ: Da li imate datum kada je izdata ta knjiga?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Sad ću pokušati da ga nađem negde, ako ga nema na početku, verovatno je onda na kraju ...

SVEDOK JOVIĆ: Na drugoj strani negde.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Beograd, 1989. godine.

SUDIJA MEJ: Da li imate prigovora na to, gospodine Najs?

TUŽILAC NAJS: Nisam čitao, nemam prigovora. Trebalo bi da se prevede. Možda će nam biti potrebna pomoć Pretresnog veća putem Sekretarijata (Registry) da dobijemo prevod što pre ukoliko ne postoji engleska verzija te knjige.

SUDIJA ROBINSON: Molim sledeći "D" broj.

sekretar: D 217.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Mogu li da nastavim, gospodine Mej?

SUDIJA MEJ: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li su dakle, od početka osamdesetih godina nastajali ogromni problemi koji su se izrodili u jedan masovni progon srpskog stanovništva sa Kosova i Metohije?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Da, masovni egzodus je bio usled ovih pitanja o kojima smo govorili. Moje lično mišljenje je da je, da su ustavna prava koja, sa kojima je raspolagala vlast na Kosovu i Metohiji bila zloupotrebljena i da nisu, i da, i da je to dovelo srpski narod u poziciju da ne može da se zaštititi drugačije, nego da pobjegne.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li se sećas da se onda operisalo sa cifrom da je negde od 1981. godine, 1982. godine, pa do 1987. godine oko 40.000 Srba sa Kosova pod pritiskom napustilo, napustilo svoje domove?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Da, ta cifra je vrlo verovatno tačna, jer je više puta o tome govoreno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li je tačno da smo se onda prvi put sreli i sa javno proklamovanim ciljem albanskih separatista, sadržanog u rečenici: "Etnički čisto Kosovo"?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Ne mogu da kažem kada smo se prvi put sreli i da li je to bilo tako deklarirano. Znam samo za parolu "Kosovo-Republika" i za praksu etničkog čišćenja Kosova.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ali je u upotrebi bio izraz "etničko čišćenje" i smatrali smo ga jednim od najvećih zločina?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: To da, ali se ja ne sećam deklaracije da žele etnički čisto Kosovo. Zaista se toga ne sećam.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, ali sećaš se, dakle, da se veoma mnogo govorilo o etničkom čišćenju, čije su žrtve svih tih godina bili Srbi?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: To su činjenice. Toga se sećam, naravno. To je bio i uzrok zašto smo pristupili zahtevu za promenom ustava. Da bi zaštitili te ljude, da mogu dole da se brane, da mogu dole da ostanu i da traže od svoje republike zaštitu, bez seobe.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Samo da napravimo jedan mali izlet u vezi sa jednim detaljem, pošto se ovde zloupotrebljava činjenica da je skupština raspustila Skupštinu Kosova u jednom trenutku 1991. godine. Da li je tačno da je to učinjeno da bi se zaštitio ustav, jer je ta skupština se neustavno ponela, odnosno donela odluku o odcepljenju od Srbije, na šta po Ustavu nije imala pravo?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Da. To je bio razlog. Naravno da je zasedanje Skupštine Kosova bila legalna stvar u, u okviru njenih nadležnosti, ali kada je ona donela odluku o otcepljenju od Srbije i o proglašenju Kosova za republiku, onda je to od republike Srbije, od Skupštine Srbije poništeno i ta je Skupština raspuštena. To je tačno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, raspuštena je jer se ponela neustavno?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Odnosno grubo prekršila ustav. Nije sporno nadam se da, nešto od toga si i pomenuo, da su promene Ustava Srbije izvršene uz saglasnost skupština pokrajina, što je i inače bila redovna procedura do promena Ustava Srbije, da se ništa nije moglo doneti na nivou republike bez saglasnosti skupština pokrajina. Promene su izvršene uz saglasnost skupština pokrajina, je l' tako?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Tačno je. Konkretno u Skupštini Kosova, vođena je rasprava čitav dan, bilo je glasanje i samo je 12 bilo protiv promena, svi su drugi glasali za.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ovde se manipuliše činjenicom da je tako upotrebljeno neko nasilje da bi Skupština Kosova glasala za promene

Ustava Srbije. Da li je tamo upotrebljeno neko nasilje da bi se Skupština naterala da glasa za promene Ustava Srbije?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Pazite... izvinjavam se samo za trenutak. Nisam isključio telefon, zaista se izvinjavam. Dobro, to je moja greška. Moram to da uradim hitno. Zaista mi je žao za ovo, ali evo, desilo se. Pazite, bilo je, bio je veliki otpor kod jednog broja Albanaca koji su bili separatistički nastrojeni protiv tih ustavnih odredaba koje je trebalo usvojiti i suprotno zvaničnim naredbama vlasti da se ne može skupština ometati demonstracijama i pritiskom na skupštinu od strane tih demonstiranata, odnosno Albanaca koji se nisu slagali sa ustavnim promenama. Veliki broj ljudi se okupljao oko Skupštine da bi onemogućio njen rad. Policijske i vojne snage su preprečile, ovaj, da ti građani uđu u skupštinu i onemoguće njen rad. To se dešavalo napolju. Naravno da sad svako tumači na svoj način. Neko hoće da kaže da je vojska ili policija vršila presiju na skupštinu. Nije tačno, tamo je ceo dan vođena rasprava i glasanje je bilo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Nikakve snage prisile nisu ni kročile u Skupštinu?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Ne, samo su onemogućile da građani ne prodru u Skupštinu i onemoguće njen rad, jer je bilo takvih ozbiljnih namera.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Hvala lepo. 28. marta, kada je održana Skupština Srbije, kada su usvojeni amandmani, tada je na toj svečanoj sednici, zbog velikog broja pozvanih gostiju, ona je držana u "Sava centru", je l' tako?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Tada je bilo prisutno i celo jugoslovensko rukovodstvo, je l' tako?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Da, uključujući i Antu Markovića, predsednika savezne Vlade.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ali važnije od Ante Markovića, čini mi se, samo da te podsetim, uključujući i Sinana Hasanija (Sinan Hasani), koji je tada bio predsednik Predsedništva Jugoslavije, i koji je bio predstavnik Kosova i koji je Albanac, je l' tako?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Da, to je tačno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Sećam se toga pošto je sedeo do mene.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Da, to je tačno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, ne sumnjivo je da je sprovedena jedna procedura koja je bila u potpunosti legalna i na koju niko u Jugoslaviji nije imao primedbu, pa čak ni predstavnik Kosova u Predsedništvu SFRJ koji je u to vreme bio Albanac, Sinan Hasani, je l' tako?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Samo jedno kratko pitanje, pošto se ovde veoma iskrivljuje značaj "Memoranduma" Srpske akademije nauka, jer mu se pripisuje neki sadržaj koji on nema i navodno neki zahtev da svi Srbi žive u jednoj državi. Da li se slažeš da je takvo tretiranje "Memoranduma" besmislica, jer su Srbi živeli u jednoj državi, to je bila Jugoslavija i nikakvo drugo pravo nisu ni tražili, pa ni "Memorandum" nije mogao da zahteva nešto šta su oni već imali? Je li to tako?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Pa jeste tako. "Memorandum" je tretirao neke probleme za koje se smatralo da nisu dovoljno rešeni unutar Jugoslavije. Međutim ako Sud dozvoli, a možda ni gospodin Milošević neće imati ništa protiv da kažem. Tog dana kada je objavljen "Memorandum", za nas je to bilo vrlo veliko iznenađenje i razočarenje. Imali smo, takoreći, sutradan sednicu Centralnog komiteta Saveza komunista Srbije, već zakazanu po ekonomskim pitanjima, na kojoj je, na kojoj je trebalo da ja imam referat.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: To je bilo 1984. godine, je l' tako?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Tako je. Gospodin Milošević je insistirao da u tom referatu unesem jednu rečenicu koja je glasila, koja je predstavljala naše razočarenje i nesaglasnost sa takvim postupkom Akademije nauka. Meni se to nije uklapalo u koncept referata, zato što je on govorio o nekim, kako da kažem, konceptualnim pitanjima za budućnost ali sam ipak prihvatio i to sam napisao i to je pročitano i objavljeno u novinama, da smo mi bili razočarani i smatrali potpuno nepotrebnim to što je Akademija nauka objavila.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: To je bilo, Boro, 1984. godine?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Vrlo verovatno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: 1984. godine je nastao taj “Memorandum”. Pa bojim se da si možda napravio neku konfuziju, pošto nisam tada ja bio predsednik CK niti sam ja mogao da ti sugeriram da nešto kažeš o “Memorandumu”. Možda je neko drugi to bio ko ti je sugerirao da nešto kažeš o “Memorandumu”, ali zaista ja to nisam bio ...

SUDIJA MEJ: Kada je reč o tom detalju, koliko se ja sećam “Memoranduma”, to je bilo 1986. godine, ispraviću se ako grešim, ali moguće da je zabuna u tome.

SVEDOK JOVIĆ: Da, ja isto mislim da je bilo 1986. godine i da smo mi tada imali sednicu Centralnog komiteta na kojoj smo raspravljali pitanje ekonomskih reformi i ovo što sam govorio je potpuno pouzdano. Možda je gospodin Milošević pogrešio samo zato što on nije to meni direktno rekao, jer je on meni poruku takvu poslao preko jednog člana našeg izvršnog odbora i ja sam na jedvite jade pristao, zato što mi je remetilo koncept, uopšte nisam o u tim operativnim pitanjima govorio, ali sam na kraju to napisao i pročitao. Želeo sam samo da kažem da i kada je “Memorandum” izašao, gospodin Milošević je bio razočaran i smatrao da je to suviše. U tom, u toj njegovoj rečenici je uglavnom bilo, a to se može naći u novinama, to je moja rečenica, ja sam je prihvatio, da mi smatramo da je takvo istupanje Srpske akademije nauka potpuno nepotrebno, da Srbija ima svoje rukovodstvo i da zna koji su problemi koje treba da rešava u zajednici sa jugoslovenskim narodima, sa drugim jugoslovenskim republikama.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, da ne raspravljamo to pitanje, koje je nesumnjivo marginalno. Ja govorim, ja govorim o tome da se ne mogu “Memorandumu” pripisivati neka svojstva koja taj “Memorandum” nema, a pogotovo neka, rekao bih uloga neke platforme koja je služila rukovodstvu za ostvarivanje nekih ciljeva koji su bili na štetu drugih naroda u Jugoslaviji, jer toga nije bilo u “Memorandumu”, je l' tako?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Pa mogu samo da kažem da mi taj “Memorandum” nikada nismo zvanično ni stavili na dnevni red u smislu da ga analiziramo i koristimo za svoj rad. Mi smo imali svoje programe i svoj rad i apsolutno smo od toga odvojeni bili.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Dakle možemo li da sumiramo da ustavnim promenama Srbija nije dobila ništa više nego što imaju druge jugoslovenske republike, je l' tako?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Nije mogla dobiti jer je Ustavom Jugoslavije ograničeno šta republike mogu da imaju. Ovde je bio samo problem odnosa unutar Srbije, a ne odnos prema federaciji.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. To je vrlo bitno da bude jasno. A sećaš li se da je 1981. do 1997. godine, 1988. godine kad je bilo, kad su svi ti događaji burni tekli na Kosovu i progon Srba tekao, taj problem više puta razmatran na jugoslovenskim organima i kad je reč o Centralnom komitetu i kad je reč o vladi i Predsedništvu SFRJ?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Problem egzodusa sa Kosova?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Jeste razmatrano više puta, naravno i na Centralnom komitetu Srbije i na Centralnom komitetu Jugoslavije i ja sam malopre govorio o ustavnim promenama koje su nastale u jugoslovenskom ustavu koje su omogućile i promenu našeg ustava, a one su nastale na bazi svih tih rasprava i jedne odluke Centralnog komiteta Saveza komunista Jugoslavije, da se mora taj egzodus zaustaviti i da se moraju izvršiti promene koje su neophodne u tom smislu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, inače kad je reč o idejama raznim, o promenama Ustava Jugoslavije, da li je tu bilo neslaganja, s jedne strane Slovenije i Hrvatske, s druge strane ostalih republika i pokrajina u Jugoslaviji?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Misliš u tom periodu ili uopšte?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Uopšte.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Što se tiče tih promena koje su prethodile promeni našeg Ustava, te promene su usvojene u saveznoj skupštini i u skupštinama svih republika, dakle nije bilo nikakvog otpora tim promenama.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, to je jedan deo ...

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: A što se tiče konceptualnog, konceptualnih promena Ustava Jugoslavije iz perioda kada je nastala kriza u Jugoslaviji i kada smo pokušali da rešimo problem Jugoslavije ustavnim promenama,

da nađemo mogućnost da zajednički živimo, na jednoj su strani, prema zvaničnim predlozima koje smo formirali i upućivali u Skupštini Jugoslavije bile Slovenija i Hrvatska koje su predlagale rasturanje Jugoslavije a onda kao samostalne dežave da stvorimo konfederaciju, koja će trajati pet godina, a posle toga kako ko hoće. I na drugoj su strani bile ostale četiri republike i dve autonomne pokrajine koje su zastupale stanovište da treba izvršiti ustavnu rekonstrukciju Jugoslavije. Dakle, nije tačna predstava koja se obično, ovaj daje, da je sukob između ustava, o ustavnim promenama bio, ne znam, između Srbije i Slovenije i tako dalje. Ovakva je podela bila kao što sam vam rekao i takvi su zvanični predlozi bili poslani u saveznu Skupštinu radi razrešenja krize, naravno koji nisu usvojeni, jer je za usvajanje bilo koga od ta dva koncepta, bilo potrebno da se postigne saglasnost svih republika. Prema našem ustavu, bez konsenzusa svih republika nije bilo moguće promeniti ustav.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ali ovo je bitno, samo da ovu poentu ne izgubimo, to razmimoilaženje u prilazu nije bilo između Srbije s jedne i Slovenije i Hrvatske s druge strane, kako se uobičajeno pokušava da objasni, već između Slovenije i Hrvatske s jedne strane i ostale četiri republike i pokrajine s druge strane, je l' tako?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Pa o tome postoje činjenice, postoje zasedanja savezne Skupštine, postoje predlozi koji su davani, dnevni redovi, rasprave, dakle, to je nepobitno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: S obzirom da je Predsedništvo SFRJ razmatralo i bezbednosne probleme i sve drugo vezano za to, je li poznato da su još od 1981. godine bile otkrivene prve ilegalne grupe Albanaca, albanskih ekstremista, vojno organizovane albanske emigracije i u svetu i u nekom centrima u zemlji?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Ne bih se sada upuštao u to. Vrlo verovatno, ali ja u tom periodu nisam radio na tim stvarima 1981. godine, 1982. godine i tako dalje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, onda ću se pozabaviti onim periodom kada si ti bio član Predsedništva Jugoslavije. Pošto se ovde često govori da sam ja de fakto upravljao Predsedništvom Jugoslavije, da li se može uopšte takva jedna konstatacija na bilo kakav način prihvatiti?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Ja sam to više puta objašnjavao i mogu nanovo da objasnim. Predsedništvo je imalo osam članova i moglo je da donosi odluke samo većinom. Sa pet članova za najveći deo odluka, a sa šest članova za neke izuzetno nabrojane odluke koje su bile posebno važne, dakle nije bilo moguće drugačije. Što se tiče uticaja republika ili predsednika republika na njihove članove Predsedništva, on je bio nesumnjiv. Svaki član Predsedništva Jugoslavije bio je dužan da na sednicama Predsedništva zastupa stav svoje republike, a samim tim i da saraduje sa svojom republikom, jer je uloga Predsedništva Jugoslavije da usklađuje politiku republika i njihovu saradnju. Prema tome, predsednik republike Srbije, koji je po prirodi posla kojim se bavi, bio je direktno upućen na saradnju sa mnom i obrnuto. Imao je uticaja na mene kakav ću ja stav imati, ali to nije moglo da ima uticaja na one članove, na druge članove Predsedništva sa kojima on nije direktno komunicirao. Nije, ja nisam mogao sam nikada da izglasam nikakvu odluku, jer jedan član Predsedništva, pa da je i predsednik, nema pravo ni na kakvu odluku ako se većina ne postigne. To je to objektivno stanje. Svi su, svi predsednici republika uticali su na svoje članove Predsedništva.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, to je bio, kako bih rekao, oblik redovne saradnje i redovne komunikacije predsednika republika sa članovima Predsedništva Jugoslavije iz njihove republike.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: To je i u našem poslovniku napisano kao obaveza.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li se tad moj odnos prema tebi razlikovao od odnosa drugih predsednika republika prema članovima Predsedništva iz njihovih republika?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: To ja ne znam kakve su oni odnose imali. Ja samo mogu da kažem da je naš odnos bio normalni odnos saradnje na stavovima republika, da nije bilo ni jednog slučaja da sam ja želeo da zauzmem drugačiji stav, a da je moja republika ili da si ti hteo da se zauzme drugačiji stav i da nismo imali saglasnost, takvog slučaja nije bilo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Znači nije bilo slučaja da ja tebi nametnem stav koji ti, s kojim se ti nisi slagao?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Ne, nije bilo slučajeva. Da je bilo takvih slučajeva ja bih se povukao, to je sigurno ili bi me smenili ako bih ja ostao na svom tvrdoglavom stavu sigurno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, ali takvog slučaja nije bilo.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Nije bilo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Vrhovni komandant oružanih snaga bilo je celo Predsedništvo, je l' tako?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Tako je.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Prema tome, ti nisi mogao sam da donosiš odluke, je li tako?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Nisam mogao čak ni kad sam bio predsednik, jer na to nisam imao pravo. Predsednik ima pravo samo da sprovedi odluke koje je Predsedništvo donelo, ali ne da ih menja niti da ih donosi.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa prema tome, ni Srbija nije mogla preko tebe da uzurpira tu funkciju jer je ni ti nisi mogao da uzurpiráš, je l' tako?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Da, da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, da li je potpuno jasno da je politički stav tadašnjeg rukovodstva Jugoslavije a i politički stav tadašnjeg rukovodstva Srbije, bio očuvanje Jugoslavije?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Iz kog perioda? Tadašnjeg?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: U vreme, u vreme kad si ti bio član i predsednik Predsedništva Jugoslavije.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Pa stav Srbije jeste bio očuvanje Jugoslavije i stav nekih republika, o čemu sam malopre govorio, a stav Slovenije i Hrvatske, očigledno, je bio otcepljenje, jer su doneli svoje deklaracije ili odluke o osamostaljivanju.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Ti si juče naglasio u ovom glavnom ispitivanju da je stav Srbije bio u prilog jačanju saveznih jugoslovenskih institucija, je l' tako?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Jeste.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Stav Srbije je bio i u prilogu održavanja višestranačkih izbora za savezni parlament na principu za ono Veće građana

po principu jedan čovek-jedan glas, a za Veće republika po načelu jednake zastupljenosti svih federalnih jedinica, je l' tako?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Jeste, ali nije došlo do izbora za saveznu skupštinu iako isteklo vreme mandata predhodnom, predhodnom sastavu iz razloga što republike koje su želele rasturanje Jugoslavije, nisu pristale na takvu odluku i samim tim su paralisale mogućnost izbora savezne skupštine.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ali je nesumnjivo da se Srbija zalagala da se održe savezni izbori.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Da, to je tačno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: S obzirom da smo se zalagali i za jačanje saveznih institucija, da li je tačno da smo se zalagali da se ne slabi uloga Jugoslovenske narodne armije, kao savezne institucije? I da je bilo reči kada je kriza ušla u, u dublje vode, kako bih rekao, da JNA treba da predstavlja oružanu silu onih naroda koji ostaju da žive u Jugoslaviji, da štiti teritoriju gde oni žive?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: To su sada dva pitanja, koliko sam razumeo. Prvo je pitanje da smo se mi u odnosu na druge, ako je bilo takvih, zalagali da ne slabi uloga Jugoslovenske narodne armije. O tome nije bilo zvaničnih rasprava sa drugim republikama. Ustavna uloga Jugoslovenske narodne armije, za razliku od mnogih drugih država, je bila različita. U mnogim državama je uloga armije da brani zemlju od spoljnog napada, dakle da čuva integritet zemlje, a naša armija je imala dvostruki zadatak: zaštitu ustavnog poretka, kao prvo pitanje i zaštitu integriteta zemlje kao drugo pitanje. To, ta razlika je nastala zato što savezna država nije imala svoju policiju. Samo su republike imale policiju i o tim stvarima nije nikada, nisu vođeni sporovi između republika, izuzev kad je došlo vreme da se vojska upotrebi za zaštitu ustavnog poretka. Onda je počelo mnogo rasprave oko toga, ali nije bilo rasprave da se menja ustav, nego da li postoje ustavni razlozi da se vojska upotrebi za zaštitu ustavnog poretka. To je što se tiče toga opšteg pitanja, a što se tiče našeg stava da vojska treba da zaštiti one narode i one teritorije na kojima žive narodi koji žele da ostanu ovaj, u Jugoslaviji. To je poznati stav koji je provejava i kroz moje knjige i kroz moju izjavu i on je tačan. Dakle, mi nismo smatrali da vojska treba prisilno nekoga da ovaj, drži u Jugoslaviji, da ruši nečiju vlast koji neće u Jugoslaviji, da ne uvažava stanovišta naroda koji hoće da izađe iz Jugoslavije, to nismo smatrali, nego da treba da zaštiti one koji žele da ostanu u Jugoslaviji.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li je potpuno jasan bio naš stav da ne želimo da napravimo štetu ni jednom jugoslovenskom narodu?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Pa naravno to, mislim da niko ne bi deklarirao nešto slično. Nešto suprotno tome.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: U vreme kad je došlo do nereda, do raznih napada na Srbe u Hrvatskoj, kad je počela prva kriza, tada je došlo, i ti si o tome juče svedočio, delimično i do formiranja nekih dobrovoljačkih ili paravojnih formacija, je l' tako?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Želim da samo jednu stvar rasčistimo u vezi s tim za sada. Da li tačno da su samo opozicija u Srbiji, a pre svega Srpski pokret obnove Vuka Draškovića u to vreme zahtevala da se formira srpska vojska, istupala protiv Jugoslovenske narodne armije i formirala paravojne formacije?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: To je tačno. To je bilo, po mom mišljenju, mnogo više u funkciji rušenja naše vlasti i preuzimanja vlasti od opozicije, nego u nekoj funkciji spramanja za rat sa drugima, jer je njima bilo prvo pitanje kako da se dodvore narodu, da dobiju što veće poverenje, da dođu na vlast.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, briga o navodnim srpskim interesima im je bila izgovor?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Pa ja tako mislim ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A suštinski cilj im je bio da nekako dođu na vlast u Srbiji, je l' tako?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Ja tako mislim.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa imam utisak da je, da je tako mišljenje prilično opravdano, a ja ću sada da podsetim na strani 360 dnevnika, ovog tvog dnevnika, ove verzije koju sam dobio od suprotne strane. Ona nosi ERN 01158021, a datum koji se ovde pominje je 10. jul 1991. godine. Naslov iznad toga je "Dogovor Mesića i Vuka Draškovića". Samo želim da evo ustanovimo šta ovde piše. To je tvoj dnevnik: "Zove me Veljko Kadivić. Obaveštava me da je pogledao razgovor Vuka Draškovića i Stjepana Mesića. Utvrdili su zajedničke političke ciljeve za koje će se boriti: rušenje

JNA i rukovodstva Srbije. Način je: propaganda protiv JNA, njeno razbijanje i likvidiranje tako će srpski živalj u Hrvatskoj ostati nezaštićen. Hrvati će ga pojedinačno ugrožavati, izazvati srpsku reakciju i intervenciju. Hrvatska će tada Srbiju proglasiti za agresora i pozvati strane trupe pomoću kojih će biti oborena legalna srpska vlast. Vuka Draškovića u tome, prema njegovoj tvrdnji, podržava i Dragoljub Mićunović. Veljko ocenjuje da je ovo žrtvovanje interesa srpskog naroda u Hrvatskoj i uopšte, van Srbije. To je cena sporazuma s Mesićem da se posledice već osećaju, jer u samom Beogradu, u jedinicama Prve armijske oblasti, vojnici masovno odbijaju komandu, govoreći da neće da slušaju komandu onih koji su 9. marta sprečili rušenje srpske vlasti. Apeluje da odmah politički javno reagujemo“. To je sve. Pročitao sam od reči do reči taj datum i tu zabelešku. Da li to potvrđuje da glavni cilj nije bio zaštita srpskih interesa, nego upravo nastojanje da se na ovakvim manipulacijama i nasiljem obori vlast u Srbiji? Je li to jasno?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Ta zabeleška samo potvrđuje da je meni to Veljko Kadijević rekao. A tumačenja ostaju svakom kako smatra. Ja nemam ništa protiv takvog tumačenja.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa ja ću još jednu, jedan citat, 15. oktobar 1990. godine. Ovo je bilo posle izbora koje smo dobili i ja kao predsednik Republike i Socijalistička partija kao vladajuća stranka u parlamentu, je l' tako? A 15. oktobar 1990. to je, reklo bi se dva meseca pre izbora. Ovde piše u dnevniku, to je 207 strana dnevnika ove verzije koja je meni dostavljena, koja inače nosi ERN 01157868, 15. oktobar 1990. godine: "Vuk Drašković je razgovarao sa američkim ambasadorom Cimermanom (Warren Zimmermman). Drašković je tražio da ga Amerikanci podrže da pobeđi na izborima na dva načina. Prvo, da prestanu da napadaju Miloševića zbog represije na Kosovu, jer mu to samo diže ugled kod srpskog naroda, nego da ga napadaju za boljševizam, jer to srpski narod ne voli, a drugo, da doprinesu rehabilitaciji Draže Mihajlovića“. Dakle, je l' poznato da je neposredno trajala ta saradnja na obaranju vlasti u Beogradu, gde je angažovan američki ambasador Zimerman na ovoj liniji saradnje sa Vukom Draškovićem i Srpskim pokretom obnove?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Ta je informacija pouzdana koja, ta informacija iz knjige je pouzdana. A da li se taj opšti zaključak može izvesti šire, na osnovu drugih informacija, to ostaje da se vidi na osnovu svega.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Pošto si govorio o onim paravojnim formacijama i o tome da je u informacijama vojske dolazilo i do takvih objašnjenja da su nedisciplinovane, da ih ne drže dovoljno pod kontrolom i tako dalje, da su pravile probleme, je li jasno da su upravo Srpski pokret obnove i još neke opozicione stranke organizovale te paravojne formacije? Socijalistička partija nikad nije organizovala nikakvu oružanu formaciju, je li tako?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Da, to je tačno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, cilj je rukovodstva tada bio našeg i ne samo našeg, tada u Jugoslaviji, očuvanje Jugoslavije. Da li su takav pristup u to vreme imale i druge zemlje ili da skratim, međunarodna zajednica, jer je bilo veoma mnogo izjava i službene podrške međunarodne zajednice principu teritorijalnog integriteta Jugoslavije. Da li se toga sećaš?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Pa naravno, bila je jedna evolucija u, u stavovima, naročito velikih sila ili evropskih zemalja po tom pitanju. U prvo vreme se polazilo od toga da se Helsinški akt (Helsinki Final Act) poštuje i da su spoljne granice neprikosnovene i da se svaki separatizam mora osuditi i tako dalje i pokušavalo se da se problemi Jugoslavije reše na politički način. A kasnije su od toga odstupali, malo po malo i smatrali su da su unutrašnje granice te koje treba međunarodna zajednica da štiti, što je dovelo do katastrofe u Jugoslaviji. Bilo je mnogo razgovora. U mojoj knjizi je to zabeleženo. Od Džordža Buša (George Bush) s kojim sam razgovarao, koji je podržavao jedinstvo Jugoslavije, do Evropske trojke, tri ministra inostranih poslova koji su posećivali Jugoslaviju, koju je u tom trenutku predvodio gospodin Pos (Christian Poos), ministar inostranih poslova Luksemburga (Luxembourg), koji su izričito kazali ovaj, kazali da podržavaju jedinstvo Jugoslavije i da neće voditi nikakve razgovore sa pojedinim delovima koji žele da se otcepe i tako dalje i tako dalje, ali je evolucijom događaja došlo do promene tih stavova.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da raspravimo jedan detalj oko dolaska Mesića u Predsedništvo. Ja sam imao prilike ovde njega da vidim na tom mestu, ali ovo želim sada da razjasnim. Da li je tačno da je u vezi s njegovim dolaskom bio problem to, što članovi Predsedništva, praktično želeli da poštuju svoju obavezu i zakletvu da će braniti suverenitet i teritorijalni integritet zemlje, a da je Mesić pre nego što je trebalo da postane predsednik Predsedništva Jugoslavije, dao javnu izjavu da je njegov cilj rasturanje Jugoslavije i da će on biti poslednji predsednik Jugoslavije, je li tako?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Da, pa to je bio ozbiljan politički problem i jedna vrlo velika dilema pred članovima Predsedništva, kako će onda oni svoju saradnju ostvarivati sa čovekom koji daje javnu izjavu da mu je cilj da rasturi Jugoslaviju, a mi smo se zakleli da moramo braniti, po Ustavu Jugoslavije braniti, a Ustav ne dozvoljava rasturanje Jugoslavije. To je bio glavni razlog zašto nije bio izabran za predsednika.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, taj konflikt, ako se to može tako da kvalifikuje, je izazvao on, a ne oni koji su odbili da ga biraju, je l' tako?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Da, mi smo saopštili na sednici Predsedništva, niko ne osporava pravo da predstavnik Hrvatske u Predsedništvu Jugoslavije u sledećem periodu bude predsednik Predsedništva. To pravo ne osporavamo, to je neki redosled koji je utvrđen poslovníkom Predsedništva, međutim pošto članovi Predsedništva imaju primedbu na tu izjavu gospodina Mesića, oni smatraju da bi se problem mogao rešiti da Hrvatska pošalje drugog člana, drugoga čoveka, koga bismo odmah izabrali, što naravno Hrvatska nije htela da pristane i problem je eskalirao.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. 'Ajmo sad da vidimo i ovo pitanje nelegalnosti, kako se ovde pokreće, rada Predsedništva SFRJ u krnjem sastavu, bez Drnovšeka i Mesića, koji u kasnijoj fazi nisu dolazili na sednice. Da li je tačno da je Tupurkovski učestvovao, da je Bogičević učestvovao, dakle, da je šest članova Predsedništva, bez Mesića i Drnovšeka održavalo sednice još izvesno vreme? Je l' to tako ili ne?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Do početka oktobra je tačno, postoje zapisnici sa sednice Predsedništva. Koliko se sećam, poslednja sednica Predsedništva na kojoj su učestvovali i Tupurkovski i Bogičević, dakle sa šest članova Predsedništva, koliko je dovoljno za bilo kakvu odluku za, zakonitu je, ta sednica je dakle bila poslednja, čini mi se 3., 4. oktobra, ne mogu se sad sigurno setiti 1991. godine i na njoj je doneta odluka o prelasku Predsedništva na rad u neposrednim ratnim okolnostima. Dakle, proglašene su neposredne ratne okolnosti a prema poslovníku Predsedništva i prema Ustavu u tim okolnostima ako iz bilo kog razloga ne postoji pun sastav ili nepotpuni, ili je nepotpuni sastav Predsedništva, odluke se donose sa važnošću kao da su bili svi prisutni. I od tada je Predsedništvo radilo u krnjem sastavu. U prvo vreme nisu dolazili Drnovšek i Mesić, a kasnije ni Tupurkovski ni Bogičević i Predsedništvo je nastavilo na osnovu te odluke da dalje radi.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Ovo je vrlo važno pitanje, pa zato želim da ga raščistim veoma, veoma pažljivo. Znači nije sporno da je šest članova Predsedništva sasvim dovoljno za svaku odluku Predsedništva u redovnim okolnostima pa i odluku o prelasku Predsedništva na rad u uslovima neposredne ratne opasnosti, je l' tako?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Da. Nije sporno, ni za jednu odluku se ne traži više od šest članova Predsedništva da bi bila punovažna.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Da li je tačno da u takvim okolnostima, kada je takva, dakle, odluka doneta na osnovu Ustava, rad se Predsedništva odvija sa onoliko članova koliko je u stanju da dođe na sednicu Predsedništva i da su onda te odluke punovažne?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Da, to je tačno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li je tačno da je odluka o prelasku na rad u sastavu koji je moguć doneta uz saglasnost Tupurkovskog i Bogićevića i da je ona važila sve do kraja funkcionisanja Predsedništva u sastavu koji je bio moguć?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Jeste tačno to, postoji stenogram i zapisnik ko je glasao za, a ko je glasao protiv. Niko nije glasao protiv, svi su glasali za.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, dakle Predsedništvo Jugoslavije u jednoj fazi funkcionisanja na osnovu odluke samog Predsedništva, punovažne i s punim tim kvorumom od šest, prelazi na rad u uslovima neposredne ratne opasnosti, a to znači da radi u sastavu koji je moguć, što je prema Pravilniku dovoljno za punovažnost odluke. Je l' tako?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Da, rekao sam već, tako je.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, i 1. oktobra 1991. godine Kostić je sazvaio sednicu Predsedništva kojoj su bili prisutni Bogićević, Turpukovski, Jović, svi osim Mesića i Drnovšćeka. Je l' tako?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Predsedništvo je u saopštenju za javnost 1. oktobra navelo da Savezno izvršno veće ne funkcioniše, da savezni organi i skupština ne funkcionišu i da je zbog toga Predsedništvo u krizi i da će zato

održavati proširene sednice kojima će prisustvovati predstavnici republika i savezne Vlade, je l' tako?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Verovatno da je tačno, ja se toga ne sećam.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A onda je zakazao za sledeći dan za 2. oktobar sednicu Predsedništva gde je trebalo da se raspravlja o pitanjima državne bezbednosti, je l' tako?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Vrlo verovatno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: I onda na sednici od 3. oktobra Predsedništvo, to je prema podacima koje ja imam, pa te molim da ih potvrdiš ili osporiš, jer je to vrlo bitno za rad Predsedništva Jugoslavije, na sednici od 3. oktobra Predsedništvo je izavilo da je Jugoslavija suočena sa neposrednom ratnom opasnošću i da od tada Predsedništvo funkcioniše u stanju neposredne ratne opasnosti na osnovu te svoje odluke, je l' tako?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Da, ja sam rekao, trećeg ili četvrtog ne sećam se tačno, je bila ta sednica na kojoj smo tu odluku doneli, a o ovim prethodnim pitanjima, verovatno da je to tako bilo, nisam zabeležio zato se i ne sećam svega što nisam zabeležio.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, ta je odluka bila zasnovana na Poslovniku Predsedništva, na Ustavu i u prisustvu šest članova Predsedništva. Je l' tako?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Da, da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pošto ovde govore o tome kako sam ja stvorio nekakav takozvani srpski blok u Predsedništvu, da li je tačno da su sve podele u Predsedništvu nastale po osnovu političke podele o sudbini Jugoslavije, a ne po nečijem pojedinačnom uticaju, pa prema tome ni mom?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Moglo bi se reći da je tačno, jer nije tamo bila podela stavova po nekoj personalnoj simpatiji ili nesimpatiji nego po političkim stavovima.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A politički stav Srbije i Crne Gore je bio da su protiv razbijanja Jugoslavije, je l' tako?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Dugo vremena su protiv toga bile sve republike izuzev Hrvatske i Slovenije, dok nije u međunarodnoj zajednici počelo kolebanje i nagoveštaj da bi to bilo prihvatljivo i za međunarodnu zajednicu,

pogotovo od prve konferencije u Hagu (International Conference on the Former Yugoslavia) i ponude republikama da mogu da postanu samostalne države. Tada je nastao prelom i kod nekih drugih republika, ali sve dotle su, izuzev Slovenije i Hrvatske, sve republike bile za to da Jugoslavija ostane i da se nađe kompromis u ustavnim rešenjima.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, da li se sećaš sednice Predsedništva SFRJ 7. i 8. maja 1991. godine. Ona je, po onome šta ja imam ovde zabeleženo, trajala skoro dva dana i vi ste pozvali sve predstavnike republika. Prisustvovali su, koliko ovi moji podaci govore, svi članovi Predsedništva SFRJ, dakle, bez izuzetka, prisustvovao predsednik Saveznog izvršnog veća, prisustvovali predsednici republika Makedonije i Srbije, to je znači Gligorov i ja, predsednici Predsedništava republika Bosne i Hercegovine, Crne Gore, Slovenije, da ovde ne bude zabuna, tamo su bila predsedništva, ovde bili predsednici, ali znači prisustvovali predsednici i Makedonije i Srbije i Bosne i Hercegovine i Crne Gore i Slovenije, je l' tako, da, i predsednik Vlade Republike Hrvatske, dakle, zastupljeni svi najviši funkcioneri iz cele zemlje, je l' tako?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Jeste, tako je.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Od predsednika jedino nije bio predsednik Hrvatske, ali je umesto njega došao predsednik vlade?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Je li tačno da su tada donete vrlo značajne odluke koje se tiču međunacionalnih odnosa? O tome kako treba da se rešavaju ti odnosi, da su date vrlo značajne ocene o uzrocima, zbog čega nastaju konflikti i međunacionalni sukobi.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Da, to je bila sednica Predsedništva sa svim predsednicima republika na kojoj je prvi put postignuta saglasnost koji su to uzroci sukoba u Hrvatskoj između srpskog naroda i hrvatskih tamo paravojnih jedinica. Ukazano je, dakle, sporazumno o čemu se radi i dogovoreno da predstavnici hrvatske vlasti i predstavnici Srba iz Hrvatske sednu i da jedan po jedan od tih uzroka otklone kako bi se sukobi, ovaj, smanjili. To je vrlo važna sednica, jer ona po mom mišljenju, ima istorijski značaj zato što su sve republike, uključujući i predstavnike Hrvatske, prihvatile šta je uzrok sukoba.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Koliko ja ovde imam zabeleženo, molim te samo da to ako treba komentarišeš, tačka 5 sa te sednice govori da treba odmah formirati paritetnu grupu, sastavljenu od ovoga šta si pomenuo, predstavnika vlasti Hrvatske i legitimnih predstavnika srpskog naroda iz Hrvatske, radi otpočinjanja razgovora o svim spornim političkim pitanjima za koje se smatra da su uzročnik krize, pa se nabraja "Kao što su ustavna ravnopravnost hrvatskog i srpskog naroda, jezik, pismo, nacionalni državni simboli, pravo naroda na samoopredeljenje do otcepljenja ...

prevodioci: Molim vas da malo usporite.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, "pravo naroda na samoopredeljenje do otcepljenja, način izjašnjavanja na referendumu i slično", je l' tako?
SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Je li sve to pobrojano kao elementi koji su proizveli sporove u Hrvatskoj i zajednički zaključak celog rukovodstva uz prisustvo nas predsednika da se to tamo i reši između legitimnih predstavnika srpskog naroda i hrvatske vlade, je l' tako?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Da, mi smo smatrali da je to unutrašnja stvar Hrvatske, da su to ti problemi i da oni treba njih da reše da ne bi sukobi izbili još gori.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ali je nesporno da je jedinstveno ocenjeno da su upravo to pitanja koja su dovela do međunacionalnih konflikata u Hrvatskoj i da treba razgovarati i u miru otkloniti te smetnje koje su nastale, a u suštini se radilo o kršenju prava srpskog naroda, je l' tako?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: To nije sporio niti gospodin Mesić, koji je bio član Predsedništva Jugoslavije iz Hrvatske, niti predsednik Vlade Hrvatske koji je zastupao Hrvatsku tu, nije sporio, prihvatio je, to je prihvaćeno jednoglasno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da je tako i učinjeno ne bi ni bilo sukoba, je l' tako?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Pa tu je glavni problem što pred činjenicama oni nisu mogli to da ospore. Pogotovo što su tako ocenjivale i sve druge republike i svi drugi članovi Predsedništva, ali su to kasnije, iza toga odmah

ignorisali i čak nije ni započet nikakav razgovor sa srpskim, sa predstavnicima srpskog naroda, nego se i dalje nastavilo po starom.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Nastavila se u stvari aktivnost na nasilnom odvajanju od Jugoslavije, nasilnoj secesiji, je l' tako?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Pa najglavniji, u suštini, uzrok sukoba jeste bio odluka Hrvatske da se odvoji od Jugoslavije, a onda paralelna odluka srpskog naroda da ako se ona odvoji od Jugoslavije, srpski narod će se odvojiti od Hrvatske. To je bilo ono, što se kaže, da je kap prelila čašu. A sve dotle dok su ugrožavana prava srpskog naroda, bilo je neraspoloženja, nesuglasica, otpora, rasprave, ali nije izbio ozbiljniji sukob zbog tih drugih stvari, a ovo je bilo kao što je najteže bilo, otcepljenje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li su Srbi u Hrvatskoj u to vreme u stvari bili pod onim istim pritiskom o kome je gospodin Najs tebe pitao vezano za, čini mi se, tačku 10 tvoje izjave, gde kažeš: "Bojao sam se genocida nad Srbima u slučaju da postanu nacionalna manjina, naročito u Hrvatskoj" i tako dalje, dakle, da li su i oni iz opravdanih razloga, s obzirom na iskustva iz Drugog svetskog rata i pritiske kojima su bili izloženi i o kojima je jednoglasno konstatovano, konstatovalo i saglasno Predsedništvo na ovoj sednici koju sam pomenuo. Pa da li su i oni tada delili te strepnje i zbog toga nastupilo njihovo veliko uznemirenje, strah i neredi na kraju?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Pa Sud može da pita ljude iz tog kraja, ja mislim da jeste. Mislim da je to nesumnjivo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li se sećaš da je savezna skupština 29. maja 1990. godine podržala načelo samoopredeljenja, uključujući otcepljenje, jer je Predsedništvo Jugoslavije 28. maja u skupštini pokrenulo inicijativu da se pravo na odvajanje reguliše zakonom, je l' tako?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Da. Mi smo smatrali da postoji realna činjenica da neke republike žele da izađu iz Jugoslavije, da to treba uvažavati kao ustavno pravo, ali da to treba regulisati zakonom. Jer postoje problemi, postoje problemi materijalni između firmi, postoje problemi građana koji rade sa jedne i druge strane, postoje problemi osiguranja, međusobnih dugova, imovine različitih ljudi na različitim teritorijama, to su onda druge države. Postoje međunarodne obaveze koje treba da vidimo kako ćemo da preuzmemo, postoji na kraju krajeva i nacionalno pitanje koje, u Hrvatskoj posebno jer je ona tada to postavljala, treba da bude rešeno uz saglasnost obadve

nacije, bez obzira da li će da ostanu zajedno ili neće. I smatrali smo da ako ne bismo doneli zakon koji ima određenu tačnu proceduru kako će to da se izvede, da bismo onda mogli da uđemo u haotično stanje. Hrvatska to nije htela nikako da prihvati po mom dubokom ubeđenju zato što je smatrala da ako donesemo neki zakon koga se ona mora pridržavati, ne može da ostvari svoje ciljeve kako je naumila, a naumila je očigledno da to većinskim preglasavanjem, ne uzimajući u obzir ustavno pravo srpskoga naroda, odluči i da to ostvari nasilnim putem. U tom duhu se i naoružala mimo Ustava i mimo zakona, da se odupre eventualnoj smetnji koju bi joj učinili zvanični državni organi.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, da li se sećaš da su osnovni koncept tog predloga bili i obezbeđenje osnovnih ljudskih prava, miroljubivo rešenje sporova, ravnopravnost svih naroda. Na tome se posebno tada insistiralo i očekivalo s obzirom da smo se razvijali dugo godina kao jedna civilizovana zemlja, da to uopšte ne bi trebalo da bude problem.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Pa naravno. Naravno da je moralo da se, da je u tom procesu razdvajanja trebalo i to da se obezbedi i da je taj nacrt našega koncepta sadržavao i ta pitanja, međutim na žalost ni jedan zakon u Skupštini Jugoslavije nije mogao da bude usvojen bez saglasnosti svih republika.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, da li je jasno bilo da smo se mi zalagali dakle, za očuvanje Jugoslavije i za jedan civilizovan, uljudan i pravedan način razdvajanja, poštujući pravo svakog naroda na samoopredeljenje, smatrajući da nikakvo nasilje da neko se zadrži u Jugoslaviji, ne dolazi u obzir, a da je sve to na drugoj strani odbačeno i da je razbijanje Jugoslavije počelo nasilnom secesijom Slovenije i Hrvatske, uprkos svim tim merama koje su bile preduzete. Je li tako ili nije?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Pa jeste. Glavni je, glavna je razlika između našeg i njihovog stava nije bila u tome da li oni mogu ili ne mogu da se otcepe, nego da li treba da se otcepe na ustavan, na zakonski regulisani način, koj će obezbediti i prava onih koji ostaju i onih koji odlaze ili će to da se izvrši mimo zakona, dakle, nasilnim putem. To je glavna razlika bila i eto, to je ono zbog čega je sve i došlo ono šta je došlo iza toga kao sukob.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, da li je tačno, samo da sad pogledamo sa druge strane granice, kako bih rekao, pogled u, u međunarod-

nu zajednicu, na međunarodnu scenu, da nikakva upozorenja nisu odvrtila Nemačku (Germany) od odluke da prizna nezavisnost Slovenije i Hrvatske, koju je ona donela 23. decembra 1991. godine? Na primer, predsednik Francuske, Mitteran (Francois Mitterrand) u izjavi na televiziji 3. septembra 1992. godine je rekao "da međunarodna zajednica snosi određeni deo odgovornosti za sukob u Jugoslaviji, zato što Evropa (Europe) u slučaju Jugoslavije nije htela da brani postojeće pravne norme, podvlačeći da su sve republike prebrzo priznate". Njega citiram kad kažem da "međunarodna zajednica snosi određeni deo odgovornosti za sukob u Jugoslaviji", to su njegove reči. Dakle, opet citiram: "Evropa nije htela da brani postojeće pravne norme", to su njegove reči i njegove reči "prebrzo priznate sve republike".

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Pa ja ne bih hteo da komentarišem izjave velikih državnika. To što su oni izjavili, oni su izjavili. Ja ovde izjavljujem šta i kako ja ocenjujem. Ja ovde ocenjujem da jeste, jeste međunarodna zajednica, odnosno, određeni organi međunarodne zajednice su počinili određene greške koje su doprinele da buknu sukobi u Jugoslaviji i da se stvari odvijaju na, na nesreću svih jugoslovenskih naroda i da je to moglo da se uradi na mnogo drugašiji način da se pristupilo jednom putu koji smo mi predlagali ili nekom sličnom putu koji je isključivao upotrebu sile.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, posle ovog, posle ovog prevremenog priznavanja Slovenije i Hrvatske, a kasnije tragično čak i Bosne i Hercegovine, se razbuktao sukob, je l' tako?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A dobro, pošto si ti sve vreme bio u Predsedništvu, jedno vreme kao predsednik, jedno vreme kao član Predsedništva, sve do negde sredine 1992. godine, da li je tačno da su svi članovi Predsedništva koji su ostali da rade u Predsedništvu, koji ga nisu napustili, bili za zaustavljanje neprijateljstava i mirno rešenje nastalih sukoba, a da je to bio i stav Srbije i stav Crne Gore?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: To je apsolutno. Naš je životni cilj bio da se sukobi zaustave što pre, da se odmah zaustave iz dva jednostavna razloga. Prvi je da se ne gine bez potrebe, jer se stvari mogu rešavati, rešiti sporazumom, a drugi razlog je što je Srbija zbog toga kažnjena, barem je moje mišljenje, potpuno nepravedno stavljena u, u sankcije da ne može normalno da živi zato što se tamo van Srbije ratuje i naravno da je nama bilo i zbog tog razloga životni interes da te sankcije skinemo i da se taj rat završi.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, ovde postoji teza da je Srbija izvršila agresiju na Bosnu i Hercegovinu. S obzirom na tvoju poziciju tada u Predsedništvu SFRJ i uopšte u politici Jugoslavije i Srbije, kako uopšte može da se objasni jedna takva, jedna takva tvrdnja?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Jugoslovenska narodna armija je bila u Bosni i Hercegovini kao svojoj državi, kao delu Jugoslavije koji ona prirodno pokriva, jer to je Jugoslovenska narodna armija, do trenutka kada je Bosna i Hercegovina međunarodno priznata kao posebna država. Tog dana smo doneli odluku da se iz Bosne i Hercegovine povuku iz Jugoslovenske vojske u Bosni i Hercegovini, odmah demobilišu i povuku svi građani Srbije i Crne Gore, dakle, ona za vreme dok je Bosna i Hercegovina bila Jugoslavija nije mogla biti agresor, jer je bila na svojoj teritoriji. Napadana je doduše po nekad i branila se ponekad, ali to je bilo potpuno marginalno, čak nije ni ratovala niskim, ona je tamo bila, a posle toga Jugoslovenska narodna armija nije bila u Bosni i Hercegovini bar dok sam ja bio u Predsedništvu Jugoslavije, a verujem i posle toga. To je što se tiče Jugoslovenske narodne armije, ja to znam i o tome mogu da govorim.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, da li je tačno da je armija bila jugoslovenski orijentisana i da su oružane snage sačinjavale oružane snage praktično svih naroda i nacionalnih manjina u Jugoslaviji?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Naravno. Rukovodstvo vojske i u svim jedinicama je bila izmešanost. To je politika bila da sve jedinice budu nacionalno izmešane i da komande budu nacionalno izmešane i ona je od početka bila prava jugoslovenska armija. Taj proces je počeo da se narušava izlaskom Hrvatske i Slovenije i izlaz iz Jugoslavije u prvom, u prvo vreme još i dok nisu bile priznate i napuštanjem jugoslovenske armije ljudi iz Hrvatske i Slovenije, po naravno uticajem političkog stanja u njihovim republikama ovaj, ali je opet ta vojska bila jugoslovenska jer su svi drugi narodi bili u njoj.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: E pa, sad da rasčistimo i ova pitanja komandovanja, pošto ti si nesumnjivo kompetentan da o tome govoriš, a ovde se iznose razne tvrdnje. Hteo bih da neke stvari potpuno jasno rasčistimo. Da li je tačno da u vezi sa nadležnostima komandovanjem oružanim snagama SFRJ, dakle nadležnost komandovanja, predsednici republika nisu imali nikakvu nadležnost u komandovanju oružanim snagama?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Nisu imali. Imali su samo mogućnost da preko svojih članova Predsedništva ili na direktnom učešću na sednicama

Predsedništva Jugoslavije kada su pozvani kažu svoje mišljenje i izvrše svoj uticaj ali nisu imali pravo nikakvo glasanje o tim stvarima, niti da donose bilo kakve odluke samostalno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, to je *de jure* situacija, je l' tako? To nije sporno. A da li sam ja na primer, pošto se to ovde često iznosi, *de facto* bio u situaciji da komandujem oružanim snagama, preko tebe ili drugih članova Predsedništva ili na bilo koji drugi način komandujem Jugoslovenskom narodnom armijom ili da komandujem, evo da uzmemo, Kadijeviću koji je bio ministar odbrane cele 1991. godine?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Pazite, što se tiče odluka Predsedništva Jugoslavije, odluke Predsedništva Jugoslavije mogli su da donose članovi Predsedništva Jugoslavije, to sam ponovio. One su bile obavezne za vojni vrh, za Generalštab i ministra odbrane. Njihovo sprovođenje u život na terenu nije bilo u kompetenciji Predsedništva, nego u kompetenciji Generalštaba. Da li je nekada neko nekome nešto sugerisao u vojsci, uključujući i gospodina Miloševića, to ja ne znam. To njih treba pitati da li su oni dobijali neke sugestije. Ali nisu mogli da dobijaju naređenja zato što on nije bio kompetentan. To je sasvim sigurno. Da li su oni, ako im je nešto sugerisano, poslušali, da i to ne znam. To njih treba pitati. Ali oni po ustavu nisu imali pravo da primaju naloge ni od koga, čak ni od bilo kog člana Predsedništva, niti od predsednika Predsedništva, izuzev odluke koju je kompletno Predsedništvo donelo i bili su obavezni da se toga pridržavaju i da podnose o tome izveštaje Predsedništvu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, vrlo dobro. A sada da, da odem u jednu potpuno, rekao bih, suprotnu stranu, pošto pokušavam da raščistim razne tvrdnje koje su se ovde pojavljivale. Da li si imao ikad ikakvo saznanje da sam ja hteo da pravim nekakvu srpsku vojsku?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Imao sam saznanje da si bio protiv toga, jer naša je koncepcija uvek bila, naša je briga bila o srpskom narodu van Srbije. Nismo mi, nismo mi imali problem da će neko Srbiju da napadne, nego smo imali problem kako će političko, kako će da se, da na politički zadovoljavaju način reši problem Srba van Srbije. Da bi se rešio problem Srba van Srbije, neko treba da ga zaštiti da ostane na svojoj teritoriji slobodan, dok se to političko rešenje ne nađe. To je mogla da radi Jugoslovenska narodna armija dok je postojala. Mi da smo imali samo srpsku vojsku, to ne bismo mogli da radimo, nit bismo, nit bismo, ne bismo mogli da izađemo iz granica naše

republike. To bi bilo potpuno neprihvatljivo međunarodno. Zato je i logično bilo da se to, da to nije mogla biti naša koncepcija. Oni koji su zastupali koncepciju stvaranja srpske vojske, to je bilo po mom mišljenju, u funkciji ličnog promovisanja političkog ili u funkciji razbijanja jugoslovenske armije ili u funkciji obranja srpske vlasti.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li je tačno da je 1987. godine armija bila reorganizovana, tako da je brojčano smanjena i da se teritorije armijskih oblasti ne poklapaju sa teritorijama republika?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Ja ne znam kada se to dogodilo, jer tada se nisam bavio vojnim pitanjima, ali znam da kada sam došao na funkciju u Predsedništvo Jugoslavije, da je ta činjenica postojala, da armijske oblasti nisu pokrivale teritorije republika, nego naprotiv, su bile drugačije određene.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li je tačno da ja nisam prisustvovao ni jednom sastanku vrhovne komande, ni u toku 1990. godine ni u toku 1991. godine? I dok si, dok si ti bio ...

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Na sastancima vrhovne komande oružanih snaga prisustvovali su samo članovi Predsedništva i Generalštaba. Nikada nismo na te sastanke pozivali ni jednog predsednika republike, niti je iko tada prisustvovao, pa prema tome ni ti.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Malopre u pitanjima pred kraj, pred kraj ovog glavnog ispitivanja objasnio si da nikakvog udela imao ni u vašim odlukama o smanivanju broja oficira, penzionisanju generala, pa čak proizilazi iz ovoga šta sam čuo, a na šta sam se podsetio slušajući tvoja objašnjenja, nisu me pitali ni kad si ti bio odsutan, pa su bili obavezni da me pitaju, ne kao predsednika Srbije, nego kao onoga ko zamenjuje člana Predsedništva SFRJ, u tom slučaju tebe, pa čak ni u slučaju kad su demobilisali, odnosno penzionisali generala koga su oni dodelili Srbiji da vrši funkciju ministra odbrane, je l' tako?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Pa jeste. Mi u tom prvom ciklusu penzionisanja generala nismo konsultovali uopšte predsednike republika, nego je to vojska predložila i mi smo usvojili. U drugom ciklusu, rekao sam kako je to rađeno. Način koji ja nisam odobravao i smatram, i sada smatram da je to, možda je trebalo nekog penzionisati, smatram da je to bila na neki način i nepravda prema ljudima koji su ceo vek proveli, ovaj, u vojsci, da ih se tako bez, bezobzirno skine liste bez ikakvoga razloga i obrazloženja, a da je tebe

trebalo konsultovati, to je samo zato što si me zamenjivao. Nisu te konsultovali i to je, to je činjenica.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, pošto me nisu konsultovali ni onda kad sam tebe zamenjivao, a tada je trebalo, valjda je jasno da me nisu konsultovali uopšte, pogotovu onda kad te nisam zamenjivao i kad nisam, prema tome, imao nikave potrebe da budem konsultovan, je l' tako?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Pa rekao sam. U toj prvoj fazi za tih prvih 40 generala nikoga nismo konsultovali. Znači ni tebe. A u drugoj je takva situacija, kao što sam rekao. Opet nikoga nismo konsultovali, ali trebalo je da ti mene zamenjuješ.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, je li tačno da je još u novembru 1991. godine JNA smatrana, doduše i *de facto* i *de jure*, vojskom SFRJ, da nije bila čak ni u, u, u nekom, rekao bih, bilo kakvom smislu srpska vojska, odnosno, da kadar u njoj nisu sačinjavali samo Srbi, bez obzira na ovo odlivanje, napustili Slovenci, napustio veliki broj Hrvata, Muslimani dobili nalog da se ne odazivaju na mobilizaciju, da ne, da se ne odazivaju na vojnu obavezu, velika antiarmijska kampanja nekih opozicionih partija i tako dalje, ona je još uvek bila vojska SFRJ, je l' tako?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Pa jeste, apsolutno. Najjasniji primer govori da je ministar vojske bio iz Hrvatske, da je načelnik Generalštaba bio iz Bosne, a da je zamenik ministra vojske bio iz Slovenije, dakle čitav sastav vojske je ostao izmešan u meri u kojoj je, u kojoj neko nije napustio vojsku.

SUDIJA MEJ: Došli smo do trenutka za pauzu. Napravićemo pauzu na 20 minuta.

TUŽILAC NAJS: Dokument koji je tražio uvaženi sudija Kvon je dokazni predmet 131, član 324 Ustav i imam kopiju za vas.

SUDIJA MEJ: Hvala. Sada ćemo da napravimo pauzu. Molim sekretara da priđe.

(pauza)

SUDIJA MEJ: Izvolite, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Do kada planirate da radimo danas?

SUDIJA MEJ: Do 14.15. Ne, izvinite, do 14.00. Do 14.00.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Da li je tačan podatak koji ja ovde imam, da je u oktobru 1991. godine, 27 posto starešinskog kadra u JNA bilo iz sastava koji nisu sačinjavali ni Srbi, ni Crnogorci, ni Jugosloveni po nacionalnom izjašnjanju?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Ja ne mogu to ni potvrditi ni odbiti, zato što nemam pri ruci takve podatke, ali verujem, verujem da bi to moglo biti tačno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li je tačno da je čak u aprilu 1992. godine u JNA bilo oko 600 hrvatskih vojnika, iako je u januaru 1992. godine Hrvatska već bila međunarodno priznata? Dakle, tu je još trajao taj period kada nije došlo do potpunog razdvajanja.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Isti odgovor kao i malopre.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa dobro, da li je tačno da u ratnom vazduhoplovstvu oko 52 posto letaćkog kadra nisu bili ni Srbi, ni Crnogorci, ni Jugosloveni?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Pa to je, to je poznat podatak.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A kada je u pitanju uloga JNA u Hrvatskoj, to je upravo u vreme kad si ti bio u Predsedništvu SFRJ, da li je tačno da JNA, osim što je štitila sebe, nastojala da spreči sukobe i da bude između dve strane, još jedino štitila srpski narod onde, kada je, i onda kada je bio napadnut i nikakve druge aktivnosti nije izvodila?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Pazite ovako, kao i na svim drugim područjima Jugoslavije i u Hrvatskoj vojska je bila raspoređena prema strategijskim planovima koji su postojali u Generalštabu, sa aspekta odbrane zemlje. Dakle, ona je bila raspoređena u kasarnama, u različitim delovima Hrvatske. Nije imala nikakve zadatke vojne i bila je u svojim kasrnama ili na poligonima gde je vežbala. Njena sudbina je onda postala dvostruka. Na prostorima gde je imala podršku naroda, tamo gde je bila većina srpskoga naroda, ona je ostala u kasarnama, jer je niko nije napadao. Na prostorima gde je formirana Hrvatska paravojska, ona je bila blokirana i nije joj bilo dozvoljeno da izlazi iz kasarne, poznato je i bez vode, bez hleba, bez struje, bez svega toga

za život i sa tim problemom smo se nosili do kraja, takoreći do kraja, ovaj, zaustavljanja tih sukoba u Hrvatskoj, do dolaska mirovnih snaga. Na prostorima gde nije bila napadana, dakle na prostorima gde su živeli Srbi, ona je bila u kasarnama sve dotle, dokle Predsedništvo Jugoslavije nije donelo odluku da ona može da stane na granice tih teritorija, da bi sprečila sukobe između hrvatskih jedinica koje su želele da prodru i na ta područja i srpskih paravojnih jedinica, koje su se branile hrvatskih. Dakle, to je ono šta je bilo sa vojskom u Hrvatskoj.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Za to vreme bio je na čelu JNA Veljko Kadijević, je l' tako?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Jeste.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li je tačno da, pošto se ovde razne tvrdnje iznose, da Kadijević ne samo da nije bio moj čovek, kako to oni ovde kažu, nego nije mogao biti ni u kom pogledu pod mojom komandom?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Ja mogu govoriti o onome što je po zakonu i o onome što ja znam. Ono što je po zakonu generalu Kadijeviću je bilo nadređeno Predsedništvo SFRJ. On nije mogao da sprovodi u vojsci ništa, niti njeno uvećanje, niti njeno umanjenje, niti njen strategijski raspored, niti postavljanje rukovodstva ili bilo šta što je od najvažnijih, ovaj, stvari za vojsku bez odluke Predsedništva. Znači, nadređeno je njemu bilo Predsedništvo Jugoslavije. Što se tiče odnosa sa bilo kim, pa i sa predsednikom Republike Srbije, oni nisu bili zabranjeni, ali je sasvim prirodno da nije postojao nikakav zakonski osnov da neko nekom nešto naređuje. Što se tiče mog znanja o njihovim ličnim odnosima, oni su bili u, obzirom da sam ja prisustvovao mnogim sastancima gde smo svi bili, i Milošević i Kadijević i ja, oni su bili tolerantni, ali je bilo i varnica u smislu izvesnog neslaganja koje se sadržalo, koje je imalo dva aspekta. Prvi aspekt je bio da je Kadijević uporno insistirao da se brani cela Jugoslavija. Milošević je smatrao da ne treba da prisiljavamo Hrvate i Slovence, koji žele da izađu iz Jugoslavije, da ostanu u Jugoslaviji, da ne treba da obaramo njihove vlasti koje su tako odlučile. Dakle, to je bila prva razlika i druga razlika je bila što je Kadijević više puta tražio od Srbije i od drugih naravno republika previše mobilizacije i previše vojske, nego šta je to realno bilo potrebno za one ciljeve za koje ima političko odobrenje. Po neki put je Kadijević pokušavao da se, da daje neke sugestije političke prirode, što Miloševiću nije odgovaralo, kao što Kadijeviću nije odgovaralo ako bi Milošević dao neke sugestije vojno-taktičke ili druge primedbe. U tim

stvarima je nekad dolazilo do manjih varnica, ali u osnovi saradnja je bila manje više normalna.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: U svakom slučaju nije bio ni u kom pogledu odnos da ja mogu nešto njemu da naredim.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Nije bio takav odnos, čak ako govorimo o onom konačnom da može neke posledice da ima, poznato je da je, da je Kadrijevića birala savezna skupština i da samo ona može da ga smeni i da u bilo kakvom sukobu sa Miloševićem on ne bi mogao da ima nikakve personalne posledice.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vrlo dobro. Samo da na kratko dotaknem pitanje Teritorijalne odbrane. Da li se sećaš da je zbog krađa oružja iz raznih magacina TO, Predsedništvo Jugoslavije je donelo odluku da se sva sredstva iz magacina Teritorijalne odbrane prebace u vojna skladišta i da budu obezbeđena vojnom stražom?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Jeste, to je nastalo upravo u vreme kada je, kada su Hrvatska i Slovenija počele naglo da naoružavaju svoje nelegalne jedinice i da iz tih magacina uzimaju oružje za te svrhe. Predsedništvo Jugoslavije je dalo nalog Generalštabu da to spreči i načelnik Generalštaba je naredio da se onda u svim republikama svi magacini stave pod vojnu kontrolu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ako se sećaš, mi smo imali čak poslaničko pitanje u skupštini Srbije zašto se oduzima oružje našoj Teritorijalnoj odbrani, pošto je Srbija u njega ulagala, ali to je onda odgovor bio da se to odnosi na sve i da i mi svi to moramo to da poštujemo. Ne znam da li se toga sećaš?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Ne sećam se, ali te su reakcije bile prirodne, jer ljudi koji su time, sa tim upravljali, bili su iznenađeni jer je odluka naprasno doneta, odnosno doneta neočekivano, nenajavljeno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li je tačno da su nakon ovog raspada JNA, najveći broj starešina koji su rođeni u Bosni i Hercegovini i Hrvatskoj otišli u svoje republike gde su rođeni, da se tamo pridruže vojskama koje su tamo formirane da bi pomogli svom stanovništvu i uopšte da bi se uključili u odbranu svog naroda?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Pripadnici vojske, od vrha do dna takoreći, a ovde se radi pre svega o oficirima, pratili su politička događanja u njihovim

narodima i u njihovim republikama i pridruživali su se političkom, kako da kažem, političkoj volji njihovih naroda i njihovih republika. Iz vojske su prilično masovno, ne potpuno, ali prilično masovno, odlazili prvo vojnici, prvo oficiri, a i vojnici iz Hrvatske, Slovenije, kasnije i iz Bosne i Hercegovine, koji nisu bili Srbi.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, kada je reč o onima koji su otišli u vojsku Republike Srpske Krajine, odnosno Srpsku vojsku Krajine i Vojsku Republike Srpske, je li tačno da JNA, odnosno kasnije Vojska Jugoslavije nije imala nikakve komandne nadležnosti u odnosu na te vojske?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Ja u tom periodu nisam bio u vrhovnoj komandi, ali koliko sam pratio, bio sam poslanik u saveznoj skupštini, smatram da je to tačno. Verujem da je to tačno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, u smislu komandovanja, te vojske nisu ni na kakav način bile podređene Vojsci Jugoslavije.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Mi nismo imali nikakvu odluku savezne skupštine u kojoj sam ja tada bio iz koje bi proizlazilo pravo jugoslovenske vojske ili njenog rukovodstva da komanduje nekom drugom vojskom, koja nije u njenom sastavu. To mogu reći i verujem da su se toga pridržavali.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li je tačno da je nakon pobede HDZ na izborima 1990. godine odmah počeo da se stvara projekat hrvatskih oružanih snaga i napravljen je jedan plan ofanzivnog nastupa prema starešinama sa ciljem razbijanja JNA?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: U mojoj knjizi ima više toga zapisanoga na osnovu pouzdanih informacija naše obaveštajne službe i na osnovu izjava samih hrvatskih funkcionera, uključujući i predsednika Tuđmana, kao i na osnovu pribavljenih naredbi hrvatskog rukovodstva upućenih lokalnim organima i Teritorijalnim odbranama ili tim jedinicama. Dakle, to je bio poduhvat pomoću koga je Hrvatska želela da osigura da se može otcepiti od Jugoslavije uprkos, kako su oni mislili, tome što im to neće dozvoljavati Jugoslovenska narodna armija.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li je tačno da su još leta 1990. godine otpočele masovne provokacije i otvoreni napadi i pritisci na JNA, na njene pripadnike, članove porodica starešina? Pretpostavljam da ste svi koji ste bili članovi Predsedništva o tome dobijali informacije od vojske?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Ja verujem da će Sud to pročitati, te informacije koje sam dobio od vojske, a to se nalazi u mojoj knjizi. To su bile stravične, skoro neverovatne stvari. Da su te njihove paravojne jedinice, bilo u civili ili naoružane, dobijale zadatke da onemoguće, da, da prete svim porodicama oficira, da ih ucenjuju, da ako treba i ubijaju, da onemoguće dolazak oficira u kasarne, da im oduzimaju stanove i niz drugih stvari koje su bile apsolutno neshvatljive za vreme koje se još smatralo mirnim vremenom. Dakle, jedna ogromna presija na vojsku sa svih strana, koja je kasnije pretvorena u potpunu blokadu kasarni.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li je tačno da je početkom oktobra 1990. godine počela je aktivnost na intenzivnom ilegalnom naoružavanju ovih hrvatskih paravojnih formacija iz inostranstva i to iz Mađarske (Hungary), Austrije (Austria) i još nekih zemalja?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Po informacijama koje je Predsedništvo dobijalo od naše vojske, a koje su citirane u mojoj knjizi, to je tada počelo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li je tačno da su hrvatske paravojne formacije istovremeno upadale i u sekretarijate za unutrašnje poslove u kojima su bili Srbi, razoružavali ih, oduzimali oružje od rezervnog sastava Srba, a u kninskoj regiji i sredinom 1990. godine naoružani su pretili, bilo je velikog straha i da su onda počeli Srbi da se naoružavaju da bi mogli da se odbrane?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: To je bio jedan od ozbiljnih razloga otpora Srba u kninskoj Krajini, jer je Vlada Hrvatske potpuno iznenada i potpuno bez razloga naredila da tamo dođu helikopterima specijalne jedinice milicije iz Zagreba u sva mesta u kojima većinski žive Srbi i da pakupe sve naoružanje koje je tamo predviđeno za rezervnu policiju. Svaka je opština imala pored redovne policije u manjem sastavu i naoružanje za rezervnu policiju za slučaj potrebe, i to su Srbi smatrali kao prepad radi razoružanja, da bi se u kasnijoj fazi mogli potpuno, da kažem, prisiliti na ponašanja koja njima ne odgovaraju. To je bio i jedan od onih razloga za koje je Predsedništvo Jugoslavije 7. i 8. ili 8. i 9. maja kazalo da i to pitanje treba da se raspravi sa Srbima i da se reši na način koji će biti prihvatljiv.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li je tačno da je doneta odluka Predsedništva o razoružavanju svih paravojnih sastava? I da su tada od 30.000 automatskih pušaka i puškomitraljeza ovi sastavi hrvatske vratili samo 150

cevi, od čega svega 11 "Kalašnjikova" (Kalashnikov). To su podaci koje ja imam.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Mi smo 9. januara 1991. godine razmatrali situaciju nelegalnog naoružavanja naroda na etničkoj osnovi i opasnosti građanskog rata. I ustanovili smo da postoji vrlo brojno oružije u jedinicama koje su formirane na osnovu nacionalnog sastava, kako Hrvata tako i Srba, ali daleko više Hrvata koji su uvezli to naoružanje na nelegalan način. Predsedništvo Jugoslavije je 9. marta zaključilo, pošto je imalo nepobitne dokaze ko je to uradio, kada je uradio, kako je uradio da se izvrši abolicija, da se ne kažnjavaju svi nego samo nekoliko najodgovornijih ljudi koji su to organizovali, a da svi drugi su dužni, biće abolirani, ako u roku od, čini mi se, dve nedelje ili 15 dana sve to naoružanje predaju područnim vojnim jedinicama. To je odluka koju su prihvatili i predstavnici Hrvatske na sednici kojoj je prisustvovao i sam predsednik Tuđman. Međutim, Srbi su predali naoružanje jer su verovali da i kad predaju naoružanje biće zaštićeni od strane Jugoslovenske vojske. Sa Hrvatima smo imali velike teškoće. U nekoliko navrata smo vodili dodatne razgovore koji su zabeleženi tu u mojoj knjizi i na kraju oni nisu predali naoružanje. U suštini stvari, ostali su naoružani do kraja, bez obzira na sve te odluke Predsedništva i bez obzira na njihova obećanja, a isto tako nisu dozvolili procesuiranje onih koje je trebalo kazniti, jer su onemogućili Vojni sud koji je tamo počeo da zaseda, onemogućili ga da radi masovnim pritiscima i demonstracijama.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, da li se na to odnosi ova tačka 48 izjave gde se, čini mi se od strane gospodina Najsa izvlači jedan pogrešan zaključak, jer ovde se kaže da se ja zalažem da se osude krivci? Poslednji red kaže: "Treba osuditi krivce". On smatra da svako popuštanje bilo pogrešno. Dakle, osuditi krivce koji su to naoružanje pribavili, koji su u to umešani. Abolicija je za masovno, ali za one krivce smatram da ne treba popuštati. O tome se radi, a ne o otimanju oružija uz prolivanje krvi.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Tačka 48 iz moje izjave je tačna ovako kako je napisana, ali je treba razumeti kao deo toga šta se dogodilo. Kad smo odlučili da se oružije vrati uz aboliciju vođena je rasprava između mene i gospodina. Mesića da oni to i urade. I ovaj razgovor govori da je on u jednom razgovoru samnom obećao da će oni predati 20.000 automata, tih "Kalašnjikova". Naravno, sve to drugo što piše je isto tačno jer ja sam odmah obavestio i Kadijevića i Miloševića da će Hrvati predati 20.000 pušaka i ovde je tačno šta piše da je Milošević smatrao da će oni da slažu i iznervirao se da

samo gubimo vreme, a da oni na vremenu dobijaju i sa tim oružjem se dalje organizuju. Moja reakcija je bila: "Pa nećemo valjda sad da ratujemo za to oružje kada smo zaključili sporazum i oni obećavaju da će da ga predaju". I to je jedan razgovor koji je činjenica, a on je onda rekao: "Nećemo valjda oprostiti onima koji su krivi". Ne, procesuiraćemo i njih. Tako se završio razgovor.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, ja se zalažem da se osude krivci, a izražavam sumnju da će ispoštovati, odnosno tvrdim da će slagati. Pa je l' se pokazalo posle par dana da su slagali?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Da, oni jesu slagali, a krivce, na žalost, nismo procesuirali.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vrlo dobro. A je li tačno da su na osnovu te naredbe Srbi u Kninu vratili oružje?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Jeste tačno. Jeste tačno, samo moram reći da su Srbi u Kninu verovali da će njih zaštititi jugoslovenska armija ako se slučajno nešto desi drugačije nego što bi trebalo da se desi.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A je li tačno da je Tuđman posle prikazivanja filma o Špegeljovom ilegalnom naoružavanju čvrsto obećao Predsedništvu razoružavanje svih paravojnih formacija i čak kažnjavanje odgovornih lica? Naravno, ništa nije preduzeto oko toga.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Rekao sam, Tuđman je bio prisutan na sednici Predsedništva SFRJ 9. januara, kada je ova odluka o razoružavanju i o kažnjavanju krivaca doneta i on je tu odluku prihvatio, samo je nije sproveo. Moje je mišljenje da on nije imao drugu mogućnost nego da taktički tako postupi kako bi ublažio gnev Predsedništva prema njemu lično.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A dobro da li se sećaš onog predloga za vanredne mere. Naime, je li tačno da je na sednici Predsedništva 11. marta 1991. godine čak i Riza Sapundžija (Riza Sapungjija) glasao da se uvedu vanredne mere u Jugoslaviji, osim njega još trojica iz Predsedništva za privremene mere glasali znači, i to je značilo prvo razoružavanje, pa šest meseci mir pa onda izbori i tada je većina, znači četiri prema tri bila da se donesu privremene mere, ali nisu donete jer je Drnovšek bio odsutan, je l' tako?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Da, to je bilo 12. marta ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, ja ovde imam zapisano da je 11., da li je 12. ili 11. to nije ni bitno.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: 12. matra da ne bi bilo zabune koja je sednica u pitanju. To je tačno, to je tačno. Mi nismo imali potpuni kvorum, Drnovšek tog dana nije bio prisutan, ali kao što je poznato, za odluku Predsedništva potrebno je, za ovakvu odluku bilo je potrebno pet članova, pet članova Predsedništva, pa makar da ih je bilo damo pet na sednici, moralo je da bude pet za... Nije bilo dovoljno što je sedam prisutno, a četiri za, ta odluka nije mogla da se donese.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li je tačno da je ova odluka, odnosno nedonošenje te odluke izazvalo veoma negativne posledice u reagovanju Srba koji su bili ugroženi, jer oni su očekivali da ih vojska zaštiti, kao što si rekao maločas, da se uvedu te privremene mere i kad je odbijen taj predlog SSNO o zavođenju tog vanrednog stanja, kada je propao taj pokušaj Predsedništva da se izvrši razoružavanje, dakle sve to kumulativno, da je tek onda počelo njihovo spontano naoružavanje? Kad kažem njihovo, mislim na Srbe u Krajini.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Pa ja nisam sasvim siguran da to baš bio prelomni dan, ali suština stvari je ovakva: pošto se pokazalo da Hrvati nisu ispoštovali odluku od 9. januara, dakle, prošlo je dva, tri meseca i da su ostali naoružani i još se dalje naoružavali. Ne samo, ovaj, iz lokalnih nego i iz međunarodnih izvora, onda su Srbi nanovo krenuli u naoružavanje, ne verujući više nikome. To je tačno. Da li je baš toga, taj dan bio presudan, to ne mogu reći jer je to jedan, jedan tok stvari koji nije imao takvo krupne zaokrete.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li je tačno da je tada to rukovodstvo koje je upravljalo paravojnim formacijama u Hrvatskoj delilo oružje građanima hrvatske nacionalnosti, koji su teritorijalno bili okruženi Srbima u nacionalno mešovitoj sredini, u regiji Knina, Like, Korduna, Banije, sremsko-baranjske oblasti?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Ja nisam ovo dovoljno razumeo. Da su delili oružje Hrvatima u regionima gde su Hrvati bili okruženi Srbima?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gde je bilo veće prisustvo srpskog stanovništva, da.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Ja ne znam zaista. Takve, takve informacije nisu bile dominantne niti sam ja to negde zabeležio, a moguće da je i to bi-

lo. Ja znam da su hrvatske vlasti generalno naoružavale isključivo Hrvate i u najvećem broju članove Hrvatske demokratske zajednice. Dakle, nacionalna osnova i partijska pripadnost je bila temelj za sastav njihove vojske. Da li su oni to činili samo u naseljima gde Srba nije bilo ili u naseljima gde su većinom bili Srbi, o tome ja nisam imao neke, ovaj, ovaj, baš toliko pouzdane informacije, a moguće je.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, pa još 1990. godine počelo je razoružavanje ovih policijskih stanica u kojima su pretežno radili Srbi. Je l' to poznata stvar?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Jeste.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: I počelo otvaranje novih stanica, naročito u Istočnoj Slavoniji i kninskoj regiji, je l' tako?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: I na rubnim delovima gde žive Srbi. I onda je bio onaj upad specijalaca koji si malopre pomenuo, je l' tako?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Je li tačno da je tada u stvari vojska sprečila da ne izbije neki ozbiljniji sukob, a ne kako kaže Babić ovde kad je svedočio, da je vojska radila da onemogući funkcionisanje pravne države regularnih snaga Hrvatske?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Pa to je jedno pitanje koje nije dovoljno razjašnjeno, bar meni. Koliko ja znam, Hrvatska je preduzela mere da se razoružaju sve te policijske jedinice gde su Srbi bili dominantni i poslala je helikoptere da pakuje naoružanje. Ona je to uspela u mnogim mestima, ali nije uspela u Obrovcu i Kninu i kada je, kada su helikopteri krenuli u tom pravcu, bili su zaustavljeni i vraćeni od vojske. Sporno je da li ih je vojska vratila zato što je znala da idu u Knin gde će izbiti sukobi ili u Obrovac gde će izbiti sukobi, kako tvrdi Tuđman, ili ih je vratila zato što nisu bili prijavili let, jer vojska kontroliše nebo. Tuđman je mene pozvao telefonom i rekao mi da je vojska prisilila njihove helikoptere koji se legalno kreću na svoje zadatke da se vrate. Ja sam pozvao Adžića i pitao ga o čemu se radi. On mi je rekao da to nije istina, helikopteri nisu prijavili let, a vojska kontroliše nebo i mi smo samo njima naredili da se vrate i da prijave let, pa će onda biti dozvolje-

no. Šta je od toga tačno, ja mogu samo da ostavim svakome da razmišlja. Možda je tačno i jedno i drugo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, ja ću sasvim kratko da postavim zbirno jedno pitanje, pa te molim da na svaku od ovih stvari kažeš ono šta sam znaš, jer je to bilo u vreme kad si bio u Predsedništvu. Ovde se navodi niz raznih tih događaja. Ja ne mogu sve ni da ih popišem, jer nisam hteo da prevrćem po svim dokumentima, da imam u vidu sve, ali evo tu su na primer Vukovar, Dubrovnik, pa onda Lovas, Škabrnja, Zvornik, Foča, Bijeljina, Brčko, Srebrenica. Ne mogu da napravim konačan spisak, dakle, da li je Srbija ili Predsedništvo SFRJ imala nekog udela u tome šta se događalo. Ja sam za, na primer, Lovas, Škabrnju i ta mesta čuo ovde prvi put, čak i u geografskom smislu. Za ove druge gradove, oni su mi poznati geografski, ali ne da je neko tamo imao neki, neki udeo. Bar ono što je bilo u našem znanju. Da li je u tvom ili po tvom saznanju, u mom saznanju bilo bilo šta što je vezano za sve ove lokacije i nekakva nedozvoljena mešanja nekih snaga iz Srbije ili ulogu JNA u svemu tome?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: O tome nas dvojica nismo nikad razgovarali. Ja ne znam šta je ko znao, šta nije znao ali nikada o tome nismo razgovarali. A što se tiče mog znanja, ja sam i objasnio i želim nanovo da kažem. Odluke Predsedništva, uloga Predsedništva i njegove nadležnosti zaustavljale su se na donošenju globalnih političkih odluka. Sve dalje je bilo odgovornost Generalštaba i u pogledu taktičkih, i u pogledu operativnih stvari, i u pogledu problema na pojedinim mestima i o tome je Predsedništvo povremeno dobijalo globalne izveštaje, tako da ova mesta koja su pominjana, nikada nisu kod mene bila u glavi prisutna, niti sam imao predstavu šta se tamo dešava, izuzev globalnih stvari o kojima je u mojoj knjizi napisano koji je oblik informisanja bio.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, ako nisu bila u tvojoj ni na kakav način pažnji niti obimu informacija, da li pretpostavljaš da su mogla biti u mom nekom obimu informacija ili pažnje za ono šta se dešavalo tamo po tim mestima?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Ono šta ja mogu da tvrdim, mi nikada o tome nismo razgovarali. Samim tim se može pretpostavljati da, da, ovaj, nisi bio u toku.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: E dobro, šta ti je poznato o događajima u Vukovaru? Kakva je uloga Predsedništva SFRJ u događajima u Vukovaru? Je li imalo Predsedništvo SFRJ neku neposrednu ulogu u tome ili je to u kontekstu opštih napada na JNA i sukoba JNA na području Hrvatske?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: To su dve stvari koje, u koje je Predsedništvo involvirano. Prva stvar je odluka Predsedništva od 8. i 9. maja da Jugoslovenska narodna armija stane između hrvatskih i srpskih jedinica, da smanji sukobe i da zaštiti teritorije na kojima žive Srbi dok se ne donese političko rešenje, to je, to je odluka od 9. maja na osnovu koje je vojska delovala u Hrvatskoj, i drugo je sporazum između Kadijevića koji je u naše ime bio u Ženevi (Geneva) i Tuđmana, na kome su bili prisutni, koliko mi se čini Vens (Cyrus Vance) i gospodin Milošević, da Hrvatska deblokira sve blokirane kasarne Jugoslovenske narodne armije u Hrvatskoj i da se iz tih kasarni izvuče sva vojska mirnim putem. To je isto bila naša, naša saglasnost i baza za rad. Kao, kao što se zna, ta odluka nije dosledno primenjena ili nije uopšte primenjena. U Vukovaru je bila kasarna sa nekoliko stotina pripadnika Jugoslovenske narodne armije, koja je bila blokirana više meseci. Ne mogu precizno da kažem koliko ali je bila u dugom periodu vremena odsečena od snabdevanja hranom, lekovima, telefonskim vezama, strujom, vodom, dakle, potpuno onemogućena da normalno živi, da je tamo i, i bila istovremeno stalno granatirana i napadana. Da je u toj kasarni bilo i poginulih i pomrlih koji nisu imali gde, nisu mogli nigde da budu sahranjeni, jer niko iz kasarne nije mogao zbog stalnih napada da izađe, a sporazum koji je potpisan u Ženevi hrvatska strana nije htela da sprovede. Nije htela da omogući normalno da se izvrši evakuacija te kasarne. U tim okolnostima je jugoslovenska armija odlučila da oslobodi kasarnu jer je bilo više apsolutno nemoguće dozvoliti da više stotina ljudi pomre tamo od gladi i da se možda i razboli jer je, jer već su počeli leševi unutra da se raspadaju. To je bila uzgredna, ne uzgredna, nego informacija za Predsedništvo SFRJ da Hrvatska ne sprovodi odluku o, ovaj, deblokiranju kasarni i da se ona, kasarna u Vukovaru mora silom uzeti. To je ono šta je u znanju Predsedništva Jugoslavije.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li je nešto još bilo u našem znanju u Srbiji, s obzirom da je to van Srbije? Da li smo mi mogli nešto više znati nego Predsedništvo Jugoslavije?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Pa ja ne mogu da upoređujem znanja. Ja govorim šta smo mi, kako smo mi bili informisani i sa čime, sa čime je vojska

kod nas došla. Može da se desi da je neko znao nešto više ili da nije znao ni toliko. To ja ne znam.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pretpostavljam da smo mi pratili događaje i ono šta se dešavalo u Srbiji, šta je u našoj nadležnosti, a ovo šta je bilo u nadležnosti vojske, pretpostavljam da je ono šta je pratilo Predsedništvo SFRJ. Govorim o političkim organima.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Prirodno je da je najviše informacija imala Jugoslovenska narodna armija i da je ona nama dala dovoljno informacija o tome. Pretpostavljam da niko drugi nije imao više informacija nego armija.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa i ja to pretpostavljam. E sad, da napravimo jednu malu digresiju. Ja bih te molio da pokušaš da se setiš toga. Ti si juče pomenuo da je međunarodna zajednica, otprilike tim rečima, parafraziram, uvek insistirala da Srbija učestvuje u svim tim pregovorima, je l' tako?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Pa to je činjenica. Želeli su da ti uvek budeš prisutan svud.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Jeste. Da li se sećaš, to je, to se pojavljuje i u ženevskom, a i u onom Karingtonovom (Peter Carrington), onom u Igalu, gde smo se sreli, isto je bio Kadijević u ime Jugoslavije, mene su tražili zato što je srpsko pitanje i tako dalje. Ja mislim da sam i tebi o tome govorio tada. Reč je bila o formulacijama da se sve snage pod njihovom komandom ili tako dalje i tako dalje, treba da povuku, da prestane, da bude prekid vatre i tako dalje i da sam ja uvek stavljao primedbu da ja tu nemam šta da tražim jer Srbija nema nikakve snage, a onda je Karington našao formulaciju da se kaže "ili pod njihovim političkim uticajem", šta je vrlo jedna rastegljiva, rastegljiva formulacija, pa onda se može podrazumevati da će Srbija i ja lično, sve učiniti u okviru svog političkog uticaja u vezi sa onima na koje možemo da vršimo politički uticaj. Je ti poznata ta formulacija? Ona se pojavljuje i u Ženevi, ona se pojavljuje i u igalskom sporazumu, ali meni je tada Karington rekao: "Pa evo, nemate ali eto možete ostvariti neki politički uticaj" koji sam ja nastojao i da ostvarim, na kraju krajeva i u pogledu dolaska UN i Vensovog plana (Vance Plan), i u pogledu smirivanja situacije u okviru političkog uticaja. Dakle, da li je nesporno da mi nikakve snage nismo imali koje smo tamo uputili? Mislim na političko rukovodstvo Srbije, na Vladu Srbije ili na bilo kakve vlasti Srbije.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Pa pazite, pa problem je, po mom mišljenju, osnovni problem je nastao kada međunarodna zajednica ili njeni organi nisu priznavali to takozvano krnje Predsedništvo, ali nisu mogli da izbegnu da razgovaraju sa organima federacije, jer je u njihovim rukama odluka o vojnim pitanjima. Kompromis je nađen da u naše ime ide general Veljko Kadrijević. Oni su njega prihvatili i priznavali, izbegavajući da se igde napiše i potpiše Predsedništvo Jugoslavije. Ako se radi, znači, o pitanjima vojske i Jugoslavije, Kadrijević je bio ovlašćen da to sve radi i potpisuje kao da smo mi bili prisutni iz jednostavnog razloga što oni nas nisu hteli vide. Što se tiče učesća drugih, to je po mom mišljenju bilo zahtevano od predstavnika međunarodne zajednice, naročito kad se radi o gospodinu Miloševiću, zbog sigurnosti da će to ipak biti na neki način bolje sprovedeno i vrlo verovatno zbog ugleda koji je on imao i mogućeg uticaja na sve one koji to trebva da sprovedu. On nije bio taj koji je bio neophodan sa aspekta obaveza federacije, ali verovatno se tumačilo da je bio koristan.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Hvala, ja mislim da je to sasvim dovoljno objašnjenje. Da li ti je poznato, pošto se ovde stalno pominje, dobro možda sam preterao ako kažem stalno, ali mnogo je puta pominjano u onom konceptu kako da se stvori Velika Srbija, da se postavi vojska na neke granice Velike Srbije: Karlobag, Karlovac, Virovitica, ne mogu sad baš tačno da se setim, ali otprilike to. Da li ti je poznato da je ikad u bilo kom organu ili s vojskom ili bilo gde pominjana nekakva granica na tom području ili bilo kakva granica te vrste?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: To je u javnosti bilo stalno prisutno, ali je, to su bile parole ili ciljevi koje su postavljale opozicione partije, pre svega Srpski pokret obnove i Radikalna stranka, po mom mišljenju kao neka, da kažem, kao neko veliko obećanje srpskom narodu da će oni ako dođu na vlast obezbediti to, što je po mom mišljenju bila ne samo iluzija u pogledu neke moguće realnosti, nego je bila i politička obmana i prevara. Rukovodstvo, zvanično rukovodstvo nikada nešto tako nije izjavljivalo, niti je nešto tako zastupalo. Poznate je da je, šta je zastupalo, da se nađe, da se obezbedi srpskom narodu pravo na samoopredeljenje i da se nađe političko rešenje za srpski narod u Hrvatskoj koje bi i za njega bilo prihvatljivo. Bez ikakvog pominjanja takve granice koja čak i ne odgovara etničkim granicama srpskog naroda.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, poznato ti je da prilikom proglašenja Savezne Republike Jugoslavije, aprila 1992. godine, da je skupština proglasila da Savezna Republika Jugoslavija nema nikakve teritorijalne pretenzije prema drugim bivšim jugoslovenskim republikama, je l' tako?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Da, da. to je, to je sastavni deo, to je praktično sastavni deo ustava. To je deklaracija povodom donošenja Ustava.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Sada da se vratimo na ove događaje u Hrvatskoj. Da li je poznato tada bilo da su ovi ekstremisti paravojnih formacija koje su formirane u Hrvatskoj, koji su činili najstravičnije zločine nad Srbima, od onih u Sisku i okolnim mestima u leto i jesen 1991. godine, Pakračka Pljana, egzodus Srba iz Zapadne Slavonije, Milevački plato, Maslenička, "Bljesak", "Oluja" posle 1995. godine. Da li je sve to zajedno u stvari predstavljalo deo rata protiv Jugoslavije, odnosno oružane secesije koju je podržavao deo međunarodne zajednice, a pre svega Nemačka?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Ne bih želeo da procenjujem svaki slučaj pojedinačno. To je stvar veoma opasna i delikatna, ali generalno gledano, sve te vojne aktivnosti u Hrvatskoj bile su skoncentrisane na neutralizaciju Jugoslovenske narodne armije i na neutralizaciju otpora srpskog naroda. U kom su se obliku odvijali, odvijale sve te aktivnosti, da li su neke bile van kontrole i same hrvatske vlasti ili su bile deo njihove politike i taktike, to može da se individualno određuje, zaista to, u to ne mogu da se upuštam.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa dobro, da li je tačno da je rat u Bosni i Hercegovini onaj u Hrvatskoj bio međunacionalni sukob i građanski rat, a ne nikakva srpska agresija, odnosno, agresija Jugoslavije ili agresija Jugoslovenske narodne armije?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Pa naravno Jugoslovenska narodna armija nije nikoga napadala u vreme kada su izbili sukobi. Sukobi su izbili na međunacionalnoj osnovi iz razloga o kojima sam govorio i koji su poznati. Jugoslovenska armija se umešala tek od 9., 8. ili 9. maja 1991. godine, kada joj je dat nalog da stane između zaraćenih strana. Znači zaraćene strane su bile nacionalne zajednice. I to je bio građanski rat.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li je tačno da je rat u Bosni i Hercegovini objektivno nametnuta srpskom narodu upravo od onih koji su krenuli na nasilnu secesiju Jugoslavije?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Pa tu ocenu treba da izvuče možda neki mnogo širi i kompetentniji forum na osnovu svega šta se dogodilo. Ja mogu reći svoje samo duboko ubeđenje da je Bosna i Hercegovina imala sve uslove da preživi bez rata, bilo da se odvoji od Jugoslavije, bilo da ostane u Jugoslaviji, samo da nije se krenulo putem stvaranja unitarne Bosne, dakle kao jedne države, ne uvažavajući da tamo postoje tri naroda. Bosna i Hercegovina je u okviru Jugoslavije imala ustavno rešenje koje su prihvatila sva tri naroda, po kome su bili potpuno ravnopravni. Oni su imali skupštinu koja je imala tri veća: srpsko, hrvatsko i muslimansko i čije su poslanike birali građani ta tri naroda i nijedna odluka se nije mogla doneti, a da šteti drugome narodu. Morale su biti usaglašene. Čak su postojali posebni komiteti za usaglašavanje bilo da je izašla iz Jugoslavije, bilo da je ostala u Jugoslaviji, da je samo taj koncept koji je već živeo 50 godina i funkcionisao zadržan, a da nije traženo nešto što ne odgovara drugim narodima, rata ne bi bilo, po mom mišljenju. Politička greška je bila referendum celog naroda, bez obzira na rezultat, a tamo muslimanski, sada bošnjački narod ima preko polovine građana koji su mogli da odluče kako hoće i to nije odgovaralo Srbima i Hrvatima. To je uzrok rata po mom mišljenju, u Bosni i Hercegovini.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, da li je tačno da je građanski rat u Bosni i Hercegovini, da malo preciziram želim ove stvari, započeo onda kada je izvršena majorizacija, prihvaćen taj krnji referendum o nezavisnosti, koji je održan uprkos činjenici da u Ustavu stoji da: "Republiku čine tri konstitutivna u svemu ravnopravna naroda"?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Pa tačno je. Redosled događaja ide tako da su prvi incidenti započeti posle toga, onda se to širilo posle.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li je tačno da u tom ratu nije učestvovala Savezna Republika Jugoslavija?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Pa naravno da je tačno. To je čistio građanski rat koji je izbio iz ovih razloga o kojima sam govorio.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li je tačno da smo stalno insistirali? Ja mislim, ja ne mislim nego ja lično znam koliko sam ja puta insistirao, a čini mi se da si i ti zastupao isti stav, da postoji samo jedno rešenje za krizu u Bosni i Hercegovini, to je ono koje će jednako štititi prava i interese svih, a to znači i Srba i Hrvata i Muslimana.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Pa na kraju se i pokazalo da je rat bio uzaludan, jer bez konsenzusa sva tri naroda nije moglo da se nađe rešenje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A počeo je rat time što je pogažen konsenzus sva tri naroda, odnosno, napravljen taj krnji referendum bez srpskog naroda.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Na žalost, to je bio poziv Evropske zajednice (European Community), tada se tako zvala, da se takav referendum napravi bez da se uvaži činjenica da je Bosna višenacionalna država.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ali uprkos toj činjenici dakle, kako su se događaji odvijali, je li poznato i je li tačno i je li to bio predmet i naših razgovora da je Srbija i Savezna Republika Jugoslavija podržala sve mirovne planove kojima bi se zaustavio rat u Bosni i Hercegovini?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Da, to je istina. Bilo ih je, čini mi se, šest. Od Kutiljerovog (Jose Cutileiro) do Dejtonskog sporazuma (Dayton Accord). Sve planove je Srbija prihvatila, a svaki od njih po neko je odbijao, što je bio razlog da ne budu usvojeni, sem poslednji, Dejtonski. Ne samo što je Srbija bila životno zainteresovana da se zaustavi rat, jer je to najgora stvar koja se može desiti, nego je bila životno zainteresovana da joj se ukinu sankcije, jer je ona bila kažnjena međunarodnim sankcijama zato što se vodi rat u jednoj drugoj državi.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, da li je tačno, pošto je, sad si sam pomenuo Kutiljerov plan (Cutileiro Plan), da su predstavnici sve tri strane taj plan, dakle, pre nego što je počeo rat, prihvatili u Sarajevu 18. marta 1992. godine? Pre sukoba u Bosni i Hercegovini.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Koliko se sećam, jeste, ali je posle muslimanska strana odustala od te saglasnosti.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da, Izetbegović je 25. marta povukao svoj potpis sa tog plana?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Je li opšte poznata činjenica da je on povukao potpis pod uticajem upravo američkog ambasadora Vorena Cimermana?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: O tome je pisalo, pisano u javnosti i nije demantovano. Vrlo verovatno da je to tačno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li je tačno da je taj plan podrazumevao nezavisnu Bosnu i Hercegovinu, ali doduše kantonizovanu, je l' tako?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Da, to je tačno. Sva tri naroda, njihovi predstavnici u tom trenutku su prihvatili da bude nezavisna Bosna i Hercegovina kao zasebna država i kantonizaciju u kojoj su oni imali određenu vlast i zajedničku vlast prema formuli koju su prihvatili.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Prema tome, ne može se ni srpskim predstavnicima u Bosni i Hercegovini staviti primedba da su oni težili nekakvoj Velikoj Srbiji, jer su prihvatili plan nezavisne Bosne i Hercegovine, ali je u odgovarajućoj meri uvažena njihova ravnopravnost i izvršena ta kantonizacija, je l' tako?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Zamolio bih te da samo komentarišeš, odnosno da kažeš da li misliš da je ovo ispravno mišljenje, inače objavljeno u muslimanskom listu "Zmaj od Bosne" 19. jula 1993. godine, gde se kaže da je neprihvatanje Kutiljerovog plana jedan od najkatastrofalnijih promašaja muslimanske politike i sad citiram: "O kratkovidosti muslimanske politike najbolje govori neprihvatanje Kutiljerovog plana na početku mirovnih pregovora o Bosni i Hercegovini kojeg su i Srbi prihvatili. Muslimani su ga odbili zarad fiks ideje o jedinstvenoj i cjelovitoj BiH". Je li to konstatacija koja je realna?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Pa što se mene tiče, ja se slažem sa tom konstatacijom, ali svako ima pravo na svoje mišljenje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li se sećaš da je na zasedanju Skupštine Bosne i Hercegovine 27. februara 1991. godine na kome je raspravljano o nacrtu Deklaracije o suverenosti Bosne, koju je predložila Stranka demokratske akcije, Alija Izetbegović izjavio: "Žrtvovali bismo mir zarad suverene Bosne i Hercegovine, ali ne bi žrtvovali njenu suverenost zarad mira"?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Da, takođe ta je rečenica ubeležena u moj dnevnik kao vrlo krupna i vrlo opasna izjava.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li se sećaš koliko je veliko uznemirenje Srba u Bosni izazvala takva izjava?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Ta izjava je izazvala uznemirenje i šire od Bosne. Ako je neko, ako je neko javno izjavio da je spreman da ratuje za unitarnu Bosnu, da žrtvuje mir da bi postigao unitarnu Bosnu. Znači da poništi suverena prava dva druga naroda. To je jako opasna izjava.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li se sećaš, ja se izvinjavam unapred, jer u ovim svojim beleškama nemam datum, ali ti ćeš se svakako setiti da je na navedenu izjavu Alije Izetbegovića i na Deklaraciju o suverenosti Bosne i Hercegovine reagovao ovaj poslanički klub Srpske demokratske stranke u Skupštini Bosne i Hercegovine upravo pismom Predsedništvu SFRJ, čak mislim predsedniku Predsedništva SFRJ sa zahtevom za zaštitu i posebno se pozivajući na svoje suvereno pravo, na ostanak u Jugoslaviji, garantovano članom 1 i 2 Ustavom Bosne i Hercegovine i Ustavom Jugoslavije? I oni u tom pismu, između ostalog, kažu: "Mi srpski predstavnici u Skupštini Socijalističke Republike Bosne i Hercegovine, kao legitimni i jedini predstavnici srpskih naroda u Bosni i Hercegovini, zahtevamo od federalnih institucija da zaštiti naša suverena prava da ostanemo u okviru Savezne Republike Jugoslavije. Mi zasnivamo svoja prava da živimo u Saveznoj Republici Jugoslaviji na sadašnjem Ustavu Bosne i Hercegovine, članu 1, paragraf 2 i takođe na još uvek postojećem Ustavu Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije". Mislim da si upravo ti tada bio predsednik Predsedništva. Pretpostavljam da si to pismo dobio i oni su na to reagovali. Na ovu opasnu, na ovu opasnu Izetbegovićevu nameru koju je on saopštio.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Pa oni su se obratili Predsedništvu Jugoslavije zato što je u Ustavu Jugoslavije, Ustavom Jugoslavije, garantovana ravnopravnost svih naroda u Jugoslaviji, što to Ustav Jugoslavije garantuje, ali se ta prava treba da ostvaruju unutar republike. Naravno da se mi nismo saglasili, nismo se saglašavali da se majorizacijom u Skupštini Bosne i Hercegovine donose odluke bez saglasnosti poslanika sva tri veća i sva tri naroda, ali kao što je poznato, naša moć je tada bila sve manja i manja. Mi smo njima mogli dati za pravo i dali smo im za pravo, ali nismo mogli mnogo da učinimo zato što je Evropska zajednica i međunarodna zajednica pozvala Bosnu i Hercegovinu da radi, tako da bi svaka naša reakcija, sem verbalne podrške, bila sukob sa onim šta se dešava po nalogu međunarodne zajednice.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ali dobro, sad da se vratimo na onu činjenicu koju smo maločas upravo konstatovali. Nesumnjivo je dakle, da je srpska strana u Bosni i Hercegovini, prihvatajući Kutiljerov plan, odustala od svog zahteva za ostajanjem Bosne i Hercegovine u okviru Jugoslavije. Dakle, prihvatila je nezavisnu Bosnu i Hercegovinu, odvojenu od Jugoslavije. Jedino je tražila kroz regionalizaciju i to prihvatila, jer je to predviđao Kutiljerov plan, odnosno kantonizaciju, nekakvu zaštitu njihove ravnopravnosti u odnosu na druge nacionalne zajednice, je l' to tako? Je l' to toliko očigledno?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Mi smo juče ovde razmatrali neke detalje iz jednog zapisnika iz stenograma Predsedništva Jugoslavije od 2. marta 1992. godine, na kome je bio prisutan i gospodin Karadžić. Tu se raspravljalo o Vensovom planu i njegovoj primeni, gde je on nekoliko puta, i tu dakle, čak 1992. godine, a i ranije, kazao "da su Srbi u Bosni potpuno prihvatili da ne budu u sastavu Jugoslavije, nego da budu u sastavu buduće Bosne i Hercegovine, samo traže ravnopravnost unutar te države". Dakle, kontinuirano su oni to tako govorili.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A sećaš li se izjave Kutiljera, ja je citiram ovde iz sarajevskog "Oslobođenja" 24. februara 1992. godine? Na početku pregovaračkog procesa kojom je rukovodio nakon konferencije u Lisabonu (Lisbon) 21. i 22. februara, on je rekao: "Srbi traže konfederalnu Bosnu i Hercegovinu, Muslimani unitarnu, a Hrvati federaciju".

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Ne sećam se, ali nemam razloga da ne verujem u to.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, je l' nije sporno da Kutiljerov plan nije predviđao konfederalnu Bosnu, već kantonizovanu državu, mnogo čvršću od konfederacije, je l' tako?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: A pa to se može i proveriti iz samog teksta plana. To je tačno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Naravno. Da li se, dakle, može zaključiti da su Srbi prihvatili Kutiljerov plan iako on ne samo da nije bio u skladu s njihovim zahtevom za ostanak Bosne i Hercegovine u Jugoslaviji, nego nije bio u skladu ni sa onim šta su prema samom Kutiljeru prvobitno tražili na planu uređenja nezavisne Bosne i Hercegovine? Jer Kutiljero kaže: "Srbi traže konfederalnu Bosnu, Muslimani unitarnu, a Hrvati federaciju". Dakle, oni su odustali i od toga da ostanu u Jugoslaviji, odustali i od toga da traže

konfederalnu Bosnu, prihvatili Kutiljerov plan. Znači, odstupili dva stepenika ispod tog svog zahteva u interesu jednog racionalnog mirnog rešenja.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Pa svi su bili odstupili od nečega i načinjen je kompromis. Velika je šteta što nije usvojen taj plan.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Znači, Srbi su bili spremni za ustupke radi očuvanja mira, a Izetbegovićeva strana nije, odnosno vlasti u Sarajevu nisu.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Sada ja ne bih želeo da se mnogo u to upuštam, ali ja mogu da kažem svoje mišljenje, da su vlasti u Sarajevu prvo prihvatile taj plan zato što su smatrale da je to dobro za Bosnu, a onda su podstaknute verovatno interesima onih koji su ih podstakli da se to ne uradi. Niko ne bi podstakao jednu među, jednu nacionalnu zajednicu u jednoj državi da nešto ne prihvata, ako nije njemu, tome koji podstiče, u nekom interesu to. Ali ja naravno nisam kompetentan da zaključujem, mogu samo da rezonujem onako kako mi moje znanje dozvoljava.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, s obzirom da si bio predsednik Predsedništva SFRJ, na najvišoj funkciji i dobro znao i imao veliko iskustvo iz međunarodnih odnosa, kome je to bilo u interesu da proizvede sukobe u Bosni i Hercegovini?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Pa verovatno onima koji su sugerisali da se taj plan ne usvoji, a verovatno je to dalo neke, davalo neka veća obećanja Aliji Izetbegoviću koja su njemu bila primamljiva. Verovatno je to. Ali, to je verovatno, ja ne mogu tvrditi nešto šta ne znam sigurno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, da li je sigurno da je Kutiljerov plan bio najbolja šansa za očuvanje mira u Bosni i da su ga Srbi prihvatili? Dakle, je li to nesporna činjenica?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Da su ga Srbi prihvatili je nesporno, a da li je bio najbolja to, bio je dobar po mojoj oceni.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: U svakom slučaju bio je opcija koja bi onemogućila bilo kakav rat.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Vrlo verovatno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A dobro, je li poznato da smo nas dvojica ili bolje da kažem vlasti Republike Srbije i vlasti Jugoslavije, uključujući nas dvojicu, podržali taj Kutiljerov plan?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Nije sporno, rekao sam, sve planove smo mi podržali iz ta dva razloga, najvažnije je da se zaustavi rat i najvažnije da nam se ukinu sankcije, posle toga ćemo tražiti sva druga rešenja.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, podržali smo, dakle, i Vens-Ovenov (Vance-Owen Plan) i Oven-Stoltenbergov (Owen-Stoltenberg Plan) i plan o uniji tri republike i akcioni plan Evropske unije (European Union Plan) i ovaj na osnovu inicijative Kinkela (Klaus Kinkel) i Žipea (Alain Juppe) i plan Kontakt grupe (Contact Group Plan) i na kraju upravo našim zalaganjem prihvaćen je Dejtonski sporazum. Da li je tačno da su svi ti navedeni planovi podrazumevali regionalizovanu ili kantonizovanu Bosnu i Hercegovinu? Je l' tako?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Jeste.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li ovo prihvatanje regionalne, odnosno kantonizacije i regionalizacije, koja u svim planovima bez izuzetka se predlaže, ne govori o tome da je srpski zahtev za regionalizacijom, odnosno kantonizacijom iznet još pre rata u Skupštini Bosne i Hercegovine bio opravdan, jer je to bio minimum uslova da se obezbedi ravnopravnost i zaštita minimuma nacionalnih prava i Srba i drugih naroda? Je l' to tako ili nije?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Pa ja ne mogu da govorim o tome šta je bio minimum, šta je bio maksimum. Ja znam da je u Jugoslaviji dok se Jugoslavija nije raspala, Bosna imala ovakvu strukturu vlasti o kojoj sam govorio gde je svaki narod bez obzira gde živeo imao pravo da sam sebi bira predstavnike bez teritorijalne regionalizacije, ali se znalo da oko 60 posto teritorije Bosne i Hercegovine pretežno naseljavaju Srbi, ali to su bile i teritorije koje su ređe bile naseljene, da nekih tridesetak posto teritorije pretežno naseljavaju Muslimani, ali su oni uglavnom bili u gradovima i u zbijenim regionima, gde je zbijena naseljenost i da su ostatak imali Hrvati. Da li je to šta je bilo do tada bilo za sve njih nedovoljno prihvatljivo, pa su svi prihvatili dalje regionalizaciju uz obezbeđenje da vlast opet bude birana od strane onih koje predstavlja, vrlo verovatno da je to svima odgovaralo, vrlo verovatno da je to svima odgovaralo čim su te planove uglavnom prihvatili.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, odgovarao je taj Kutiljerov plan i Muslimanima, pretpostavljam, jer valjda ga Izetbegović ne bi potpisao da nije odgovarao Muslimanima?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Da, pa to i ja kažem, to i ja kažem.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, da li činjenica da su Srbi u Bosni i Srbi u Jugoslaviji prihvatili ove planove, najrečitije govori da se nikako ne može govoriti o nekakvom planu Velike Srbije? Znači, ne verbalno, nego upravo činjenično.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Ni verbalno, ni činjenično. U našim političkim stavovima ili govorima ili dokumentima takvog pojma nema, prosto bi bilo nemoguće da za toliko godina problema koji su rešavani, toliko godina u kojima su ti problemi rešavani niko od srpskih političara koji su bili na vlasti ne izrekne tu reč. Toga nije bilo u politici našoj, niti je bilo u praksi, jer mi se nigde nikada u praksi, a to je praksa Vens-Ovenov plan, a to je praksa Dejtonski sporazum i svi ti planovi, nigde se nismo zalagali da se delovi tih teritorija pripoje Srbiji, nego da se za srpski narod tamo nađe rešenje koje je ravnopravno sa drugima.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Znači da su slobodni i da su ravnopravni, to je bio naš principijelan stav, je l' tako?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Tako, da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A je l' tačno da je taj takav principijelan stav potvrđen još sredinom 1991. godine od dolaska Sajrusa Vensa i predloga da dođu mirovne snage Ujedinjenih nacija, da se te zone stave pod zaštitu Ujedinjenih nacija, a da se onda na miran način dođe do političkog rešenja pitanja? Je li to jasno dakle, da tu niko nije mogao imati u glavi nikakav drugi koncept koji bi bio na štetu nekog drugog naroda?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: To je tačno i na žalost, rađeno je na tome, grupa četiri ambasadora stranih velikih sila načinila je takozvani plan Z-4 (Z-4 Plan) za političko rešenje položaja Srba u Hrvatskoj na bazi jedne prilično velike autonomije koja je, po mom mišljenju, bila vrlo dobro rešenje, ali pre nego što je o tom planu ozbiljno i razgovarano došlo je do akcije "Oluja" i još dok su tamo bile Ujedinjene nacije Srbi su otuda pobjegli, prognani i cela ta stvar je pala u vodu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li je tačno, mislim da je to veoma dobro raščišćeno, da li je tačno da su neke zemlje koje su od početka jugoslovenske krize ohrabrivale i podržavale jednostrane akte jugoslovenskih republika na secesiju, a kasnije ih i nagradile preuranjenim priznavanjem njihove nezavisnosti, prekršile na taj način i osnovne principe OEBS-a (OSCE, Organization for Security and Cooperation in Europe) i osnovne principe međunarodnog prava, ali i zaključke Konferencije o Jugoslaviji, održane u Hagu (The Hague) septembra 1991. godine?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Pa ne bih želeo na takav način da dam direktan odgovor. Mogu samo da kažem da smo ni koji smo vodili zemlju i politiku Jugoslavije, doživeli veliko razočarenje, jer smo došli do zaključka da smo bili u velikoj zabludi u nekim stvarima. U čemu je to razočarenje i zabluda? Mi smo smatrali da je, da će Evropa poštovati princip iz Helsinkija da su granice nepovredive, one su, Evropa je krenula na to da su nepovredive unutrašnje granice, a ne spoljne. Drugo naše razočarenje je bilo i zabluda naša, da će se poštovati pravo naroda na samoopredeljenje, koje je utvrđeno i Poveljom Ujedinjenih nacija (Charter of the United Nations) i Ustavom Jugoslavije, ali i činjenicom da je Jugoslavija stvorena opredeljenjem njenih naroda da žive zajedno kao i šta je u Ustavu i napisano, da to pravo mogu da upotrebe da izađu iz nje. Evropa nije prihvatila taj princip koji je sama negovala i koji je sama, ovaj, prihvatila u okviru Ujedinjenih nacija, nego je rekla: "nema prava naroda na samoopredeljenje, nego ima pravo republika na otcepljenje", šta je neprihvatljivo za nas bilo. Bilo je jako mnogo i još drugih stvari, kao što je na primer problem otcepljenja. Evropa je i svet su apsolutno uvek bili protiv toga da podržavaju secesiju, pogotovo nasilničku secesiju. U Jugoslaviji mi smo doživeli razočarenje zato što je Evropa počela da podržava nasilnu secesiju Hrvatske i Slovenije i da proglašava da jugoslovenska armija tamo vrši neku agresiju, šta nije bilo tačno. Dakle, sve u svemu, ja mogu reći da su se desile stvari u tumačenju međunarodnog prava koje nisu bile dobre, pogotovu što to međunarodno pravo nije uopšte uvažavalo Ustav Jugoslavije, nego je uvažavalo, vrlo verovatno, interese sila koje su tako postupale. To je imalo katastrofalne posledice na događaje u Jugoslaviji koji su mogli da se razreše mirnim putem, a evoluirali su u ratne sukobe.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, nad Jugoslavijom je izvršeno nasilje. To, pretpostavljam, nije sporno.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Pa ako se govori o, o pravnom nasilju, o nepoštovanju normi međunarodnog prava, onda mislim da je to tačno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, je li tačno da je odluka Evropske zajednice 23. juna 1991. godine bila da su 12 zemalja EZ odlučile da ne priznaju nezavisnost Slovenije i Hrvatske i da odbijaju svaki kontakt na visokom nivou ako dve republike napuste unilateralno jugoslovensku federaciju? To citiram. Je l' tako bilo?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Jeste. To je bila jedna faza u načinu gledanja Evropske zajednice.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, znači nije bila samo naša zabluda nego i stav Evropske zajednice koji je afirmisao dokumente iz Helsinkija i afirmisao norme međunarodnog prava, je l' tako?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Jeste.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A onda je naglo taj stav napušten, jer je Nemačka izvršila pritisak i opredelili se za direktnu podršku secesiji i razbijanju Jugoslavije i priznavanjem nezavisnosti otcepljenih republika, pa čak dotle da pozovu republike da se prijave za međunarodno priznanje, je l' tako bilo Boro?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Ja ne bih o, o, optuživao pojedine države zato što to nije ukusno ovde, što se mene tiče, mada tu ima mnogo istine ali bih rekao da smo mi prihvatili posredstvo Evrope, Evropske zajednice, da bismo uz njenu pomoć našli političko rešenje za zemlju. Nama je sugerisano da se stvori jedna komisija unutar Evropske zajednice, pravnička komisija, pravna, koja će da pogleda sve te norme međunarodnog i domaćeg prava u okviru kojih bi moglo da se nađe političko rešenje, koje bi bile oslonac za traženje političkog rešenja u Jugoslaviji. Naravno, tada još rat nije bio izbio, tada je, tada su postojali ti međunacionalni konflikti u smislu različitih sukoba i stavova. Ta komisija, koja se kasnije nazvala po njegovom predsedniku Badinteru (Robert Badinter), nije ni pogledala Ustav Jugoslavije ni stanje u Jugoslaviji, niti je ikada došla kod nas da o bilo čemu razgovara, nego je na prvoj sednici proglasila da je Jugoslavija u raspadu i da treba pozvati sve republike da se otcepe ako to žele. Mislim da ta pomoć nije bila adekvatna, da smo mi imali ogromno poverenje u Evropu, a da smo doživeli razočarenje. Naravno ako bi bila, ako bi ta odluka bila drugačija, da se pozovu svi jugoslovenski narodi i sve republike na uzdržanost i da se mora naći političko rešenje mirnim putem, uz posredstvo Evrope, pa ako hoće neko da se otcepi da to bude mirnim putem, to bi bilo sasvim drugo, a ne da kaže: „može kako god ko hoće i da se, da, da dođe do katastrofe“. Mislim da je tu načinjen

presudni potez. Da li je na njega presudno uticala Nemačka ili Francuska (France) ili Engleska (England), ja se u to ne bih upuštao, to su stvari koje nisu nepoznate, ali ja ne bih to komentarisao.

SUDIJA MEJ: Ako je ovo zgodan trenutak da završimo s radom. Izvolite, gospodine Najs.

TUŽILAC NAJS: Možemo li samo na pola minuta da pređemo na privatnu sednicu? U pitanju je jedna sasvim druga tema.

(privatna sednica)

SUDIJA MEJ: Gospodine Najs, to se tiče i gospodina Jovića takođe. Mi smo razmotrili vreme koje optuženi treba da ima na raspolaganju s obzirom na značaj ovog svedoka. Mislimo da bi trebalo takođe da ima na raspolaganju sutra ceo dan za unakrsno ispitivanje.

TUŽILAC NAJS: Ja moram da izrazim našu zabrinutost zbog toga. Jasno je da je ovo svedok kojeg je optuženi od početka želeo da ima za sebe kao svog svedoka. Mi smo toga bili svesni. Mi smo znali da će želeći da se uvede knjiga i materijali. Mi smo dali dovoljno materijala koji ide u prilog optuženom i ja mislim da sada mora da dođe trenutak kada će ipak da se odredi, ograničiti vreme, jer moram da kažem da je to nije fer.

SUDIJA MEJ: Pa moramo da kažemo da ako je reč o nefer postupku, u ovom slučaju potrebno je da se produži vreme za optuženom. Njemu mora da se dozvoli više vremena za ispitivanje.

TUŽILAC NAJS: Mi smo zabrinuti kako će to da se odrazi na naše vreme ukoliko se odredi više vremena za unakrsno ispitivanje.

SUDIJA MEJ: Pa to jeste ono šta je suštinsko pitanje, jer je očigledno reč o tome da postoji svedok, drugi svedok koji je planiran za sledeću sednicu i to će svakako deranžirati svedoka i vas i možda biste morali da s njim porazgovarate da vidite kada će biti zgodno vreme da se taj svedok vrati.

TUŽILAC NAJS: Ako mogu da dodam još jednu stvar. Znam da Pretresno veće može da smatra u ovom trenutku da je to jedan težak predlog, ali s obzirom na prirodu unakrsnog ispitivanja i prirodu reakcija svedoka možda bi bilo razumno predvideti da, da se možda postavi pitanje da li je ovo svedok za koga je potrebno i da li je prikladno da amikusi obave drugo unakrsno ispitivanje posle ovoga? Ja predlažem, uz puno uvažavanja prema amikusima, da se oni bave samo onim delom koji predstavlja propuste od strane optuženog u njegovom unakrsnom ispitivanju, jer sa ovako opsežnim unakrsnim ispitivanjem Pretresno veće možda može da se zapita da li je zaista neophodno i prikladno da amikusi obavljaju dodatno unakrsno ispitivanje. I u tom smislu bi Pretresno veće moglo da izda nalog.

(Pretresno veće se savetuje)

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ: Časne sudije, ako mogu da kažem. Ja ću se zaista truditi, ako dobijem vreme koje mi je najavljeno, pa možda i malo manje ili nije važno, da se bavim samo onim šta ne bude otvorio gospodin Slobodan Milošević. Ja zaista sve vreme vodim računa o tome da otvorim samo teme koje nisu pokrivene pitanjima gospodina Slobodana Miloševića, a u okviru su glavnog ispitivanja. I ja ću se veoma potruditi da to budu isključivo samo te teme.

(Pretresno veće se savetuje)

SUDIJA MEJ: Gospodine Tapušковиću, naravno da imamo na umu svu ozbiljnost vašeg zahteva, ali mislimo da pola sata treba da bude dovoljno vremena koje će vam biti dodeljeno s obzirom na dužinu vremena koje će biti na raspolaganju optuženom. Jer on će imati više od sedam sati.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ: Ali zaista je teško raditi u tom pritisku gde sam stalno sa vremenom u borbi. Ja ću da poslušam i tu vašu odluku, ali morate mi dopustiti idući put da bar završim dve teme. Evo, ja neću dalje ni da idem, jer je zaista teško raditi u takvom škripcu sa vremenom, izuzetno teško, verujte mi, dođe mi ponekad da zaista zaustavim ovaj svoj rad i da se ne bavim ovim, jer je teško raditi u ograničenom vremenu od pet do 10 minuta. Zaista.

SUDIJA MEJ: Siguran sam da nećete. Svi smo pod velikim pritiskom, teško je svima, ali hvala vam lepo na vašoj saradnji. Mi ćemo da vama dozvolimo da se pozabavite tim temama. Da, gospodine Miloševiću, izvolite.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Ne razumem primedbu gospodina Najsa da ja želim ovog svedoka za sebe zato što insistiram na svom pravu da iskoristim vreme za unakrsno ispitivanje. Molim vas, valjda ja ...

SUDIJA MEJ: Ne brinite se zbog toga bez potrebe. Šta je on pod tim mislio, pod tim izrazom? Činjenica je da vi imate sutra ceo dan na raspolaganju za unakrsno ispitivanje. Gospodine Joviću, žao mi je što ćete ostati duže nego što je predviđeno, ali ako dozvolimo optuženom da nastavi unakrsno ispitivanje sutra, šta ćemo i da učinimo, moraću da vas zamolim da se vratite ponovo da bi se završilo unakrsno ispitivanje amikusa i dodatno ispitivanje Tužilaštva. To je naš uobičajeni postupak, ali to drugim rečima znači da ćete vi morati ponovo da se vratite kada to vama bude zgodno i možda biste želeli da porazgovarate sa gospodinom Najsom da pronađe vreme koje će biti zgodno za vas, bilo sledećeg meseca bilo u sledeća dva meseca kada ćemo da zasedamo.

(Pretresno veće se savetuje)

SVEDOK JOVIĆ: Sa moje strane neće biti problema.

TUŽILAC NAJS: Samo se pitam da li uzimajući u obzir da ovaj svedok samo treba da se dodatno ispita, da li bi možda mogli da radimo i u petak?

SUDIJA MEJ: Pa to je upravo ono o čemu smo sad razmišljali. Hajde da razmislimo o tome. Šta mislite koliko će vam trebati vremena?

TUŽILAC NAJS: Ja ne mogu sada da kažem. Što je moguće kraće, ali u svakom slučaju bar jedno pola sata.

SUDIJA MEJ: Znači jedna sednica. Možda bismo mogli, zapravo, da radimo jednu sednicu u petak. Je li to predlažete?

TUŽILAC NAJS: Da.

SUDIJA MEJ: Dakle, ja mislim da je to jedan razuman predlog ako u petak budemo radili samo jednu sednicu, a moramo da završimo u toku jedne sednice. Mislim da to neće biti problem i da to neće biti problem po optuženog i nadamo se da će to odgovarati i ostalima. A sad da vidimo da li ćemo imati sudnicu na raspolaganju? Dakle, sudnica broj 3 će biti na raspolaganju, izvinjavam se, sudnica broj 2 će biti slobodna. U redu, onda ćemo sutra da radimo da bi optuženi završio ispitivanje, u petak ujutro ćemo da radimo samo jednu sednicu da bi gospodin Tapušković i gospodin Najs mogli da obave ispitivanje.

TUŽILAC NAJS: Gospodin Tapušković će imati do pola sata, a ostalo vreme će biti naše?

SUDIJA MEJ: Da. U redu, dakle, nastavljamo sutra.

Četvrtak, 20. novembar 2003.

Svedok Borisav Jović

Otvorena sednica

Optuženi je pristupio Sudu

Početak u 9.05 h

Molim ustanite. Međunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju zaseda. Izvolite, sedite.

SUDIJA MEJ: Gospodine Najs (Nice), pri kraju današnjeg pretresa u prikladnom trenutku treba da raspravimo nedelju koja počinje 8. decembra, u ponedeljak 8. decembra i o pretresu te nedelje. To ćemo da uradimo kasnije tokom današnjeg dana, ali molim da svi to imaju na umu. Izvolite, gospodine Miloševiću.

UNAKRSNO ISPITIVANJE: OPTUŽENI MILOŠEVIĆ

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Mej (May), ja ću pokušati, ali zaista samo pokušati, jer to nisam siguran da mogu da upotrebim samo dve sednice da ne bi morali sutra da radimo, jer mi se i tako ovo vreme predviđeno za odmor svodi na polovinu jer se radi u ponedeljak. To mi nikako ne bi odgovaralo, ali ako ne budem uspeo, onda nema izbora, mora i sutra da se radi. Sad sam dobio, malo, maločas mi je dao vaš sekretar Pretresnog veća jedan papir, pa u vezi s tim želim da postavim pitanje svedoku. To je kratka neka poruka, piše: "Tužilaštvo je dobilo sledeću informaciju od Živote Panića. U periodu krnjeg Predsedništva Milošević je imao kontrolu nad Jovićem. Milošević je verovatno imao kontrolu nad krnjim Predsedništvom preko svojih sledbenika, uključujući i Jovića i Kostića". To je sve šta piše na ovom parčetu papira, pa bih želeo da te zamolim, Boro, da komentarišeš ovo. Šta to znači? Jesam li ja tebe kontrolisao i to što kažu krnje Predsedništvo preko svojih sledbenika, uključujući tebe i Kostića?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Ja sam juče objasnio kakav je na osnovu zakona i Ustava bio metod rada, odnosno kakva je saradnja bila obavezna između članova Predsedništva i njihovih republika i u tom pogledu, što se mene tiče, ja nemam ništa da kažem više. Da li se to smatra presudni uticaj ili se to smatra nečim drugim, ja ne poričem da sam ja zastupao u Predsed-

Fond za humanitarno pravo
dokumentovanje i pamćenje

ništvu Jugoslavije stavove svoje republike i da sam u vezi sa tim stavovima sarađivao sa predsednikom Miloševićem. Nisam nikada imao situaciju da mi on nešto naređuje, a da se ja s tim nisam slagao. Opet ponavljam, u tom slučaju bih sasvim sigurno se ja povukao ili bi oni mene smenili. Što se tiče drugih članova Predsedništva, to njih treba pitati, ja o tome apsolutno nisam u stanju da govorim jer ne znam. Mogu da kažem da ne verujem, ali to uopšte ovde nije bitno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Da nastavimo, pošto smo pomenuli odnos vlade Alije Izetbegovića prema mirovnom planu pre početka rata, da li se sećaš da je sam ambasador Kutiljero (Jose Cutileiro) koji je vodio te pregovore, bio iznenađen odlukom Alije Izetbegovića da napusti pregovore i u izjavi koju je dao nakon prekida, rekao je, citiram ga: "Oni", Muslimani, "su se očigledno opredelili za ratnu opciju. Zbog toga i moraju na sebe preuzeti veliku odgovornost". Sećaš se toga?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Ne, ne sećam se te izjave, ali se sećam izjave Izetbegovića o kojem smo juče govorili, da će žrtvovati mir za unitarnu Bosnu, što približno potvrđuje to.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li je tačno da je prva mirovna konferencija, mirovna inicijativa Evropske zajednice (European Community) 27. avgusta 1991. godine, koja je podrazmevala upućivanje međunarodnih posmatrača u Hrvatsku i sazivanje mirovne Konferencije o Jugoslaviji (International Conference on the Former Yugoslavia), dobila odmah punu podršku i moju i Vlade Srbije i tvoju i Predsedništva SFRJ?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Da, dobila je podršku.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Je li tačno da sam ja tu podršku izrazio i u razgovoru sa francuskim predsednikom Miteranom (Francois Mitterrand) 29. avgusta, znači samo dva dana kasnije kad je postignuta saglasnost da se jugoslovenska kriza rešava na miran i demokratski način? To je bila formulacija.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Ja ne znam šta je razgovarano sa Miteranom, ali pretpostavljam da bi to bilo logično obzirom da je naš stav pre toga bio čvrsto, čvrsto zauzet i poznat javnosti.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: I Vlada Srbije je taj stav potvrdila zvaničnim saopštenjem 30. avgusta, znači sutradan. A francuska vlada i Vlada

Holandije (Holland) u svojstvu predsedavajućeg Evropske zajednice u svom saopštenju već sledećeg dana, 31. avgusta izrazile zadovoljstvo i pozdravile takav stav Slobodana Miloševića i Vlade Srbije. Sećaš se toga?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Pa ne mogu svega da se setim, ali ne znam u čemu je spor, jer ovde to, bar ja nisam čuo, da neko osporava. To je, to su istorijske činjenice koje se uvek mogu proveriti.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li uopšte može biti sporno da je suština našeg stava bila isključivo zalaganje za jednaka prava svih naroda u Hagu (The Hague), 7. septembra 1991. godine. Ja sam rekao i to je zabeleženo, između ostalog: "Jugoslovenska kriza je proizvedena jednostranom secesionističkom politikom Slovenije, a zatim Hrvatske, čime je narušen legalni ustavni poredak Jugoslavije. Srbija očekuje od mirovne konferencije da ustanovi i afirmiše principe na osnovu kojih bi se kriza u Jugoslaviji rešavala na miran, demokratski i legalan način. Pravo naroda da izađe iz Jugoslavije ne može biti jače od prava naroda da ostane u Jugoslaviji". Dakle, samo ravnopravnost naroda bila je osnov naše politike sve vreme. Je l' to tako?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Ja sam i juče o tome govorio da je to bio naš prilaz ali da je Evropa (Europe) postupila drukčije, da je dala prava republikama a ne narodima.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, da li se slažeš da jednostavno sami događaji pokazuju da naša namera nije bila da se okupiraju, kako se ovde često upotrebljava, nekakve teritorije, jer upravo činjenica da smo dali podršku Vensovom planu (Vance Plan), dakle, koji je podrazumevao da se povuče JNA, a zaštita tih teritorija stavi u ruke neutralnih snaga Ujedinjenih nacija (United Nations), sama govori o tome da nisu postojale nikave aspiracije da se to zadrži silom već da se traži političko rešenje, a da za to vreme kontrolu te teritorije vrše Ujedinjene nacije, je l' to tako?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Jeste, jeste. Ja bih ovde istakao u vezi sa tim jedno izuzetno važnu činjenicu koja možda može Sudu da razjasni bolje naše stanovište, a to je, da van Srbije živi više od dva miliona ljudi u drugim republikama i da ako se njihov status ne bi rešio politički na zadovoljavajući način, da bi se sigurno desilo zbog straha za svoju sudbinu, imajući u vidu istoriju, da dođu u Srbiju, da pobegnu u Srbiju. Naša je zemlja već bila previše osiromašena. Mi smo od 3.000 dolara po stanovniku, što je ionako malo, spali bili na ispod 1.000 dolara po stanovniku, zbog raspada zemlje i sankcija i svako stanje u kome ne bi bilo srpsko pitanje van Srbije rešeno na

zadovoljavajući način, ravnopravno, da oni mogu tamo da ostanu i da normalno žive, bio bi strahoviti udar na Srbiju, jer bi moglo i dva miliona ljudi da pobegne u Srbiju, što mi ne bi mogli da izdržimo. To je bio vrlo krupan razlog zašto je nama bilo životno stalo da oni tamo ostanu i da dobiju političko rešenje koje je normalno u skladu sa međunarodnim normama. Dakle, naš stav je uvek bio da oni tamo ostanu sa političkim rešenjem koje će biti ravnopravno i koje će ih zadovoljiti.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa da li se sećaš da je i praksa potvrđivala da se tim putem i išlo, naime, mi smo uvek podržavali da se stvari rešavaju na relaciji rukovodstva u Kninu rukovodstva u Zagrebu? Evo ja ću kao jedan primer da navedem pošto imam ovde hronologiju. "16. jula 1993. godine, Vlade Republike Hrvatske i Srpske Krajine su u Erdutu potpisale sporazum po kome se Hrvatska obavezala da će do 31. jula povući svoje trupe sa okupiranih teritorija Krajine", pa u zagradi stoji, "Ravni Kotari, Maslenica, Miljevački plato, hidroelektrana "Peruća", aerodrom "Zemunik", u zamenu za otvaranje mosta preko Masleničkog kanala i zadarskog aerodroma "Zemunik". Dakle, Ujedinjene nacije su uz našu podršku, uz saglasnost rukovodstva Krajine, uz saglasnost rukovodstva Hrvatske, stavile pod kontrolu te teritorije, a teku pregovori između rukovodstva Krajine i rukovodstva Hrvatske o političkim rešenjima, o političkim pitanjima". I to je ta praksa koja u stvari potvrđuje da naš prilaz nije bio mrtvo slovo na papiru, je l' to tako ili ne?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Iz moje knjige "Poslednji dani SFRJ" može se videti u skoro svakom pasusu koji govori o Republici Srpskoj Krajini da na kraju piše "u cilju da se nađe političko rešenje koje će biti prihvatljivo za obadve strane". Sve što se radilo, uključujući i naš predlog da dođu mirovne snage Ujedinjenih nacija i da se naša vojska otuda povuče, jeste da se prekinu sukobi, ali da se nađe političko rešenje, da bi ti ljudi ostali tamo da žive u svojim kućama, da ne dođu da pobegnu u Jugoslaviju. Na žalost, to se nije ostvarilo, ali to je bio naš cilj.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li i ovo potvrđuje činjenicu da je u stvari počela jedna normalizacija odnosa, jer ima zajednička izjava moja i Tuđmanova posle sastanka održanog u organizaciji kopredsedavajućih Konferencije o Jugoslaviji, Torvalda Stoltenberga (Tohrvald Stoltenberg) i Dejvida Ovena (David Owen), neću celu da je čitam, ali to isto znači juli 1993. godine, kaže se pošto je to zajednička izjava Tuđmanova i moja: "Izražavajući zadovoljstvo postignutim rešenjem problema za Maslenički most,

Zemunik i Peruću”, malopre sam naveo da je to rešenje između Vlade Republike Hrvatske i Krajine, “predsednici pozdravljaju postignuti dogovor o prekidu neprijateljstava i smatraju da svaki pojedinac ili grupa, koje naruše sporazum, moraju snositi punu odgovornost. Predsednici ukazuju na značaj postignutog sporazuma, kao primera rešavanja sporova mirnim putem, ocenjujući ga značajnim korakom na putu normalizacije srpsko-hrvatskih odnosa u celini”.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: To je svakako bilo i napisano je, ali se kasnije pokazalo da sve to nije iskreno, da se, da se nastavilo sa politikom svršenog čina, otcepljenjem Hrvatske na nasilni način i neuvažavanjem interesa srpskog naroda.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Sticajem okolnosti u toj izjavi u tački 1 Tuđman i ja kažemo: “U potpunosti su neosnovane špekulacije o podeli Bosne i Hercegovine između Hrvatske i Srbije. Jedini način za postizanje trajnog mira u Bosni i Hercegovini nalazi se u afirmaciji interesa sva tri konstitutivna naroda i postizanju saglasnosti u uspostavljanju tri republike u okviru konfederacije”. To je i inače bio u to vreme, znači jula 1993. godine koji je bio, predlog koji je bio na stolu u organizaciji lorda Ovena i Torvalda Stoltenberga, evo ovde imam u hronologiji 6. jula 1993. godine, znači nekoliko dana pre te izjave: “Kopredsednik Konferencije o bivšoj Jugoslaviji lord Dejvid Oven zatražio je od bosanskih Muslimana da odmah započnu pregovore sa Srbima i Hrvatima. Lord Oven je u Dablinu (Dublin) rekao da je srpsko-hrvatski konfederalni plan o podeli Bosne na tri etničke mini države jedini program pripremljen za raspravu” i traži da se o tome razgovara. Da li se toga sećaš?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Ne sećam se tih detalja. Znam samo generalno da je tačno da je Hrvatska bila mnogo fleksibilnija u razgovoru sa nama o Bosni i o traženju rešenja za Bosnu, nego za srpski narod u Hrvatskoj, a to odgovara ovome šta si ti sada govorio.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li se sećaš da su neposredno nakon što je na Ženevskoj konferenciji postignut dogovor između 10. i 13. januara, tri dana je trajala konferencija o Bosni i Hercegovini, prihvaćeni su principi ustavnog uređenja Bosne i Hercegovine koje su predložili Vens (Cyrus Vance) i Oven, neposredno nakon što su, dakle, to je bilo između 10. i 13. januara, ta konferencija u Ženevi (Geneva), neposredno nakon što je na Ženevskoj konferenciji postignut taj dogovor, muslimanske snage su 16. januara iste

godine, dakle samo tri dana posle tog dogovora u srpskoj opštini Bratunac pokrenule opštu ofanzivu i izvršile masakr nad srpskim stanovništvom u više sela, kad je ubijeno preko 50 ljudi i ranjeno nekoliko desetina ljudi? Da li se sećaš toga? Konferencija se drži u Ženevi, oni se saglašavaju sa ovim ustavnim principima i mirnim rešenjem. Tri dana posle završetka te runde tamo pregovora, ovi napadaju na Bratunac i vrše ovaj masakr.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Nisu mi ti detalji sada u momentalnom sećanju, ali je vrlo verovatno da je to tačno. Jer ja nisam učestvovao na toj konferenciji i prema tome ne mogu potpuno da komentarišem to.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Inače, istorijska je činjenica tako da nema potrebe da te pitam da li se slažeš s tim, savet ministara Evropske zajednice 6. aprila je priznao Bosnu i Hercegovinu.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: 1992. godine.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: 6. aprila 1992. godine?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: A pa to je poznato.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A sećaš li se onda kakva, kakvo je reaganje bilo? 6. april je dan kada je Hitler (Adolf Hitler) napao Jugoslaviju.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Mnoge su se stvari vrlo nepovoljne za Srbiju i srpski narod u ovom nesrećnom desetogodišnjem periodu odigravale na datume koji su istorijski za Jugoslaviju, za Srbiju, bili u prošlosti. I to je jedan od slučajeva.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li je tačno da se i pored tog neuspaha s planom Kutiljera, koji je proizveden ponašanjem vlade Alije Izetbegovića, i Srbija i ja lično i Predsedništvo SFRJ u meri u kojoj je to moglo, nastavilo sa naporima da konferencija o Bosni i Hercegovini nastavi svoj rad? Bio je moj susret s Karingtonom (Peter Carrington) u Strazburu (Strasbourg) 25. juna 1992. godine gde je naš stav bio da se moraju odmah prekinuti neprijateljstva i odmah nastaviti konferencija na bazi ranije usvojenog principa trilateralnog konsenzusa tri konstitutivna naroda. Je li to bio stav koji smo zastupali? Koji sam ja lično zastupao?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Predsedništvo Jugoslavije je, kao što se zna, bilo isključeno iz ovih razgovora, a ja sam u kontaktima s tobom znao te stavove i podržavao sam ih. To je tačno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja nemam baš neki pristup dokumentaciji, saradnici ponešto uspeju da nađu, ali upravo tada, to su pronašli u novinama, kažu: "Milošević snažno podržao ideju o demilitarizaciji aerodroma u Sarajevu i više puta ponovio da najoštrije osuđuje bombardovanje Sarajeva koje je izvan svake normalne logike". To je Strazbur, 25. juna 1992. godine, insistiramo, iako je očigledno razlog prekida pregovora stav vlade Alije Izetbegovića, da se pregovori nastave i protiv smo bombardovanja Sarajeva. I Vlada Srbije je u nekoliko navrata zvanično to osudila, je l' tako bilo? Valjda se toga sećaš?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Pa ne moram se setiti toga konkretnog dana i događaja i toga pisanja, ali apsolutno mogu da potvrdim da smo mi bili protiv bombardovanja Sarajeva i za što je moguće hitnije mirno rešenje Bosne i Hercegovine na bazi ravnopravnosti. To je bio stalno naš, to je bila naša opsesija stalno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: 17. jula su u Londonu (London) ove tri zaraćene strane u Bosni i Hercegovini, zaključile sporazum o prekidu neprijateljstva i mi smo taj sporazum pozdravili. Tada je došao Daglas Herd (Douglas Hurd) u, sutradan u Beograd. Srbija je dala punu podršku tom Londonskom sporazumu, međutim on nije dugo trajao zbog nesprenosti muslimanskog rukovodstva da se odrekne koncepta unitarne Bosne i ratne opcije, što je bilo i sadržano u informaciji komande mirovnih snaga u Bosni, koja je dostavljena funkcionerima UN oko 20. jula 1992. godine. Da li se toga sećaš?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Koliko znam da je taj sporazum postignut i znam da nije ispoštovan. A o tim detaljima, ako postoje takva, takva dokumenta onda je u redu, ja ih nisam video.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, sećaš li se naših stavova i mojih lično stavova, koji su bili javno saopšteni, na primer sa Herdom u Beogradu, uz podršku mirovnoj Konferenciji o Jugoslaviji, koja podrazumeva političko angažovanje Ujedinjenih nacija, najoštija osuda pojava etničkog čišćenja u Bosni i Hercegovini. To je jasan moj i Republike Srbije saopšten stav, javno saopšten u vezi s tim. Da li se toga sećaš?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Ja samo mogu da tvrdim da si ti i celo naše rukovodstvo, bili protiv bilo kakvog etničkog čišćenja i da smo uvek smatrali da svi treba da ostanu da žive tamo gde su živeli i da bude nađeno političko rešenje, naravno i pre toga o tom, o toj konkretnoj izjavi ne treba mene pi-

tati, to treba dokumentovati određenim papirom, jer ja ne mogu sve to da znam, ali znam sigurno, kao što je naš stav bio da niko ne može biti hendikepiran u Srbiji zato što nije Srbin i, i da su svi mogli da pobegnu u Srbiju, a pobeglo je na hiljade Muslimana iz Bosne u Srbiju i bili su primljeni ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Izvini, da te ispravim, na desetine hiljada Muslimana.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Na desetine hiljada Muslimana su bežali u Srbiju i bili su primljeni kao i Srbi, kao i svi drugi. Da bi bilo prosto nemoguće zamisliti da mi u Srbiji imamo jedan stav, a u Bosni drugi stav. To naravno nikako ne znači da tamo nije bilo etničkog čišćenja. Ja to ne mogu da tvrdim ni da jeste ni da nije. Mnogo sam toga slušao i gledajući šta se ovde na Sudu govori i iz javnosti, ali da smo mi bili žestoko protiv toga, to je sigurno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja želim da citiram doslovce ono šta sam rekao: "Srbija energično osuđuje sve pojave etničkog čišćenja i ubraja ih u najteže kriminalne akte kršenja ljudskih prava i sloboda". To je bio naš stav.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Da, to je, to je bio naš stav trajno i u svakoj konkretnoj situaciji. Zašto je to iznošeno povremeno? Zato što je očigledna stvar da se na terenu dešavalo nešto šta ne odgovara tom našem stavu i taj naš stav je bio u stvari revolt i kritika na ono šta se događalo. Tako ja razumem stvari.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A inače pošto ovde u dnevniku koliko vidim, naravno ti si zabeležio neke razgovore. Bilo ih je na stotine. Niko ni ne očekuje da ih zabeležiš sve, ali da li je ikad u bilo kom razgovoru između nas dvojice ili u rukovodstvu Srbije bilo kad iznet neki predlog koji bi bio na štetu nekog od naroda Jugoslavije ili neke od nacionalnih manjina u Jugoslaviji, uključujući i albansku nacionalnu manjinu?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Ne. Ne. Nikada to nije bio, niti je takav stav iznet, niti je takva politika predlagana, naprotiv, trudili smo se obrnuto. Mi smo imali velike teškoće sa albanskom nacionalnom manjinom, ne zato što oni nisu imali, što im nisu data prava, jer su oni imali pravo da sve na svom jeziku ostvaruju, od škola do sudova, do državnih institucija, sredstava informisanja, dakle apsolutno potpuno su imali sve ravnopravnosti koje nacionalne manjine u svetu treba da imaju i više od toga. Tamo je bio problem težnje albanskog stanovništva za većom samostalnošću, odnosno za republikom. I

taj konflikt je bio specifičan, a što se drugih tiče, mi nismo praktično ni imali nikakve međunacionalne probleme zato što nije bilo nikakve represalije, bila je apsolutno potpuna ravnopravnost u celoj republici.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Sva prava koja su imali drugi građani u Srbiji, imali su i Albanci?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Imali su, ali su oni odbijali da ih koriste, tvrdeći da to nije njihova država i da oni hoće svoju državu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Je li ti poznat moj stav posle završetka Konferencije o Jugoslaviji u Londonu: "Konferencija predstavlja u ovom trenutku najznačajniji korak da se konačno reši jugoslovenska kriza".

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Nisam zapamtio, nisam zapamtio, ali mogu da pretpostavim da je to u duhu ovoga šta smo radili.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja sam tada pozvao sve strane da prihvate prisustvo vojnika UN u svojim jedinicama, jer tada se govorilo da svuda dođu i da je bilo sreće da su u svaku jedinicu došli vojnici UN-a kao posmatrači, ne bi moglo da se desi da se bilo šta otrgne kontroli. A onda sam govorio o tome da u Bosni u tom trenutku ima preko 50.000 vojnika Hrvatske, a ni jedan iz Jugoslavije.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Što se vojske tiče, to je bilo tačno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: I onda ponovio opet. Evo sad opet citiram: "Etničko čišćenje mi u Srbiji smatramo kriminalnim aktom, a zvanično smo stavili do znanja i jasno naglasili da tako nešto ne sme da se dešava. Svi oni koji tako nešto rade moraju da budu krivično odgovorni". To je bio stav Srbije koji smo mi izražavali, je li tako? To je moj stav javno saopšten.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Stav i Socijalističke partije Srbije i tvoj i celog srpskog rukovodstva uvek bio i praktično primenjivan u Srbiji.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: 6. januara 1993. godine, Sajrus Vens i Dejvid Oven su u Beogradu. Moj stav koji je tada saopšten, u novinama bio: "Ubeđen sam da nema izlaza iz krize bez uvažavanja ravnopravnosti sva tri naroda u Bosni i Hercegovini, zato verujem da je jedini izlaz trenutni prekid neprijateljstava i posle toga pregovori o principima koji su osnova za poštovanje prava i interesa sva tri naroda. To je jedini način da se uspostavi trajan mir". Da li se toga sećaš?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Ma sećam se toga. Ti su problemi bili vezani sa stanjem na frontu. Radi se o tome da neko neće da prihvati u tom trenutku, ko je u gorem položaju na frontu i traži, čeka da postigne bolju poziciju, pa onda on nudi, pa onda onaj drugi neće i tako dalje. To su situacije objektivne na terenu, ali je tačno da si ti nudio u to vreme razgovore i prekid neprijateljstva.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Sećaš li se da je na ženevskim pregovorima 19. avgusta 1993. godine Izetbegović odbio da prihvati jedan sveobuhvatni plan koji su predložili međunarodni posrednici, a prihvatili su tada i predstavnici Hrvata i predstavnici Srba u Bosni?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Da, bilo je mnogo planova, moguće je da se sećam i toga. Sećam se samo da je bilo najmanje šest planova međunarodne zajednice do Dejtonskog sporazuma (Dayton Accord) oko kojih se na žalost uvek našao neko ko se ne slaže, a tek, ovaj Dejtonski su svi prihvatili. Što se nas tiče, mi smo sve pojedinačne planove prihvatili iz razloga o kojima sam već govorio.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa razni su izgovori bili. Da li se sećaš da je kao izgovor korišćen i ovaj tragični događaj koji se desio 5. februara 1994. godine, eksplozija na pijaci Markale, kad je mnogo ljudi poginulo i kad su odmah okrivljeni Srbi iako su oni poricali da s tim imaju neke veze, iako to niko nije mogao da potvrdi? Iako se, naprotiv, tvrdilo suprotno u mnogim izvorima.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Bilo, bilo je više slučajeva i Markale i drugih slučajeva, insceniranja raznih tragičnih događaja koji će opravdati postupke jedne ili druge strane u neposrednoj budućnosti. To treba istražiti detaljno, ja ne mogu da dam nikakav pravi sud oko toga ali verujem da se to dešavalo radi toga da bi se onda dao šlagvort za neku drugu akciju. Sa čije strane, to treba da se utvrdi.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Tada su u, tada je kod nas, ja mislim da to zaista ne možeš osporiti, vladalo uverenje na osnovu tih informacija koje smo dobijali, ti incidenti montirani. Nismo ih dobijali, samo zdravo za gotovo prihvatili ono šta kažu ljudi iz rukovodstva Republike Srpske, nego smo imali i razne informacije koje su davali razni predstavnici Ujedinjenih nacija tada. Čak je pisala i strana štampa o izvorima bliskim Ujedinjenim nacijama, o tome.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Tačno je da su u jednom trenutku izvori Ujedinjenih nacija rekli da to sigurno nisu Srbi, a onda je bilo rečeno da su verovatno Muslimani, a onda kasnije, posle daljnjih istraživanja predstavnici mirovnih snaga ili Ujedinjenih nacija su to preokrenuli i demantovali. Bilo je govora da je sakriven izveštaj koji je poslat generalnom sekretaru Ujedinjenih nacija, da nije obnarodovan, a da je sadržao informaciju da to nisu Srbi, nego Muslimani. Slušajte postoji, postojao je i izveštaj da je srpska strana predložila zajedničku komisiju da odmah utvrde stručno zajednički Ujedinjene nacije, Muslimani i Srbi, nepristrasno, o čemu se radi, da to nije prihvaćeno i tako dalje. Svašta je tu bilo. U toj konfuziji ja ne mogu ništa da tvrdim, mogu samo da kažem da je bilo svakojakih informacija.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Jedan krupan korak bio je sastanak ministara inostranih poslova SAD (United States of America), Rusije (Russia), Velike Britanije (Great Britain), Francuske (France) i trojke Evropske unije u to vreme: Belgije (Belgium), Grčke (Greece) i Nemačke (Germany) u Ženevi maja 1994. godine kad je utvrđena zajednička strategija za rešavanje krize. Da li se sećaš, ja sam tada u izjavi za "Politiku" u julu 1994. godine, kad je taj plan konačno oformljen, uputio poziv da se taj plan prihvati, maksimalan politički napor da se taj plan prihvati? Između ostalog, verovatno ćeš se setiti, ja kažem: "Ministarski sastanak u Ženevi pokazuje svu ozbiljnost i težinu odluke međunarodne zajednice i ostavio je otvorena vrata na putu za postizanje mira. Taj plan, iako sadrži mnoga rešenja s kojima narod u Republici Srpskoj može biti nezadovoljan, nije anti-srpski", sećaš se toga? Onda se govorilo kako je to anti-srpski plan i da ga treba odbiti. Ja nastojim da objasnim drugo: "Nije anti-srpski, nesumnjivo je da je kompromis nužan, da je mir pravedniji nego rat i da moraju da pobeđe život i razum, a ne smrt i beskrajna razaranja. U interesu celog srpskog naroda treba se opredeliti za mir. To znači prihvatiti predlog međunarodne zajednice i omogućiti nastavak mirovnog procesa", kraj citata.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Citat se može proveravati, prema tome svakako da je tačan.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li se sećaš da je na moj predlog tada Vlada Republike Srbije uputila 2. avgusta 1994. godine pismo rukovodstvu Skupštine i Vladi Republike Srpske u kojem je takođe iznet, znači vlada upućuje energičan zahtev da se plan bez odlaganja prihvati, bez njegovog iznošenja na referendum, jer je Vens-Ovenov plan (Vance-Owen Plan) odba-

čen, pa je onda na referendumu odbačen? Tražili smo da se plan prihvati jer je to bio način da se rat zaustavi. I u tom pismu Vlade Srbije se kaže da u slučaju da propuste priliku da prihvate mir, počinice najveću izdaju nacionalnih interesa koja se ikad desila. Vrlo oštro pismo i vrlo oštar zahtev. Da li je bilo moguće veće zalaganje da se dođe do, do mirnog rešenja, kada je reč o onome na šta se smatralo da mi imamo odgovarajući politički uticaj?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Pa lično smatram da je to bilo dramatično vreme u odnosima između Republike Srbije i Republike Srpske, da je to bio trenutak najvećih razlika i sukoba i najvećih međusobnih optužba, koje na žalost, nisu dovele do zaključivanja mira.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A sećaš li se da je i londonski "Gardijan" (Guardian) 25. februara 1995. godine pozivajući se na posmatrača u Bosni, potvrdio da se bosanski Muslimani tajno naoružavaju preko aerodroma u Tuzli i to uz pomoć NATO? Šta smo o tome znali?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Bilo je čestih informacija takve vrste. Bosna je nešto što se u svetu možda ne može mnogo ni razumeti dok se tamo ne bude. Mnogi su se naoružavali od svojih matičnih država, mnogi su se naoružavali od svojih verskih mentora, mnogi su se naoružavali od međunarodnih nelegalnih trgovaca oružjem, ali moram reći i da su jedni drugima prodavali i oružje i naftu i municiju i sve i da je čak špekulacije bilo i između njih samih, tako da sama ta zamisao da sada tu može neko da prepreči snabdevanje sa jedne strane, ako ne prepreči sa svih strana i unutar toga, veoma je bio, po mom mišljenju, teško, ovaj, potpuno zaustaviti sve to snabdevanje koje je bilo višeslojno i višesmerno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Nemoguće je navesti sve ono šta smo tada činili da se postigne mir, ali praktično, plan Kontakt grupe (Contact Group Plan) je, koji je 1995. godine bio aktuelan, bio podloga za početak pregovora u Dejtonu (Dayton). Toga se sećaš?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da. Mi smo ga podržali i insistirali da se on prihvati, sredinom 1995. godine, evo ovde ima zapisano: "Mora se radikalizovati, pre nego što se radikalizuje vojna opcija, mora se radikalizovati politika mira u interesu svih naroda i zemalja regiona", to su moje rači i to je naše insistiranje za mir i u to vreme. Da li se toga sećaš?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Citati mogu biti dati kao dokumenat. Mnogo je govoreno, ja ne mogu konkretne citate da potvrđujem, ali kao orijentaciju, da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A je li to bio naš stav sve vreme?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Naš je stav bio sve vreme da se što pre zaključi mir iz ta dva razloga o kojima sam govorio, jer je bilo kakav mir bolji nego da ljudi ginu i da bi se ukinule sankcije Srbiji, koje ne možemo izdržati.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li se sećaš da je negde sredinom 1995. godine, čitava jedna brigada armije Bosne i Hercegovine prešla preko Drine da iz onih borbi koje su se dešavale u istočnoj Bosni nađe spas?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Da, to je bila brigada muslimanske vojske.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Jeste. 840 ljudi mislim da je bilo tada. Smestili smo ih u centar na Tari, brinuli o njima. Ja sam pozvao ambasadore svih zemalja koji su bili u Beogradu, jedan veliki broj je otišao, da idu da ih obidu, da ustanove, da vide šta je, a pismo sam poslao Aliji Izetbegoviću u kome kažem: "Vaši vojnici nisu ovde dočekani kao neprijatelji, već kao ljudi, kao komšije, koje su okolnosti gurnule u vihor ratne tragedije protiv njihove volje" i tako dalje, i onda mu kažem: "Tu više hrabrosti i snage treba za odluku da se zaključi mir, nego da se započne rat. Ja vas molim da donesete tu odluku u interesu sopstvenog naroda". A pišem njemu u pismu, isto tako molim generala Ratka Mladića i rukovodstvo Republike Srpske "da prekinu rat i odmah zakluče prekid neprijateljstava sa predstavnicima vaše armije". Valjda se toga sećaš? Veoma smo komentarisali uopšte te događaje i nastojanja da delujemo u pravcu, zaista najenergičnije u pravcu prekida tih konflikata.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Da, pa to može da potvrdi i druga strana. Ne verujem da bi mogli da kažu da nije istina da je toliko vojske prešlo ovamo i da nisu tako primljeni, a mogu da potvrde i svi ambasadori koji su obišli tu vojsku

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: I opet kad su ti intenzivni naponi za obnovu mirovnog procesa, 28. avgusta u centru Sarajeva, pretpostavljam da se toga sećaš, blizu pijace Markale, desila se nova eksplozija. Koliko moji podaci ovde govore, 37 ljudi poginulo. Eksperti UN nisu mogli da utvrde ko je odgovoran, ali iako nisu mogli da utvrde, opet su okrivljeni Srbi i to

je poslužilo kao povod da NATO avijacija već sutradan otpočne intenzivno bombardovanje srpskih položaja oko Sarajeva, Goražda, Tuzle i drugih mesta širom Republike Srpske. Da li se toga sećaš?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Ja se sećam da je ta eksplozija bila i sećam se da je bombardovanje započelo, a stvar je analitičara i drugih da li su, da li je to bio povod ili nije bio povod ili je to inscenirano radi toga ili nije, to ja ne mogu da tvrdim. Mogu da pretpostavljam.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Tada je preko 1.000 bombi i raketa bačeno na, na srpske položaje. Samo na bazi ovoga što se dogodilo. Da li se sećaš tih događaja?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: To su bili takoreći završne operacije za uspostavljanje neke nove ravnoteža snaga na terenu, prema shvatanjima zapadnih sila, koje su pomagale očigledno muslimansku stranu da bi se lakše došlo, da bi se lakše prisililo sve na sporazum koji ne bi bio na štetu Muslimana. Ja sam to tako razumeo. U svakom slučaju su se, su se velike sile zapada umešale u rat da bi se izvršio, izvršila promena odnosa snaga na terenu, a zna se da prema odnosu snaga na terenu, kada se odmah potom pregovara o miru, da se onda postižu drugačiji rezultati.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li je i to između ostalog, potvrdilo ispravnost našeg insistiranja da se prihvati mirovni plan i pre toga i godinu pre toga i dve godine pre toga i tri godine pre toga? A Srbi su prihvatili tri godine pre toga taj Kutiljerov plan. Je li tako bilo?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Ja sam ponovio to više puta i opet ponavljam da je, što se Srbije tiče ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja ne govorim o Srbiji, ja govorim o Srbima u Bosni, oni su prihvatili Kutiljerov plan, pa mi nismo ni učestvovali u Kutiljerovom planu, u tim pregovorima ...

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Ne, molim vas, Kutiljerov plan je nešto ekskluzivno što je moglo potpuno da isključi rat. On je bio pre nego što je, uopšte su bilo kakve borbe počele i to je, to je bilo, to je bilo nešto što se desilo kad nikakav odnos snaga na terenu nije postojao, koji je dominirao, različite pozicije da je neko jači ili je neko slabiji i to je zaista vrlo verovatno najveća politička greška što taj plan nije usvojen. Ali onda svi drugi planovi kasnije, mi smo čak i njih sve podržavali iz razloga o kojima sam govorio, koliko se sećam, Srbi u Bosni su podržavali sve planove izuzev Vens-Ovenovog.

vog plana. Ja ne bih želeo da komentarišem razloge njihove, ni da li su bili opravdani ili nisu. Mi smo tada smatrali da, da ne može više da se uopšte toleriše ratovanje, da se mora zaključiti mir, a da će eventualni problemi koji nastaju kasnije, mirnim putem da se rešavaju, što oni nisu, nisu prihvatili. To je jedini slučaj, koliko ja znam, da su oni odbili plan.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Da se vratimo na neke delove tvoje izjave. U tački 12 sadržani su neki delovi dnevnika u kojima govoriš o godišnjem odmoru u Kuparima 1989. godine. Pre svega, ti i ja nikad nismo išli zajedno na godišnji odmor niti zajedno čekali Novu godinu ili nešto. To je u Kuparima bio sasvim slučajan susret. Ja sam 10 godina letovao u Kuparima. Nije nikakav bio zajednički godišnji odmor, je l' tako?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Mi smo istovremeno provodili godišnji odmor. Ti si bio u drugom objektu, ja u drugom objektu, ali smo na plaži bili stalno zajedno i išli smo na ove izlete zajedno o kojima sam govorio i ovaj, ne govorim da smo stanovali u istom objektu, nego govorim da smo u Kuparima bili istovremeno na godišnjem odmoru, a na plaži smo bili stalno zajedno, jer je to bila jedna odvojena plaža za te vojne objekte. Znači, bili smo zajedno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Bile su naše porodice tu i sretali smo se na plaži, je l' tako?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Da, to je tačno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: I išli smo zajedno, kad nas je pozvao Kadijević na izlet na Mljet.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Da, to je tačno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Sad ja se ne sećam, ti govoriš o nekim sastancima. Ja sam obično na godišnjem odmoru bio sa svojom porodicom, na plaži smo ćaskali. Ja ne znam šta smo tu značajno ti i ja razgovarali na tom godišnjem odmoru?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Ništa, ništa drugo sem ono šta je zabeleženo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ne znam šta je, šta je tu zabeleženo od razgovora sa mnom. Ja sam video da je, da si ti imao neki razgovor, koliko shvatam, sa Kadijevićem. Ne znam šta sa mnom.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Pa ovde je zabeleženo. Može se pročitati, da vam ne čitam sada ovde ja. Tu je samo zabeleženo tvoje upozorenje da vodim računa da me Kadrijević ne ubedi da bez rezerve podržavam Antu Markovića, jer bi to bilo pogrešno. Otprilike to.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Je l' to sve što smo ti i ja razgovarali o političkim stvarima tamo?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Ono što je zabeleženo, to smo razgovarali. Ja sada mogu samo da otvorim knjigu pa da vidim, a imaš knjigu i vidi se pod kojim je datumom, 1. do 12. avgust 1992. godine ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: 1989. godine.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Da, 1989. godine i ovaj, nije tu ništa napisano što nije razgovarano, a to su stvari koje uopšte i nisu presudne.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Govoriš: "Na godišnjem odmoru sam u Kuparima sa Veljkom Kadrijevićem, Slobodanom Miloševićem, Bogdanom Trifunovićem i njihovim porodicama ...

SUDIJA MEJ: Stvarno smo već potrošili mnogo vremena na ovu temu. Svedok je već odgovorio. Mislim da ne trebamo više da trošimo vreme na to.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Kad smo kod Ante Markovića samo da pogledam. Ti govoriš na ovoj strani, mislim da je to, jeste, 148. dnevnika. Kažeš: "Došao je kod mene Ante Marković u 18.00. Skrećem mu pažnju na to da se ne slažem da formira posebnu političku partiju kao predsednik SIV-a. To nije jedno s drugim kompatibilno. Ako to želi, mora da podnese ostavku, a to ne bi bilo dobro. S tim se nije složio ...

SUDIJA ROBINSON: Koji datum?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: 28. maj 1990. godine, i onda je Ante Marković izjavio nekom engleskom listu da namerava da osnuje stranku savezne vlade. Ti govoriš da si ga pozvao na narednoj sednici da objasni o čemu se radi i onda dalje, pošto je sve to isti datum, mislim dnevnički isti datum 28. maj kad se ovo drugo događa. Razgovarate u Predsedništvu o ponašanju Ante Markovića, koji sa funkcije predsednika vlade osniva partiju "uznemiren i povređen, raspravlja, polemíše, citira sam sebe gde je šta re-

kao. "Primili smo njegovu informaciju uz upozorenje da vlada ne može osnivati partiju, a pojedinci neka rade šta hoće, samo ne mogu zloupotrebjavati svoj položaj." Dakle, ovde se radilo o vašem upozorenju da ne zloupotrebjava svoj položaj, je l' tako?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Da, pa sasvim prirodno. Ne može neko, ovaj, da osniva partiju savezne vlade. To je besmislica jedna. Ta savezna vlada je rezultat političke pobeđe partija koje su na vlasti i sada ako je on tu došao i želi da ima novu partiju, on može da osniva partiju, da ode iz vlade i da osniva novu partiju. Ali ne može da osniva partiju koja se čak zove partija savezne vlade. Predsedništvo mu je skrenulo pažnju, ovaj, na to sasvim opravdano.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: U na strani, nije bitna strana, to je 10. avgust 1990. godine i onda: "Opšti zaključak, da je Ante Marković za nas više neprihvatljiv i nepouzdan. Niko više ne sumnja da je direktni eksponent SAD, određen za rušenje sistema i skidanje s vlasti svih koji pomišljaju na socijalizam, a mi smo ga našim glasovima u skupštini postavili za predsednika SIV-a. Igra najprljaviju izdajničku igru". Je l' to bila ocena tvoja?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Da, to je bila moja ocena i ja sam u to bio uveren.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pošto je on ovde svedočio, ja želim, želim da iskoristim i nešto što si, postoji još jedna knjiga, gospodine Mej, koju je napisao ovaj svedok, gospodin Borisav Jović koja se zove "Komadanje Jugoslavije", "Komadanje Jugoslavije". Samo želim ovo da citiram. Ti pišeš na strani 18 ove knjige: "Republike su se", znači govoriš o republikama, ne govoriš samo o Srbiji, "su se na sve moguće načine branile od zloupotrebe ekonomske vlasti saveznog premijera u političke svrhe, a krajnji rezultat je bio sve veća samoizolacija, nepoštovanje saveznih zakona i raspad sistema. Upozoravao sam vladu na sve pogubne posledice njene politike u čemu mi se pridružilo celo Predsedništvo". Dakle, celo Predsedništvo te je podržalo u kritici te ekonomske politike koju je on nazivao spasonosnom, je l' tako?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: "Javno sam i otvoreno rekao da je takva politika u interesu inostranih sila koje žele da njihove firme jeftino pokupuju naša preduzeća, da nas stave u ekonomsku zavisnost i da obore aktuelnu vlast u nekim delovima zemlje koja im nije po volji. Marković je zapretio da će me zbog toga tužiti sudu. Predložio sam mu da povodom toga zatraži

debatu u Skupštini Jugoslavije, ali on nije učinio ni jedno ni drugo. Zašto, to bar nije teško zaključiti.” Preskočiću jedan pasus gde se kaže da je u vezi sa slanjem regruta i to, “u konkretnim situacijama nije reagovao u skladu sa svojim ustavnim nadležnostima” i tako dalje. Pa onda na 19. strani prvi pasus kaže: “On je, bez sumnje, bio najaktivniji kreator uništenja naše privrede, a u dobroj meri i značajan učesnik u razbijanju Jugoslavije. Drugi su, hvaleći se da su rasturili Jugoslaviju, želeli da sebi pripisu tu neslavnu ulogu, ali u tom prljavom poslu ni po čemu nisu bili ni blizu onome šta je učinio Ante Marković, koji se deklarirao kao branilac opstanka Jugoslavije”. Ja te molim da samo to komentarišeš, uz, uz još jedan sasvim kratak citat: “Među članovima saveznog”, sa strane 17 ove knjige: “Među članovima saveznog rukovodstva postojala su velika neslaganja u vezi sa programom ekonomskih reformi koje je Vlada sprovodila. Od početka sam bio ubeđen da Vlada nastoji da uništi društvena preduzeća i to na krajnje neprimeren način” i onda govori da će ih dovesti do prosjačkog štapa, prisiliti na prodaju i tako dalje, a uz komentar kako su uništene devizne rezerve. O tome si govorio negde i u dnevniku, pa onda građani koji su polagali novac u banke posle nisu mogli da ga podignu, jer je on rasprodao devizne rezerve koje su bile napravljene. Samo kratko te molim da ovo komentarišeš, pošto si se ti dugo u svom životu bavio ekonomskim pitanjima i za njih svakako bio kompetentan.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Da. Pazite, želeo bih da naglasim jednu činjenicu. Kao što je poznato, gospodin Milošević nije znao o pisanju moje knjige “Poslednji dani SFRJ”, da uopšte postoji takav dnevnik, niti je znao da ću da ga objavim, naprotiv, imao sam posledice kad sam ga objavio. Gospodin Milošević nije znao da pišem ni jednu knjigu koju je objavljena, niti sam ja ikada njega konsultovao o tekstovima koji tamo pišu, koje sam tamo pisao, niti da li ću da objavim ili neću da objavim knjigu, dakle ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: To nije sporno.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Ne, ja sad to govorim iz vrlo, ovaj, opravdanog razloga. Postoji neko predubeđenje o tome da sam ja sve radio kako mi je gospodin Milošević govorio. To se moglo odnositi na čvrstu saradnju u stavovima koji su izlagani u Predsedništvu Jugoslavije, tamo gde sam bio srpski predstavnik. U svim drugim slučajevima ovo su moje stvari, ovo su moje knjige, moja zapažanja, ja za njih odgovaram. Gospodin Milošević ovo što citira, ja stojim potpuno iza toga. To je tada bilo moje ubeđenje. Naravno da nikada ja nisam ni pretpostavljao da će nekada na jednom ovakvom Sudu

to biti korišćeno, ali ja apsolutno stojim iza onoga šta je tamo napisano, u to sam duboko ubeđen.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja sam zamolio da samo komentarišeš tu spasonosnu ekonomsku politiku Ante Markovića, za koju on kaže da je bila, da je bila spasonosna.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Nema vremena za to. Ne znam da li za to ima vremena ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Sasvim kratko.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Nije, mi nismo, ja nisam ocenjavao da nas to vodi izlazu iz situacije, da se radi o manipulacijama za preraspodelu nacionalnog dohotka između republika i zbog toga je to bilo za mene apsolutno neprihvatljivo, pogotovu što se, što su birane mere koje odgovaraju njegovoj republici, a i mere koje su na štetu drugih republika. Dakle, radilo se o jednom prelivanju dohotka koje za mene nije bilo prihvatljivo. Ja sam juče nešto rekao, ali bih mogao da navedem više stvari koje, koje se ne odnose na stabilnost privrede, nego na preraspodelu nacionalnog dohotka iz jednih delova zemlje u druge i apsolutno je to bilo neprihvatljivo. To nije bilo prihvatljivo sa aspekta morala, sa aspekta pravde, ali nije bilo prihvatljivo ni sa političkog aspekta, jer je to bila jedna smišljena akcija da se osiromaši privreda Srbije kako bi se radnici pobunili i srušili rukovodstvo. To je bilo, po mom dubokom uverenju, očigledno. Zbog toga je, ovaj, moj odnos prema njemu bio takav.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, samo u jednoj rečenici. Kako je uništio devizne rezerve?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Nisam u stanju u jednoj rečenici da odgovorim, ali jedan deo deviznih rezervi je upotrebljen za otplatu hrvatskih dugova, a drugo, ja ne znam na šta se konkretno na šta se tu misli, koliko ja znam, Ante Marković je stvorio fiktivne devizne rezerve, koje faktički nisu ni postojale, a kojima se on ovde hvalio da je bilo 10, 11 milijardi deviznih rezervi. On je uveo jedan novi kurs dinara, sedam dinara za jednu marku, čini mi se da je tako bilo, kao što je u Austriji (Austria) bio slučaj, sedam šilinga za jednu marku i proglasio je konvertibilnost dinara, bez osnove neke i rekao je: "Ko god želi, može da uloži dinare i da dobije deviznu knjižicu u markama". Narod je pohrlilo, uložio dinare, dobio devizne knjižice u markama i to je naraslo na cifre o kojima je on govorio. Međutim, to nikad nije

moglo da se isplati narodu i na kraju je to ispao devizni dug države prema narodu, iako taj devizni dug faktički nije bio devizni dug. To je bio dinarski dug. Dakle, to je jedan potez koji, kojim se sad objašnjava, za moje vreme narasle su devizne rezerve na toliko i toliko. Faktički, to je bila prevara. A devizne rezerve bi mogle da narastu ukoliko je izvoz bio veći od izvoza. Nikada naš izvoz nije bio veći od uvoza, naprotiv, deficiti su se uvek kretali između milijardu, dve ili tri čak između jednog i drugog i to smo pokrivali ili uslugama, turizmom i saobraćajem ili, ovaj, ili, ovaj, ulozima naših radnika koji rade u inostranstvu. Dakle, te njegove halucinacije o nekim velikim deviznim rezervama su prosto to, a ne realnost, ali je ostala zadužena zemlja, jer je on potpisao da su to devize.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da, ali su i devizne štediša teško oštećene, jer je bilo i deviznih štediša, a on je dozvolio da mogu da se kupe bez ikakvih ograničenja devize za dinare i iznose iz zemlje kako god kome padne napamet, je l' tako bilo ili nije?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Pa jeste, ali devizne rezerve, devizne štediša su upravo zbog toga oštećene što je onda dug države višestruko povećan u devizama, nego što je stvarno bio dug prema štedišama i onda posle su svi bili ravnopravni u traženju. Onda nije mogao niko da, nije mogao niko da dobije svoje nazad i sad je ova Vlada tek sada reprogramirala na 10 godina, da vrati.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, možda ćemo još malo doći na njega, ali juče smo razgovarali o ulozi spoljnog faktora pa bih želeo da iz ove tvoje knjige, ni ja nisam čitao ovo dok nisam dobio da ćeš svedočiti, pa sam hteo da uporedim, da vidim o čemu se radi. Jer znam da nikad ništa nisam nečasno predložio, niti nešto na štetu nekoga u našim razgovorima, a želim da se ustanovi istina o ovim stvarima, koje su bile političke činjenice. Šta ko misli, to je druga stvar. Na strani 13 u prvom pasusu, to je u stvari preneti pasus ...

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Knjige?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da, da knjige. Na strani 13. knjige "Komadanje Jugoslavije".

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: A nemam kod sebe, dobro.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Evo ja ću zamoliti, ako treba da se iskopira, ali prepoznaćeš. Ja ću vrlo korektno da citiram, a daću ti na uvid.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Ne, nema problema. Znam ja šta sam pisao.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Govoriš o Slovencima. Kažeš: "Verovali smo da Slovenci pojam razdruživanja", to na strani 12 počinje pasus "razdruživanje uvode da bi izbegli eventualne teškoće ... "

sekretar: Gospodine Miloševiću, prevodioci vas mole da čitate malo sporije, nemaju tekst.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: "U vezi sa međunarodnim priznanjem svoje države" i tako dalje. Ovo želim da citiram: "Čudilo nas je zašto traže da svoju sudbinu rešavaju u paketu", paket je pod navodnicama, "sa Hrvatskom, kad znaju da je slučaj Hrvatske mnogo delikatniji zbog teškoća u razgraničenju teritorija na kojima su Srbi većinski deo stanovništva. Kasnije se pokazalo da oni o tome nisu samostalno odlučivali. Naime, strani gazda ne bi bio zadovoljan da Jugoslavija ostane samo bez Slovenije, a što se moglo desiti da je Slovenija svoja pitanja regulisala sama na ustavan i zakonski način. Vezivanjem za Hrvatsku i zahtevom za razdruživanje, razotkriveni su strani interesi i inostrana umešanost". Ja se nadam da sam vrlo korektno citirao, pročitao sam svaku reč iz ovog citata, je l' tako Boro?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Da. To je bilo veoma čudno. Slovenija je prva istupila sa zahtevom za razdruživanjem. Pazite, oni su izmislili naziv "razdruživanje" što znači rasturanje Jugoslavije, kad se prevede na stvarnost. Mi smo se čudili zašto se njih to tiče. Oni hoće da izađu iz Jugoslavije. Niko im ne brani. Mogu da izađu, nema nikakvih problema sa Slovenijom. Ona je jednonacionalna država, lako je raščistiti sve te račune, može da se postigne, ne, na svakoj sednici Predsedništva Jugoslavije, gospodin Kučan je ponavljao: "Mi nećemo otcepljenje, mi hoćemo razdruživanje" i mučio nas je mesecima i mesecima i godinama sa tim razdruživanjem koje niko neće. Naravno na kraju mu se pridružila Hrvatska i to sa stavom "Ako izlazi Slovenije, izaći ćemo i mi", ako izlazi Slovenija, a Slovenci su kazali: "Mi izlazimo, ali tražimo da se svi rasture" i onda je nastala, nastalo to sve što je poznato. Naše je ubeđenje bilo da Slovenija, sama za sebe, apsolutno nije imala razloga da se petlja sa rasturanjem Jugoslavije, ali da je ona bila od nekoga

podstaknuta ili uslovljena, da će je priznati pod uslovom da se rasturi cela Jugoslavija.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Evo sada još jedan citat na strani 15, prvi pasus ako se ne računa preneti pasus koji pre toga ide. Pročitaću samo taj pasus ceo i deo sledećeg, pošto se to odnosi na ovaj paket sa Hrvatskom: "Jasno je da Nemačkoj nije bilo dovoljno samo otcepljenje Slovenije. Njena je obala beznačajna za nemački izlaz na Jadransko more. Taj njen apetit mogla je da zadovolji jedino Hrvatska, zato se otcepljenje Slovenije i Hrvatske moralo rešavati u paketu". Pročitao sam od početka, pa do kraja ceo taj pasus koji je kratak. A onda u sledećem: "Revanšizam za poraze u dva svetska rata i razbijanje srpskog naroda na više država bili su mogući samo nametanjem formule razdruživanja. Rasturanje Jugoslavije na šest državica sa međunarodnim priznanjem, nema ni ekonomskog ni političkog smisla, niti se uopšte može razumeti sa racionalne tačke gledišta, izuzev ako se kao cilj rasturanja ne postavlja podela srpskog naroda u više država i njegovo pretvaranje u nacionalne manjine u tim državama". Naravno, ja se slažem s ovim tvojim ocenama, ali mislim bilo je tu naravno i mnogo drugih razloga, jer je cela politika u srednjoj Evropi koju je Nemačka vodila, zasnivana na tome da se usitnjava u više malih državica koje će onda biti pod njihovom dominacijom. Dakle, je li to objašnjava onu ulogu i presudni uticaj i motive tog presudnog uticaja Nemačke na razbijanje Jugoslavije, odnosno vođenje rata protiv Jugoslavije?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Pa pazite, u ovoj mojoj knjizi, drugoj, to što je napisano to je moja ocena tada bila i ja stojim iza toga. Naravno, ima i drugih pasusa i drugih, koji dopunjavaju. Sve to nije jednostavna stvar i ja se slažem s tim, ali u ovoj knjizi "Poslednji dani SFRJ" na više mesta postoje tekstovi zasnovani na poverljivim informacijama koje sam ja kao predsednik Jugoslavije ili član Predsedništva Jugoslavije dobijao od naših ljudi u Evropskoj zajednici, uniji, tada se zvala zajednica iz Brisela (Brussels), iz NATO i sa drugih strana iz kojih se jasno vidi, dakle u koje ja verujem, jer su to ljudi obaveštajci koji imaju svoje punktove u tim sredinama, šta se dešavalo unutar Evropske unije, unutar Evropske zajednice na sastancima ministara kada je bilo reči o priznanju Jugoslavije. Izuzev Nemačke, svi su bili protiv toga, smatrali su da je to prerano, da mora prvo da se postigne političko rešenje, pa da se onda vrši priznavanje. Skraćeno rečeno, nemački ministar inostranih poslova je zapretio da će Nemačka sama priznati Sloveniju i Hrvatsku i izaći iz sporazuma po kome se vodi zajednička evropska politika. To je šokiralo

ostale učesnike na tom sastanku i onda su procenili da bi veće šteta za njih bila da dozvole da Nemačka izađe iz zajedničke evropske politike, spoljne, nego da se ovde izvrši, ovaj, da se saglase sa Nemcima. Na takvu odluku je Amerika reagovala sa velikim negodovanjem, smatrajući de je to bilo preuranjeno. Dakle, to su neke stvari koje su zabeležene u mojoj knjizi, ne jednom, nego više puta sa raznih aspekata, ali ja sam jedan od ovih delova ispričao, što na kraju krajeva potvrđuje ovo stalno, ovaj, upiranje gospodina Miloševića na odgovornost Nemačke. Ja mislim da se to, ovaj, ne može izbeći, ali molim vas, Nemačka je velika sila u Evropi koja ima svoje interese i mi to ne možemo da izbegnemo, mi, ja sam to ovde pisao kao jednu činjenicu. Mi smo mala država, koja je na žalost, kroz istoriju bila moneta za potkusurivanje i to se i ovoga puta dogodilo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, podsećam te, ovaj, na 6. avgust 1990. godine, dnevnik, to je na strani 174 u kojoj govoriš o televizijskoj kaseti na kojoj je snimljen Franc Bavčar: "Pre izbora, sadašnji predsednik Skupštine Slovenije u razgovoru s jednim poznatim, proverenim obaveštajcem Nemačke u Švajcarskoj (Switzerland). Postoje operativni podaci da su Janša i Bavčar radili po zahtevu nemačke obaveštajne službe elaborat: Kako izazvati građanski rat u Jugoslaviji".

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Pa imam obaveštajni podatak koji sam ja zabeležio.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Kučan je, a Veljko te podseća tog istog dana u dnevniku imaš, da je Kučan svojevremeno, kaže bio angažovan kao vojni obaveštajac i u to vreme mnoge zavio u crno.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Veljko je to rekao, to sam i zabeležio.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A onda ima sve više dokaza da se policija, HDZ-a i vojska, Hrvatska nacionalna garda obučava u Nemačkoj.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Sve što je tu napisano je obaveštajna informacija na osnovu koje smo mi zasnivali svoja saznanja i svoje ponašanje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Da se razumemo. Nema ovde ničega što bih ja mogao da mučkam u svojoj glavi, izuzev nekog rezonovanja koje je moguće na kraju tamo tih tekstova. Ovo su, ovo je zbir svih informacija koje su

se slivale meni kao odgovornom funkcioneru iz celoga sveta i preko naših organa, a na osnovu kojih smo mi procenjivali situaciju i vodili politiku.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. 'Ajmo samo da pogledamo još nešto. Nisam mogao da nađem, pa te molim da mi pomogneš, pošto u tački 17 izjave ti navodno kažeš: "Milošević i ja smo izolovani", a oni navode u ovoj pripremljenoj izjavi tvoj dnevnik, 30. januar 1990. godine. Međutim, ti si tog dana zabeležio nešto drugo, komentarišući sednicu Predsedništva SFRJ i tvoja konstatacija iz dnevnika glasi: "Ostali smo sami Zelenović, Bućin i ja". Ne mogu sebe da nađem, mene ne spominješ.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Pa ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja normalno, nisam ni prisustvovao sednicama Predsedništva pa nisam mogao ni da budem tu ali odakle ovo u tački 17 "Milošević i ja smo izolovani"?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Pogledaću, pogledaću ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gde to piše u dnevniku?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Pogledaću dnevnik sada, može da se desi da sam ja prespavao kad sam ovaj tekst redigovao. Moram da objasnim da je tekst vrlo skraćeno dat u odnosu na knjigu i da je pripremljen od strane Tužilaštva, a da sam ga ja redigovao i odobrio i može lako da se desi, pošto nisam svaku rečenicu uređivao nego o suštini stvari sam vodio računa, može lako da se desi da nije baš tako pisalo, nego drugačije, a ja ću to sada pogledati.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Evo molim te, pošto sam hteo to da vidiš ...

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: 10. januara i 30. januara ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gde smo to ti i ja izolovani ...

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: 30. januar 1990. godine. To je 30. januar, je l'?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Tako se on ...

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Tačka 17?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da, da. "Milošević i ja smo izolovani", tako je. Ja citiram to što piše i referenca je 30. januar. Možda si nekog drugog datuma to rekao, ali ja to nisam mogao da nađem.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: To je prilično dugačak tekst, ima tri strane. Ja, ovaj, mogu sad to da tražim, ali se bojim da ćemo izgubiti vreme.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, možeš u pauzi da nađeš ...

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Da, objasniću posle pauze, pokušaću da to nađem.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da, jer ja mislim da, naravno u onim prethodnim varijantama tvoje izjave koju sam ja dobijao pre ove, bilo je mnogo drugih, potpuno netačno citiranih delova tvog dnevnika. Pretpostavljam da si to sam izbacio, ali ja hoću da ukažem na pokušaj druge strane da iskrivi stvari.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Pokušaću da nađem, pa ćemo posle pauze da, kažem tri strane, pa ne mogu sada pročitam ...

TUŽILAC NAJS: Časni Sude, ja to jednostavno ne mogu da podnesem, ove primedbe od strane optuženog. Ovaj svedok je imao mogućnost da pogleda materijal. Iskoristio je svaku mogućnost i mada sam uglavnom dozvoljavao ovo šta je radio optuženi, danas zaista ne želim to da uradim.

SUDIJA MEJ: Pa sad ćemo da napravimo pauzu, a u međuvremenu, tokom pauze od 20 minuta, svedok može da pogleda ovu referencu i da vidi na šta se ona odnosi, a još jednu stvar moramo da raščistimo ove nedelje, to je da znamo koji su svedoci za naredne nedelje.

TUŽILAC NAJS: Svakako. Prvobitni raspored koji smo vam dali mislim da se nastavlja sledeće nedelje. Jednostavno smo morali da zanemarimo spisak koji je bio predviđen za ovu nedelju. Mi ćemo da se alternativno tome vratimo kasnije i da ih prerasporedimo, ali ja ću da budem u prilici da vam posle sledeće pauze dam raspored za sledeću nedelju.

(pauza)

SUDIJA MEJ: Izvolite, gospodine Miloševiću.

SVEDOK JOVIĆ: Da li mogu da razjasnim pitanje koje je gospodin Milošević postavio?

SUDIJA MEJ: Svakako.

SVEDOK JOVIĆ: Sve što sam ja u izjavi napisao i potpisao, ostaje. Nemam ja nikakvu primedbu na to što sam uradio. Moram da, bez obzira da li sam u usmenom kazivanju nešto drugačije rekao, to ne može nikada da se potrefi potpuno isto. Znači, to što sam napisao, to prihvatam i naravno i ono šta sam rekao. Što se tiče ovoga slučaja, rečenice na koju je gospodin Milošević ukazao da smo bili izolovani, ovde važi to, ta moja napomena da sve šta je ovde napisano može se samo dobro tumačiti i dobro razumeti ako se uzme u kontekstu u kom je pisano u knjizi i ako se sve drugo uzme u obzir. A u vezi sa ovim želim da kažem koji je to kontekst, zašto smo bili izolovani. Naravno da znači da smo mi ovde nešto i dopisali u odnosu na ono šta u knjizi piše, jer je bilo nemoguće samo citirati knjigu. Tih dana je gospodin Milošević u Predsedništvu Jugoslavije, evo pod tačkom 11 je napisano ove moje izjave, vodio razgovore sa predsednikom Predsedništva SFRJ gospodinom Drnovšekom i ja sam tom razgovoru prisustvovao. Traženo je, da li se čuje sada ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Čuje se, čuje.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Traženo je da obzirom na velike demonstracije i nemire na Kosovu koje Srbija sama ne može da savlada jer nema tamo svoju policiju, da interveniše vojska. Vojska je kazala da ne može bez odluke Predsedništva, a Drnovšek je kazao da se s tim ne slaže i ne bih to dalje čitao. Dan, dva kasnije ili nekoliko dana kasnije, Milošević je preko mene tražio da intervenišem kod Ante Markovića da savezna policija uradi svoj posao, obzirom da je bila doneta odluka da sve republike daju po jedan kontingent policije koji će pomoći da se na Kosovu uspostavi red, a Slovenije i Hrvatska su odbile da to urade i Ante Marković je odbio da se založi za to. Bila je sednica Predsedništva na kojoj smo mnogo razgovarali, doneta je neka, doneta je neka, neka izjava koja je umirujućeg karaktera i pozivala je da se smiri stanje, ali ni jedno ni drugo nije razrešeno i stoga sam ja izvukao zaključak, ne zbog toga što je gospodin Milošević prisustvovao ili nije prisustvovao sednici, nego što je učestvovao, ovaj, u traženju rešenja za koje je Srbija bila zainteresovana, da smo izolovani, i on i ja, jer smo tražili jedno isto. Prema tome, mislim ako se uzme kontekst cele knjige i toga šta je napisano, smatram da je ovo dobro i tačno napisano.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa napisano je kao citat, zato sam, kao citat iz, iz dnevnika, pa zato sam pitao gde to ima u dnevniku.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Pa ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: U dnevniku znači to nema?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Pa ja sam sada objasnio. Ni jedan od ovih tekstova u izjavi nije potpuno adekvatan tekstu iz dnevnika, nego suštinu prepisuje. Negde potpuno adekvatno, negde su dopisane stvari koje uspostavljaju vezu sa drugim delovima dnevnika, jer bi bilo nemoguće prepisati mnogo šire.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, da pokušamo da budemo ekspeditivni koliko je moguće. Ti govoriš na strani 117 u dnevniku neke stvari koje su takođe vezivale događaje za spoljni faktor. Naime, jezgro tadašnjeg albanskog separatizma na Kosovu činili su Fadilj Hodža (Fadil Hoxha), Džavid Nimani (Xhavid Nimani), Adem Demaći (Adem Demaci), Velji Deva (Veli Deva), je l' tako?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Da. Da tačno je.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Je l' tačno da je ...

SUDIJA KVON: Kažite nam, molim vas, datum.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Odmah ...

SVEDOK JOVIĆ: Datum je 20. februar, a onda poslednji deo tog datuma pošto ima nekoliko stvari.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: 20. februar 1990. godine. Je l' tačno da je Demaći iz zatvora u Hrvatskoj, gde se tada nalazio i uz pomoć hrvatskih vlasti, upravo iz zatvora rukovodio masovnim demonstracijama i terorističkim akcijama, koristeći njihove kanale? Je l' tako?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Pa mi smo bili tako obavješteni. Vrlo verovatno da jeste.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A je l' to bila ta šema strukture albanskog separatističkog rukovodstva do koje je došla JNA?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: U kom smislu šema?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa evo u ovom smislu u kome piše. Citiram iz tvog dnevnika: “Veljko mi u mojoj kancelariji pokazuje šemu strukture albanskog separatističkog rukovodstva do koga je došla vojska”.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: A šemu rukovodstva?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da, da. Centar je van zvaničnih institucija i u njemu su Fadilj Hodža, Džavid Nimani, Adem Demaći, Veli Deva, Imer Pulja (Ymer Pula), Mahmut Bakali (Mahmut Bakalli). To je bio prvi svjedok inače ovde.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Da, da, šema da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: “Glavni je Demaći koji diriguje iz zatvora u Hrvatskoj. Vrlo verovatno mu to vlasti dozvoljavaju. Bilo bi dobro prebaciti ga u Srbiju”. To je raspoređivanje po zatvorima širom Jugoslavije, nije bilo tada vezano za, za republiku. “Drugi i treći ešalon nalaze se u državnim i partijskim strukturama i u drugim legalnim institucijama i preduzećima. Uglavnom političke stranke i njihove vođe su takođe drugi ešalon”, dakle oni ...

prevodioci: Molimo vas da čitate sporije.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, “oni koji izvršavaju iako deluju najjisturenije”, je l’ tako?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: To je i bilo, bila realna slika stanja, je l’ tako?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Jeste.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: E sada, molim te, samo da pređemo na ovo pitanje iz tačke 24 izjave. Govoriš kako smo na koordinaciji u republici, koordinacija, to su svi rukovodeći funkcioneri iz republike, je l’ tako?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Da, ja sam objasnio i u postupku pisanja ovog teksta, da koordinacija nije neki komitet koji je ustanovljen nekim propisom, nego je to oblik saradnje rukovodilaca svih republičkih institucija.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Govorimo da se pristupi donošenju novog Ustava i onda, citat je: “Kojim će biti pokrivena nova samostalna

srpska država". Tako je citirano. Dnevnik od 26. marta 1990. godine, zabeležio si sledeće: "Ocenjujemo da se ostvaruje proces raspadanja Jugoslavije na sličan način kao što se to desilo sa SKJ. Izgleda nam nezaustavljiv" i onda piše: "Srbija će voditi iskrenu politiku opstanka federativne Jugoslavije, ali će se spremati da živi i bez Jugoslavije". Znači, tačno je da smo bili za opstanak Jugoslavije, ali smo morali da razmatramo i varijantu da Srbija bude samostalna država ako taj proces onih koji su ga vodili uspe, je l' tako?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Piše u poslednjoj rečenici "Ako do raspada Jugoslavije dođe", spremamo se ako dođe. Ne da ga učinimo mi, nego ako se ne može izbeći.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li je jasno da, ovde si zapisao "Srbija će voditi iskrenu politiku opstanka federativne Jugoslavije".

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Tačno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: To je bila iskrena politika koju smo vodili.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Jeste.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A je li tačno da smo u taj novi Ustav Srbije iz 1990. godine ubeležili onaj član koji sam ja inače ovde citirao, ali ti nisi obavezan da gledaš ova, ovo što se ovde događa, međutim znaš član 135 Ustava u kome kaže: "Prava i dužnosti koje Republika Srbija, koja je u sastavu Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije ima po ovom ustavu, a koja se prema saveznom ustavu ostvaruju u federaciji, ostvarivaće se u skladu sa saveznim ustavom". To je član Ustava Republike Srbije, novog, koji je donet, ali znači sva prava i dužnosti se ostvaruju u skladu sa saveznim ustavom, jer je Srbija u sastavu SFRJ. Dakle, nismo hteli da pokrivamo neku novu samostalnost države, već da se borimo za Srbiju u Jugoslaviji, je l' tako?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Dobro. Sad ću da nastojim da neke svoje zabeleške ako je moguće skratim. Ja bih samo zamolio, gospodine Mej, da i ova druga knjiga takođe uđe kao, kao dokazni predmet, pošto sam je citirao na nekoliko mesta, a reč je o knjizi čiji je autor svedok.

SUDIJA MEJ: Kako se to zvalo? "Raspad Jugoslavije"?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: "Komadanje Jugoslavije". Komadanje.

SUDIJA MEJ: Recite nam molim vas datum i mesto u kojem je objavljena knjiga.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Objavljena je u Beogradu, sad ću da vam nađem i datum ali, 1992. godine. Dakle ...

SUDIJA MEJ: Samo trenutak. Ima li prigovora, gospodine Najs?

TUŽILAC NAJS: Nismo dobili obaveštenje unapred da će ta knjiga da se ponudi na uvrštenje. On sada traži da se cela knjiga uvrsti, a upotrebio je samo jedan citat iz knjige. Obično se nama takva mogućnost uskraćuje. Ja sada to ostavljam Pretresnom veću, međutim kad se knjiga uvrsti u spis, nadam se da ćemo pronaći resurse da je proučimo, da vidimo o čemu se tu radi. Ja sam sada u pomalo teškom položaju.

SUDIJA MEJ: Samo trenutak, samo trenutak. Dopustite gospodinu Najsu da završi.

TUŽILAC NAJS: Ja sam u teškom položaju zato jer sada ne želim da blokiram optuženog da uvrsti u spis ono šta je njemu vredno na bilo koji način, ali ja ne mogu da procenim sada vrednost ovog dokumenta, ove cele knjige na osnovu samo jednog citata kojeg smo čuli. Mi smo, kad smo imali knjige za dokaz, davali unapred obaveštenje da ćemo da ih uvrstimo.

SUDIJA MEJ: Hvala. Da, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Pa ja ne insistiram da se ubaci cela knjiga. Mogu da se prihvate samo oni citati koje sam, koje sam upotrebio ovde. Nema potrebe da se opterećujete celom knjigom. Ako želite, možete i celu knjigu, ja nemam ništa protiv. Ali ja sam već sekretaru Pretresnog veća koji me je pitao, rekao da ću mu dati obe knjige da može da ih iskopira. Prema tome, nema nikakvih problema da vam budu na raspolaganju.

SVEDOK JOVIĆ: Ako mogu da pomognem, delovi koje je gospodin Milošević citirao su iz jednoga integralnog uvodnog dela od 40 stranica, koji je na neki način rezime knjige, i ja mislim da bi se tu moglo naći rešenje, da se taj

integralni deo stavi, koji ima svega oko 40 stranica. Sve ostalo nije u direktnoj, jeste u vezi, ali nije neophodno da bi se razumelo to šta je tu napisano, a može se to pogledati sa tog aspekta.

SUDIJA MEJ: U redu. Uvrstićemo onda taj uvodni deo kao što je predložio svedok. Zamoliću sledeći dokazni broj.

sekretar: Broj D 218.

SUDIJA MEJ: Izvolite.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: U dnevniku 16. februara 1990. stoji: "Franjo Tuđman, vođa Hrvatske demokratske zajednice izneo je u Klivlendu (Cleveland) sledeće stavove svoje stranke", i onda kaže: "Osnovni cilj HDZ je izdvajanje Hrvatske iz Jugoslavije, što ni malo nije jednostavno, te treba biti strpljiv, koristeći različite metode ali bez javnog potenciranja separatizma. Izdvajanje treba izvesti parlamentarnim putem, jer za to postoje svi uslovi. Komunisti su slabi i nejedinstveni. Hrvatski komunisti će ići u stopu sa Slovencima i u suštini ostvarivati ciljeve HDZ. U vezi s tim, on lično ima dobre veze u vrhovima zvanične vlasti u Hrvatskoj koji će pomoći HDZda već sada izvrši čistku, zamenu kadrova, od svih antihrvatskih elemenata u službi državne bezbednosti, vojsci, vladi, diplomatiji i slično, među onima koji predstavljaju Socijalističku Republiku Hrvatsku. Ukoliko dođe do osvajanja vlasti, prvih 48 časova dok traje euforija, neminovno se treba obračunati sa svima koji su protiv Hrvatske, čime će put ka demokratiji biti otvoren. Liste takvih lica su već sačinjene. Jedan od najvažnijih zadataka je pridobijanje Muslimana, odnosno osvajanje Bosne i Hercegovine, gde HDZ nema pozicije kakve bi trebalo, jer Srbija tamo ima mnogo simpatija. Srbe u Hrvatskoj treba proglasiti državljanima Hrvatske i nazvati ih Hrvatima pravoslavicima. Biće zabranjen naziv Srbin pravoslavac, ukinuće se Srpska pravoslavna crkva u Hrvatskoj, a proglasiti Hrvatskom za one koji se ne budu odselili u Srbiju". Je li to otprilike bila i politika koja se kasnije sprovodila?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Pre svega, ovo je autentični dokumenat, za beleške sa sastanka u Klivlendu čoveka koji je bio prisutan. Znači, može mu se potpuno verovati. Koliko je Hrvatska kasnije dosledno ovome radila ili je nešto to, nešto usavršavala. Mislim da je smer zadržan od početka do kraja, iako nisu sve stvari bile tačno ovakve kako su rečene, na primer ukidanje

Srpske pravoslavne crkve nije izvršeno, niti su Srbi proglašeni Hrvatima pravoslavicima, ali je opšta politika bila u ovom smeru.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ali da li je tačno da je najveći udarac koji je, kad su Srbi u Hrvatskoj u pitanju, učinjen bio ukidanje statusa konstitutivnog naroda, jer Hrvatska je do tada svojim Ustavom bila definisana kao država hrvatskog naroda, država srpskog naroda i ostalih koji u njoj žive? Toga se pretpostavljam, dobro sećaš.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Da, to pokriva u stvari mnoge stvari iz ove njegove izjave. Samo da napomenem za Sud da je ova izjava data pre nego što je HDZ osvojila vlast. Dakle, on govori da i oni koji su sada na vlasti, dakle komunisti, pomoći će mu da ovo sprovede. I kad dođe na vlast, da treba momentalno raščistiti po spiskovima koji su načinjeni. Šta se i dešavalo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: E sada, molim te da obratiš pažnju na stranu 140 svoga dnevnika. Ovde se iznose stavovi Sjedinjenih Američkih Država. Kaže se u trećem pasusu na stranici toj ...

SUDIJA MEJ: Molim vas datum. Nemamo ovde istu paginaciju kao i vi, tako da kad spominjete dnevnik, morate da nam kažete datum.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Mej, 26. april 1990. godine. Znači 26. april 1990. godine. To je bilo čak i pre izbora u Hrvatskoj. "Sjedinjene Američke Države su se opredelile za definitivno rušenje komunizma u Jugoslaviji po cenu njenog cepanja i raspada. Dve su se krupne stvari u poslednje vreme dogodile. Prvo, do kraja su bili involvirani u Sloveniji i Hrvatskoj oko izbora, šaljući brojne posmatračke, u stvari kontrolu, čime su direktno uticali na raspoloženje birača i na tok izbora. Nije slučajno što su brodovi Šeste flote bili u Trstu (Trieste). Ranijih su godina dolazili samo do Venecije (Venice). Drugo, konzul SAD u Zagrebu, na sastanku sa šefovima hrvatskih antikomunističkih partija, rekao je da su se SAD definitivno odlučile za rušenje komunizma u Jugoslaviji, po cenu razbijanja zemlje. Tuđman im je prihvatljiv za sada jer je u toj funkciji, a kasnije bi videli šta će s njim. SSNO", to je Savezni sekretarijat za narodnu odbranu, "ima ovu izjavu pozdano, ali je na žalost, ne može komunicirati rukovodstvu, jer je to posao Saveznog sekretarijata za unutrašnje poslove". Onda u sledećem pasusu kaže: "Britanci ocenjuju da je u Jugoslaviji neizbežan građanski rat. Njima više odgovara jedinstvena Jugoslavija, ali ipak prednost daju rušenju komunizma

i solidarišu se sa Amerikancima, mada ne tako čvrsto" i onda na sledećoj stranici pred kraj: "Veoma je prisutna zabrinutost među Srbima i ostalim nehrvatskim življem. Republike čak imaju neke nadležnosti u odnosu na Teritorijalnu odbranu, to armija mora maksimano da stavi pod svoju kontrolu". Da li i ovo govori o jednom vrlo snažnom spoljnom uticaju da se razbije Jugoslavija, pod izgovorom rušenja komunizma?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Nema sumnje da je cilj američke spoljne politike bio rušenje komunizma u svim istočno-evropskim zemljama. Mi u stvari i nismo bili takav komunizam, ovaj, o kome se govorilo u istočno-evropskim zemljama, jer smo u mnogome promenili naš ekonomski sistem, ali nismo bili promenili politički sistem u kome bi bili slobodni višestranački izbori. Ovde u knjizi je napisano da smo mi i oko tog pitanja imali različita gledanja i neka strahovanja i po mom mišljenju, mi smo zakasnili sa prelaskom na višestranačke izbore što je možda iritiralo Ameriku, ali je činjenica da je ona bila spremna da ide i na rasparčavanje Jugoslavije, ako treba, deo po deo, da obezbedi da se uvede višestranački sistem ako ne može odjednom u svim republikama.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa dobro, zar nije u Srbiji uveden višestranački sistem i čak održani višestranački izbori 1990. godine?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Jeste, ali bili smo poslednji, a mogli smo biti prvi, obzirom da je naša partija, po ugledu koji je imala, jedina bila sigurna da će na višestranačkim izborima pobediti i pobedila je, iako je kasnije uvela, dok u svim drugim republikama su bivše partije koje su bile na vlasti izgubile, manje-više, izuzev u Crnoj Gori. Dakle, mi nismo imali razloga da to odlažemo. Ovde u knjizi je napisano u čemu je bilo različito gledanje tvoje i moje, ali ja i danas stojim na stanovištu da je trebalo mi da budemo prvi ako smo sledili tok događaja u Evropi.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, ali nesporno je da je 1990. godine, kada je uveden višestranački sistem, jer kako se sećaš, to nije bilo regulisano ustavom, mi smo rekli: "Hajde da donesemo ustav", da u njemu predvidimo višestranački sistem i da onda održimo izbore. Dakle, da radimo *lege artis*, ne da radimo na neki kampanjski način. I promenili smo ustav, uveli višestranački sistem, opredelili se za tržišnu ekonomiju mnogo ranije, je l' tako Boro?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Jeste, jeste. Što se tiče tržišne ekonomije, Srbija je tu bila, prednjačila u Jugoslaviji. Imali smo i velike, kako da kažem, i

rasprave sa drugima koji su se tome malo suprostavljali, ali u ovom pitanju mislim da smo mi bili malo inertni, da smo malo zakasnili, mada moram reći, nisam siguran i da smo mi uveli blagovremeno višestranački, pre toga višestranački sistem, da smo bili prvi, pošto bismo sigurno pobedili, obzirom na ugled koji smo imali, nisam siguran da bi time bila zadovoljna Amerika i nisam siguran da ne bi nas i dalje smatrali da smo neko komunističko rukovodstvo. To nisam siguran. Vrlo verovatno da bi se i to desilo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Mi smo osnovali Socijalističku partiju Srbije. U Francuskoj postoji Socijalistička partija Francuske (Socialist Party of France) koja je mnogo godina na vlasti. Je l' bilo stvarnog povoda ili je ovo bio izgovor kako treba ukinuti komunizam u Srbiji?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Pa to je teško da se od mene traži, ja mogu da imam mišljenje, ali da dam pouzdanu procenu šta je Amerikancima bio cilj, ja to zaista, tako veliku, ovaj, odgovornost ne mogu da preuzmem. Mogu da preuzmem, ali ona ne znači ništa, jer to je jedno mišljenje. Po mom ubeđenju, Amerikanci su krenuli da celu istočnu Evropu preobrate u pravcu demokratskih institucija kao što je na zapadu i smatrali su da pošto je to svuda učinjeno a u Jugoslaviji nije, da je to počelo da se radi u nekim republikama, a nije svuda, da treba da učine sve što je potrebno da se to sprovede, pa makar da se i rasparča Jugoslavija i da jedan pod, jedan pod, jedan deo, ovaj, tretiraju ispočetka da bi to uradili. To je, nesumnjivo, po mojoj oceni, a sada da li je njima bio cilj i rasparčavanje i rušenje komunizma, ja ne verujem. Mislim da im je bio cilj rušenje komunizma, a rasparčavanje metod. Evropi je, nekim zemljama evropskim, o čemu smo govorili, bio je cilj i rasparčavanje i pre, i pre svega rasparčavanje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Rekao si: "Srbija je u Jugoslaviji" što je tačno naravno, "prednjačila u zalaganju za tržišnu ekonomiju" i to čitav niz godina. I ti i ja smo na različitim funkcijama u to vreme, bili uključeni u rad one Krajgerove komisije. Krajger je bio predsednik Predsedništva Jugoslavije, Slovenac, za privrednu reformu i u njoj se borili za tržišnu ekonomiju, je l' to tačno, Boro?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Jeste tačno. Postoji knjiga moja. Na žalost, bilo bi smešno i glupo da ja predlažem Sudu da tu knjigu, ovaj, sada još uvođi, jer bi to opteretilo Sud do beskonačnosti, u kojoj je uglavnom sumirano, sumirane su brojene, brojni moji članci zalaganja, govorenja i tako dalje, koji kad bi danas bili pročitani, onda bi se videlo da je to neverovatno koliko

je Srbija progresivna bila u tom pogledu i neverovatno koliko je uopšte bila smela u predlaganju stvari koje su kasnije dobile pravo građanstva, građanstva, ali koje su tada bile osporavane od onih koji su se zalagali za neku dogovornu ekonomiju, koju su Slovenci kreirali, a nametnuli Jugoslaviji.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, i u pogledu tržišne ekonomije i tih opredeljenja i u pogledu višepartijskog sistema, da li se uopšte može govoriti o tome da je stanje, pošto si upotrebio izraz “zapadna demokratija”, da je u tom pogledu nešto bilo u Sloveniji i Hrvatskoj, šta bi se zaista moglo nazvati nekim boljim kvalitetom nego ono što je bilo u Srbiji? Meni se čini da je bilo obratno.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Pazite, što se tiče sistema koji je važio, on je bio jednak u celoj zemlji. Što se tiče stanovišta kako sistem treba menjati, bilo je tako kao što ti kažeš, da je u Srbiji bilo velikog zalaganja za uvođenje tržišne privrede i delovanja ekonomskih zakona, a da je iz Slovenije bilo stanovište, ne samo stanovište, nego i nametnuta praksa takozvane dirigovane ekonomije u kojoj država ima presudnu reč.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Ja ću da gledam da efikasno pređemo još samo preko nekoliko stvari. Dakle, nije sporno da su 1990. godine bili izraženi ti procesi dezintegracije, podstaknuti spolja, ali sad nije to tema. 16. maja 1990. godine kad si ti došao na čelo Predsedništva, kažeš, vrlo čisto ovde piše: “Prvi put sam tada jasno i javno rekao da ko god želi, može da izađe iz Jugoslavije mirnim putem. Da treba da donesemo zakon o otpljevanju i da niko nije dužan da ostaje u Jugoslaviji na silu ako to ne želi, ali da se neustavna i protivzakonita samovolja ne može tolerisati”, je li tako?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Pa da, to je naš suštinski stav bio. Svako ima pravo kao što je se odlučio da bude u zajednici, u Jugoslaviji i ima pravo da iz nje izađe, obzirom na komplikovanost odnosa koji su u međuvremenu nastali 70 godina i više zajedničkog života, apsolutno je potrebno da donesemo zakon na koji će se način to uraditi i da se to onda mirnim putem ostvari. To je bila, to je bio politički stav koji smo mi stalno zastupali, ali je na kraju, na žalost, stalno to odbijano, nego se primenila politika svršenog čina, donošenje odluka i zakona koji su u sukobu sa Ustavom Jugoslavije, nepoštovanje saveznih zakona, odbijanje da se daju porezi federaciji, napadanje Jugoslovenske narodne armije i tako redom, što je već sve poznato.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, da li je bilo jasno da postoji miran i zakonit i ustavan put odgovarajućim promenama da niko nikoga silom ne želi da zadrži da ostane u Jugoslaviji, ako to sam neće? Je l' to bilo jasno?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Niko nije imao prvo da nekoga zadržava, a svako je imao pravo da izađe, naravno na ustavan način.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa šta je po tvom mišljenju onda opredelilo da se upotrebi sila i da dođe do izazivanja krvoprolića, do građanskog rata u Hrvatskoj i u Bosni i Hercegovini?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Pa u Hrvatskoj je nešto drugačija situacija. Ja mislim da se Hrvatska opredelila na politiku svršenog čina zato što je bila ubeđena da ako se ide po nekom zakonskom postupku, da će onda imati probleme sa izjašnjavanjem srpskog naroda u Hrvatskoj, koji će tražiti nešto što oni ne žele da mu daju. To je moje mišljenje i onda je smatrala, politika svršenog čina, odvojimo se mi, a onda mi to rešavamo kako hoćemo. To je moje mišljenje za Hrvatsku. Za Bosnu, uzrok zašto je izbio rat, po mom mišljenju svako ima pravo na svoje mišljenje, ja ne mogu ništa da tvrdim, jeste potpuno pogrešna odluka Evropske zajednice da se u Bosni održi unitarni referendum građana, ne vodeći računa da postoje tamo tri nacije koje treba svaka za sebe da se izjasni i da se onda nađe sporazum između njih. To je bio, po mom mišljenju, ključni razlog zašto je u Bosni izbio sukob.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Nemamo vremena da se na tome duže zadržavamo, uostalom, o tom prevremenom priznanju i ulozi Evropske zajednice i drugih sila u razbijanju Jugoslavije ima mnogo izjava i Karingtonovih i Vensovih (Cyrus Vance) i Miteranovih (Francois Mitternad) i mnogih uglednih političara i to nema potrebe ovde, ali za ovo što govoriš o tom pokretanju nasilja. Da li je za to ilustracija ovo što piše 13. jula 1990. godine gde govoriš o politici prema JNA, i onda, to je vrlo, vrlo dugačak dnevnički zapis, ali govori se o provokacijama, o nasrtajima, o vređanju Srba, o vređanju JNA i tako dalje, i tako dalje. To je bio scenario koji je u stvari odražavao ono što se kasnije događalo i eskaliralo dalje.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Ta zabeleška je jedan scenario borbe Hrvatske za ostvarivanje samostalnosti, koji je autentičan i dobijen je u autentičnom obliku i predstavlja jedan zbir svih tih ponašanja prema svima koji bi se tome suprostavili. Dakle, sadrži elemente jedne nedozvoljive borbe za ciljeve koje su sebi postavili.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: E sada, samo ovo da razjasnimo, upravo vezano u sledu tih događaja, 17. avgust 1990. godine, negde na početku treće trećine ovog dnevničkog zapisa. Zapisao si: "Tuđman je uputio depešu na moju adresu, koja počinje time da je pobuna u srpskim opštinama otpočela posle mog prijema delegacije Srba iz Hrvatske pre nekoliko dana. Između redova mi kaže da sam ih ja podstakao na pobunu. Zaboravio je da pobuna Srba dolazi posle njegovog dolaska na vlast ili se pravi lud". Ti si bio u to vreme predsednik Predsedništva, je l' tako, Boro?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Primaio si delegacije iz Hrvatske, iz Makedonije, iz Crne Gore, iz Srbije, mislim iz svih krajeva zemlje, je l' tako?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Pa naravno, to je bila praksa. Svako je imao pravo da se najavi, da mu se zakaže sastanak, a to su došli legitimni predstavnici Srba iz Hrvatske, koji su imali svoje organizacije, i kulturne i političke i sve. Čak su bili i predstavnici Srpske pravoslavne crkve sa njima.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Prema tome, ti ili bilo ko u Beogradu, niste učestvovali u tome da nekoga podstičete na nekakvu, kako tu piše, pobunu?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Ne, oni su naravno izneli ove političke probleme koje imaju u Hrvatskoj od promene ustava sa kojim se oni ne slažu, do ukidanja ćirilice koja je njihovo pismo, do svega toga što smo ovde govorili, da ne ponavljam to sve i apelovali su na Predsedništvo da im pomogne da se to, ovaj, promeni i da se vrati na stanje u kome oni mogu normalno da žive i ovaj, naravno da sam ja njima rekao da smo to primili k znanju i da ćemo u normalnoj proceduri u postupku sa hrvatskim vlastima nastojati da se to, ovaj, razreši. Dve su sednice Predsedništva bile po sličnim pitanjima: jedna u septembru 1990. godine, jedna u maju 1991. godine o kojoj smo prošle, na prošloj sesiji govorili, čini mi se 8., 9. maja. I na jednoj i na drugoj je Predsedništvo konstatovalo da su to razlozi konflikata u Hrvatskoj. Dakle, ti, ta srpska prava koja su ugrožena i i na jednoj i na drugoj sednici je Predsedništvo insistiralo da se ta pitanja rasprave između hrvatske vlasti i srpskih predstavnika tamo. Dakle, ništa tu nije bilo, ništa tu nije bilo dramatično na tom sastanku i to je iznošeno na sednici Predsedništva, a to što je Tuđman rekao, pa to je stil, prebacivnje odgovornosti na nekoga drugoga za ono što se tamo dešava njihovim, zbog njihovih postupaka. Ništa drugo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Samo da rezimiramo taj deo prilaza. Delegacija dolazi kod tebe, ti slušaš njihove primedbe, iznosiš te primedbe, odnosno informaciju o tome na sednicu Predsedništva. Sednice Predsedništva koje koje citiraš, potvrđuju da su te primedbe zasnovane na realnim činjenicama, je l' tako?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Da. I apeluju da se to raspravi u Hrvatskoj, između hrvatske vlasti i srpskih predstavnika. To je stalni naš prilaz bio da su to stvari koji oni međusobno treba da reše da ne bi bilo konflikata.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Prema tome, nikako se ne može zaključivati da je Beograd podsticao neke konflikte u Hrvatskoj?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Pa tu, ova rečenica je možda ovako lapidarno napisana, kao moj lični odgovor Tuđmanu, koji on, ne znam, možda nije čitao dnevnik, da on kaže da je pobuna tamo nastala posle njihovog dolaska ovde, a ja komentarišem da je pobuna nastala posle njegovog dolaska na vlast. A ranije nije bilo takve pobune, što je činjenica jedna. Kako mogu ja da izazovem pobunu u Hrvatskoj. Oni se bune zbog njegovog ponašanja, a ne zbog mog.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Sada još samo jednu stvar iz dnevnika, 27. avgust 1990. godina, znači avgust 1990. godine i to kraj: "Održali smo trojni sastanak Slobodan Milošević, Kajdomčaj (Hisen Kajdomčaj) i ja". Kajdomčaj je bio tada predsednik Predsedništva Kosova, je li tako?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Da, jeste.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: 27. avgust. I Kajdomčaj u suštini traži od Predsedništva da zaštiti Kosovo od Srbije. Ti kažeš: "I Slobodan i ja smo mu rekli da to nije objektivno, ni potrebno, ni moguće. Kosovo mora svoje probleme da rešava u Srbiji i sa Srbijom, preskočiti Srbiju ne može. Predložili smo mu da aktivira svoje Predsedništvo na politici jedinstva Srbije, Kosovo u Srbiji i sa njom u Jugoslaviji. Da mu je to i posao i odgovornost i da ćemo ga na tome svesrdno podržati". Odbio je navodno ne zato što se ne slaže s tim stavovima, jer koliko se ja sećam tog razgovora, on se slagao sa svim našim stavovima. Jedino nije hteo da da izjavu, je l' tako Boro?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: E onda kažeš: "Posle sastanka sa Kajdomčajom, Slobodan me obaveštava da Jusuf Zejnulahu (Jusuf Zejnullahu),

dokorašnji predsednik Izvršnog veća Kosova direktno saraduje sa SUP-om Hrvatske i Slovenije i sa Antom Markovićem, sa ciljem obaranja srpskog rukovodstva. Raspolažu snimcima autentičnih razgovora iz kojih se jasno vidi da je Ante Marković prekorio Zejnullaha što su usvojili deklaraciju o Kosovu, jer je on, Ante, navodno sve bio pripremio i praktično bi svojim programom i aktivnostima oborio Slobodana Miloševića. Posle te njihove greške Slobodan je uspeo da se ponovo politički rehabilituje. Savetujem mu da njega slušaju, pa će sve biti po planu i u redu". Je li ta veza Ante Markovića-SUP-a Hrvatske i Slovenije, Zejnullaha i separatizma na Kosovu bila onda očita?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Ovaj presretnuti razgovor, kao što i Sud ovaj raspolaže sa mnogim presretnutim razgovorima, je autentični dokument sa kojim je raspolagala naša obaveštajna služba i on sve govori. Ono šta sam govorio o Anti Markoviću, kao predsedniku savezne vlade, da on svojim programom i reformama, koje na neki način su i mogle da imaju logiku u vezi sa uvođenjem tržišne privrede, je čitavu stvar vodio tako da osiromaši Srbiju do te mere, da nastane pobuna koja će srušiti našu vlast. To je bio njegov plan. A ljudi na Kosovu su smatrali da oni treba da proglase svoju republiku i da rade sami, nezavisno od toga šta Marković misli i on ih je tu ukorio.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da, išli su mu, išli su mu ispred plana.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Da. On je smatrao da je ovo siguran put kojim on ide i da se ne može primetiti ništa o čemu se radi a oni su išli grubo, proglašavajući nezavisnost na koju nemaju pravo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Ja se nadam da mogu da preskočim još neka pitanja, jer smo dosta toga raščistili. Nekoliko samo stvari vezano za ovo šta si pred kraj svedočenja govorio o mojoj političkoj, o mojim političkim karakteristikama i da sam autokrata i kažeš da, "iako sam se konsultovao sa ljudima oko sebe, uvek sam ja bio taj koji je donosio odluke". Je l' to tako, Boro? Tako kažeš. Je l' tako?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Pa sve šta sam napisao i u knjizi koja se zove "Knjiga o Miloševiću" i što sam ovde rekao, to je moje lično gledanje i moje lično ubeđenje. Ono naravno ne mora da bude tačno. Postoje i drugi ljudi koji mogu to da cene, ali činjenice koje su iznete i na osnovu kojih sam to ubeđenje stekao, su tačne.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: To da sam ja donosio svoje odluke, ja svakako ne sporim, jer nisam svakako ja donosio tuđe odluke, nego svoje od-

luke. I valjda se i od predsednika Republike očekuje da donosi svoje odluke a ne tuđe odluke. Ali da li to što sam ja donosio svoje odluke podrazumeva da nisam uvažavao tuđe mišljenje? Da li to znači da prvo isključuje drugo?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Mislim da je to vrlo jasno rečeno. Ne treba mnogo da objašnjavam. Uvažavao si tuđa mišljenja ukoliko nisu bila u sukobu sa tvojim, po pravilu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Ti si se sa mnom sastao sigurno nekoliko stotina puta, je l' tako?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja sam se toliko puta savetovao s tobom, 'ajde ne računajući i telefonske i tako dalje. Ako bi to bilo tako da baš nikoga ne uvažavam, što bih ja gubio vreme na tolike razgovore, konsultacije, sastanke i tako dalje?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Pa u knjizi je napisano da to nije uvek bilo tako. Da je tu nastala jedna evolucija. Da su u prvo vreme stvari bile sasvim drugačije, a da je onda kasnije, sa jačanjem pozicije, ugleda, ubeđenja o ovaj, snazi i mogućnosti, da se krenulo u jednom drugom pravcu, ovaj, koji je praktično bio takav kako sam govorio. Ja mislim da se mi tu vrlo dobro razumemo. Ovde se radi o, ovde se radi o marginalizaciji zvaničnih organa koji treba da debelo rasprave pre nego što donesu neku odluku. A faktički je bilo da se na zvaničnim organima, na primer, Glavnom odboru partije ili kongresu i tako dalje, donose stavovi o kojima oni skoro i ne raspravljaju. Ili ako raspravljaju, samo u duhu podrške i koji se automatski prihvataju.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro ...

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Ja ne kažem da u onom postupku kada si ti formirao stav koji tamo treba da se usvoji, nisi baš nikoga konsultovao, ali kažem da je tvoja reč bila definitivna i presudna i u toj fazi. O meni, o sebi, o meni, ja smatram da sam bio privilegovan. Rekao sam da sam imao uvek dostupnost, da sam uvek mogao sve da kažem, da sam uvek mogao da se ne složim, da nisam imao posledice u dugom periodu vremena, ali nisam mogao nikada da odlučim drugačije nego, nego što si ti rekao i naravno da nisam mogao, jer nisam imao takvu vlast, ali je to uglavnom bilo mnogo davno, do 1992. godine. Posle toga mi nismo imali neke ozbiljnije kontakte a od 1995. godine nismo imali nikakve. A tada je prelom nastao od Trećeg kongresa Socijalističke partije Srbije, pa nadalje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, ti si taj prelom, gde sam ja autokrata, konstatovao od vremena kad mi nismo imali kontakt. A do vremena kad smo imali kontakte, uvažavao sam tvoje mišljenje i konsultovali se i sam si rekao, nikad nisi nastupio protivno svom uverenju, niti bi neko mogao, u ovom slučaju i ja, da te u to ubedi, je l' tako?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Iz knjige se vide primeri šta je sve rađeno, u kojim periodima i na čemu se zasniva takva ocena i mislim da je vođenje ovakve rasprave neće razjasniti stvari ako se ne pročita knjiga.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, Boro, da ne bismo gubili vreme, a s obzirom dakle da je to pitanje vlasti, kažeš, bilo u fokusu stvari, pa valjda ti je poznato koliko smo parlamentarnih i predsedničkih izbora prevremeno raspisali u sve to vreme u Srbiji? Koliko vanrednih prevremenih izbora i parlamentarnih i predsedničkih?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Pa nisam nikada sporio. Ja sam u knjizi razjasnio koliko je bilo nepotrebnih natezanja oko toga da se priznaju izborni rezultati, ali isto tako sam rekao da je presudna reč za ono šta će se u skupština, koje je narod birao, usvajati, dolazila od tebe. Ti to možeš da pobijaš koliko hoćeš. Ja to ne smatram ničim neprirodnim, ali smatram da si imao toliko veliki ugled, autoritet i moć, da su tvoji stavovi bili presudni. Po mom mišljenju, ponekada su ti stavovi formirani, a možda u poslednje vreme i češće, bez dovoljne prethodne rasprave i bilo je političkih grešaka na koje sam ja u knjizi ukazao.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Boro, uopšte ja ne sporim da sam ja bio vodeća ličnost u Srbiji, da sam imao najveći autoritet i da sam sa stanovišta moje funkcije i tog političkog autoriteta, donosio odluke. Ali sporim to da nisam uvažavao tuđa mišljenja, da nisam vodio računa o njima, da nisam umeo da ih saslušam i tako dalje, to sporim. To nije tačno.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Pazi

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Samo da predem ...

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Ne, molim te, moramo da se razjasnimo. Objasni mi, molim te, kaži mi i jednu sednicu Glavnog odbora partije od Trećeg kongresa pa nadalje, na kojoj je vođena rasprava sa različitim mišljenjima o nečemu što je predloženo, jednom. Nije bilo ni jedne, bilo je

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Bilo je raznih sednica. Ja inače sam malo radio u partiji i poslednjih godina predsedavao sam sednicama Glavnog odbora, ostalo vreme sam bio angažovan na svojoj državnoj funkciji i to je svakom poznato.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Poznato, ali ono što je na partiju donošeno, bilo je tvoj stav, a o tome se nije raspravljalo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Svakako je ...

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Nije se raspravljalo, nego se aminovalo i sada ti možeš da kažeš šta god hoćeš, to je činjenica.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja mislim da smo radili prilično drugar-ski i demokratski u partiji. Evo na primer, ti govoriš: "Do Trećeg kongresa je bilo demokratski, a od Trećeg kongresa je bilo nedemokratski", je l' tako?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Demokratskije.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, dobro, Boro. A ti si smenjen u tom demokratskom periodu. Ti si smenjen pre Trećeg kongresa. Treći kongres je bio 1996. godine.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Pa onda da se baš vratimo na to. Ta sednica Glavnog odbora, na kojoj sam ja smenjen, trajala je 12 minuta. Na tu sednicu si došao i rekao: "Predlažem da donesemo odluke o pripremi Trećeg kongresa. Zato predlažem sledeće odbore". Nekoliko odbora si predložio i nekoliko ljudi koji će biti šefovi tih odbora, a onda si, ne, o tome nije vođena rasprava nikakva, a onda si kazao: "Isto tako predlažem da razrešimo dužnosti Jovića, Mihajla Markovića, Milorada Vučelića, Slobodana Jovanovića i Pankova", bez obrazloženja, bez rasprave, bez glasanja, i rekao si: "Ako se slažete da završimo", a onda ćemo na sledećoj sednici dobiti od ovih ljudi koji smo odredili da budu šefovi grupa za pripremu kongresa i to šta će na kongresu da se raspravlja i kakvi će tekstovi biti i kakav će sastav tih grupa biti i tako dalje. Da li je istina da je tako završena ta sednica? Da nije bilo nikave rasprave, da nije bilo ni pitanja. Da nije bilo ni predloga odozdo, niti da je unapred predloženo da će biti kongres, ni ko će šta za kongres pripremati? Da li je istina?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Boro, ja ne mogu da se setim detalja, al' verovatno ti dobro interpretiraš tok sednice, samo nema smisla da gubimo vreme na te takve stvari. Samo bih te podsetio, valjda je elementarna stvar

da su ti odbori i ti ljudi koji su zaduženi za pripremu kongresa, prethodno u nekim izvršnim telima partije pripremljeni i predloženi a da ih nisam ja izmislilo iz svoje glave. Oni su svi bili iz sastava tog Glavnog odbora.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Ne, ne, ne. Ti si došao iz Dejtona dva dana ranije i odmah si zakazao sednicu, takoreći silazeći iz aviona. Nikakve pripreme u partije nije bilo, ja sam potpredsednik partije, niti smo znali da će biti ta sednica, niti smo znali da će se odlučiti za pripremu kongresa, niti smo mi raspravljali ko će biti šefovi tih grupa, niti koje će grupe biti, a pogotovu nismo znali da će neko biti smenjivan.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A jesi li ti imao neke primedbe na te grupe i na šefove tih grupa? Jesu li to bili neki ljudi koji nisu bili dovoljno ugledni za ...

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: E sada dolazimo na glavno pitanje, da je sve ono što si ti predlagao bilo bez primedaba. Ja na toj sednici nisam ni prisustvovao, smenjen sam bez da sam prisutan, a nije mi bilo ni saopšteno da će moje pitanje biti na dnevnom redu, ali to je sada, sad uopšte nevažno. Ovo je važno na koji se način radilo ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, Boro

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: A partija, izvini, partija je centralno mesto u kojem se odlučuje o svemu. O svemu, i ko će da bude poslanik i kakve će stavove poslanici da zauzimaju u skupštini i tako redom, i kako će vlada da radi, dakle vrlo značajno mesto. Ne možeš osporiti to što sam napisao, u najboljoj nameri. Ne da tebe diskreditujem, nego da se u budućnosti tako nikada ne radi.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, Boro, dobro Boro. Da li zaista nemaš u vidu da je Glavni odbor partije, on je imao 300 i, sad da ne pogrešim u broju, ali sigurno preko 300 članova, biran iz svih opština širom Srbije i da su to bili ljudi od koje mnoge ja čak nisam ni poznavao? Verovatno je valjda postojala jedna partijska struktura koja predlaže, koja ide iz baze, koja na taj način, na taj način se dolazilo do Glavnog odbora partije. Je li tako ili nije?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Ma sada govoriš o nekim drugim stvarima. Ja ovde govorim kako je predložen sastav ljudi koji pripremaju kongres i kako su predloženi ljudi koje treba smeniti ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, dobro ...

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Nije dobro. To je jedna stvar. Drugo, kako je, ako idemo dalje, kako je predložen spisak za Glavni odbor koji treba da bude izabran na Trećem kongresu SPS ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa valjda je predložen u organima partije i valjda je predložen na osnovu predloga iz opštinskih odbora, iz mesnih odbora. To je, to je posao kojim se bavio ceo taj partijski aparat, ta partijska struktura, a ne ja. Pa to ti je valjda poznato.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Poznato mi je da je trebalo tako da bude i poznato mi je da su odozdo dolazili predlozi. Ja nisam, ovaj, učestvovao tu, jer sam bio već isključen, ovaj, ali poznato mi je da su dolazili predlozi i da su oni redigovani kod tebe. Dobro, predsednik si partije, imaš pravo, ali na broj koji treba da bude izabran, dakle smanjivanjem, ranije smo imali veći broj nego što treba da biramo i to je, i to po volji ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, dobro Boro, da ne ...

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Znači ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da ne gubimo vreme ...

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Ne, to ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Jesam li ja bio taj koji se uvek zalagao za tajno glasanje na kongresu?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Tajno glasanje vredi ukoliko je demokratski način kandidovanja ljudi i ukoliko ima više kandidata, ovaj, kandidata za izbor. A tajno glasanje ne znači ništa ukoliko ja odredim ko će da budu kandidati i drugi niko ne može da bude izabran.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A kako ti izgleda, na primer, kad na tom kongresu u tajnom glasanju ja dobijem sve glasove i objavi se javno da sam dobio sve glasove. Pa valjda da je jedan glasao protiv mene, valjda bi onda bilo jasno da tu ima nešto što nije u redu. Bez izuzetka. Kako onda to objašnjavaš? Jesam možda i to ja im rekao: "Dajte svi da se izjasnite ovde za mene da", a tajno glasanje.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Sada prelazimo na neku drugu temu. Nikada nisam osporavao tvoj apsolutni autoritet. Osporavao sam ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Hvala lepo

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Osporavao sam demokratski način rada.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Oni su prihvatili to, to je njihov problem.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Vrlo dobro. Na tajnom glasanju kad dobijem sve glasove, to po tebi nije demokratski način rada.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Nisam to rekao. Rekao sam da nije demokratski način donošenja odluka kasnije, a ne izbor tvoj.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: To je drugo pitanje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Onda moj izbor je drugo pitanje. Samo kratko još da pređemo preko jedne teme. Kažeš da sam ja imao monopol nad medijima, međutim ti dobro znaš da, ti si pomenuo "Politiku" i Radio Televiziju Srbije?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ni tamo nije neki monopol, ali da kažem uticaj svakako je, partija, vlada, ja, imali na državne medije ili bliske Vladi, kao što je na primer "Politika".

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Međutim, je li sporno da su ogroman broj listova, čak ja mislim da je u Jugoslaviji bilo nekih 2.500 registrovanih medija, ali da, nemam vremena da ih pobrojam, naravno. Pored "Politike", imao si dnevne novine "Blic", "Glas javnosti", "Borba", pa "Naša Borba", pa "Telegrafi", dnevni, nedeljni, "Novosti", NIN, "Vreme", "Studio B", "B92" ...

prevodioci: Prevodioci mole da malo usporite.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa agencije "Beta", "Fonet", mreže lokalnih televizijskih stanica. Praktično, sve je to bilo u rukama opozicije. Je l' to tačno ili nije?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Tačno je da u tim listovima nisi imao uticaj i u lokalnim televizijskim stanicama u većini, tamo gde nije naša partija bila na vlasti, a imalo je dosta opština gde naša partija nije bila na vlasti.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, znači nije sporno da da je veliki broj listova bio, na koje ni mi a ni ja svakako, nismo imali nikakvog uticaja, je l' tako?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: To jeste tačno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: E pa molim. A da li se sećaš da je ikad za ovih 11 godina, od 1989. godine do 2000. godine i jedan broj i jednih novina zabranjen?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Ne sećam se da je zabranjen.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. A da li se sećaš da je, na primer, na Kosovu bilo dvadesetak listova na albanskom jeziku, koji su svi bili opozicioni i separatistički orijentisani?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Da, to je tačno. Imali su i svoje televizijske kanale i radio.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Jeste. I jesu li bili krajnje, kako bih rekao, drski u odnosu i prema meni i prema vlasti i prema, prema Srbiji? Je li ikad i jedan njihov broj zabranjen?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Nije ni jedan, nije. Ovde se radi o drugim stvarima.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Pošto se govori o nekom nedemokratskom režimu, jesmo li mi imali nekave političke zatvorenike u zatvorima za sve to vreme?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Koliko ja znam, nismo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Hvala lepo.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Želeo bih ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Samo još ...

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Izvinjavam se, ja moram da objasnim. Ovde gde je u pitanju državna televizija i državni radio i državne novine, koje su imale najveći uticaj na narod, jer se državna televizija i radio u svakoj kući

čuju, a lokalni radio i lokalna televizija se čuju u ograničenom prostoru, tamo u opštini nekoj, dve-tri opštine i tako dalje, naravno da je najveći uticaj na narod imala državna televizija. Druga tačka, bilo je jako puno novina, to je tačno, ali naš narod izuzev u nekim većim centrima, uglavnom ne čita novine, nema pare da kupuje te novine, osiromašio je i retko dolazi do tih informacija. Glavna informacija je prvi program Radio Televizije Srbije ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro Boro, to ...

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Ne, ne, ne, moram ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, pa ne sporim to

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Ne, pa čekajte. Ako kažem, imala glavni uticaj, onda tamo 100 nekih drugih nisu isto što i ova jedna. To je jedno pitanje. A postojale su ne 100, nego stotine drugih. Uticaj tvoj na izbor kadrova u ovim organima, bio je presudan. To sam hteo da kažem. Oni su ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, Boro ...

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: To ne možeš da sporiš.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, Boro, ja ovde se uopšte s tobom ne prepirem oko toga. Naveo sam ti vrlo ugledne listove, a ne samo neku, neke lokalne male i druge medije, na koje, sam si rekao, nismo imali uticaja i da se ne može govoriti, dakle, o nekom zatvorenom medijskom prostoru. A da ne govorimo o mogućnosti da se sva moguća štampa kupi u Jugoslaviji. Ali da se pozabavimo još samo sa dva pitanja. Ja ću da izgleda da uspem da zatvorim ovu, kako bih rekao, ovu želju koju sam imao da završim za ove dve sednice. Samo te molim da mi odgovoriš na još par pitanja. Rekao si kao ilustraciju mog, kako bih rekao, autoritarnog ponašanja, da sam doneo odluku da raspustim Skupštinu Srbije, je l' tako?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Pa piše, da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Molim?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Pa da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Jesam.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Ne radi se o ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Jesam doneo. Je li to moje ustavno pravo bilo kao predsednika Republike Srbije? U Ustavu piše Boro, je l' tako: "Predsednik Republike na predlog vlade", što takođe nije beznačajno "može doneti odluku da raspusti Skupštinu", je l' tako?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Zašto bi se sporili oko nečeg što je čisto i jasno. Ne bi ni mogao da je raspustiš da nisi imao pravo. Naravno, samo što si mogao da je raspustiš ili da je neraspustiš. Ali treba tu, tu moju konstataciju tumačiti kao jednu od niza konstatacija koje govore o globalnoj karakteristici a ona je istinita. Imao si pravo na predlog predsednika vlade, predsednik vlade je dao predlog, ti si ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ne, nego na predlog vlade.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Na predlog vlade, oni su dali predlog, ti si raspustio skupštinu. Samo da se razumemo, vlada je bila naša.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa šta?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Vlada je bila naša ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A gde to, a gde to ...

SUDIJA MEJ: Dozvolite svedoku da završi. Morate da govorite jedan po jedan.

SVEDOK JOVIĆ: Ti si i na vladu mogao imati uticaj da takav predlog da. Da se ne upuštamo sada na to. Sve je bilo po ustavu, ali je to urađeno ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, Boro, da li u nekoj zemlji na zapadu onaj ko ima uticaj na vladu, koji ima vladu ili koji ima, evo da uzmemo najbližu zemlju Grčku, odluče da skrate mandat i raspišu izbore kada smatraju da im to odgovara. Pa je l' to nedemokratski?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Nisam ja

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ili na primer bilo koju drugu zapadnu zemlju gde onaj ko je na vlasti može da prevremeno raspiše izbore, odnosno raspusti skupštinu i prevremeno raspiše izbore. Pa jesu li odmah automatski raspisani izbori pošto sam ja raspustio Skupštinu, je li tako ili nije?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Pa jeste tako, ali nije ovde sporno da li je nešto po ustavu ili nije po ustavu, nego je ovde konstatacija da si ti imao

sasvim veliki, toliko veliki autoritet i toliko veliku vlast, da si mogao i to da uradiš. Naravno bez Ustava to ne bi mogao, to je jasna stvar. Ali u drugim okolnostima ako ne bi imao veliki autoritet i veliku mogućnost, moglo bi biti ogromnog suprostavljanja drugih i manifestacija i svega ostaloga. Ovde nije bilo jer si imao ogroman ugled ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Jeste, i raspustio sam skupštinu i šta je bilo na izborima koji su automatski odmah raspisani. Dobili smo veći broj poslanika u Skupštini Srbije, što znači da reagovanje građana nije bilo negativno, nego pozitivno i u stvari pokazalo da sam opravdano raspustio Skupštinu. Je l' tako ili nije?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Pa verovatno je tačno da smo dobili veći broj poslanika, a i svako tumači na svoj način. Smisao ovoga šta sam ja u knjizi napisao nije bio da se sporim, ni da li si imao pravo, ni da li je to uobičajeno ili nije, nego je smisao bio da pokažem koliko si imao ugleda, autoriteta i moći da uradiš ono šta naumiš.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: I jesam raspustio skupštinu i opet bi je raspustio u takvom stanju. A sada su raspustili skupštinu oni koji za to, nisu imali predsednika već godinu dana ...

SUDIJA MEJ: U to nećemo ulaziti.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Još samo jedno pitanje. Pošto ti je gospodin Najs postavljao pitanja o nekakvom mom kultu ličnosti, pa si ti objašnjavao kako su se nosile moje fotografije, doduše video sam na televiziji, i sada se nose na raznim skupovima iako sam već tri godine u zatvoru, da li ti je poznato, Boro, samo mi na to pitanje odgovori i da li znaš za još koji primer nekog političara, da li ti je poznato da sam ja dva puta, upravo u tom listu "Politika", koji se najviše čita i koji je glavni list u Srbiji, ja tražio, obraćao se građanima, da ne nose moje slike? Sećaš li se toga?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Ne sećam, ali verovatno da jeste ako ti tvrdiš.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Zamoliću saradnike da nađu te brojeve "Politike", da imamo i to. A je l' se zaista ne sećaš toga?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Nisam, ne sećam se, nisam to zapazio, ali mogu da verujem ako ti tvrdiš.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, Boro.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Ako dozvoliš samo da kažem jednu rečenicu, ako Sud dozvoli. Nije kult ličnosti bio samo u nošenju slika. Daleko od toga. Skoro svi tvoji, da kažem, bliski saradnici, koje si odabrao da podržavaju tvoju politiku, naročito u poslednje vreme i koji su automatski prihvatili odluke i koje nisu dobre i koje jesu dobre, gde god su javno istupali, meni je to jako bolo oči, sve zasluge su pripisivali tebi. Za sve nesreće su optuživali druge, a ti si, dakle niko nije smeo da održi govor i nije mogao da održi govor a da ne istakne tvoju ličnost. A onda su na televiziji manje-više te pasuse iznosili, potpuna podrška sa svih strana. Znate, to je, možda ti to nisi primećivao, obični građani a ja sam u to vreme bio obični građanin već od 1995. godine pa na ovamo naročito, to je bilo već malo mnogo u uslovima u kojima smo živeli, u teškim uslovima.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, Boro, pa mnogi moji saradnici dobro znaju da sam glavne primedbe upravo upućivao na to pozivanje na mene ...

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: E ja se izvinjavam

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: I da mnogi to nisu radili zbog mene, nego zbog sebe.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Moguće je, ja to ne znam. Ako je to tako, onda je trebalo malo žešće da postupiš i prema njima, a ne prema onima koji su ti iskreno stavljali primedbe šta ne valja.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, Boro. Ovde moram da intervenišem. Još samo na par stvari koje zaista smatram neprimerenim i rekao bih, daleko od nekog morala. Ne dajem prigovor tebi u tom smislu, ali smatram da je na neki način, kao objašnjenje, zloupotrebljena. Ovde je rečeno kako te je neko izbrisao sa filmske trake. To se dešavalo u nekim režimima da se premontiraju fotografije, neki brišu sa neke trake i tako dalje. Da li zaista imaš podatak da te je neko izbrisao sa neke trake?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Od 1995. godine pa naovamo, od kada sam smenjen, kao i ranije svake godine za 28. mart ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, to si objasnio ...

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Ne, ne, ne, ne

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Nemoj da mi oduzimaš vreme ...

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Ne, ne pa ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: I da ponavljaš ono što si objasnio.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Pa ti pitaš, a nećeš da ti odgovorim.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa ne, je li te neko izbrisao sa trake? Odgovori mi da li ne. Je l' te neko izbrisao sa trake?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Ako ne mogu da odgovorim, onda ne mogu da odgovorim. Ja mogu da odgovorim onako kako ja umem, a ne kako ti želiš

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ali ja nemam ...

SUDIJA MEJ: Čekajte malo, čekajte malo. Gospodin Jović treba da ima dovoljno vremena, koliko mu je potrebno, da odgovori na pitanje koje ste vi postavili, gospodine Miloševiću. Svedok treba da ima priliku da odgovori. Izvolite, gospodine Joviću.

SVEDOK JOVIĆ: Cela sednica skupštine koja je održana 1989. godine, 28. marta je datum koji je uzet za državni praznik, svake se godine taj datum evocira na Televiziji Srbije i prikazuju se, prikazuje se događaj. Sve do 1995. godine prirodno je prikazivan događaj, predsedništvo skupštine, predsednik skupštine, koji drži govor i ljudi koji sede. Od 1995. godine prikazivani su ljudi koji dole sede i aplaudiraju, na čelu sa Slobodanom Miloševićem, ali nije više prikazivan deo predsednika koji drži govor, koji proglašava ustav. Ja ne tvrdim da je sa trake izbrisan, ali je izbrisan sa javnosti. Taj deo trake više nije prikazivan.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, Boro ...

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: To su činjenice.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Boro, pošto si me upoznao, nadam se dobro, za priličan broj godina koje smo proveli zajedno, da li zaista misliš da ja imam ikakve veze s tim koji se deo trake prikazuje povodom, eto, svečanosti, da imam ikakav uticaj na to i da je to moglo da dođe od mene?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Ti imaš vrlo veliki uticaj na one koji to rade, a oni vrlo dobro znaju da, ako bi radili drugačije, da bi mogli biti pomereni.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, Boro, 'oćeš meni da pripíšeš to da te nije bilo na primer, na filmu ...

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Ja, ja konstatujem jednu istinu koja je rezultat jednog mehanizma, koji deluje pod tvojim rukovodstvom. Da si im ti lično kazao, to nikad nisam rekao, ali da ti imaš presudni uticaj na njih i da možeš da ih pozoveš na odgovornost ako je drukčije, to sigurno jeste.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, Boro ali možemo li, pošto si naveo i primer kako te nisu pozvali u tvom rodnom selu na proslavu škole, da li zaista misliš da je neko iz Beograda intervenisao da te neko ne zove na proslavu škole u tvom selu?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: To su meni rekli predsednik partije i predsednik opštine iz mog mesta. Došli su i rekli su: "Molim te da imaš razumevanja, saopšteno nam je iz Beograda", pošto oni organizuju tu proslavu, da li je, da li je to iz Beograda, iz straha od tebe i nekoga oko tebe ili po nalogu. Ne verujem da je po nalogu, ali verujem da je iz straha, "ako budemo tebe pozvali na svečanost, svečanosti neće biti". Ja sam rekao: "Zašto, svečanosti će biti bez mene, zašto ću, zašto moram ja da budem".

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Boro, samo te molim, pošto su ti ovde postavljali i pitanja u pogodbenom obliku, da li zaista možeš da poveruješ da je to moglo da dođe od mene, da te ne zovu na proslavu škole u tvom rodnom mestu?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Ja čvrsto verujem da je svima bilo zabranjeno da kontaktiraju sa mnom i da me zovu bilo gde, jer ako je bilo gde trebalo da me pozovu, onda je bar trebalo da me zovu na nacionalni praznik, kao bivšeg predsednika skupštine, kao bivšeg predsednika republike, Jugoslavije, a to nikada nije bilo činjeno. Ne, to ne može da bude slučajno. To može biti izbrisano po nečijem nalogu ili ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro ...

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Ili zbog dodvoravanja onome za koga misle da tako želi, a to je tvoj problem.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa dobro, dobro da li je to onda ovo drugo ili, pošto me poznaješ, smatraš da sam ja taj koji bi rekao: "Nemojte da zovete Boru Jovića na proslavu škole u Nikšiću"?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Ne, za Nikšić možda nisi, ali za državne praznike sigurno, a za Nikšić su oni oko tebe koji smatraju da nigde ne smem da dođem. Nigde. Potpuna izolacija.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Dobro, hvala lepo. Evo ja sam svoju nameru da završim ovo unakrsno ispitivanje uspeo da, bez obzira što sam se lišio jednog broja pitanja, ostvarim, tako da imate celu sednicu da, da možete da završite. Hvala lepo.

SUDIJA MEJ: Izvolite, gospodine Najs.

TUŽILAC NAJS: Možda bi bilo dobro da u ovom trenutku prvo govorimo o problemima rasporeda sa ovim svedokom.

SUDIJA MEJ: Da.

TUŽILAC NAJS: Svedok može da se povuče i može da ima dužu pauzu, jer ovo o čemu sada moramo da govorimo nema nikakve veze s njim.

SUDIJA MEJ: Najbolje da ipak ovo sada na brzinu završimo, ali prvo jedna stvar. Gospodin B-1684 je juče spomenut. Odlučili smo uz protivno mišljenje sudije Robinsona (Robinson) da u spis uvrstimo transkript tog svedoka po Pravilu 92bis bez unakrsnog ispitivanja, a obrazloženje ćemo da izdamo kasnije.

TUŽILAC NAJS: Prvo smo hteli da vam damo samo dijagram, ali smo onda na kraju napravili i popis u tradicionalnom obliku, jer smo smatrali da će to takođe da bude veoma korisno. Mislim da ste vi nešto želeli da kažete o nedelji od 8. decembra.

SUDIJA MEJ: Da. Primećujem na ovom dijagramu da moramo nešto da kažem i o nedelji od 15. decembra. Naime, 15. i 16. smo trebali da čujemo onog svedoka.

TUŽILAC NAJS: Da, ako sam dobro shvatio, zasedaćemo samo 15. i 16, ali ne i 18.

SUDIJA MEJ: Zasedaćemo 15, 16. i 17.

TUŽILAC NAJS: A vi ste željeli nešto da kažete o osmom?

SUDIJA MEJ: Da. Situacija u vezi s tom nedeljom je ovakva. Kao što znate, sudija Robinson neće da bude ovde zbog zdravstvenih razloga do srede, 10. decembra. Ja sam se nadao da ćemo umesto toga moći da zasedamo u četvrtak 11. ujutro, međutim izgleda da tada nije slobodna ni jedna sudnica, tako da nam u ovom trenutku ostaje samo sreda 10. Pošto sam o tome razgovarao sa sudijom Robinsonom, mogu da vam kažem da je on sugerisao da ako to bude moguće i ukoliko on bude u stanju da prisustvuje raspravi devetog, onda ćemo da zasedamo devetog. Prema tome, to je jedan mogući put, barem kada je reč o svedocima. 9. decembar, dakle ostaje dan kad bi mogli da radimo i to ćemo da ostavimo otvoreno. Međutim u ovom trenutku to ne možemo da kažemo jer to će da zavisi od zdravstvenog stanju sudije Robinsona. U svakom slučaju, osmog nećemo da zasedamo, ali ako to bude moguće, zasedaćemo devetog ako sudija to bude mogao. Gospodine Najs, nadam se da to ostavlja dovoljno mogućnosti Tužilaštvu.

TUŽILAC NAJS: Mi ćemo naravno da uzmemo sve vreme koje možemo. Bićemo fleksibilni u vezi s time. A sada bih želeo da kažem, bez da imenujem svedoka, da svedok koji je sada zakazan za 8. decembar, naravno moraćemo da ga izbrisemo, je svedok kojeg je važno pozvati otprilike u to vreme, pre svedoka koji se nalazi u sledećoj sekciji, drugog po redu. To je svedok od kojeg ćemo da tražimo iskaz o jednom ograničenom broju tema. Sećate se da sam jednom ranijom prilikom rekao da ne želimo da izvršimo pritisak na Pretresno veće i vi ste shvatili sa kakvim se poteškoćama mi suočavamo, ali to je sada ista poteškoća koja nam ponovo dolazi sa rasporedom za ovog svedoka. Svedok za osmi može da bude veoma kratak ili vrlo dugačak, kako vi hoćete. To je svedok kojeg ću možda morati ponovo da razmotrim, ukoliko dođe do toga da nemamo dovoljno vremena. To je svedok kojeg bih ja veoma želeo da pozvem zbog nekih ograničenih tema koje ću da identifikujem u jednoj skraćenoj radnoj verziji izjave, koju ćemo da predamo Sudu što je moguće ranije. A biće nam teško da tog svedoka dovedemo ranije. Prema tome, stvara se dosta problema zbog toga što nećemo moći da ga izvedemo osmog. Nadam se da ovo nisam rekao previše eliptično. Situacija je sada takva sa ovim svedokom kojeg bismo trebali da imamo, da ćemo možda morati od tog svedoka da odustanemo i mislim da bi ta kalkulacija mogla da se odnosi na četiri ili pet drugih značajnih svedoka. Ako gledam program od sada do kraja februara, ja ću kasnije Pretresno veće da obavestim koji će to

da budu svedoci. Pretresno veće je, ako se ne varam, neformalno zatražilo, odnosno dalo nam do znanja da moraju da se postave pismeni zahtevi za izjave po Pravilu 89(F) i mi ćemo, dakle, takve zahteve postaviti za sve svedoke koji nisu obuhvaćeni posebnom odlukom po Pravilu 92bis. To ćemo da damo što je pre moguće, i u tom dokumentu identifikovaćemo one svedoke u vezi kojih postoji zabrinutost oko raspoloživog vremena.

SUDIJA MEJ: Hvala. Molim sudskog savetnika da mi se obrati. Sada idemo na pauzu od 20 minuta.

(pauza)

SUDIJA MEJ: Danas možemo da radimo do 14.00, tačno do 14.00. Pretpostavljam da onda gospodin Najs i gospodin Tapušковиć imaju po pola preostalog vremena na raspolaganju.

TUŽILAC NAJS: Bolje da budem malo odlučniji nego što sam ranije bio, ja se tome oštro protivim. Amikusi su, naravno delujući na optuženog, imali dosta vremena i ja vas molim da sada date više vremena nama nego amikusima.

SUDIJA MEJ: Gospodine Tapušковиću, hajde da vidimo kako ćete vi da napredujete. Ukoliko možete da završite za pola sata, bićemo vam zahvalni.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Časne sudije, zaista ću se potruditi, ali čini mi se da ćete proceniti, ja se nadam. Nisam ni malo pretenzivan da će stvari koje želim da otvorim pred vama imati značaj za vašu razmišljanja. Gospodine Joviću, ja se zaista neću baviti mnogo baviti vašom knjigom i insistirao bih, pre svega u interesu dobrog rada i pravih pitanja vezanih za odlučivanje Suda, samo na stvarima koje se tiču onog vitalnog dela vremena kada ste donosili Ustav i naročito imajući u vidu ono vreme koje ste proveli na funkciji člana Predsedništva Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije. Uopšte me zaista ne interesuju, niti mislim da je to relevantno, šta se događalo u vašoj partiji i kako su izgledali odnosi u njoj. I počeo bih, pre svega, citirao bih samo jednu jedinu rečenicu koju, koju ste napisali u svojoj knjizi na strani 114. Setićete se, ne morate da gledate knjigu ...

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Koju knjigu?

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: “Knjigu o Miloševiću”. Jedna jedina rečenica, setićete se odmah. Čini mi se da je to bitna stvar, gde ste, a to je engleska verzija, strana 120, zadnji pasus, rekli ste usred tog pasusa, davši određene karakteristike vezane za Slobodana Miloševića, rekli ste usred tog pasusa: “Ja sam smatrao da moram da činim onako kako mi savest nalaže”. Da li je to osnovno opredeljenje koje vas je rukovodilo u onom vremenu kada se odlučivalo o Ustavu i u onim vremenima kada ste bili u funkciji predsednika Predsedništva?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: I onda i sada. Uvek.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Ja vas molim zaista, ukoliko je potrebno vi naravno možete dati sva objašnjenja koja su nužna, ali ako budete mogli da mi odgovarate sa da ili ne, ja bih vas molio zbog vremena koje mi stoji na raspolaganju. I vi ste, opisali ste u svojoj knjizi svoj rad kao člana one komisije. Vi ste bili predsednik Komisije za ustavne promene, a takođe ste bili u to vreme i predsednik republičke skupštine, je l’ tako?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Da.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: E sad, u onom periodu kada se pripremao ustav, vi ste na izradi tog ustava učestvovali permanentno. Koliko sam ja shvatio vašu knjigu, radili ste potpuno samostalno i u skladu sa svojom savešću, je l’ tako?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Samostalno relativno, jer ništa se samostalno na Ustavu ne može raditi, u stalnoj koordinaciji i sa drugima, ali sam ja bio najodgovorniji, jer sam rukovodio poslom.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Hvala. Međutim u svojoj knjizi ste objasnili da je Slobodan Milošević bio pod značajnim pritiskom sa Kosova od strane Albanaca ...

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Ne od strane Albanaca.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Dobro, uglavnom se tražilo da se odustane od amandmana 47, je l’ tako?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Srbi sa Kosova su bili ubeđeni da će Ustav biti odbačen, da će promene ustava biti odbačene, odbačen, ukoliko ne odustanemo od tog amandmana i u to su ubedili Miloševića.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Dobro. I vi ste rekli i napisali na strani 45. srpske verzije, a na strani 51, prvi pasus engleske verzije, vi ste kazali: "Bila bi tragična greška da je Milošević poslušan, da je prihvaćen njegov stav. To niko živi u Srbiji ne bi razumeo, bez obzira na to koliko je bio realni rizik da se izgubi i ono šta je sigurno postignuto". Je l' tako?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Jeste.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: A onda u sledećem pasusu ili dva pasusa kasnije, to je strana 46, a strana 51, treći pasus engleske verzije: "Posle dramatične rasprave i više prekida zasedanja Skupštine Kosova, izglasane su ustavne promene u celini, uključujući i amandman 47", je l' tako?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Da.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Da li je takođe bilo i određenih problema i sa jezikom? Zvanični jezik u to vreme, službeni jezik, nije bio srpski jezik, nije bio, bio je srpski jezik, ali ne ćirilčno pismo. I da li je tačno da je glavni, glavni uticaj na vas da se ćirilčno pismo uvede kao službeno pismo, zbog čega je bilo dosta problema na Kosovu, došao od strane veoma poznatog, uglednog, najpopularnijeg akademika u to vreme, profesora Lukića, profesora Pravnog fakulteta. Da ste vi pod njegovim uticajem se izborili za to da ćirilčno pismo dobije taj status koji je zacrtan u Ustavu, je l' tako?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Malo ste izmešali. Želeo bih da razjasnimo u nekoliko rečenica, ne da vam oduzimam vreme. Ne radi se o Kosovu ovde uopšte. Albanci su imali pravo na svoje pismo i svoj jezik i to nije bilo sporno. Ovde se radilo o tome da je po srpskom Ustavu zvanično pismo bilo i ćirilica i latinica, a da je u drugim, i da je u jugoslovenskom Ustavu isto bilo napisano da je svuda i ćirilica i latinica. Tradicionalno srpsko pismo je bila ćirilica i dok smo mi u Srbiji prihvatili i latinicu, u drugim delovima zemlje nigde nisu prihvatili ćirilicu, tako da je ćirilica počela da iščezava i u našem jeziku i profesor akademik Radomir Lukić je predložio, a mi smo usvojili da se napiše da je ćirilica zvanično srpsko pismo, da se može pisati i latinicom apsolutno sve što god hoće, ali se u školama mora učiti ćirilica i da u državnim ustanovama se mora pisati ćirilicom.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Hvala. I samo još jedno pitanje vezano za to. Dakle, ovde se gospodin Slobodan Milošević nije trudio da vas u ove stvari uverava i to je ovako išlo kako ste kazali. Na primer, još samo ovo vezano za izbor Mesića. Vi ste bili protiv tog izbora i čak ste smatrali da

bi to mogao da bude razlog da odustanete od daljeg rada u Predsedništvu, ako se ne varam, ako sam dobro shvatio ono šta piše u vašim tekstovima, ali Slobodan Milošević je bio za to da se Mesić izabere na tu funkciju.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Ne, to nije tačno. Ima, postoji jedna epizoda. U jednom trenutku je rekao da ga ipak izaberemo, pa ćemo onda da ga nadmudrimo na drugi način. Ja nisam ni razumeo šta je to. Slobodan Milošević je pristao da izaberemo Mesića posle ogromnog pritiska ministarske trojke Evropske zajednice i tada sam i ja pristao, naravno, jer ne vredi svađati se sa celim svetom zbog neke stvari koja je takvoga karaktera. A što se tiče ovih drugih dveju stvari, ja sam ta dva primera gde je Milošević pristao na nešto što u jednom slučaju se nije slagao, a u drugom slučaju nije ni bio u toku, govorio o periodu u kome je sa Miloševićem moglo normalno da se razgovara i u kome je moglo da mu se kaže “ne može tako kako ti kažeš” i u kome je on pristajao. To je bilo ...

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Hvala, hvala. To ste objasnili. Sad me još interesuje, vezano za ovaj rad. Spomenuli ste ovde više puta rad ove grupe koja je nazvana u vašim tekstovima kao “šestorica”. Interesovalo bi me kako možete sudijama da objasnite kakva je funkcija bila te grupe “šestorica”? Je li to bila grupa gde se razmenjivalo mišljenje i ništa dugo, gde se nikakve odluke nisu donosile, a pogotovu ne odluke vezane za ovo što je obuhvaćeno optužnicom, ako sam ja tako razumeo, već razgovori u kojima je bilo i varnica, kao što je bilo varnica između vas i gospodina Kadijevića kad ste raspravljali o nekim stvarima? Je li tako ili ne?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Napisao sam u svojoj izjavi vrlo jasno o čemu se radi, da to nije bila nikakva formalna grupa koja mogla da donosi bilo kakve odluke, nego konsultativna grupa koja je posle razgovora toga imala mogućnosti i na neki način i moralnu obavezu da u organima u kojima radi, to što smo se dogovorili, sinhronizovano sprovodi u okviru svojih nadležnosti.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: I naravno, nakon toga kad biste otišli na poslove koje ste vi radili, svako je odlučivao po svojoj savesti i po svom ubeđenju.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: I na tom sastanku smo govorili po svojoj savesti i po svom ubeđenju. To je sasvim jasno.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Hvala. i to razumem, tu vašu primedbu. Ona je sasvim opravdana. Međutim, ovo što se tiče rada u Pred-

sedništvu SFRJ, tu takođe ste imali svoj potpuni stav koji je zavisio isključivo od vaše savesti, kao i savesti svakoga drugoga ko je bio član Predsedništva SFRJ.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: To sam objasnio. Nisam imao nikakve sukobe sa rukovodstvom Srbije ili sa gospodinom Miloševićem u pogledu stavova koje sam zastupao u Predsedništvu. Smatrao sam ih svojim, iako sam se o najvažnijim pitanjima s njih konsultovao povremeno ili u konkretnom slučaju kada se radilo o određenoj stvari.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Da, ali u Predsedništvu ste imali taj svoj, jedan jedini glas, koji nikada nije mogao da bude dominantan, već se radilo onako kako ste već objasnili, je l' tako?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: U Predsedništvu smo mi razgovarali. Mogao je jedan drugoga da ubeđuje ili da ubedi ili da ne ubedi, ali nije mogao niko nikome da naredi.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Hvala. E sad je li tako bilo, samo da poredam ovih nekoliko fakata, je li tako bilo i 6. marta 1991. godine, kad je naređena upotreba vojske, ono što je objašnjeno u paragrafu 60? Je li tako bilo i 9. marta, kako je objašnjeno u paragrafu 61 vaše izjave? Je li tako bilo i 13. marta 1991. godine? Je li tako bilo i 12. jula 1991. godine kada se raspravljalo o paravojsci, a ja ću se samo tim pitanjem, pre svega ću pokušati tu temu, da ako mogu, razvijem ovde pred sudijama i naravno, 1. oktobra kad ste odlučivali o tome u prisustvu Tupurkovskog i Bogićevića da se preuzmu ovlašćenja u duhu Ustava, u tom smanjenom sastavu Predsedništva SFRJ? I na kraju bi me interesovalo, ne znam da li ću stići da i to obradim, sve ono što je obuhvaćeno tabulatorima 7, 8 i 9, a tiče se sednice Predsedništva SFRJ od 2. marta 1992. godine, je l' tako da ste vi uvek tu odlučivali onako kako ste smatrali da treba da uradite po svom ubeđenju, savesti, odgovornosti?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Pa nije potrebno da više puta ponavljam jedno isto. Mislim da je to onako kako sam i malopre rekao.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Hvala. Evo pogledajte, paragraf 107, prvu rečenicu te vaše izjave koju ste potpisali u Tužilaštvu. Tu ste kazali, prva rečenica: "Tokom 1991. godine Jugoslovenska narodna armija je povremeno obaveštavala Predsedništvo SFRJ o paravojnim jedinicama koje su bile dužne da se stave pod njenu kontrolu". je l' tako?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Jeste, da.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: A sad obratite pažnju na na knjigu "Poslednji dani SFRJ", strana 365, za 12. juli, tu je navedeno doslovce, 1991. godine: "Na sednici Predsedništva Veljko traži praktično prvu varijantu: razoružanje paravojnih formacija, pod 4, ovlašćenje vojsci da to ostvari. Tačku 4. mu ne prihvataju", je li tako bilo?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Jeste, ali moram da objasnim. Ovde se radilo ...

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Verujte mi, ja ću vas mnogo pitati samo o tome. Imam stenogram sa tog sastanka.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Bez mog objašnjenja ovde ...

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Izvolite.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Nastala bi zabuna.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Pa neće nastati zabuna, jer imam stenogram ovde, verujte mi.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Pa vi imate stenogram, ali ja govorim Sudu.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Dobro.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Veljko je tražio razoružavanje paravojnih formacija u Hrvatskoj. Ovo nema nikakve veze sa paravojnim formacijama koje se pominju u mojoj izjavi ovde, gde je vojska bila dužna, gde su one bile dužne da se podrede vojsci. Tu se radi o paravojnim formacijama u smislu dobrovoljnih jedinica iz Srbije, a ovde se radi o razoružavanju paravojnih formacija u Hrvatskoj.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ: Časne sudije, molim vas ja do sada od Tužilaštva nisam dobio ni jedan dokument po Pravilu 68 koji je tako važan, čini mi se, za vaše razmišljanja i odlučivanja, kao što je ovaj dokument stenografski koji sam dobio uz drugog svedoka, kao što je ovaj dokument koji govori potpuno suprotno od ovoga o čemu govori gospodin Jović, od 12. jula 1991. godine, kojim je predsedavao Stipe Mesić. Nismo imali u to vreme kad je Stipe Mesić bio ovde taj dokument, gde su bili članovi svih drugih republika u Predsedništvu, gde samo Drnovšek nije prisustvovao, a da je prisustvovao i Ante Marković koji je samo malo zakasnio. To je samo nakon 12 dana nakon što je Mesić postavljen za predsednika Predsedništva i samo nekoliko dana nakon događaja u Sloveniji, a on, čini mi se, objašnjava mno-

ge okolnosti sa kojima vi treba da budete upoznati i što je dokument, to su reči koje su zabeležene, a koje su izgovorene i od Mesića i od Ante Markovića i od Jovića i od Kadijevića. Ima takvih stvari da ću, ja mogu vrlo brzo, ja mislim da ću moći da završim samo ovu temu, potrudiću se jer je to toliko važno. Smatram, sem toga, da taj dokument treba da bude uveden. On je preveden. Tužilaštvo ima to na svom kompakt deksu, kompletno je preveden. On postoji na francuskom, na engleskom jeziku. A ovo šta bih ja hteo da pitam, ja imam čak, iako je ovde naslovljeno da se radi o stenografskim beleškama, gde je umnožavanje stogo zabranjeno. Ja sam uradio to što je strogo zabranjeno. Fotokopirao sam, moram da priznam to i hteo bih da stavim taj dokument pred gospodina Jovića, da ga podsetim na neke stvari. Ja to mogu da uradim za petnaestak minuta.

SUDIJA MEJ: U redu.

SVEDOK JOVIĆ: O čemu se ovde radi? Ovo šta treba da gledam ja.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Sad ću vam ja, sad ću vam ja gospodine Joviću sve to lepo objasniti, pa da vi objasnite posle toga. Evo na strani 75, otvorite 75, stranu tih stenografskih beležaka, to sam dobio ...

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Samo trenutak jedan.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: To sam dobio od Tužilaštva, to je državna tajna, tretirano kao državna tajna.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Dobro.

TUŽILAC NAJS: Bilo bi dobro kada bismo bili unapred obavešteni o nameri da se uvede ovaj dokument. U tom slučaju ja bih bio u mogućnosti da vam pomognem, ali bojim se da sada ne mogu. Takođe bih volio da se identifikuje šta je to, tako da mogu da potražim svoju kopiju.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ: To je, imate kopiju, ERN vaš 03046346-03046597. Ja nikada ne znam, časne sudije, šta će do mene stići, a da nije razjašnjeno, pogotovo ovo iz Pravila 68. I ono šta se jedino trudim pred vama ovde, da ta dokumenta koja vi nemate ispred sebe, da omogućim da vi saznate nešto što se sadrži i ništa mi drugo nije interes, što je sadržano u dokumentima koji su vezani za Pravilo 68.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Tapuškoviću, ono šta je rekao gospodin Najs je sledeće, da ste nas vi unapred obavestili, gospodin Najs bi bio u mogućnosti da obezbedi kopije tog dokumenta i svi bismo mogli da imamo te kopije. Izvolite, nastavite.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Dakle, rekao sam 75. stranica.
SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Našao sam.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Evo pogledajte kraj, Ante Marković: "Apsolutno, Predsedništvo mora biti u kontinuiranom zasedanju, kao što zaseda Savezno izvršno veće. Nema dana da se mi ne nađemo jer svaki dan se događaju neke nove stvari ...

prevodioci: Gospodine Tapuškoviću, molim vas čitajte sporije. Prevodioci nemaju dokument.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ: Da, hoću.

TUŽILAC NAJS: Mogu li da prekinem da bih pomogao? To je možda dokazni predmet koji je već uveden 328, tabulator 16. Moguće da je to dokazni predmet o kojem govori gospodin Tapušković.

SUDIJA MEJ: Da. Izvolite, nastavite.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Samo delovi. On nije kompletan uveden, samo delovi, "jer svaki dan se događa neka nova stvar. Treba se dogovoriti. Mi ne možemo uspostaviti korespondenciju sa vama, ni u vremenu od kad ste konstituirani, ni u vremenu od 15. maja do 1. jula niste bili na konstituiranju". Da li to znači, gospodine Joviću, da vi niste bili u stanju da radite u Predsedništvu od 15. maja do 1. jula, dakle, gotovo mesec i po dana?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Pre svega, imam velike teškoće da dobro razumem i da dobro komentarišem jedan pasus iz jednoga ogromnog materijala, a da ne shvatim smisao cele sednice i o čemu se stvarno radilo.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Evo ja ću objasniti sudijama i vama.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Ne, mislim ...

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Ja moram sudijama da objasnim relevantnost ...

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Pa dobro ...

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Ja hoću ovde, uglavnom se ovde govorilo i glavna tačka je bila uraditi sve šta se može da se zaustavi delovanja paravojnih jedinica. Time ste se bavili i niste uspeli da dođete do odluke jer Stipe Mesić to nije hteo da potpiše. Tako je bilo i to je poenta onoga o čemu hoću da govorim, jer je Kadijević tražio da u roku od četiri dana razoruža paravojne formacije, koje nisu bile ni pod kakvom kontrolom vojske u to vreme i u tom slučaju bi došlo do raspleta jugoslovenske krize. To nije prošlo, je l' tako?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Ne znam zašto citirate Antu Markovića ...

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Ne, ne, pardon, Kadijević, Kadijević, pardon, Kadijević.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Molim vas, ovo ovde što ste vi čitali govorio je Ante Marković. To što ste iz stenograma vadili, mene to zbunjuje ...

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Evo ...

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: A što se tiče same sednice, ja ću razjasniti sednicu od 21. jula, nije

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Objasniću vam, gospodine Joviću. Objasniću vam zašto citiram. Zato što ste vi na stranici, pardon, na stranici 344 ...

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Čega?

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Ove knjige o raspadu Jugoslavije, to ...

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Da.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Zato vas citiram.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Na strani 344.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Inače ne bih, verovatno.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Dobro, izvolite.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Samo momenat. Vi ste 30. juna 1991. godine na zatvorenoj sednici Saveta za zaštitu ustavnog poretka održanoj dana, rekli, pa pretposlednji pasus u toj glavi, od 30. juna: "Želim još da kažem da bi svaka odluka o upotrebi vojske, svaka odluka o akciji bilo koje vrste trebalo da se donosi u Predsedništvu Jugoslavije, a ne u Saveznom izvršnom veću, jer ono za to nije nadležno. Predsedništvo postoji i postojalo je bez obzira na to da li ima predsednika ili nema". Hoćete li mi reći kako je došlo do toga da se 25. juna 1991. godine donese odluka o angažovanju policije i vojske, da bi preuzela granice koju je potpisao Ante Marković? Eto zbog toga vas pitam.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Ali onda treba biti jasan. Odgovor na to pitanje je da je Predsedništvo imalo jednu pauzu u radu usled ostavki nekih članova Predsedništva, uključujući i mene, koja je usledila usled neuspele sednice od 12. do 15. marta, odnosno posle nedonošenja predloženih odluka o rasformiranju paravojnih jedinica. U tom interregnumu Slovenci su upotreбили, da ne kažem zloupotrebili, tu situaciju i preuzeli granice državne, uključujući i carine i naplatu carina za robu koja ide u celu Jugoslaviju, ali i ono što je vojska čuvala. Ne samo što su čuvali carinici i policajci, nego što je i vojska čuvala. U tom interregnumu je Ante Marković preuzeo da daje naloge Kadijeviću, što Ante Marković nije imao pravo po ustavu a što Kadijević nije smeo da poslušati. Dakle, greška je obostrana i to je to. Kasnije je Predsedništvo došlo, kad se sakupilo i ocenilo je tu situaciju takvom da Savezno izvršno veće nije smelo to da radi, a ni da vojska to nije trebalo da poslušati. To je što se toga tiče.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Hvala. Hvala.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Molim.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Odluku je potpisao Ante Marković. Da ili ne?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Mi nismo dali takav nalog. Na osnovu čega je vojska delovala, mi nismo dobili tu odluku, ja je nisam video ali je vojska obrazložila da je morala nekoga da poslušati. Pošto nema Predsedništva, morala je da sluša vladu. Mislim iz ustava tako ne proizilazi uopšte. Ako Predsedništvo ne može da zaseda, a mora nešto da se uradi, onda je odgovornost na vojnom vrhu za vojne stvari, a ne na vladi. Ona je zadužena za ekonomska i finansijska pitanja, ali ne za vojna.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: A 12. držite sednicu kojom pred-
sedava Mesić, je l' tako?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Da.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Sa terena se vraća Bogičević kao
izaslanik Predsedništva, to je, i on kaže: "1992. godine, jula bili smo u pose-
tama komandi Pete vojne oblasti", da li se sećate, da ne bih to sada tražio
po stranicama "i dalje se otvara vatra po jedinicama JNA. Slovenačke vlasti
neće da garantuju bezbednost vojnih lica". Da li se sećate da je to Bogičević
izvestio Predsedništvo?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Pa izveštaji su bili u tom duhu, ne mogu reče-
nice da potvrdim, ali u tom duhu su bili izveštaji da Slovenci ništa ne prihva-
taju. Apsolutno oni rade po svome, iako nikakvog razloga za to nije bilo.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: A da li Kadijević takođe izvešta-
va, imate to sve na 31, 32, 33. i 34. stranici ...

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Čega?

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Tog, ovaj, dokumenta. Ja se ba-
vim dokumentom. Mene ne interesuje knjiga, verujte mi. Dokumentom.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Morate naglasiti čega, jer ja imam čas knjigu,
čas dokument.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Ne, ne. Samo me dokument
interesuje.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Ovaj dokument što ste vi meni dali?

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Jeste, ali, ali neću sad to da vam,
nemam vremena. Da li se sećate da je, da je Kadijević, da li se sećate: "Ruko-
vodstvo Slovenije neće da uspostavi ...

sekretar: Prevodioci mole da sporije čitate.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Pa stalno gledam u sat i to je pro-
blem. "Rukovodstvo Slovenije neće da ustanovi prvobitno stanje na granici
prema Italiji (Italy), Austriji, Mađarskoj (Hungary). Granice su pretvorene u
granice Slovenije prema tim državama. Slovenija drži 85 karaula, a preostale

karaula koje drži JNA nalaze se u potpunoj blokadi i izolaciji. Preko tih granica će prelaziti najmodernije naoružanje". Da li se sećate da je to rekao?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Ako piše u stenogramu, sigurno je tačno. Ne mogu da se setim svega, ali generalno gledano, takvo je stanje bilo.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: I onda kaže još: "I širom cele Slovenije, oko svih kasarni je uspostavljen vatreni sistem, minska polja i ježevi. Ruše se čak i granična obeležja na našoj granici prema Albaniji (Albania). Već ima 30.000". Da li se sećate da je o tome bilo reči?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Nije valjda prema Albaniji? Prema Austriji.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Onda, izvinjavam se, tamo je onda greška u stenogramu. I sad vas molim da pogledate 35. stranicu stenograma.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Dobro. Evo našao sam.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Evo tu on kaže u sred tog, te strane: "U toku ove godine bilo je i više, ali registrovano je 108 međunarodnih sukoba. U tome je poginulo oko 398 ljudi i ranjeno 472. Gubici u Sloveniji: poginuli 44, ranjeno 184". Sećate se toga, tako piše u stenogramu, doslovce sam pročitao.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Ko to on kaže?

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Kadijević.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Dobro. Ja verujem da je to tačno ako je stenogram pouzdan, a mislim da jeste.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Pogledajte sad narednu stranicu. Evo ovo je možda najbitnije u svemu ovome kad su u pitanju paravojne formacije. Kaže sledeće: "Naoružani sastavi van oružanih snaga i to samo oni do kojih smo mogli doći. U Hrvatskoj oko 100.000 ljudi po raznim osnovama: policija, milicija, mirnodopski rezervni sastav, garda, dobrovoljci, zaštita i tako dalje. Slovenija 55.000, Krajina 20.000, ostali razni dobrovoljci 20.000. To je ukupno 195.000 do 200.000 ljudi. Pored toga, na pomolu je da se Teritorijalna odbrana u svim delovima zemlje stavi pod kontrolu republika, kao što je to učinjeno potpuno u Sloveniji, ali se delimično čini i u Hrvatskoj. Prema tome, republičke vojske u ovom času broje oko 200.000 vojnika, organizovanih, plus tome i oružje koje je u narodu i koje je masov-

no". Pa onda na sledećoj rečenici, na sledećoj stranici doslovce piše ovako: "To je, dragi drugovi, ona slika koju smo u martu, štab Vrhovne komande predočavao Predsedništvu SFRJ da će se dogoditi. Ona je sada tu, a kroz nekoliko dana biće još veća", je l' tako?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Da.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Pa na narednoj stranici: "Prema tome, sa borbeno sposobnim i mobilisanim sastavima, armija raspolaže sa oko 140.000 vojnika". Znači armija u tom momentu, kako izveštava Kadijević, ima 140.000 vojnika, a paravojska u tom momentu ima 200.000 vojnika, je l' tako?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Da.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Je li tačno i ovo da je rečeno tada da ukupno predstavnika, da vojnika JNA u Sloveniji ima samo 6.000? Da je tada Kadijević rekao da ima samo 6.000.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Da.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Je li tačno da je rekao takođe i da je zapisano u tom stenogramu, ne mogu sada to da nađem, da vojska zapravo traži da što pre ode iz Slovenije, pre svega zato da ne bi ginuli?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Pa to smo i mi tražili i vojska se složila. Ali nije mogla vojska da izađe. Oni su ih tukli bez ikakvoga razloga, ubili su 24 mladića koji nisu uopšte pucali u, u slovenačku vojsku, niti su imali bilo kakav zadatak da nekoga osvajaju ili napadaju. A Slovencima je bilo potrebno da se vidi da su ratom došli do slobode.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: I na strani 40, na strani 40. on predlaže i to je ono o čemu treba da odlučite pod tačkom 1, toga dana: "Njena suština se sastoji u tome, pre svega, da se odmah prekinu svi oružani sukobi na celoj teritoriji, a u roku od četiri dana demobilišu svi oružani sastavi na teritoriji SFRJ". Dakle, u tom momentu pod kontrolom JNA nema ni jedne paravojne dobrovoljačke jedinice, već Kadijević traži od Predsedništva da mu se omogući da razoruža 200.000 paravojnika, je l' tako bilo?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Da.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Molim vas, da li ću stići, evo 151. stranica, pogledajte. I kaže Kadijević takođe, evo u stenogramu prva,

prvi pasus: "I baš smo ukazivali da će se na primeru Slovenije i odnosa prema Slovenije događati u celoj zemlji", je l' tako? I da li se zaista u celoj zemlji događalo to šta se događalo u Sloveniji? Evo uzmimo sada paragraf 89 vaše izjave, gde vi kažete i zapisano je: "Dana 20. septembra 1991. godine u istom sastavu smo nastavili razgovor. Adžić nas obaveštava o žestokoj ofanzivi ...

prevodioci: Molimo vas da čitate sporije.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: "Adžić nas obaveštava o žestokoj ofanzivi Hrvatske protiv JNA. Došlo je do zauzimanja svih manjih i nekih većih garnizona i skladišta na teritoriji Hrvatske. U Gospiću je predata kasarna. TO napušta teren koji je držala. Ugrožena je Korenica. Vrlo je verovatno izvršen veliki masakr srpskih vojnika i građana u Gospiću, koji su bili sklonjeni u kasarne. Pao je garnizon Virovitica, garnizon Đakovo predao se bez borbe. Zauzeto je oko 60 manjih objekata sa po 10, 20 ljudi. Na izmaku su snage u Varaždinu i Bjelovaru" i tako dalje, dakle sve, apsolutno sve kasarne su bile pod okruženjem u Hrvatskoj, što će se dogoditi posle i u Bosni, je l' tako?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Da se razumemo, ni u Sloveniji, ni u Hrvatskoj vojska nije bila raspoređena na nekom frontu da ratuje. Ona je bila smeštena u kasarne i vežbala na poligonima. Prema tome, tu nije bilo nikakav ratni sastav. To su bile manje jedinice i kada su Hrvati i Slovenci organizovali svoju paravojsku, njihov je glavni cilj bio da parališu to malo vojske, jugoslovenske armije šta je bilo i onda su vrlo lako izblokirali i paralisali te jedinice, uz pomoć civilnih vlasti, koja je isključila struju, vodu, telefone, hranu, sve ostalo i to je tako išlo. Znači, ne radi se, nije se radilo o nekom ratu između vojske i hrvatskih jedinica, nego se radilo o paralizi koju je Hrvatska vlast uspostavila prema vojnim jedinicama.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Ja vas pitam samo je li to isto ono šta je prognozirao Kadijević, ako ne razoruža paravojsku da će se dogoditi i u Hrvatskoj, i u Krajini, i u Bosni i da se to tako događalo sve dok JNA u maju mesecu 1992. godine nije otišla iz Bosne?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Ma nije bilo potrebno da prognozira, to smo svi isto tako mislili da će se tako desiti. To je jasno da je tako bilo.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Razumem, ali da li bi još mogli da objasnite ovo. Da li je iz Teritorijalne odbrane Slovenije bivših, i od bivših,

bivših vojnika JNA i oficira, dobrovoljaca, oružja JNA i onog koje je uveženo, nastala vojska Slovenije?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Ja ne mogu da kažem od čega je sve nastala. Ona je nastala od Slovenaca, a naoružani su od, od tih izvora verovatno, možda i od nekih drugih. Glavni njihov izbor, po mom mišljenju, bio je oružje Teritorijalne odbrane, onda otimanje, ovaj, otimanje oružja od vojske naše i ...

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Dobro, dobro razumem ...

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Nabavka iz inostranstva.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Gospodine Joviću, mene interesuje da li, da li su prevashodno u toj Teritorijalnoj odbrani posle bili, u vojsci Slovenije, posle bili vojnici koji su pripadali Jugoslovenskoj narodnoj armiji i naročito oficiri?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: U Teritorijalnoj odbrani svake republike bili su građani te republike. Znači u njihovoj Teritorijalnoj odbrani bili su građani Slovenci, a u Jugoslovenskoj narodnoj armiji bili su građani iz cele Jugoslavije.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Razumem ja to ...

SUDIJA MEJ: Imate još dva minuta, gospodine Tapušковиću.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Da li se to događalo i dalje? I u Krajini je od oružja JNA, dobrovoljaca, ljudi iz Krajine, bivših oficira bilo to isto, pa onda u Bosni i Hercegovini čak tri vojske na isti način, bosanska vojska, muslimanska vojska, hrvatska i srpska i sa JNA ukupno je bilo sedam vojski u tom momentu i JNA se kroz celu tu gužvu polako probijala i nije imala kud da ode drugo, nego prema Srbiji i što je još najgore, čak je neko govorio na jednom od vaših sastanaka ili da uradi ono što je uradila u Prvom svetskom ratu i da preko Albanije ode za Grčku.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Pa jasna je situacija da je vojska, ona nije imala dozvolu da ratuje. Ona nije mogla da ratuje, jer nije imala dozvolu za to. Ona je mogla samo da se povlači na teritorije gde je narod podržava, dakle gde narod nije protiv nje. To su bile teritorije gde žive Srbi u Hrvatskoj, teritorije gde žive Srbi u Bosni i Hercegovini, Srbija i Crna Gora i Makedonija i to su bile te teritorije gde nije bila napadana. Prema tome, prirodno je sasvim

bilo da se povlačila na one teritorije gde je ne napadaju, jer nije imala, nije imala ovlašćenje Predsedništva da ratuje, da se bije.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Molim vas, je li Stipe Mesić tokom celog sastanka tražio da se vojska vrati u kasarnu, jer je to bio razlog da se, da on odbije da potpiše taj dokument, koji je tražio Kadrijević? A ja vas pitam da li je bilo uopšte moguće vratiti se na granicu ako bi vojska otišla u kasarne i zar je vojska zaista trebala da ode u kasarne da bi tamo bila, ovaj, okupirana i pretvorena u logor i pobijena?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Taj, taj izraz da se vojska vrati u kasarne jeste, udite unutra da vas zaključamo i da vam ne damo hleba i hranu i vodu i sve to je bio jasan ratni cilj, ovaj, koji nije mogao da bude, da bude prihvaćen. Vojska je u principu bila u kasarnama tamo. Tamo je noćivala, ali je imala poligone na kojima je vežbala, na kojima je radila i to ne može da se, ne možemo mi prihvatiti da vojska ne izađe iz kasarne nigde. To je nemoguće. Onda zašto postoji.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: I pošto mi zaista vreme ističe, a verujete ovakvih pitanja je bilo bezbroj, evo ovo, ovo su vaše reči. Ovo su vaše reči na 123. stranici stenograma, pogledajte.

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Na žalost nemam ...

SUDIJA MEJ: Ovo je vaše poslednje pitanje.

SVEDOK JOVIĆ: Nemam 123. stranicu ovde, ali ja imam ovde 80 i, 99, pa 127, a vi pročitajte, ja ću se verovatno setiti.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Evo, vi kažete: "Predsednik Predsedništva Jugoslavije, Stipe Mesić optužio je", znači 12 dana nakon što je izabran na mesto predsednika i to mu je prva sednica bila "u ekskluzivnom intervjuu današnjem londonskom "Evropljaninu" (The European) predsednika Slobodana Miloševića da se ponaša kao Hitler uoči Drugog svetskog rata. Ocenjujući napad na predsednika Srbije, Miloševića zaprepašujućim, "Evropljanin" navodi Mesićeve reči da Milošević ima veliki apetit na teritorije i da se samo pravi da je zainteresovan za sudbinu hiljada Srba koji žive u Hrvatskoj i drugim delovima Jugoslavije. Mesić je rekao da je raspad Jugoslavije neizbežan i nezaustavljiv i otvoreno rekao: "Ja nisam neutralan" i nakon toga Mesić kaže, "interpretacija je, ali suština je tačna". Da li je ovo ovako

bilo i da li je zaista u tom momentu, 12. jula 1991. godine moglo nešto ovako da se kaže unapred u momentu kada se sve činilo da se paravojska nekako zaustavi? U tom momentu pod kontrolom JNA uopšte nije bilo nikakve paravojske?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Ne znam, ne znam šta ću da komentarišem, to je jedna, jedan trenutak u procesu koji je tačan, a taj proces je trajao dugo i to što je Mesić rekao je sastavni deo njihove politike koja je trajala i pre toga i posle toga.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ: Hvala, pošto više nemam vremena. Časne suduje, molim vas da taj, ovaj dokument mislim da ima takvu važnost da bi on, on je preveden, on je spreman. Vi ga možete dobiti. On bi trebao da bude uveden kao dokaz. Mislim kad se kompletno to prouči, videćete šta je tu dominantno i odlučujuće.

SUDIJA MEJ: Videćemo da li je već uveden. U tom slučaju nema potrebe da se ponovo uvodi, ako ne, razmotrićemo da ga uvedemo. Gospodine Najs, možda vi to možete da nam raščistite i pomognete.

SUDIJA KVON: Možda je bolje da postavimo to pitanje pre nego što gospodin Najs počne sa dodatnim ispitivanjem. Gospodine Joviću, da li ste imali priliku da vidite seriju BBC (BBC) "Smrt Jugoslavije" (The Death of Yugoslavia)?

SVEDOK JOVIĆ: Jesam, video sam je i učestvovao sam lično u njoj.

SUDIJA KVON: Pošto Tužilaštvo planira da uvede tu emisiju na jedan ili drugi način, moram da vas pitam sledeće. Da li vi ostajete pri svojoj izjavi koju ste dali u toj emisiji i da li imate bilo kakvih kometara u vezi s tim?

SVEDOK JOVIĆ: Pazite da vam kažem. Strahujući od toga da će moja izjava da bude uklopljena u nešto što ne odgovara suštini onoga šta sam rekao, ja sam prethodno sklopio sporazum sa ljudima iz BBC da meni daju autentični snimak celog razgovora koji je trajao 12 sati. Ja taj snimak imam. Pojedinačne rečenice koje su tamo upotrebene su tačne. Međutim, kontekst u kome su date nije dobar. Reći ću vam jednu generalnu primedbu. Ja sam ljudima iz televizije BBC objasnio srpsko pitanje. Objasnio sam im probleme koji su se na Kosovu dešavali između 1980. i 1990. godine, egzodus srpskog naroda,

zahtev srpskog stanovništva da se to pitanje reši, promene Ustava i uopšte ono šta se desilo u tom periodu kao nešto šta je izuzetno značajno za dalji tok događaja. Naravno da oni to ništa nisu upotreбили, nego su emisiju započeli na sledeći način: "Kada je Milošević nacionalističkim zborovima došao na vlast i osvojio Srbiju, okupirao je Vojvodinu i Kosovo", a onda se na karti pokazuje, Srbija postaje crvena, pa Kosovo i Vojvodina postaju crveni, kao da to nisu bile, ovaj, pokrajine u Srbiji "a potom je zauzeo i Crnu Goru. Kada je počelo nešto slično da se dešava i u srpskim Krajinama, u Hrvatskoj, Bosni i na drugim mestima i kada je postalo jasno da Milošević neće da stane samo na Srbiji, Kosovu, Vojvodini, Crnoj Gori, nego će da ide dalje, onda je nastala težnja da se rasturi Jugoslavija". Dakle, taj prilaz je jedan smišljeni, apsolutno netačni prilaz koji je sve obesmislio šta je u toj emisiji rečeno, iako je sve šta je dato ono šta sam ja rekao, tačno. Evo to je to.

SUDIJA KVON: Hvala vam.

TUŽILAC NAJS: Ako uvodimo dokaze, mi uvodimo dokaze u celini. Pre nego što postavim nekoliko pitanja u dodatnom ispitivanju svedoku, mogao bih da se vratim na neka proceduralna pitanja pošto ljudi rade na tome već i u ovom trenutku. Koliko sam shvatio, nije moguće da dvojica sudija zasedaju 8. decembra.

SUDIJA MEJ: Pa izgleda da pravilnik to ne dozvoljava. Mi imamo pet dana u kojima možemo da zasedamo na taj način. To je naše tumačenje pravilnika.

TUŽILAC NAJS: Ja se izvinjavam što insistiram na tome. Vratću se na to u ponedeljak da kažem kakva je situacija.

SUDIJA MEJ: Mi to možemo da razmotrimo. Moguće da će svi sa tim da se slože. Ako se svi slože, možda je to nešto šta možemo da razmotrimo ili u svakom slučaju, ja ću da razmotrim.

DODATNO ISPITIVANJE: TUŽILAC NAJS

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Gospodine Joviću, neću da vam postavljam mnogo pitanja mada mnogo pitanja proizilazi iz vašeg dosadašnjeg svedočenja. Želeo bih da pomognem Pretresnom veću u vezi sa nekoliko stvari. Na sa-

mom početku, prvo jedan citat, a tiče se načina na koji je optuženi ostvarivao kontrolu nad drugima. O tome vam je postavljeno nekoliko pitanja. To je paragraf 125 vaše izjave Tužilaštvu, a preuzeto je iz vaše "Knjige o Miloševiću". To je poslednjih pet redova na strani: "Oni koji se s njime nisu slagali ili bi bili otpušteni kao krivi za nešto, ukoliko nešto u praksi nije ispalo uspešno, a on je bio sklon takvom načinu rada. Oko sebe je odabirao ljude koji takav način rada prihvataju i postupno ih pretvorio u one koji ga slušaju, veličaju i hvale". Da li je to i dalje vaš pogled? Naravno, kao što ste rekli, knjiga bi trebalo da se pročita u celini i Pretresno veće će to sigurno da uzme u obzir. Recite nam da li taj pasus odražava vaše mišljenje o optuženom i sada?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Odražava, uz napomenu da treba uzeti u obzir činjenice i argumente iz knjige, koji to dokumentuju.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dobro, idemo sad na secesiju. Dali ste objašnjenje secesije koje vi zastupate i vi ste naravno napomenuli, kao što ste to učinili i u vašoj izjavi, da mišljenja o tome mogu da se razlikuju. Možete li Pretresnom veću da pomognete na ovaj način, da li je pitanje o tome da li mogu da se otcepe narodi ili republike bilo kontraverzno pitanje?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Moguće je, moguće je da je bilo kontroverzno u smislu da svako želi da tumači kako njemu odgovara. Međutim ovde ćete verovatno imati ljude koji se mnogo bolje razumeju u Ustav, ali ja sam dugo radio na ustavnim pitanjima. Kao što se čulo, bio sam i predsednik Ustavne komisije i ovaj, celog života pratim to pitanje ravnopravnosti naroda kod nas i pravo naroda na samoopredeljenje. Moram reći da definicija ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dobro ...

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Molim vas, ne, kontroverzno je zato što ga tumači svako kako njemu odgovara, ali za to je nadležan Ustavni sud Jugoslavije, bio i ostao i on je odlučio da su, da je način donošenja odluka u Hrvatskoj i Sloveniji bio protivustavan ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Gospodine Joviću, gospodine Joviću, oprostite mi, ali ukoliko vi budete davali duge odgovore, neću moći da vam postavim mnogo pitanja i neću da se na to žalim, međutim želeo bih da u ovom trenutku čujem od vas da je to kontraverzno pitanje, mislim da ste vi potvrdili da je to bilo kontraverzno pitanje. Sledeće pitanje je ...

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Nisam potvrdio, uslovio sam. Rekao sam da ga je svako tumačio kako njemu odgovara, a Ustavni sud je poništio odluke Slovenije i Hrvatske onako kako su oni smatrali da odgovara. To je preciznije.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ali govoreći čisto praktično, možete li da nam vi objasnite kako ste vi, čisto praktično govoreći, dakle, možete li Sudu da objasnite, prema vašem shvatanju, na koji način se neki narod u kojem je recimo neka srpska porodica u selu sa hrvatskom većinom ili pak imamo neko selo sa manjinom u gradu u kojem su Bošnjaci većina, kako bi se otcepljenje moglo odvijati na osnovu naroda, a ne na osnovu republika, jer to je očito bilo ono šta ste vi i optuženi planirali. Objasnite nam kako bi se to odvijalo u praksi?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodine Mej, imam prigovor ...

SUDIJA MEJ: Da, brzo molim.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Imam prigovor pošto pitanje sadrži i optužbu da smo ja i svedok planirali nešto šta gospodin Najs tvrdi.

SUDIJA MEJ: Da. U redu. Ispustićemo taj deo, budući da je kontraverzan, međutim na ostatak pitanja svedok može da odgovori.

SVEDOK JOVIĆ: Ta stvar je mnogo jednostavna. Ako se u Bosni i Hercegovini ili u Hrvatskoj raspiše referendum naroda, postoje tri kutije za glasanje. Srbi će stavljati u jednu kutiju, Hrvati u drugu, Slovenci u treću. Neće Srbi stavljati u hrvatsku kutiju i obrnuto i onda ćemo imati rezultate šta ko misli, bez obzira gde stanuje. Onda se sabira za celu republiku. A što se tiče Hrvatske, tamo je, tamo su Ujedinjene nacije tačno omeđili 24, čini mi se, opštine, nisam sasvim siguran, koje su većinski srpske. Bez obzira na to da li unutra ima Hrvata ili nema, one su bile većinski srpske i tamo je došla zaštita Ujedinjenih nacija. Sa tog stanovišta nije bilo nekih velikih problema. A što se tiče Bosne i Hercegovine, Dejtonski sporazum je omeđio koje su teritorije većinski srpske. Znači nisu neki problemi da se ne može izvesti ta operacija.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dobro, ako uzmemo dakle taj vaš odgovor i vašu tvrdnju da je otcepljenje pravo naroda, onda u jednoj višenacionalnoj

zajednici da li je vaš stav značio da je u višenacionalnoj zajednici otcepljenje nemoguće, na primer u Bosni, budući da je ona višenacionalna. Da li vi to tvrdite?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Treba da se razumemo, mi ne govorimo o otcepljenju. Mi govorimo o samoopredeljenju. Samoopredeljenje podrazumeva i odluku da ostanu da ostanu da žive zajedno pod određenim zajednički dogovorenim uslovima. Mi nismo nigde zastupali da se Srbi iz Bosne priključe Jugoslaviji ili da se Srbi iz Hrvatske priključe Jugoslaviji, nego da imaju pravo na osnovu prava na samoopredeljenje da prihvate ovakav ili onakav ustavotvorni, ustavni koncept u kome će oni imati svoja prava. To se mnogo razlikuje od te teze da smo mi zastupali otcepljenje. Apsolutno nije tačno. Samoopredeljenje podrazumeva i otcepljenje, ali obzirom na velike praktične mogućnosti, cela se stvar svodi na uspostavljanje ravnopravnosti na bazi samoopredeljenja, da takvu ravnopravnost prihvataju, da nisu majorizirani.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da vidimo kako vi to formulišete u paragrafu 44 vaše izjave, a to takođe odgovara i na intervenciju optuženog od maločas. Vi ste 5. januara 1991. godine zapisali: "Pre sastanka Predsedništva SFRJ sa predsednicima republika o političkoj budućnosti Jugoslavije koji treba da se održi 10. januara 1991. godine, Milošević i ja smo se dogovorili da on nastupi u ime srpskog naroda, a ja u ime Jugoslavije. Milošević treba da kaže da svaki narod ima pravo na samoopredeljenje. Srpski narod polazi od toga da danas ima svoju jedinstvenu federativnu državu i želi da kao narod odlučuje sa te pozicije o svojoj budućnosti. Srpski narod želi da živi u jednoj državi sa jednakim građanskim pravima, sa jedinstvenom međunarodno priznatom granicom, jednom vojskom, novcem, tržištem. Ko god želi da s njima živi na ravnopravnoj osnovi, dobrodošao je. Za nas država mora da bude unitarna ili federalna. Konfederacija nije država i o tome kao narod ne želimo da razmišljamo". Recite nam kako je samoopredeljenje trebalo da se realizuje za državu Srba, odnosno za državu Srbiju ako ne na taj način da im se pridruže Srbi u drugim republikama. Možete li da nam to objasnite?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Mogu, kako da ne. Ovde je, ovo je period u kome je razgovarano o opstanku Jugoslavije, a ne o njenom raspadu, jer do toga je došlo mnogo kasnije i period u kome je bilo reči da će se Slovenija i možda Hrvatska otcepiti od Jugoslavije. Pravo naroda na samoopredeljenje u tom trenutku, kako smo ga mi shvatali, podrazumevalo je da ako Hrvatska izlazi iz Jugoslavije, da bi onda srpski narod imao pravo da ostane sa Jugoslavijom, ukoliko tako odluči ili pravo da izađe sa Hrvatskom ako tako odluči.

Ali imao bi pravo, kao narod koji je konstitutivni, da odluči jedno ili drugo. Nije u tom trenutku apsolutno postojala neka zamišljena mapa u kojoj će biti drugačija Jugoslavija, nego u njoj Makedonija, Srbija, Crna Gora, Bosna i Hercegovina i eventualno taj deo srpskoga naroda koji bi mogao da se odluči da ne napušta svoju državu. To je, to je to.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dakle, pazite, tu imamo jedan praktičan problem i u vezi s time nam treba vaša pomoć. Kako bi Srbi koji žive u Hrvatskoj mogli da se opredele da ostanu u Jugoslaviji ako ostatak Hrvatske pođe vlastitim putem? Kako bi to oni mogli da učine ako ne tako da od Hrvatske uzmu neke delove i te delove pripoje Srbiji?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Ne da uzmu od Hrvatske neke delove. Oni su živeli kao većinski narod na oko 30 posto hrvatske teritorije u 23 opštine koje su granično prema ostatku Jugoslavije i koji su konstitutivni narod, kao i Hrvati, i koji imaju pravo o svojoj sudbini da odluče. Pa ako, kad su se odlučili da žive u Jugoslaviji svi skupa, bili su složni, a ako sada neko neće da živi u Jugoslaviji, ne može prisiliti nekog drugoga da iz nje izađe. To je logika stvari. Ničiju oni teritoriju ne uzimaju, nego oni govore o teritoriji na kojoj oni žive. To je, Hrvatska je država Hrvata i Srba. Znači, oni govore o teritoriji na kojoj oni žive.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Časni Sude, u vremenu koje još imam na raspolaganju verovatno ne mogu da tražim dalje razjašnjenje u vezi sa ovim. Vi ste rekli nekoliko stvari o političkom stavu optuženog, generalno govoreći, o tome kako je on bio modernizator, pa vas sad molim da pogledate paragraf 129. To je paragraf kojim smo se već ranije nakratko bavili. Spominjali ste slobodno tržište i tako dalje i pri kraju paragrafa 129 kažete: "Ništa kod Miloševića nije bilo jače od volje za vlašću. Za njega načela nisu bila toliko važna, koliko politički uspeh i održanje na vlasti. Tome je podređivao sve. Bio je svestan da društvena privreda na koju se oslanja iz dana u dan slabi i da će jednog dana da iščezne sa tržišta. Bojao se da se paralelno s time ne dogodi da njegova politička vlast ostane bez materijalne podloge". A sada ako se vratimo na paragraf 13 vidimo da se ovde spominje višestranački sistem u vezi ovoga šta ste govorili o modernizatorskom uticaju optuženog. U paragrafu 13, treći red kažete: "Rekao sam mu da je paradoksalno da se Savez komunista Srbije plaši višepartijskog sistema, jer je on jedini u Jugoslaviji koji u uslovima višepartijskog sistema ne bi izgubio vlast. Milošević se složio sa tom ocenom, ali me je upozorio da ukoliko se pristane na višepartij-

ski sistem, u Srbiji bi došlo do formiranja albanske partije. Njih je skoro dva miliona. Bilo kako da nazovu tu svoju partiju, oni bi preuzeli vlast u svojim sredinama i mi bismo izgubili Kosovo". Dakle, to je pod navodnicima, "državni razlog koji nam ne dozvoljava da uvedemo višepartijski sistem u Srbiji. Što se tiče uže Srbije i Vojvodine, tu nam niko ništa ne bi mogao bez obzira na više partija, zbog nacionalnog sastava". Recite mi, da li i dalje stojite iza oba ta paragrafa iz vaše knjige i ako je vaš odgovor da, recite nam šta ti paragrafi pokazuju o optuženom kao čoveku koji je na srcu imao moderniziranje svoje zemlje?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: O tim paragrafima mogu samo da ponovim šta sam već rekao, da su, da se oni moraju razumeti u kontekstu argumenata i činjenica koje sam u knjizi izneo i da oni važe u potpunosti ako se uzme u obzir sve na čemu se iz knjige zasnivaju. Znači nemam nikave promene u odnosu na to, a o tom komentaru koji vi želite da čujete, to bi značilo još dalje skraćivanje i uproščavanje ovoga šta sam već rekao i zaista teško mi je, jako mi je teško da uprostim do te mere odgovor koji bi vas zadovoljio. Ako biste bili ljubazni da mi postavite malo preciznije pitanje, možda bih mogao šire da odgovorim.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: O ovoj konkretnoj temi, kad je reč o toj temi pokazao sam vam paragrafe u kojima stoji da je on bio protiv višepartijskog sistema i to zbog razloga koji su dosta uski i nekima mogu čak da se čine cinični i vi ste prihvatili veliki broj tvrdnji koje je optuženi izrekao vama. Vi ste prihvatili da on nije bio staromodan, nego modernizator. Kako sada možete da pomirite te dve stvari, jer evo ovde je čovek koji se protivi uvođenju višestranačkog sistema kako bi mogao da zadrži stvari pod svojom kontrolom u izvesnoj pokrajini? Kako dakle pomirujete te dve stvari koje ste rekli?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Pa mnogo toga, nešto od toga šta ste vi rekli nije adekvatno. Prvo, ja se nisam s njim složio da preti opasnost Srbiji od te partije na Kosovu. Rekao sam mu, ne znam da li je to u knjizi zapisano, ali sasvim sigurno vrlo verovatno da jeste, rekao sam mu da oni u najboljem slučaju mogu imati 30 poslanika u republičkom parlamentu koji ima 250 poslanika i da nisu u stanju da preglasaju ništa, a mogu da se bore za svoje interese. Takođe sam mu rekao, ovaj, da oni ne mogu samim tim što imaju većinu u eventualnom parlamentu na Kosovu, šta je i prirodno da imaju većinu, ne mogu da donesu nikakvu odluku protiv Ustava Srbije, protivno Ustavu Srbije i ne mogu da se otcepe kako on to misli, samom činjenicom što imaju većinu, jer je to protivustavno, a to su pokušavali i bez višestranač-

kog sistema da rade. Dakle, nije istina da sam se složio. Nisam se složio. To je jedno pitanje. Drugo pitanje, gospodin Milošević je tada tako mislio. Ovo je dnevnik u kome je jedan datum zabeležen. Nije mnogo prošlo vremena, on je svoje mišljenje promenio i mi smo prešli na višestranački sistem, tako da ne mogu apsolutizirati ni jedno ni drugo.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Jedna stvar za Pretresno veće. U sledećem paragrafu, broj 14, gde se govori o Zakonu o ograničavanju ličnih dohodaka, o tome smo čuli dosta od gospodina Markovića, tu piše da je optuženi rekao da Srbija neće poštovati taj zakon i to se i dogodilo. Da li je to tačno da je on rekao da Srbija neće poštovati taj zakon?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Jeste rekao, ali nisu primenili to, poštovali su. Međutim, revolt je bio, ako dozvoljavate da kažem u jednoj rečenici, revolt je bio zato što je Marković preduzeo mere koje umanjuju prihode firmama, a zabranjuje njihovo privremeno finansiranje iz kredita da prime plate dok ne budu prodali robu i zaradili i mi smo ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Moram da vas prekinem. Čuli smo, dakle, vašu verziju i čuli smo i ono šta je rekao gospodin Marković i to je to. Još nekoliko stvari veoma kratko. Rekli ste sudijama da Predsedništvo nije imalo nikakvu kontrolu nad vojnim pitanjima od maja do decembra 1991. godine. Mi smo sada izvukli broj kontakata koji ste vi imali sa Kadijevićem u navedenom periodu, bilo ih je 27 i u mnogim tim kontaktima govorili ste o raznoraznim detaljima. Ako vi tada niste imali nikakvog interesa, niti kontrole nad vojskom, možete li nam objasniti šta ste onda radili u tih 27 kontakata sa Kadijevićem u tom vremenskom periodu?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Nije tačna interpretacija da nismo u Predsedništvu ništa radili oko vojske. Ja sam samo rekao da smo, da od 9. maja, kada je doneta odluka da vojska može da stane između srpskih i hrvatskih paravojnih jedinica u cilju razdvajanja i izbegavanja sukoba, Predsedništvo nije donelo nikakvu odluku o upotrebi vojske, izuzev odluku o povlačenju vojske iz Bosne i Hercegovine i izuzev odluke o demobilisanju generala u dva navrata. Ostale, ostala zasedanja koja smo mi imali, imala su informativni karakter, imala su karakter praćenja situacije, teškoća oko mobilizacije, o čemu smo ovde govorili i bila je i sednica cele Vrhovne komande sa generalima, dakle bilo je stalnoga kontakta, ali nije bilo novih odluka. Smisao toga šta sam ja rekao jeste da poslednja odluka na osnovu koje je vojska dobila ovlašćenja da radi na terenu, jeste bila odluka od 9. maja, 8. i 9. maja 1991.

godine na kojoj su učestvovali svi članovi Predsedništva Jugoslavije, a ne samo krnje Predsedništvo.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Vi ste tokom tih 27 kontakata sa Kadijevićem bili informisani o aktivnostima vojske, zar ne?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Naravno da sam bio informiran, a bilo je informirano i Predsedništvo.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Još nešto o toj temi, a i generalno. Optuženi vam je postavljao pitanja o celom periodu rata u Bosni i vi ste uglavnom prihvatili veći deo onoga šta vam je on rekao, generalno govoreći. Recite nam koji je bio vaš izvor informacija o tome šta se dešavalo u Bosni i o tome šta rade bosanski Srbi i koje se ofanzive sprovode na teritoriju Bosne?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Nisam imao nikakve informacije u pogledu ofanziva koje se sprovode, niti u pogledu akcija koje se vode, ali sam imao informacije koje je stavove gospodin Milošević zastupao na tim sastancima koje je on pominjao zato što je on nas kao predsednik partije o tome nas obavestavao.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Vratimo se sada na Hrvatsku. Vi ste svakoga osim hrvatskih vođa oslobodili odgovornosti za ono šta se dogodilo u Hrvatskoj. To je zapravo bio učinak vaših odgovora optuženom. On se nije detaljno bavio Vukovarom i on nije osporio ono šta ste vi rekli u vašoj knjizi kao što je učinio kad je ovde svedočio ambasador Okun (Herbert Okun). On je tvrdio da se sigurno radi o grešci u kucanju u vašoj knjizi, jer ste vi tamo napisali da je garnizon u Vukovaru dobio pojačanja 20. septembra. Međutim, recite nam još ovo. Da li poznajete admirala Jokića?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Nisam lično se nikad upoznao s njim, a čuo sam za njega.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li znate da se on ovde pred ovim Sudom potvrdno izjasnio o svojoj krivici?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Čuo sam to. Čitao sam u novinama.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li sada prihvatate da su u Dubrovniku počinjeni zločini? Ona vrsta za koju se tvrdi da su se dogodili.

PRIJATELJ SUDA KEJ: Ovaj svedok ne može na taj način da odgovora na pitanja, časní Sude, to je ...

SUDIJA MEJ: Da, mislim da se sada previše približavamo načinu unakrsnog ispitivanja.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Uz dužno poštovanje, s time se ne slažem, međutim idemo dalje. Postavljena su vam pitanja o svrsi i cilju srpske politike i srpskim stavovima. Pogledajte sada molim vas vaš pasus 38. Ovo potiče iz septembra 1990. godine, početka septembra te godine, i vi opisujete razgovor sa Ćosićem. U poslednjim redovima se govori: "Plan je bio da Srbi treba da preseku Sandžak duž Drine, tako da Muslimani ne mogu da se ujedine". Da li je vaš stav sada da ste se vi složili sa tim planom?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Prvo, jasno je i u knjizi napisano, a i ovde da tako Ćosić misli i vrlo je jasno u knjizi napisano da mi nismo uopšte komentarisali to njegovo izlaganje, niti sam ja i jednu jedinu reč na njegovo izlaganje progovorio, jer je razgovor trajao dva sata, gde je on meni govorio i dogovoreno je da nastavimo dalje razgovore. Iz svega šta smo mi radili, što je naša zvanična politika radila, može se vrlo jasno zaključiti da se daleko, da se mi u najvećoj meri sa ovim šta je Ćosić govorio, nismo slagali. Ovde se uopšte ne može govoriti o razgovoru, nego se može govoriti o tome šta je Ćosić meni rekao. Nikakvu, nikakav razgovor nije bio sa druge strane, niti je to komentarisano. Ja sam objasnio, moram još jednu rečenicu da kažem, da ove partije koje je Ćosić pomenuo iz ovih drugih republika, sve su partije koje su bile opozicione u odnosu na našu partiju. U Srbiji su postojale njihove bratske partije sa kojima su oni saradivali. Naše bratske partije tamo su bile socijalističke, komunističke, koje su se zalagale za Jugoslaviju. Prema tome, niti smo mi bili u kontaktima sa ovim partijama, niti smo sa njima mogli takve planove da pravimo, niti bih ja, naravno, Ćosiću ni u čemu ovde mogao da dam za pravo. To mogu oni da rade sa partijama sa kojima saraduju u Srbiji.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Još jedan detalj. Sastanak Predsedništva iz oktobra 1991. godine, mislim da ste rekli da je tada Predsedništvo delovalo u punom sastavu. Međutim, čini mi se da zapisnik kaže da su bila prisutna samo četiri člana. Da li prihvatate da ste možda u vezi s time pogrešili ili ne?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Ako se radi o sednici na kojoj je doneta odluka da se pređe na rad u uslovima neposredne ratne opasnosti, bilo je prisutno šest članova. Ne znam, možda je bila sutradan još neka sednica ili

istog dana još neka sednica, to ne znam, ali ako se radi o ovoj sednici, bilo je prisutno šest članova. Uostalom, postoji izjava Tupurkovskog da mu je jako žao što je na toj sednici pristao da se proglasi neposredna ratna opasnost.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dokazni predmet 328, tabulator 13, govori o tome... Vi kažete da prema vašim saznanjima u Srbiji nije bilo političkih zatvorenika. Kad ste vi smenjeni sa vašeg položaja zbog toga što ste napisali svoju knjigu, prema vašem shvatanju, i kada je od vas zatraženo da podnesete ostavku na mesto poslanika u skupštini, šta ste vi u to vreme smatrali, šta je moglo da vam se dogodi da niste poslušali ono šta vam je rečeno da učinite?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Bio bih smenjen nezavisno od moje volje.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li ste imali nekih drugih strahova, gospodine Joviću?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Pa razmišljao sam i o drugim stvarima, ali nije se ništa dogodilo.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Kao na primer, uključujući šta?

SVEDOK JOVIĆ – ODGOVOR: Neku vrstu represalije. Ja zaista sam mogao da pomislim svašta, ali se represalija završila na tome da budem isključen iz, iz društva apsolutno i na svaki način.

TUŽILAC NAJS: Mislim da nema svrhe da koristim poslednju sekundu, poslednje minute. Pretresno veće shvata i siguran sam da razume da postoji veliki raspon pitanja koje bih želeo da pokrenem sa ovim svedokom da vreme nije ograničeno, ali vreme nije beskonačno u ovom predmetu i mi moramo tome da se prilagodimo. Želim da skrenem vašu pažnju na to da dokazni predmet 296, sada sadrži 21 tabulator, a ne 20 jer smo juče dodali jedan filmski snimak.

SUDIJA KVON: Gospodine Najs, dajte nam broj strane u kojoj je svedok u knjizi rekao da je oslobođena kasarna u Vukovaru.

TUŽILAC NAJS: U knjizi to može da se nađe na dva mesta u tabulatoru 20.

SUDIJA KVON: Mislim na knjigu.

TUŽILAC NAJS: To je beleška za 20. septembar 1991. godine, na strani 24 rezimea, paragraf 89.

SUDIJA MEJ: I još jedno otvoreno pitanje je sledeće. Rečeno mi je da je dokument koji je gospodin Tapušković želeo da se uvede u spis u stvari uveden kao dokazni predmet 328, tabulator 16 i uveden je 10. januara ove godine prvi put, a onda možda i 1. oktobra, nisam siguran. Nisam u stvari siguran na koji način je pisan datum. Da li ste koristili američki ili engleski način pisanja. Da li je 1. oktobar ili 10. januar?

TUŽILAC NAJS: 1. oktobar.

SUDIJA MEJ: Dakle 1. oktobar prošle godine. Dakle, imamo to objašnjenje. Gospodine Joviću, ovim je završeno vaše svedočenje. Hvala vam što ste došli pred Međunarodni sud da svedočite. Vi želite nešto da dodate? Izvolite.

SVEDOK JOVIĆ: Želim da kažem da ja nisam pod 20. septembrom 1991. godine našao da sam napisao da je oslobođen, ovaj, da je do tog dana oslobođena kasarna u, u, piše: "U okruženje su i Vinkovci i Našice. Garnizon u Vukovaru je deblokiran, ali grad nije zauzet". Dakle, deblokiran. Sad to verovatno da to znači, ali u redu je, u redu je. Hvala vam lepo.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ: Časne sudije.

SUDIJA MEJ: Da, izvolite.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ: Jednu stvar. Ja mislim da ovaj dokument čitav nije uveden. On je dostavljen čitav po Pravilu 68, ali ja mislim da on nije čitav, čitav dokument nije uveden, nego pojedini delovi. Samo pojedini delovi. Možda nekoliko strana, a ovo je dokument koji bi trebao da bude uveden kompletno, jer je preveden na engleski. Jer da ga je bilo ranije, sigurno bi bio korišćen.

SUDIJA MEJ: Dajte da to pogledamo prilikom prekida. Gospodine Joviću, mislim da se ovim završilo vaše svedočenje. Hvala vam lepo što ste došli da svedočite i naravno sada možete da idete. Završavamo sa radom za danas i nastavljamo u ponedeljak, u 9.00.

